

študijski odderek

2

STOPINJE /1997

19285/1997

262.2(497.12-18)(059)

19001199

COBISS

P I Š K M . S O B O T A

STOPINJE

1997

Izdalo Pomursko pastoralno področje
Franc Kodila, Martin Poredoš, Andrej Zrim

Uredniški odbor:
Jože Ftičar, Lojze Kozar, Lojze Kozar ml., Vilko Novak,
Franc Puncer, Jože Smej, Jože Zadravec

Naslovna stran ovitka:
Cerkev sv. Cirila in Metoda v Radencih

Zadnja stran ovitka:
Rože je na vrtu plela... – posnetek Jože Ftičar

Barvni posnetki Fotokronike – Jože Zadravec

Zbornik Stopinje spada med proizvode, za katere se po mnenju Min. za kulturo Rep. Slovenije z dne 8. 11. 1995, št. 415 – 242/95 mb plačuje 5 % davek od prometa proizvodov.

Tisk: Pomurski tisk d.d., Murska Sobota

STOPINJE V DRUGEM CEHISTOLETU

STOPINJE

1997

19285/1997

D19/113

Leto 1997 je navadno leto, ima 365 dni, začne in konča se s sredo.

Nedelje, zapovedani prazniki in državni prazniki so označeni z večjim rdečim tiskom, nezapovedani prazniki in dela prosti dnevi pa z rdečim manjšim tiskom. Imena župnij, ki obhajajo god svojega zavetnika, so na skrajni desni strani s krepkejšim tiskom.

Praznovanje svetniških godov je označeno s številkami in sicer: slovesni praznik (1), praznik (2), obvezni god (3), neobvezni god (4). Svetnikov, pri katerih ni številke, se v bogoslužju več ne spominjamo.

Cerkveni prazniki: Zapovedani: telovo – 29. maj, Marijino vnebovzetje – 15. avgust, vsi sveti – 1. november, božič – 25. december. Nezapovedani: novo leto – 1. januar; sveti trije kralji – 6. januar; svečnica – 2. februar; sv. Jožef – 19. marec; Gospodovo oznanjenje – 25. marec; velikonočni ponedeljek – 31. marec; vnebohod – 8. maj; sv. Peter in Pavel – 29. junij; Marijino rojstvo – 8. september; Brezmadežna – 8. december; sv. Štefan – 26. december.

Državni prazniki: novo leto – 1. in 2. januar; Prešernov dan – slovenski kulturni praznik – 8. februar; dan upora proti okupatorju – 27. april; praznik dela – 1. in 2. maj; dan državnosti – 25. junij; dan spomina na mrtve – 1. november; dan samostojnosti – 26. december.

Dela prosti dnevi so tudi naslednji verski prazniki: velikonočna nedelja in ponedeljek – 30. in 31. marec; binkoštna nedelja – 26. maj; Marijino vnebovzetje – 15. avgust; dan reformacije – 31. oktober; božič – 25. december.

Kratice: c.uč. = cerkveni učitelj, dev. = devica, duh. = duhovnik, muč. = mučenec, pušč. = puščavnik, red. = redovnik, red. ust. = redovni ustanovitelj, spok. = spokornik.

Lunine spremembe:

polna luna ☽

prvi krajec ☾

mlaj ☾

zadnji krajec ☾

STOPINJE V DRUGEM ČETRTOLETJU

Pred petindvajsetimi leti so izšle prve STOPINJE na 110 straneh. Uredil jih je dr. Jožef Smej. Po prvih nekoliko negotovih korakih so kmalu shodile s trdnim korakom, z razmeroma visoko naklado in številnimi sodelavci. Razširile so se, razbohotile včasih na več kot 250 strani in prinašale staro in novo. Staro, da bi odkrivala naše korenine, novo, da bi dajale smer in spodbudo ostati to, kar smo in kar smo vedno bili: Slovenci in kristjani tudi v težkih časih, ko niti slovenstvo, še manj pa krščanstvo ni bilo vrednota.

Doživele so, da se je zrušil sistem, ki je bil na videz trden in neuničljiv, v resnici pa je bil že od začetka podvržen razpadu, ker je bil zgrajen na laži, krivici in zatiranju. Tudi STOPINJE so čutile nasilje, ko je bilo že samo zanimanje za porabske Slovence sumljivo politično delovanje in so z raznih strani dobile opomin, da se s tem podajajo na prepovedano politično področje.

Tudi sedaj ni vse najboljše pri nas, toda sneli smo nagobčnike in to je bistvena sprememba za razvoj demokracije in svobode. Po jubilejnih STOPINJAH leta 1996 jih usmerjajo štirje važni dogodki tega leta in jim kažejo pot v naslednje četrtoletje.

Prvi važen dogodek je bil papežev obisk naše domovine Slovenije. Svetega očeta smo sprejeli kakor se za kulturni narod spodobi. Lepo so ga sprejeli naši oblastniki, naši varnostniki, naši razumniki, posebno pa še naše ljudstvo in mladina. Redki posamezniki so skušali s svojim pisanjem pomen papeževega obiska izničiti, toda vpili so v prazno, saj Slovenci vemo, da nam vsem papežev obisk pomeni priznanje enakopravnosti z drugimi narodi, vernim pa še potrditev v veri naših prednikov in pogum za krščansko življenje: »Ne bojte se Kristusa! Verujte vanj in v njegovo ljubezen. Prestopite tudi vi prag upanja! ... Vsak človek je poklican k svetosti, poklican, da oblikuje človeštvo, ki ga prenavlja božja slava... Kristjani so poklicani, da z lastnim svetim življenjem postanejo luč za druge na poteh sveta.« – Ti napotki so namenjeni vsem: otrokom in mladini, odraslim in ostarelim, moškim in ženskam, vernim in nevernim. Ljudje bomo vedno bolj ali manj različni med seboj po veri, po političnem prepričanju, po premoženjskem stanju, po izobrazbi in poklicu, vse nas pa povezuje ista bistvena značilnost: vsi smo ljudje, vsi božji otroci, tudi tisti, ki se tega ne zavedajo.

Drugi važen dogodek, ki bo nas in naše Stopinje usmerjal, pa je napoved triletna priprave na veliko jubilejno sveto leto 2000. Z letom, v katerega vstopamo, 1997, bomo obhajali prvo leto priprave in glavna misel bo: Spoznavajmo Kristusa. Ta dogodek je s svojo prisotnostjo poudaril in ga pravzaprav začel pater Emilien Tardif, ki je s svojo karizmatično osebnostjo tisoče navdušil za vero in zaupanje v Kristusa, ki je kakor nekoč v Palestini po skupni in zaupljivi molitvi množic ozdravil več bolnikov v znamenje, da je še med nami in v potrditev svoje prisotnosti v svetu. Leto 1998 bo posvečeno Svetemu Duhu in leto 1999 Bogu Očetu. V teh dogodkih slutimo, da se bližajo časi sprememb. Upajmo, da na bolje, kajti doslej smo drveli vedno hitreje navzdol.

Tretji važen dogodek so volitve v državni zbor. Od nas je odvisno, kdo in kako nam bo vladal naslednja štiri leta. Ne bomo agitirali za stranke, ampak vsak Slovenec naj voli poštene ljudi, ki ne bodo gledali le na lastne koristi ali na korist svoje stranke, ampak jim bo prva skrb dobro vseh ljudi, vseh Slovencev.

Še četrti dogodek je važen in gotovo ni na zadnjem mestu, to je nov prevod Svetega pisma, ki naj bi nam služilo kot kažipot in smer v našem življenju. Naj nas branje Svetega pisma osrečuje, nas napolnjuje z upanjem in smislom in tako vodi naše stopinje in STOPINJE k Bogu.

Prisrčna hvala vsem, ki ste v prvem četrtsotletju podpirali STOPINJE s svojimi prispevki, urejevanjem, razpečavanjem in branjem! Spremljajte jih še v naslednjih letih.

Lojze Kozar

1 S NOVO LETO, OSMINA BOŽIČA, BOŽJA MATI MARIJA (1)

2 Č Bazilij Vel. in Gregor Nacianški, šk., c.uč. (3)

3 P Genovefa Pariška, dev.; Anter, papež, muč.

4 S Angela Folinjska, red.; Gregor Langreški, škof

☪

5 N PO BOŽIČU (2); Emilijana (Milena), dev.

Beseda se je učlovečila (Jn 1, 1-18)

6 P Gospodovo razglasenje, Sv. Trije Kralji (1)

7 T Rajmund Penjafortski, duh. (4); Lucijan Antiohijski, muč.

8 S Severin Noriški, opat; Erhard, škof; Jurij iz Hozibe, red.

9 Č Julijan in Bazilisa, muč.; Hadrijan, opat

10 P Viljem iz Bourgesa, škof; Agaton, papež; Peter Orseolo, red.

11 S Pavlin Oglejski, škof (3); Teodozij, opat

☪

12 N JEZUSOV KRST (2); Alfred, opat; Tatjana (Tanja), muč.

Ta je moj ljubljeni Sin (Mr 1, 6b-11)

13 P Hilarij, škof in c. uč. (4); Veronika Milanska, dev.

14 T Feliks (Srečko) Nolanski, duh.; Odon iz Novare, red.

15 S Pavel Puščavnik; Maver, opat; Habakuk, prerok

16 Č Marcel, papež; Berard in tov., franč. muč.

17 P Anton (Zvonko), pušč. (3); Marijan, diakon, muč.

18 S Marjeta Ogrska, red.; Priska, muč.

☪

19 N 2. NAVADNA (2); Kanut, kralj; Germanik, muč.; Arsen, red.

Jezusovi prvi učenci (Jn 1, 35-42)

20 P Fabijan, papež in Boštjan (Sebastijan), muč. (4)

21 T Neža (Agnes, Janja), dev., muč. (3); Epifanij, škof

22 S Vincenc (Vinko), diakon, muč. (4); Teodolinda, kralj.

23 Č Emerencijana, muč.; Ildefonz, škof

24 P Frančišek Saleški, škof, c.uč. (3); Felicijan, škof, muč.

25 S Spreobrnitev apostola Pavla (2); Ananija, muč.

Pečarovci

☪

26 N 3. NAVADNA (2); Timotej in Tit, škofa

Spreobrnite se in verujte evangeliju (Mr 1, 14-20)

27 P Angela Merici, dev. (4); Vitalijan, papež

28 T Tomaž Akvinski, duh., c.uč. (3); Peter Nolasko, red. ust.

29 S Valerij, škof; Julijan Ubogi, spok.

30 Č Martina, dev., muč.; Hijacinta Marescotti

31 P Janez Bosko, red. ust. (3); Marcela, vdova

☪

1 S Brigita Irska, dev.; Pionij, muč.

2 N Jezusovo darovanje, Svečnica (2); Simeon in Ana
Jezus uči z oblastjo (Mr 1, 21-28)

3 P Blaž, škof, muč.; Oskar (Ansgar), škof (4)

4 T Andrej Corsini, škof; Janez de Britto, muč.

5 S Agata, dev., muč. (3); Ingenuin in Albuin, škofa

6 Č Pavel Miki in tov., muč. (3); Amadej Belgijski, škof

7 P Nivard, red.; Adavkt in frigijski mučenci

8 S PREŠERNOV DAN; Hieronim Emiliani (4); Janez de Matha

9 N 5. NAVADNA (2); Apolonija, dev., muč.;

Jezus ozdravlja bolnike (Mr 1, 29-39)

10 P Sholastika, dev. (3); Viljem Veliki, pušč.

11 T Lurška Mati Božja (4); Cedmon, red.; Pust

12 S †† Pepelnica (1); Evlalija, muč.; Benedikt Anianski, opat

13 Č Katarina de Ricci, red.; Gregor II., papež

14 P † Valentin (Zdravko), muč. (4); Bruno Kverfurtski, muč.

15 S Jordan Saški, opat; Georgija, dev.; Agapa, dev., muč.

16 N 1. POSTNA (1); Julijana, muč.; Onezim, škof

Hudi duh skuša Jezusa (Mr 1, 12-15)

17 P Sedem ustanoviteljev servitov (4); Frančišek Clet, muč.

18 T Simeon Jeruzalemski, škof, muč.; Flavijan, škof

19 S Konrad iz Piacenze, spok.; Barbat, škof

20 Č Sadot in tov., muč.; Evherij, škof

21 P † Peter Damiani, škof, c.uč. (4); Maksimilijan Puljski, škof

22 S Kvatre; Sedež apostola Petra (2); Marjeta Kortonska, spok.

23 N 2. POSTNA (1); Polikarp, škof, c.uč.; Dositej, menih

Jezus se na gori spremeni (Mr 9, 2-10)

24 P Matija, apostol (2); Sergij, muč.; Modest, škof

25 T Tarazij (Taras), škof; Valburga, dev.

26 S Matilda iz Hackeborna, dev.; Porfirij, škof

27 Č Gabrijel Žalostne Matere Božje, red.; Leander, škof

28 P † Roman, opat; Hilarij (Radovan), papež

1 S Albin, škof; Svithbert, škof; Antonina, muč.

2 N 3. POSTNA (1); Neža Praška, dev.; Karel Dobri, knez
Jezus očisti tempelj (Jn 2, 13-25)

☞

- 3 P Kunigunda, cesarica; Marin in Asterij, muč.
 4 T Kazimir, kraljevič (4); Arkadij, škof, muč.
 5 S Janez Jožef od Križa, red.; Evzebij, muč.
 6 Č Fridolin (Miroslav), opat; Koleta (Nika), dev.
 7 P † Perpetua in Felicita, muč. (4); Gavdiz, škof
 8 S Janez od Boga, red. ust. (4); Beata, muč.

9 N 4. POSTNA (1); Frančiška Rimska, red. (4); Gregor iz Nise, škof
Božji sin Odrašenik (Jn 3, 14-21)

☞

- 10 P Štirideset mučencev; Makarij, škof
 11 T Sofronij, škof; Evlogij, muč.; Konstantin, spok.
 12 S (Gregor Vel., papež); Doroteja (Rotija), muč.
 13 Č Kristina, dev., muč.; Teodora (Božidara), muč.
 14 P † Matilda, kraljica; Florentina, opatinja
 15 S Klemen M. Dvořak, red.; Ludovika de Marillac, red.

16 N 5. POSTNA (1); Hilarij in Tacijan, muč.; Herbert, škof; Julijan, muč.
Jezus napove trpljenje (Jn 12, 20-33)

☞

- 17 P Patricij, škof (4); Jedrt Niveljska, opatinja
 18 T Ciril Jeruzalemski, škof, c.uč. (4); Salvator, red.
 19 S Jožef, mož Device Marije (1); Sibilina, dev.
 20 Č Klavdija in tov., muč.; Kuthbert, škof
 21 P † Nikolaj Flue, pušč.; Filemon, muč.
 22 S Lea, spok.; Katarina Genovska, spok.

Cankova

23 N CVETNA NEDELJA GOSPODOVEGA TRPLJENJA (1)

a) Jezusov slovesni vohod v Jeruzalem (Mr 11, 1-10)

b) Trpljenje J. Kristusa po Marku (Mr 14, 1-72; 15, 1-47)

- 24 P Dionizij in tov., muč.; Katarina Švedska, red.
 25 T Gospodovo oznanjenje (1); Dizma, desni razbojnik
 26 S Evgenija, muč.; Kastul, muč.
 27 Č Vel. četrtek (1); Rupert Salzburški, škof; Lidija, muč.
 28 P † Vel. petek (1); Milada Praška, dev.; Bojan (Yojan), knez, muč.
 29 S Vel. sobota (1); Bertold, red. ust.; Evstracij, menih

30 N VELIKA NOČ, GOSPODOVO VSTAJENJE (1)

Jezus vstane od mrtvih (Jn 20, 1-9)

- 31 P Velikonočni ponedeljek (1); Modest Gosposvetski, škof

☞

- 1 T Hugo Grenobelski, škof; Venancij, škof, muč.
- 2 S Frančišek Paolski, red. ust. (4); Teodozija, muč.
- 3 Č Rihard, škof; Sikst I., papež; Agapa, muč.
- 4 P Izidor Seviljski, škof, c.uč. (4); Zosim, pušč.
- 5 S Vincenc Ferrer, duh.; Julijana, opatinja

**6 N 2. VELIKONOČNA (1); Irenej Sirmijski, škof, muč.;
Jezus se prikaže apostolom (Jn 20, 19-31)**

- 7 P Janez Krstnik de la Salle, red. ust.; Saturnin, škof
- 8 T Albert, škof, muč.; Valter, opat
- 9 S Marija Klopajeva, svetopis. žena
- 10 Č Ezekijel, prerok; Apolonij in tov., muč.
- 11 P Stanislav, škof, muč. (3); Domnij (Dujam), škof
- 12 S Lazar Tržaški, muč.; Zenon, škof

**13 N 3. VELIKONOČNA (1); Martin I., papež, muč.
Jezusovo slovo od apostolov (Lk 24, 35-48)**

- 14 P Lidvina, dev., red.; Valerijan in tov., muč.
- 15 T Anastazija, muč.; Peter Gonzales, red.
- 16 S Bernardka Lurška, dev.; Benedikt J. Labre, spok.
- 17 Č Rudolf, muč.; Inocenc, škof; Fortunat, muč.
- 18 P Apolonij, muč.; Elevterij Ilirski, muč.
- 19 S Leon IX., papež; Ema, red.; Dioniz, muč.

**20 N 4. VELIKONOČNA (1); Hilda, dev.; Teotim, škof
Jezus dori pastir (Jn 10, 11-18)**

- 21 P Anzelm, škof, c.uč. (4); Konrad iz Parzhama, red.
- 22 T Leonid, muč.; Agapit, papež
- 23 S Jurij, muč. (4); Vojteh, škof, muč.
- 24 Č Fidel (Zvest) Sigmarinški, duh., muč. (4)
- 25 P Marko, evangelist (2); Ermin, škof, muč.
- 26 S Pashazij, opat; Mati dobrega sveta

Sv. Jurij ob Ščavnici

Sv. Jurij v Prek.

**27 N 5. VELIKONOČNA (1); DAN UPORA PROTI OKUPATORJU
Vinska trta in mladike (Jn 15, 1-8)**

- 28 P Peter Chanel, duh., muč. (4); Vital (Živko), muč.
- 29 T Katarina Sienska, dev., c. uč. (3); Peter Veronski, muč.
- 30 S Pij V., papež (4); Jožef Cottolengo, red. ust.

1 Č JOŽEF DELAVEC (2); PRAZNIK DELA

2 P Atanazij, škof in c. uč. (3); Boris, knez

3 S Filip in Jakob ml., apostola (2); Teodozij Kijevski, red.

4 N 6. VELIKONOČNA (1); Florijan (Cvetko), muč.

Jezusova zapoved ljubezni (Jn 15, 9-17)

5 P Prošnji dan; Gotard, škof; Angel, muč.; Jutta, spok.

6 T Prošnji dan; Marija, Srednica milosti; Dominik Savio, dijak; Frida

7 S Prošnji dan; Gizela, opatinja; Domicijan, škof; Flavij, muč.

8 Č Gospodov vnebohod (1); Viktor Milanski, muč.;

Bogojina

9 P Pahomij, opat; Beat, pušč.; Dan zmage

10 S Antonin, škof; Gordijan in Epimah, muč.

11 N 7. VELIKONOČNA (1); Sigismund (Žiga), kralj

Naj bodo vsi eno (Jn 17, 11b-19)

12 P Leopold Mandić, duh. (3); Pankracij, muč.

13 T Servacij, škof; Mucij, muč.

14 S Bonifacij, muč.; Justina, muč.

15 Č Zofija (Sonja), muč.; Izidor, kmet

16 P Janez Nepomuk, duh., muč (4); Andrej Bobola, muč.

17 S Jošt, pušč. (4); Paskal Baylon, red.

18 N BINKOŠTI, PRIHOD SV. DUHA (1); Janez I., papež, muč.

Prejmite Svetega Duha (Jn 20, 19-23)

19 P Marija, Mati Cerkve (2); Peter Celestin, papež; Pudencijana, dev.

20 T Bernardin Sienski, duh. (4); Plavtila, spok.

21 S Krispin, red.; Valens, škof; Evtihij in tov.

22 Č Renata, spok.; Marjeta Kasijska, red.

23 P Evfrozinija, red.; Janez de Rossi, duh.

24 S Marija Pomočnica (3); Socerb, muč.

25 N SV. TROJICA (1); Beda Čast., c.uč.; Gregor VII., papež

Odranci

Pojdite in učite vse narode (Mt 28, 16-20)

G. Petrovci, M. Nedelja

26 P Filip Neri, duh. (3); Lambert de Vence, škof

27 T Avguštin Canterburyjski, škof (4); Julij, muč.

28 S German Pariški, škof; Bernard Menthonski, duh.

29 Č REŠNJE TELO IN REŠNJA KRI (1); Maksim Emonski, škof

30 P Kancijan in tov., muč. (4); Ferdinand Aragonski, kralj

31 S Obiskanje Device Marije (2); Petronila, muč.

Markovci

1 N 9. NAVADNA (2); Justin, muč.; Pamfil, muč.

Jezus, gospod sobote (Mr 2, 23-28; 3, 1-6)

2 P Marcellin in Peter, muč. (4); Erazem, škof, muč.

3 T Karel Lwanga in tov., muč. (3); Klotilda, kralj.

4 S Frančišek Caracciolo, red. ust.; Kvirin iz Siscije, muč.

5 Č Bonifacij, škof, muč. (3); Svetko, muč.

6 P Srce Jezusovo (1); Norbert, škof, red. ust.;

Velika Polana

7 S Marijino Srce; Robert Newminsterski, opat; Ana Gariza, dev.

8 N 10. NAVADNA (2); Medard, škof; Viljem iz Yorka, škof

Hudi duh bo premagan (Mr 3, 20-35)

9 P Efreem Sirski, c.uč.; Primož in Felicijan, muč. (4)

10 T Bogumil, škof; Janez Dominici, dubrovniški škof

11 S Barnaba, apostol (3); Jolenta, red.

12 Č Janez Fakundski, red.; Adelhajda, dev.

13 P Anton Padovanski, red., c.uč. (3); Trifil, škof

14 S Elizej, prerok; Valerij in Rufin, muč.

15 N 11. NAVADNA (2); Vid (Vitomir), muč.

Prilika o rastočem žitu in o gorčičnem zrnu (Mr 4, 26-34)

16 P Frančišek Regis, duh.; Beno, škof; Gvido Kortonski, red.

17 T Gregor Barbarigo, škof; Adolf, škof

18 S Marko in Marcelijan, muč.; Amand (Ljubo), škof

19 Č Romuald, opat (4); Nazarij, škof

20 P Silverij I., papež, muč.; Mihelina Malatesta, spok.

21 S Alojzij (Vekoslav) Gonzaga, red. (3); Evzebij, škof

22 N 12. NAVADNA (2); Janez Fisher in Tomaž More, muč.

Jezus pomiri vihar na morju (Mr 4, 35-41)

23 P Agripina, dev., muč.; Jožef Cafasso, duh.

24 T Rojstvo Janeza Krstnika (1); Kres

Ljutomer, Razkrižje

25 S DAN DRŽAVNOSTI; Viljem, opat; Doroteja, dev.

26 Č Vigilij (Stojan), škof; Pelagij, muč.

27 P Ema (Hema) Krška, kneg. (3); Ladislav Ogrski, kralj

Beltinci

28 S Irenej, škof, muč. (3); Potamijena, muč.

29 N 13. NAVADNA (2); Peter in Pavel, apostola (1);

Hotiza, G. Radgona

Jezus obudi Jairovo hčer (Mr 5, 21-43)

30 P Prvi mučenci rimske Cerkve (4); Emilijana, muč.

- 1 T Teobald (Bogoslav), pušč.; Estera, svetopis. žena
2 S Oton Bamberški, škof; Vital (Živko), muč.
3 Č Tomaž, apostol (2); Heliodor, škof
4 P Elizabeta Portugalska; Urh, škof (4)
5 S Ciril in Metod, slovan. apostola (1)

Radenci

6 N 14. NAVADNA (2); Marija Goretti, dev., muč.

Jezusa v Nazaretu prezirajo (Mr 6, 1-6)

- 7 P Izaija, prerok; Vilibald, škof; Edelburga, dev.
8 T Kilijan, škof, muč.; Prokop, muč.
9 S Veronika Giuliani, opatinja; Gorkumski mučenci
10 Č Amalija (Ljuba), red.; Rufina in Sekunda, muč.
11 P Benedikt, opat (2); Olga Kijevska, kneg.
12 S Mohor in Fortunat, muč. (4); Nabor in Feliks, muč.

Benedikt v Prekm.

13 N 15. NAVADNA (2); Henrik (Hinko) I., kralj

Jezus razpošlje apostole (Mr 6, 7-13)

- 14 P Kamil de Lellis, duh. (4); Frančišek Solan, red.
15 T Bonaventura, škof, c.uč. (3); Vladimir Kijevski, knez
16 S Karmelska Mati Božja (4); Evstatij, škof
17 Č Aleš (Aleksij), spok.; Marcelina, dev.
18 P Friderik (Miroslav), škof, muč.; Arnold, škof
19 S Arsen, diakon, pušč.; Aurea (Zlata), dev.

20 N 16. NAVADNA (2); Marjeta Antiohijska, dev., muč.; Elija, prerok

Množica se Jezusu smili (Mr 6, 30-34)

- 21 P Lovrenc iz Brindisija, duh., c.uč. (4); Danijel, prerok
22 T Marija Magdalena (Majda) (3); Menelij, opat
23 S Brigita Švedska, red. ust. (4); Apolinarij, škof
24 Č Krištof (Kristo), muč. (4); Kristina, dev., muč.
25 P Jakob, apostol (2); Olimpija, vdova
26 S Joahim in Ana, starša DM (3); Valens, škof

Kapela

Dobrovnik

☪ Bakovci

27 N 17. NAVADNA (2); Gorazd, Kliment, Naum in tov.

Jezus nasiti pet tisoč muž (Jn 6, 1-15)

- 28 P Viktor (Zmago), papež; Samson (Samo), škof
29 T Marta iz Betanije (3); Olaf, kralj, muč.
30 S Peter Krizolog, škof, c.uč. (4); Angelina, kneg.
31 Č Ignacij Lojolski, red. ust. (3); Fabij, muč.

- 1 P Alfonz M. Ligvorij, škof, c. uč. (3); Makabejski bratje
2 S Evzebij iz Vercellija, škof (4); Štefan, papež

3 N 18. NAVADNA (2); Lidija, makedon. žena

Kruh iz nebes (Jn 6, 24-35)

- 4 P Jancz M. Vianney, duh. (3); Perpetua, žena
5 T Posvetitev bazilike Marije Snežne (4); Ožbalt, kralj
6 S Jezusova spremenitev na gori (2); Pastor, muč.
7 Č Sikst II., papež in tov., muč.; Kajetan, duh. (4)
8 P Dominik (Nedeljko), red. ust. (3); Cirjak in tov.
9 S Peter Faber, red.; Roman, muč.

10 N 19. NAVADNA (2); Lovrenc, diakon, muč.

Jaz sem kruh življenja (Jn 41-51)

- 11 P Klara (Jasna), dev. (3); Tiburcij in Suzana, muč.
12 T Evplij, muč.; Inocenc XI., papež
13 S Poncijan, papež in Hipolit, duh., muč. (4)
14 Č Maksimilijan Kolbe, muč. (3); Evzebij iz Rima, duh.
15 P **MARIJINO VNEBOVZETJE (1); Tarzicij, muč.**
16 S Rok, spok.; Štefan Ogrski, kralj (4)

**Apače, Grad, Turnišče
Cezanjevci, Dokležovje**

17 N 20. NAVADNA (2); Hijacint Poljski, red.

Moje telo je res jed (Jn 6, 51-58)

- 18 P Helena (Jelka, Alenka) cesarica; Agapit, muč.
19 T Janez Eudes, red. (4); Ludvik Toulouški, škof
20 S Bernard, opat, c. uč. (3); Samuel (Samo), prerok
21 Č Pij X., papež (3); Baldwin, kralj; Sidonij, škof
22 P Devica Marija, Kraljica (3); Sigfrid (Zmago), škof
23 S Roza iz Lime, dev. (4); Filip Benizi, red.

24 N 21. NAVADNA (2); Jernej, apostol (2)

Gospod, h komu pojdemo? (Jn 6, 60-69)

- 25 P Ludvik IX., francoski kralj; Jožef Kalasanc, duh. (4)
26 T Ivana Elizabeta Bichier, red. ust.; Rufin, škof
27 S Monika, mati sv. Avgušтина (3); Cezarij, škof
28 Č Avguštin, škof, c. uč. (3); Hermes, muč.
29 P Mučeništvo Janeza Krstnika (3); Sabina, muč.
30 S Feliks (Srečko) in Adavkt, muč.; Gaudencija, muč.

31 N 22. NAVADNA (2); Rajmund (Rajko) Nonat, red.

Jezus obsoja farizejska izročila (Mr 7, 1-8. 14-15. 21-23)

- 1 P Egidij (Tilen), opat (4); Verena, dev.
- 2 T Maksima, muč. ; Kaster, škof
- 3 S Gregor Vel., papež (3); Mansvet, škof
- 4 Č Rozalija (Zalka), dev.; Ida, spok.; Mojzes, prerok
- 5 P Lovrenc Giustiniani, škof; Viktorin, škof, muč.
- 6 S Petronij, škof; Favst, Makarij in tov., muč.

7 N 23. NAVADNA (2); ANGELSKA; Marko Križevčan in tov., muč.
Jezus ozdravi gluho nemega (Mr 7, 31-37)

8 P Marijino rojstvo (2); Hadrijan, muč.

Tišina

- 9 T Peter Klaver, red.; Dorotej in Gorgonij, muč.
- 10 S Nikolaj Tolentinski, spok.; Otokar, red.
- 11 Č Prot in Hiacint, muč.; Ertruda (Erna), dev.
- 12 P Gvido iz Anderlechta, spok.; Tacijan (Tihomil), muč.
- 13 S Janez Zlatousti, škof, c.uč. (3); Mavrilj, škof

14 N 24. NAVADNA (2); Povišanje sv. Križa
Petrova izpoved o Jezusu (Mr 8, 27-35)

Črensovci, Križevci

- 15 P Žalostna Mati Božja (Dolores) (3); Melita, muč.
- 16 T Kornelij, papež in Ciprijan, škof, muč.
- 17 S Robert Bellarmino, škof, c.uč. (4); Lambert, škof
- 18 Č Jožef Kupertinski, duh.; Irena in Zofija, muč.
- 19 P Januarij, škof, muč. (4); Emilija de Rodat, red.
- 20 S Korejski mučenci (3); Kandida (Svetlana), muč.

21 N 25. NAVADNA (2); Matej, apostol in evang. (2)
Jezus opominja k ponižnosti (Mr 9, 30-37)

- 22 P Tomaž Villanovski, škof; Mavricij in tov., muč.
- 23 T Paternij (Domogoj), škof, muč.; Lin, papež
- 24 S Rupert Salzburški, škof (4); Marija rešit. jetnikov
- 25 Č Avrelija (Zlata), dev.; Sergij Radoneški, škof
- 26 P Kozma in Damijan, muč. (4); Nil, opat
- 27 S Vincenc Pavelski, duh. (3); Hiltruda, dev.

Kuzma

28 N 26. NAVADNA (2); Venčeslav (Vaclav), muč.
Jezus svari pred pohujšanjem (Mr 9, 38-43. 47-48)

- 29 P Mihael, Gabrijel in Rafael, nadangeli (2)
- 30 T Hieronim, duh., c.uč. (3); Zofija, spok.

Veržej

- 1 S Terezija Deteta Jezusa, dev. (3); Remigij, škof
2 Č Angeli varuhi (3); Teofil (Bogoljub), spok.
3 P Evald, muč.; Kandid (Žarko), muč.
4 S Francišek Asiški, red. ust. (3); Petronij, škof
-

5 N 27. NAVADNA (2); ROŽNOVENSKA; Marcelin, škof
Sveti zakon je nerazvezljiv (Mr 10, 2-16)

- 6 P Bruno, red. ust. (3); Renato, škof
7 T Rožnovenska Mati Božja (3); Marko I., papež
8 S Demetrij, muč.; Pelagija, spok.
9 Č Dioniz, škof in tov., muč.; Janez Leonardi, duh. (4)
10 P Francišek Borgia, red.: Hugolin, muč.
11 S Emilijan (Milan), škof; Aleksander Sauli, škof
-

12 N 28. NAVADNA (2); Maksimilijan Celjski, škof
Jezus o nevarnosti bogastva (Mr 10, 17-30)

- 13 P Edvard, kralj; Koloman, muč.
14 T Kalist I., papež, muč. (4); Gavdencij (Veselko), škof
15 S Terezija (Zinka) Velika, dev., c.uč. (3); Avrelija, dev.
16 Č Hedvika, red.: Marjeta M. Alakok, dev. (4); Gal, opat
17 P Ignacij Antiohijski, škof, muč. (3); Viktor, škof
18 S Luka, evangelist (2); Julijan, muč.
-

19 N 29. NAVADNA (2); MISIJONSKA; Izak Jogues, muč.
Jezus o lastnosti apostolov (Mr 10, 35-45)

- 20 P Irena (Miroslava), muč.; Vendelin, opat
21 T Uršula, dev., muč.; Hilarion, opat
22 S Marija Saloma, svetopis. žena; Bertila Boscardin, red.
23 Č Janez Kapistran, duh. (4); Severin iz Kölna, škof
24 P Anton M. Claret, škof (4); Feliks, škof, muč.
25 S Krizant in Darija, muč.; Krišpin in Krišpinijan, muč.
-

26 N 30. NAVADNA (2); ŽEGNANJSKA (1); Lucijan, muč.
Jezus ozdravi slepega (Mr 10, 46-52)

- 27 P Vincenc in Sabina, muč.; Frumencij, škof
28 T Simon in Juda Tadej, apostola (2); Cirila, muč.
29 S Narcis, škof; Ermelinda Brabantska, dev.
30 Č Marcel, muč.; Alfonz Rodriguez, red.
31 P DAN REFORMACIJE; Volbenk (Bolfenk), škof

1 S VSI SVETI (1); Cezarij, diakon, muč.

2 N 31. NAVADNA (2); Spomin vseh vernih rajnih (1)

Največja zapoved (Mr 12, 28b-34)

- 3 P Viktorin Ptujski, škof, muč.; Just, tržaški muč. (4)
 4 T Karel Boromejski, škof (3); Vital in Agrikola, muč.
 5 S Zaharija in Elizabeta, starša Janeza Krstnika
 6 Č Lenart (Narte), opat (4); Sever, škof, muč.
 7 P Engelbert, škof, muč.; Ernest, opat; Vilibrord, škof
 8 S Bogomir, škof; Deodat, (Bogdan), papež

9 N 32. NAVADNA; Posvetitev lateranske bazilike (2)

Dar uboge vdove (Mr 12, 38-44)

- 10 P Leon Vel., papež, c. uč.; Andrej Avelinski, duh.
 11 T Martin iz Toursa, škof (3); Menas, pušč. **Martjanci, Kobilje**
 12 S Jozafat Kunčević, škof, muč. (3); Kunibert, škof
 13 Č Stanislav Kostka, red. (4); Homobonus, trgovec
 14 P Nikolaj Tavelić, muč.; Lovrenc O'Toole, škof
 15 S Albert Veliki, škof, c. uč. (4); Leopold, knez

16 N 33. NAVADNA (2); Marjeta Škotska; Jedrt iz Helfte

Jezus napoveduje konec sveta (Mr 13, 24-32)

- 17 P Elizabeta Ogrska, red. (3); Evfemija in Tekla, muč.
 18 T Posvetitev bazilik sv. Petra in Pavla (4); Abdija, prerok
 19 S Narsej, škof, muč.; Barlam, muč.
 20 Č Edmund, kralj, muč.; Feliks Valois, red.
 21 P Marijino darovanje (3); Gelazij, papež
 22 S Cecilija (Cilka), dev., muč. (3); Maver, škof, muč.

23 N JEZUS KRISTUS, KRALJ (VLADAR) VESOLJSTVA (1)

Moje kraljestvo ni od tega sveta (Jn 18, 33b-37)

- 24 P Andrej Dung-Lac in tov., vietnam. muč. (3)
 25 T Katarina Aleksandrijska, dev., muč.; Erazem, muč. **Lendava**
 26 S Leonard Portomavriški, red.; Valerijan Oglejski, škof
 27 Č Virgil, apostol Karantanije (4); Jožef Pignatelli, red.
 28 P Jakob de Marchia, duh.; Eberhard, škof
 29 S Saturnin, muč.; Radogost (Radobod), škof

30 N 1. ADVENTNA (1); Andrej, apostol

Opomin k čuječnosti (Lk 21, 25-28. 34-36)

- 1 P Eligij, škof; Natalija (Božena), spok.
2 T Bibijana (Vivijana, Živka), muč.; Blanka, spok.
3 S Frančišek Ksaver, duh. (3); Kasijan, muč.
4 Č Janez Damaščan, duh., c.uč. (4); Barbara, dev., muč.
5 P Saba (Sava), opat; Gerald iz Brage, škof
6 S Nikolaj (Miklavž), škof (3); Apolinarij, muč.

Dolenci, Sobota

-
- 7 N 2. ADVENTNA (1); Ambrož, škof, c.uč.
Janez Krstnik pripravlja Jezusu pot (Lk 3, 1-6)
8 P Brezmadežno spočetje Device Marije (1)
9 T Peter Fourier, red.; Valerija, muč.; Abel, očak
10 S Melkijad, papež, muč.; Judita, svetopis. žena
11 Č Damaz I., papež (4); Daniel Stilit, pušč.
12 P Ivana Frančiška Šantalska, red. (4); Amalija, muč.
13 S Lucija, dev., muč. (3); Otilija, dev.; Jošt, pušč.
-

- 14 N 3. ADVENTNA (1); Janez od Križa, c.uč.
Janez Krstnik pričuje o Kristusu (Lk 3, 10-18)
15 P Kristina, dev.; Marija K. di Rosa, red. ust
16 T Albina, dev., muč.; Adelhajda, cesarica
17 S Lazar iz Betanije; Olimpija, red. ust.
18 Č Teotim in Bazilijan, muč.; Gacijan, škof
19 P Urban V., papež; Favsta, spok.; Tea, muč.
20 S Kvatre; Evgenij in Makarij, muč.; Dominik Siloški, opat
-

- 21 N 4. ADVENTNA (1); Peter Kanizij, duh., c.uč.
Marija obišče Elizabeto (Lk 1, 39-45)
22 P Demetrij, muč.; Frančiška Cabrini, red.
23 T Janez Kancij, duh., c.uč. (4); Viktorija, dev., muč.
24 S Sveti večer; Adam in Eva; Hermina (Irma), dev.
25 Č BOŽIČ, GOSPODOVO ROJSTVO (1); Anastazija, muč.
26 P DAN SAMOSTOJNOSTI; Štefan, prvi mučenec (2)
27 S Janez Evangelist, apostol (2); Fabiola, spok.
-

- 28 N SV. DRUŽINA (2); Nedolžni otroci, muč.
Dvanajstletni Jezus v templju (Lk 2, 41-52)
29 P Tomaž Becket, škof, muč.; David, kralj
30 T Liberij, škof; Roger, škof; Evgen, škof
31 S Silvester I., papež (4); Melanija, opatinja

Duhovna priprava na jubilejno leto 2000

(Premišljevanje)

1997: Jezus Kristus, edini odrešenik sveta, včeraj, danes in vedno

Tako se glasi glavna vodilna misel leta 1997 kot prvega leta neposredne priprave na jubilejno leto 2000.

Vsi časi so božji časi, vsi časi so tudi časi večne Božje Besede. To lepo označi duhovnik, ko na velikonočno vigilijo začrta v velikonočno svečo križ in letnico leta ter pri tem govori: »Kristus včeraj in danes, začetek in konec, alfa in omega, njegovi so časi in vekovi...« Besede so vzete iz Svetega pisma (Heb 13,8; Raz 21,6).

Toda v teku časa so že v stari zavezi poznali posebna jubilejna leta. Praznovali so jih vsakih 50 let. Za začetek so zadoneli rogovi, jobel, zato jobelovo leto, jubilejno ali sveto leto: »Bodi vam sveto petdeseto leto! Jubilejno leto je, sveto vam bodi! V svetem letu se povrnite vsak k svoji lastnini! Nikar ne stiskajte drug drugega...« (3 Mz 25, 11-13.17). Namen svetega leta je bil vzpostaviti idealno stanje družbene pravičnosti in enakosti. Sveto leto je imelo globok versko-odrešnjiški pomen.

V novi zavezi je papež Bonifacij VIII. za leto 1300 in potem za vsako nadaljnje stoto leto napovedal popolni odpustek vsch kazni, ki še ostanejo, potem ko je bil greh odpuščen. Popolnega odpustka so bili deležni vsi, ki so tisto leto opravili zakramentalno spoved in poromali v Rim na grob sv. Petra in Pavla. Klemen VI. je leta 1343 določil – ustrezno navadi v stari zavezi – naj bo sveto leto vsakih 50 let, Pavel II. pa leta 1470 naj bo vsakih 25 let.

In tako se na jubilejno leto 2000 pripravljamo tri leta. Leto 1997 bo posvečeno Jezusu Kristusu, leto 1998 Svetemu Duhu in leto 1999 Bogu Očetu.

Namen prvega pripravljalnega leta 1997 je: ponovno odkriti Jezusa Kristusa, edinega Odrešenika, rojenega iz Očeta pred vsemi veki, v času pa rojenega iz Marijinega deviškega telesa.

In če se zdaj vprašamo: Kaj pomeni meni, osebno meni Jezus Kristus? Ali je to samo neka osebnost iz preteklosti? Ni minilo niti 30 let od Jezusove smrti in vstajenja in Porcij Fest, poglavar Judeje, govori brezbrizno »o nekem praznoverju, o nekem Jezusu, ki je umrl, o katerem pa Pavel trdi, da živi« (Apd 25, 15). Nič ga ni zanimalo to, da so bili apostoli zaprti in bičani zaradi Jezusa, da je modri Gamaliel rekel Judom, naj pustijo te ljudi pri miru, kajti če je to delo človeško bo razpadlo, če pa je od Boga, jih ne bodo mogli uničiti. Ni se brigal za mladega grško govorečega Štefana, ki je umrl za Jezusa. Ni se zmenil za mučeniško smrt apostola Jakoba. Za Porcija Festa je ta oseba, za katerega umirajo prvi mučenci, samo neki Jezus...

Podobno je tudi s poganskimi latinskimi pisatelji: Tacit (55-120), Plinij Mlajši (62-120) in Svetonij (69-141). Vsi ti sicer pišejo o Jezusu, toda hladno kot zgodovinarji: da je Poncij Pilat obsodil Jezusa na smrt v času Tiberijevega vladanja (Tacit), da se veliko ljudi na določen dan že pred zoro zbira in poje slavospeve Kristusu kot Bogu (Plinij), da so med Judi v Rimu nastali nemiri zaradi nekega Kresta (Svetonij).

Tudi mnogi sodobni zgodovinarji štejejo Jezusa le kot modreca, ustanovitelja humanega sistema ali religije, kakor so bili filozofi in začetniki sistemov in verstev: Laotse (ok. 600 pr. Kr.), Konfucij (551-479 pr. Kr.), Buda (ok. 450 pr. Kr.),

Sokrat (468-400 pr. Kr.), Platon (429-347 pr. Kr.), Aristotel (384-322 pr. Kr.). Toda nobeden od teh ni bil naprej napovedan. Kristusa pa so napovedali vsi preroki: da bo iz Abrahamovega rodu, potomec kralja Davida, da bo rojen v Betlehemu, da bo delal čudeže, da bo zasramovan, trpel, da mu bodo prebodli roke, noge, srce, da bo vstal, ker njegovo telo ne bo strohnelo v grobu, da bo večni veliki duhovnik po redu Melkizedekovem, da bo njegovo ime močni Bog in da bo kraljeval na veke...

Tudi Jezus sam je vprašal svoje apostole, kaj pravijo ljudje o njem. Po različnih odgovorih vpraša apostole: »Kaj pa vi pravite, kdo sem?« »Ti si Kristus, Sin živega Boga,« odgovori v imenu vseh Simon Peter (Mt 16,16).

Če primerjamo ta evangelij z apokrifnim Tomaževim evangelijem, katerega logioni (kratki izreki) so nastajali sočasno ali kmalu po logionih pravih evangelijev, kakšna razlika! Visoko cenim Cerkev, prvo krščansko skupnost, ki je takoj znala razločiti med pravimi in umišljenimi evangeliji. V Tomaževem (umišljenem) evangeliju Jezus vpraša učence: »Primerjajte me in mi povejte, komu sem podoben!« Simon Peter mu reče: »Ti si podoben pravemu angelu!« Matej: »Ti si podoben modrecu, filozofu!« Tomaž: »Učenik, moja usta ne bodo mogla nikoli povedati, komu si podoben.« Nato Jezus vzame Tomaža vstran in mu kot za plačilo za njegov odgovor zaupa 3 besede...

Kako prav ima sv. Avguštin, ko pravi: »Jaz evangeliju ne bi veroval, če me ne bi k temu nagibala avtoriteta katoliške Cerkve.« Avtoriteta prve Cerkve je sprejela Matejev evangelij, v katerem Peter izpove vero v Kristusa: »Ti si Sin edinega, živega in pravega Boga!« Evangeliji so torej prej in bolj prvenstveno zapisani v sreč Cerkve kakor pa na papirusih ali pergamentih.

Simon Peter na Kristusovo vprašanje odgovori jasno, konkretno, nedvoumno. Navdihnil ga je nebeški Oče po Svetem Duhu. Današnja liberalna razumarska teologija, da bi se zdela čimbolj napredna, bi na Jezusovo vprašanje odgovorila po anekdoti, ki se glasi takole:

Jezus vprašuje svoje učence: »In vi, kaj pravite, kdo sem?« Simon Peter se dvigne in odgovori: »Ti si podoba eshatološke humane teofanije, ki ontološko utemeljuje institucionalnost naših podzavestnih in medsebojnih odnosov, teofanije, ki tako rekoč skoraj zavzema isto raven in bitnost z Bogom.« Jezus začudeno odpre oči in vpraša: »Kako, kako si rekel?« In Peter ni mogel ponoviti, ker je medtem že pozabil...

Tako anekdota.

Pri Jezusu se je treba ustaviti, da ga kot Peter izkustveno doživimo.

V pasijonski igri Edvarda Gregorina z naslovom V času obiskanja je tale prizor. Na veliki petek pride žena iz Magdale k Pilatu in ga prosi za Jezusa: »Pilat, spomni se njegove matere Marije, preden boš izrekel zadnjo besedo nad njim.« »Tega človeka misliš?« »Da, Učenika iz Nazareta.« »Si ga poslušala?« »Poslušala. Sedel je v čolnu in učil. Poslušali smo ga, ko je sonce vzhajalo in zahajalo.« »Ves dan?« »Pri njem se je treba ustaviti, da ga spoznaš.«

Tako Edvard Gregorin.

Samarijanka se je ustavila pri Jezusu. Čim dalj časa je govorila z Jezusom, tem bolj je prodirala v skrivnost njegove osebe in poslanstva. Prvič, prišla je ob nenavadni uri. Palestinske žene hodijo po vodo zjutraj in zvečer. Žena je prišla po vodo opoldne, ko v Palestini vse počiva pod senco oljk ali smokev. Našla si je pravi čas, opoldansko tihoto. Utrujen od pota se je Jezus usedel pri Jakobovem studencu. Ko bi bila Samarijanka takoj odšla, bi Jezusa poznala samo kot utrujenega popotnika. Rekla bi: »Ti si utrujen popotnik!« Prvo spoznanje. Toda

ona si vzame čas. »Ti si Jud.« Drugo spoznanje. Spoznala ga je po obleki in govorici. »Ti si večji kot naš oče Jakob.« Tretje spoznanje. »Ti si prerok.« Četrto spoznanje. (Jezus nam je dal zgled. Da ne bi predolgo govoril s samo na samem, ji reče, naj gre in pokliče moža in se potem vrne z njim. Ko žena pove, da nima moža, ji Jezus na zelo obziren način predstavi njeno življenje: da je imela pet mož in da ta, s katerim živi sedaj, ni njen mož. Nobene graje, le velika obzirnost. Ko bi imeli to pred očmi, naše spovednice ne bi samevale, saj je v njih tisti, ki v Jezusovi osebi posluša in odpušča...). »Ti si Mesija, obljubljeni Odrešenik.« Peto spoznanje žene Samarijanke.

Srečanje z Jezusom je osrečujoče. Žena žari od veselja in svojim rojakom oznanja, da se je srečala z Mesijem. In njeni rojaki so se napotili k Jezusu.

Zgodilo se je na našem planetu in v našem času. Dekle iz budistične kitajske družine se da krstiti. Začne oznanjati Jezusa Kristusa. Leta 1957 jo oblasti primejo in obsodijo na 23 let prisilnega dela v notranjosti Mongolije. Z lisicami na rokah je morala z usti s tal pobirati hrano, katero so ji metali kot psu. Lisice na rokah so ji začele rjaveti. Dodatno trpljenje. Njeni sojetniki so bili obsojeni kot morilci, roparji, ki so sovražili in preklinjali drug drugega in tudi Boga. Po 23 letih pa so neke noči zbudili svojo krščansko sotrpinko: »Kaj je s teboj? Zakaj si v tem peklu tako srečna?« Ni si drznila govoriti, le zmajevala je z glavo. »In vendar si srečna. Še ponoči tvoj obraz žari od sreče. Zakaj? Povej!« Vstala je in v tla, nabita z ilovico, zarisala eno samo ime JEZUS... In v tisti noči jih je mnogo po 23 letih našlo pot k Jezusu.

Namen leta 1997 kot prvega leta priprave na jubilej 2000 je: ponovno odkriti Kristusa, odrešenika in evangelizatorja, s prenovljenim zanimanjem posvetiti se Svetemu pisnu, ponovno odkriti krst kot temelj krščanskega življenja in skupno z brati po veri (ekumenski vidik) zahrepeneti po svetosti, brez katere po Heb 12, 14 nihče ne bo videl Gospoda.

Lojze Kozar ml.

Hvala, sveti oče

Minilo je sončno majsko tridnevje. Sveti oče, sončno je bilo predvsem zaradi Vas. Zato bi Vam rad namenil nekaj vrstic v imenu vseh romarjev iz pomurskega pastoralnega področja, ki smo se srečali z Vami.

Najprej naj povem, da smo se Vašega obiska po naših župnijah zelo veselili. Zato smo se nanj tudi resno pripravljali. Gotovo se boste strinjali, da je najpomembnejša priprava molitev. Da bi bil Vaš obisk uspešen, smo molili pri svetih mašah, pri raznih molitvenih srečanjih; v ta namen so molili člani rož živega rožnega venca, molile so družine, vsaj nekatere, molili so posamezniki. Nekateri so štelili rožne vence, ki so jih posamezniki zmolili za uspeh Vašega obiska. Toda vseh molitev se ne da prešteti, predvsem se ne da izmeriti vrednost ljubezni, s katero so bile te molitve opravljene.

Gotov Vas zanima, koliko ljudi iz naših župnij se je udeležilo srečanj z Vami. Lahko Vam postrežem s precej natančnimi podatki. Zavzelo bi preveč prostora, če bi navajal posamezne župnije, zato naj navedem le podatke za naše tri dekanije. V Postojni Vas je pozdravila naša mladina: iz lendavske dekanije jih je bilo 770, iz ljutomerske 394, iz soboške 494, skupaj 1.658. V Mariboru Vas je pričakala še

večja množica vernikov vseh starosti: iz lendavske dekanije 3.620, iz ljubomerske 1.720, iz soboške 2.070, skupaj 7.410. Nekateri so se udeležili srečanja z Vami v Ljubljani, v stolnici in v Stožicah. Tako lahko zapišem, da Vas je osebno doživelo nekaj čez 9.000 naših vernikov.

Bilo bi jih še več, pa so nekateri nasledli raznim govoricam, a jim je bilo kasneje strašno žal.

Najprej se Vam moram zahvaliti, da ste sploh prišli v Slovenijo in da ste si za nas vzeli kar tri dni časa. Po pristanku letala sem vznemirjen pričakoval Vaših prvih besed. Ne morem povedati, kako lepo mi je bilo pri srcu, ko ste izrekli besede: »Dragi državljani Republike Slovenije!« Skoraj nisem verjel ušesom. Papež govori v slovenščini! Kateri tujec, kateri politik ali voditelj nas je kdaj nagovoril v našem jeziku? Hvala Vam, sveti oče, za trud, ko ste se vadili v slovenščini. Hvala za to veliko priznanje našemu jeziku, naši kulturi!

Vaš obisk je tudi od ljudi, ki jih vidimo na drugem bregu, izvabil priznanje veri, krščanstvu, Cerkvi. Predsednik države je na Brniku povedal: »Slovenci že stoletja skupaj z drugimi narodi naše celine ustvarjamo zahodnoevropsko krščansko civilizacijo. Krščanska Cerkev in cerkveni odličniki so veliko, morda odločilno pomagali pri ohranitvi slovenskega naroda skozi dolga obdobja njegove neprijazne zgodovine, mu pomagali utrjevati narodno samozavest in samospoštovanje, kar je pripeljalo do slovenske nacionalne države.« Vera torej ni nekaj nazadnjaškega,

kakor so nas učili v desetletjih po 2. svetovni vojni. Cerkve se torej ni treba bati, ker je bila zmeraj na narodovi strani. Torej ne obstaja več resnic, resnica je samo ena.

Sveti oče, vesel sem vseh Vaših besed. Posebej se Vam zahvaljujem za besede, izrečene v Ljubljanski stolnici. Duhovnikom, redovnikom in redovnicam ste povedali: »Slovensko ljudstvo vas potrebuje. Evropa in svet vas potrebujeta, ker potrebujeta Kristusa.« Včasih res omagujemo, saj se zdi, da je ves trud zaman. Mnogi mladi po birmi odhajajo, mnogi živijo v neurejenih zakonih, mnogi se ne zmenijo za naše besede, živijo po svojih pravilih. Zdi se, da življenje teče po svoje, v pogubo, in ves trud duhovnikov, redovnikov, redovnic se izgublja v prazno. A vendar ni tako. »Dragi duhovniki in posvečene osebe, družba pričakuje od vas nenehno duhovno pomoč in potrebuje vaše dosledno evangeljsko pričevanje.« Hvala Vam, sveti oče, za te besede, skušal jim bom slediti.

Podobno misel ste izrekli na polju pod Pohorjem. »Svetosti je tista prava sila, ki je sposobna spremeniti svet.« Kako si vsi prizadevamo, da bi spremenili ljudi, svoje vernike, svoje sodelavce, družinske člane! Pa ne gre, ni uspeha! Samo kdor je svet, kdor v polnosti živi po Jezusovem evangeliju, ima moč, da lahko spreminja svet. Nam pa je nerodno, če nas drugi imajo za pobožne, dobre, poštene. Kakor da je to nevredno človeka. Hvala Vam, da ste izrekli jasno besedo in nakazali pot.

In še se zahvalim za besede, izrečene v Postojni, besede, ki ste jih izrekli ob angleški pesmi, ki so jo zapeli mladi. »Nisem vedel, da ste Amerikanci. Zmeraj sem mislil, da ste Slovenci!« Vem, da nimate ničesar proti drugim narodom, ne proti Angležem, ne proti Amerikancem. Opozorili ste nas le, naj spoštujemo sebe, svoje vrednote, svojo kulturo, svoje pesmi.

Sveti oče, hvala za vse in še enkrat prisluhnite pesmi, ki jo z veselim srcem pojem z mladimi: »Kolkor kapljic, tolko let, Bog Vam daj na svet živet!«

Franc Puncer

V treh mesecih trikrat »srečanje« s papežem

APRIL

Župljani Sv. Jurija ob Ščavnici so me prosili, naj jih kot duhovni voditelj spremljam na romanju v večno mesto Rim. Na belo nedeljo, 14. aprila proti večeru smo z avtobusom podjetja Paloma iz Lendave odrinili na pot. Večinoma smo bili starejši romarji. S katehistinjo Marijo in Frančiko smo si prizadevali, da smo vendarle vsi gredoč peli in glasno molili. Povedal sem jim, da sem kot bogoslovec pred vojno prvič romal v Rim ob velikem slovenskem romanju, ko naj bi šli prvič prosit za beatifikacijo škofa Antona Martina Slomška, sedaj pa gremo prosit tik pred odločitvijo. Zato bo treba na tem romanju v ta namen mnogo moliti.

Ko smo dopoldne naslednjega dne dospeli v večno mesto, smo – kot se spodobi – najprej obiskali sv. Petra, pozdravili Pieta in Gospoda v evharistični kapeli. Sveto mašo smo obhajali na slovenskih tleh v Sloveniku, kjer nas je sprejel prelat Jezernik, ki je postulador za Slomškov proces. Tja je ravno takrat prišel tudi predsednik odbora za pripravo papeževega obiska v Sloveniji škof Uran. Ko sem jima polagal na srce, naj vse storita, da bo ob papeževem obisku Slomšek proglašen za blaženega, sta mi zelo zadržano odgovorila, naj le še molimo. Torej še nimata zagotovila, v domovini pa vlada splošno prepričanje, da se bo zgodilo.

Stanovali nismo v Sloveniku, ampak v karmeličanskem hospicu daleč zunaj Rima. Vodička Dragica se je odlično izkazala v znanju cerkvene in svetovne zgodovine, umetnosti in poznanju večnega mesta, ko nas je tri dni vodila po Rimu. Večkrat sem že bil tu, pa sem tudi tokrat užival, kakor da bi bil prvič.

Včasih me je obhajal dvom, če je »razkazovanje« papeža na trgu sv. Petra ob sredah v sedanjem svetu še primerno in predvsem smotno. To sredo v velikonočnem času so se podobni dvomi razblinili. Kako se mogočni trg v kratkem času urejeno napolni z vernimi zastopniki iz vseh pokrajin sveta. Poljaki so tokrat prišli z dvesto avtobusi, menda se zavedajo, da »še« imajo »svojega« papeža. Napovedovalec čita listo udeležencev, dolgo listo, imenovani vstajajo, vzdikajo, ploskajo, pojejo, se veselijo. Vse poteka brez izgrediv, brez pijanih in omamljenih razgrajčev. Zdaj sv. oče pove aktualno katehezo, ob koncu tudi on pozdravlja v različnih jezikih navzoče. Tudi Slovencem je povedal po naše, da se veseli obiska v naši domovini. Ljudje so veseli, srečni, srca se vnemajo v Kristusovi ljubezni. To ni »razkazovanje«, to je bogoslužje na praznik sreče in radostne zavesti, da smo vsi Božji otroci. Ob razhodu je neznanka vprašala: »Ste Slovenci?«, mi stisnila roko, v njej 100 švicarskih frankov in se hitro pomešala v množico.

Ena želja se mi seveda ni izpolnila, da bi za trenutek prišel do papeža in mu zašepetal: »Kajne, da boste ob obisku v Sloveniji proglasili Slomška za blaženega.«

To še moram omeniti: ko smo v četrtek znova dosegli slovensko mejo in je gospa Anica vzpostavila z mobitelom zvezo, smo dobili sporočilo, da je enemu od naših romarjev prejšnji dan umrla polsestra, drugi romarici pa ta dan brat. V zavesti, kako iste oči točijo solze radosti in žalovanja, smo prostali del romarske poti v glavnem premolili.

Množica v Slivnici pri Mariboru

Če bi mene vprašali, ali naj papež pride v Slovenijo v tem letu, bi odgovoril, naj ne pride. Naše družbeno, politično in versko stanje in zadržanje se mi je zdelo neprimerno za uspešen obisk. Neobrzdano ponašanje prirediteljev pustnih in podobnih prireditev ter odzivi sredstev javnega obveščanja so me potrjevali v strahu, da lahko postane papežev obisk velika polomija. Zelo mnogi so bili podobno zaskrbljeni.

Ko se je cerkveno in državno vodstvo odločilo, da obisk bo, sem se seveda priključil molitvi za blagoslovljen uspeh. In ko se je vedno bolj potrjevalo prepričanje, da bo ob tem obisku papež razglasil Slomška za blaženega, sem bil poln navdušenja. Čeprav morda slovesnost ne bo tako množična in uspešna, svetnika bomo pa le dobili, ki bi ga sicer morali še dolgo čakati.

Za duhovno pripravo na obisk so škofje in pripravljalni odbor priporočili redno zasebno in skupno molitev, obhajanje prvih petkov, zbiranje rožnih vencev, da jih bo toliko kot nas je Slovencev. Vsaka dekanija bi naj osnovala poseben odbor, ki bi vodil pripravo v župnijah dekanije in še marsikaj. V naši škofiji bi naj še posebej molili za beatifikacijo Slomška. Lipovšek je nas dušne pastirje Pomurja zelo navduševal. Optimistično je napovedal visoke številke udeležencev v posameznih škofijah. Molite, je rekel, če Slomšek ne bo proglašen, boste vi krivi, ker ste premalo molili. In zdaj na delo. Ko smo se srečevali na rekolekcijah, nisem opazil več takega navdušenja, kot ga je želel predsednik škofijskega pripravljalnega odbora. Potem si je nekdo zmisli, da je treba zbrati neobvezne prijave udeležencev v Mariboru. Številke so celo objavljali: 80, 100, 120, kar je seveda porazno vplivalo. Spomnil sem se, da smo v najhujših totalitarnih časih z devetimi avtobusi romali na Ptujsko goro in radgonski CK je temu posvetil posebno sejo. Odsvetovali so za Maribor avtobuse, zlasti pa osebne avtomobile, ker da bo gneča na cesti. Posebni vlak za več župnij je bil najbolj priporočen.

Potem so se vrstili datumi, ko bodo v Rimu končno odločili o beatifikaciji. In vedno bolj smo se bali, da je ne bo. V Mariboru bo torej klavrno, sem bil potr. Mnogi so bili optimisti. Ko je bil naš ordinarij pri nas na birmovanju, sem mu potožil: »Šestdeset let in več že molim za beatifikacijo, tudi v Dachau sem vsak dan molil, veliko pisal o Slomšku v »Kraljestvo božje«, kako bom vesel, če bom dočakal, če pa ne bo, bom...« Nisem povedal, kaj bom. Pa me je potrepljal po rami: »Saj ne bo treba.« Še sem ga preizkušal in vprašal, ali imajo za vsak primer pripravljeno Slomškovo sliko. Da imajo, je odgovoril. Precej sem si oddahnil. Menil sem, da ima gospod škof zagotovilo, ne sme pa govoriti.

Zdaj se je bilo treba dokončno prijavljati in plačati vožnjo in torbo za Maribor. Ker je bilo to obvezno, so zaman zatrjevali, da je vstopnica brezplačna. Takole sem razmišljal: če se ne bi bilo treba prijavljati, koliko družin (zlasti onih iz verskega obrobja) bi se odločilo. Pet bi jih sedlo v domači avtomobil, pa srečno v Maribor.

Potem smo uradno zvedeli, da beatifikacije ne bo. Moj zapis v dnevniku 8. maja je poln razočaranja, tuge in očitkov.

V petek, 17. maja, je večina Slovencev začela tridnevje vztrajanja ob ekranu. Kučan, visoki vatikanski odlikovanec, se je na Brniku zelo dobro odrezal in pridobil glasove. Njegov pozdravni govor je bil gotovo tudi nasprotnikom papeževega obiska opomin, naj se te tri dni lepo obnašajo. »Svojim« pa je s teorijo o dveh resnicah zatrdil, naj se ne bojijo, da bi jih zapustil.

Slovensko govoreči papež, prijetno pomladansko vreme – srca slovenskih kristjanov so se ogrela kakor že pol stoletja ne. Na Stožicah se je pred oltarjem Marije Pomagaj zbrala množica iz vseh rodov vernih Slovencev k sv. maši in navdušeno sodelovala. Srečanje z mladimi v Postojni je pokazalo, da so mladi lahko razigrani tudi brez alkohola, mamil in izgrediv.

Za Maribor sta bili obe nedeljski prireditvi dobrodošla reklama. Končno so (žal pozno) tudi vstop sprostili. Mnogi so se ob televiziji odločili: gremo tudi mi v Maribor. Tja sem se s svojimi peljal z osebnim avtomobilom. Nobene gneče, nobene ovire na poti. Navdušila me je reka romarjev, ki se je iz mariborske in slivniške strani zlivala na letališče. »Kakor Izraelci v obljubljeni deželo«, je rekel nečak.

Šele v Mariboru sem dobil knjižico: Evharistično slavlje na letališču v Slivnici in ko smo pri maševanju prišli do tja, kjer je zapisano, da naj bi naš škof izgovoril: Sveti oče, jaz mariborski škof, ponižno prosim vašo svetost, da prištejete med blažene božjega služabnika škofa Antona Martina Slomška, sem solznih oči glasno zastokal, da so me bližnji somašniki začudeno pogledali.

Srečanje papeža s kulturniki v mariborski stolnici sem gledal in poslušal že doma. Škoda. Če bi se ga udeležil, bi se lahko s papežem rokoval in ga prosil: Sveti Oče, ne pozabite na Antona Martina.

Hvaležni pa moramo biti Ježu, Spomenki, Nagliču, Vidmarju, Dolničarju in vsem tistim, ki so s svojim nečednim pisanjem skušali slovenskim vernikom skaliti nedolžno veselje ob papeževem obisku. Opozorili so nas, naj ne nasedamo ljudem, ki zasvojeni z odklanjanjem vsega, kar je cerkveno, vidijo samo njene napake. O ti zavist zelena. Pol stoletja so jih – te verne ljudi – načrtno zatirali, pa jih je še kar precej. Tudi smo ob njihovem pisanju mogli ugotoviti, kakšne časopise naši verni ljudje vzdržujejo.

JUNI

Münsterski škof Reinhard Lettmann je imenoma povabil vse še živeče duhovnike, bivše taboriščnike Dachaua, naj somašujemo, ko bo sv. Oče ob svojem obisku v Nemčiji med sveto mašo, v nedeljo 23. junija, na Olimpijskem stadionu v Berlinu proglasil taboriščnika novomašnika-mučenca Karla Leisnerja, istočasno z drugo žrtvijo nacizma Bernharda Lichtenberga za blažena. Tako sem se dan prej v družbi nečaka Ivana in katehistinje Marije odpravil na pot. Mi trije smo že nekaj let člani mednarodnega združenja, ki se je trudilo za to proglasitev. (Internationaler Karl Leisner Kreis). Ob vsakem povojnem srečanju dachauskih duhovnikov smo se v ta namen navduševali in molili.

Do Münchna smo potovali z osebnim avtomobilom, od tam z novega najmodernejšega letališča odleteli v Berlin in se tam združili z glavnino skupine. Ti so prileteli iz Düsseldorfa, ožje domovine Karla. Z njimi je tudi sestra bodočega blaženega Elisabeth Haas rojena Leisner. Brat in druga sestra bodo tudi prišli k sv. maši in proglasitvi. Mi trije Slovenci se z gospo Elisabeth že dolgo poznamo iz omenjenih srečanj in zelo nas ceni.

Ta dan je bila na sporedu otvoritvena božja služba v cerkvi Sv. Mathiasa in slovesnost v bivšem koncentracijskem taborišču Sachsenhausen, kjer je diakon Karl preživel prvi del svojega martyrija.

Papež je tokrat tretjič obiskal Nemčijo in prvič po padcu berlinskega zidu, pri čemer je sam odločilno sodeloval. To so mu Nemci ob prihodu v Paderborn v petek 21. junija in ves čas obiska navdušeno priznavali. »Sveti Oče, radi te

imamo«, so mu vedno znova vzklikali nemški verniki »poljskemu« papežu. Obisk je bil seveda tudi zelo ekumensko obarvan, saj pripada velik del prebivalstva evangeličanski Cerkvi.

Mi smo v nedeljo, 23. junija, prišli v berlinski olimpijski stadion med prvimi udeleženci. Tukaj je Hitler pred šestdesetimi leti z 91000 udeleženci olimpijskih iger slavil svojo moč, tukaj je leta 1990 potekal Katholikentag. Mogočen je ta stadion: spodaj arena, krog in krog visoko, zelo visoko navzgor oštevilecni sedeži. Iz zvočnika slišimo, da je bil od nacistov načrtno tako zgrajen, da se človek v njem čuti malega, samo nacija nekaj velja. Od vseh strani se polni. Na vstopnici je zapisano kam moraš in na katerem sedežu boš sedel. Od še živih dachauskih duhovnikov nas je menda samo sedem tu. Naš vodilni – Sonnenschein se imenuje – pa je tu odpovedal. Vkljub prejšnjim zagotovitvam ni oskrbel pravih vstopnic. S kolegom tako nisva uspela priti tja gori na vrh, kjer bo papež maševal. Somaševal sem torej skupno z množico duhovnikov.

Ko pride papež v Nemčijo, dežuje – so napisali prejšnji dan v časopisu. Menda je ob dosedanjih obiskih deževalo. Tudi včeraj je, danes pa ne dežuje, je pa zelo mrzlo za ta letni čas. Seboj imam papeško zastavico s slovenskega srečanja, prijetno me greje okrog vratu. Stadion je v glavnem poln. Nekdo je objavil, da nas je okrog 75000, prejšnji dan v Paderbornu jih je bilo okrog 100000. Nehote mislim na srečanja v Sloveniji in primerjam. Vrste levo in desno od oltarja navzdol ostanejo nezasedene. To daje vtis, kot da stadion ni poln. V resnici pa to narekujejo varnostni razlogi.

Ko je končno pristal helikopter s papežem, je množica vzvalovala v velikem navdušenju in vzklikanju. Seveda Slovenci, mali narod, smo papežev prihod in govore v našem svetu nepoznanem jeziku sprejemali kot mnogo bolj dragoceno priznanje in darilo in se temu primerno mnogo bolj pristrčno odzivali. Mislim, da sem prav razumel, ko so objavili, da sveti Oče grede k oltarju vrh stadiona nekaj časa uporablja tisto preprosto v taborišču skrivaj narejeno škofovsko palico, ki jo je ob mašniškem posvečenju Karla uporabljal francoski taboriščnik škof Gabriel Piquet.

Za sodelovanje pri maši smo dobili knjižice kakor v Mariboru. Na začetku maše je berlinski kardinal Georg Sterzinsky prosil sv. očeta v svojem imenu in v imenu Münsterskega škofa, naj sprejme v seznam blaženih božja služabnika – mučenca Bernarda Lichtenberga in Karla Leisnerja. Münstrski škof je nato prebral kratek življenjepis Karla Leisnerja. Rojen leta 1915 je živel v Kleve, bil član katoliškega mladinskega gibanja, želel je postati duhovnik, gestapo ga je zasledoval. Leta 1939 je bil posvečen za diakona, pa zbolel za tuberkulozo. Ko je bil 8. novembra 1939 izvršen neuspeli atentat na Hitlerja, ga je gestapo zaradi neke pripombe zaprl, prišel je v koncentracijsko taborišče Sachsenhausen, decembra 1940 pa v Dachau. Zgodilo se je nekaj enkratnega. Francoski jetnik škof Gabriel Piquet je smrti obsojenega diakona 17. decembra 1944 v 26. baraki skrivaj posvetil v mašnika ob veliki nevarnosti za vse, ki so pri tem sodelovali. Svojo prvo in edino sv. mašo je novomašnik daroval na Štefanovo. Četrtega maja 1945 je bilo taborišče osvobojeno. Zadnje tedne življenja je prebil v pljučnem sanatoriju Planegg pri Münchnu. Dve misli sta ga obvladovali: ljubezen in pokora. Zadnji njegov zapis v dnevnik se glasi: Blagoslovi, Najvišji, tudi moje sovražnike. 12. avgusta 1945 je blaženo umrl. Njegov grob je v kripti stolnice v Xanten-u.

Zatem je berlinski kardinal prebral življenjepis drugega kandidata Bernharda Lichtenberga. Kot dušni pastir, stolni kanonik v Berlinu je 1938 vsak večer v

stolnici molil za preganjane Jude in jetnike po taboriščih. Gestapo ga je zaprl, do smrti izdelanega so gnali v Dachau, pa je že na poti 5. novembra 1943 umrl.

Ko je papež nato oba proglasil za blažena, je stadion odmeval v veselju, vi pa že veste, da sem jaz razmišljal, zakaj se ni že tudi v Mariboru zgodilo.

V nagovoru po evangeliju je sv. oče govoril o zadevah, ki so važne za Cerkev v Nemčiji. O novima blaženima je med drugim lepo povedal, da sta – kakor je rekel sv. Pavel o sebi – zmagovalca v vezeh, priči življenja, ne smrti. Ko je na koncu pozdravljal udeležence, je posebej pozdravil tudi še živeče dachauske duhovnike.

Popoldne smo si pod dobrim vodstvom ogledali »vzhodni« in »zahodni« Berlin, pa sveda brandenburška vrata, katera bosta zvečer papež in Kohl simbolično prešla, nato pa smo proti večeru odleteli v München in se nastanili v mestu Dachau. Severnjaki iz skupine so hoteli videti tudi taborišče Dachau, kjer je Karl Leisner živel štiri in pol leta.

V ponedeljek smo obiskali pljučni sanatorij, kjer je bl. Karl Leisner umrl. V kapeli smo darovali sv. mašo, pogledali njegovo spominsko sobo. Tri sestre-negovalke, ki so mu pred pol stoletja stregle, še sedaj tam živijo. Karlova rodna sestra nam je pripovedovala, kako so gor na sever vendarle dobili pošto, da Karl še živi, obiskali so ga tukaj in bili ob njem. Ko je umiral, je bil nasmejan, o čemer priča tudi foto-posnetek tik pred smrtjo. V sobi, kjer je brat umiral, nam je povedala, da se je že doslej v molitvi obračala na svojega brata. Odslej bo lahko prosila: blaženi brat Karel, prosí za me.

V torek smo še enkrat obiskali taborišče Dachau. Pri karmeličankah smo darovali sv. mašo in se vrnili domov, drugi člani skupine pa so odleteli nazaj v Düsseldorf.

Lojze Kozar

Moji vtisi ob papeževem obisku

Svetega očeta sem ves čas pričakoval z mešanimi občutki, z veseljem in zaskrbljenostjo. Z veseljem zaradi njegovega ugleda in pomembnosti v svetu in zaradi naše domovine, ki je sicer majhna po številu prebivalcev, toda kulturna in gostoljubna. Z zaskrbljenostjo pa zato, ker menda neka skupina hoče naravnost pokazati, da pri nas ni dobrodošel in ga ne upoštevamo ne kot državnega in ne kot verskega poglavarja. Domišljija mi je slikala mnogo stvari, ki bi jih zagrizena strast in mržnja do vsega verskega bila zmožna narediti. Čim bliže je bil dan obiska, ki sem se ga nameraval udeležiti v Mariboru, tem bolj je naraščala zaskrbljenost, toda od srečanja s papežem me ne bi mogla odvrniti več nobena pretnja.

V nedeljo sva se že zgodaj z nečakom odpravila od doma. Vse do Maribora in še skozi Maribor ni bilo mogoče niti slutiti kakega vznemirjenja ali kake množice. Vse je bilo vsakdanje in navadno. Ko pa sva tavela proti letališču, sva se stopila z reko ljudi, ki ji ni bilo mogoče videti ne začetka ne konca. Ustavil naju je policist in vljudno vprašal, kako to, da nimava nalepke na avtu? Rekla sva, da nama je niso poslali in ne omenili, da je potrebna. Spustil naju je naprej z opombo, da je gneča in naj voziva počasi in previdno. Nečak Lojze se je pridružil množici in peljal počasi, da nikogar ni vznemiril ali izsiljeval prednosti. Pešci pa so bili izredno obzirni, umikali so se brez očitkov na obrazu. Končno je moral avto pustiti na parkirišču in peš sva se podala v »zakristijo«, na kraj, kjer so duhovnike čakala mašna oblačila. Tu nas je bilo že veliko, oblekli smo se za mašo in odšli na nam

Pohod med množico

določen kraj. Naš sektor je bil že skoraj poln, v zadnjih dveh vrstah pa je bilo še nekaj praznih stolov.

Med čakanjem so se vrstile pesmi, godba, da je čas naglo mineval, množica pa se je od minute do minute bolj zgoščala, saj so prihajale vedno nove skupine. Kljub množici ni bilo nobenega prerivanja niti iskanja boljših, ugodnejših prostorov, vsak je bil zadovoljen s tistim, ki ga je našel.

V našem sektorju so bili pred nami ministranti. Bilo jih je zelo veliko, vsi v belem in pomešani med seboj po velikosti in pomešani tudi glede na kraj, odkoder so prišli, vsi pa resni in brez običajne ministrantske nagajivosti. Ko pa jih je papež posebej omenil, so zagnali tak hrup in tako zavriskali, da se je streslo nebo nad njimi, poskočili so in se je zdelo, da bodo planili po visokih stopnicah in objeli svetega očeta ter ga ovili s svojimi zlatorumenimi trakovi.

»Občudoval sem tudi lepote vaše domovine, njene gore, griče, zelene livade. Naj Bog blagoslovi to deželo. Obhajali smo prelepa bogoslužja, ki jih je spremljalo ubrano petje mnogih zborov, lepo pripravljene obrede, množica ministrantov...« To jih je dvignilo, zdramilo, da so pozabili na vroče sonce in utrujenost, mimo je bilo čakanje in dolg mašni obred, naenkrat so začutili, da so nekaj in da to potrjuje sam sveti oče s svojim nagovorom.

Za ministranti smo imeli svoje mesto duhovniki. Imeli smo vsi enake mašne plašče in moramo čestitati tistemu, ki je naredil tako preprost, pa tako pomenljiv in estetsko dovršen okras na njih. Na hrbtu mašnega plašča je bilo namreč preprosto znamenje rdečega plamena, ki se je v elegantni vijugi vzpenjal navzgor in kot živ ogenj rahlo plapolal na beli podlagi. Če si hotel, si lahko videl v tem preprostem simbolu več pomenov: lahko si videl prihod Svetega Duha na binkoštni praznik v podobi ognjenih jezikov: »Prikazali so se jim jeziki kakor plameni, ki so se porazdelili in obstali nad slehernim po eden.« (Apd 2,3) Lahko pa si videl v njem tudi podobo goloba, simbol Svetega Duha, ki se spušča nad udeležence.

Ob duhovnikih so bile sestre raznih redov in v različnih sestrskih krogih. Za njimi pa ogromna množica vernikov iz vseh krajev naše škofije in Slovenije in še od drugod, saj jih je papež pozdravil ne samo v slovenskem, ampak tudi v nemškem, madžarskem, poljskem in hrvaškem jeziku. Ves ogromen prostor je bil poln ljudi in kaj lahko bi se zgodilo, da bi zadnji začeli nekoliko pritiskati na tiste pred seboj, ti pa zopet na tiste pred njimi in pritisk bi se nazadnje tako povečal, da bi množica pomendrala tiste spredaj. Še toliko število varnostnikov tega ne bi moglo preprečiti. Toda ne! Niti opominjati ni bilo treba nikogar, vsi so držali red sami radi. To je bilo res izbrano občestvo, ki je imelo predvsem obzir do drugih in šele v drugi vrsti skrb za svojo udobnost. V tem odnosu do bližnjih vidimo pravega duha ljubezni v Kristusu, ki je bil povsod med nami, če smo bili v prvih ali zadnjih vrstah.

Vreme je bilo lepo. Spomladansko sonce je bilo za mnoge premočno, da je kar žgalo, saj nismo bili še navajeni nanj. Vsak se je skušal obraniti opeklin kakor je pač vedel. Za to so prav prišle tudi škatle, ki so služile za sedeže. Nekateri so jih razprostrli in si jih poveznili na glavo, drugi so si glavo ovili s širokimi rumenimi trakovi, ki so jih dobili v škatli, lahko pa je nekoliko pomagala tudi žepna rutica ali časnik, ki so si ga nekateri dali na glavo. Iznajdljivost v obrambi pred soncem je bila včasih prav izvirna in ob kaki drugi priložnosti bi bila lahko tudi smešna, tu pa se nihče ni zgledoval nad drugim zaradi tega, ampak je bilo zaradi obzirnosti in dobrotnosti vse prav, kar je kdo naredil. Prav ta obzirnost, srčna dobrotita in sprejemljivost bližnjih takih, kakršni so, so tiste vrednote, ki so napolnjevale srca navzočih in jih družila v eno samo veliko skupnost dobrih Božjih otrok.

Prelep je bil pogled, ko so se škofje vzpenjali po stopnicah k oltarju. Njihove ošiljene kape so kar same silile navzgor. Ognjeni plameni na belih mašnih plaščih so se razgibali in zaživeli pri vsakem koraku ter rahlo vztrepetali, kot da jih razvema živo ljubeče srce, ki bije pod njimi; na desni in levi pa je ena sama velika preproga belih in rumenozlatih cvetov. Toda še lepša je preproga stotisoč obrazov: radovednih otroških, razcvelih fantovskih in dekliških, zrelih moških, materinsko ljubečih ženskih, dozorelih in izkušenih starih ljudi, ki razodevajo srečo in zadovoljstvo, ko v rokah vihtijo belorumene trakove, da se nad njihovimi glavami razliva zlato. Ves prostor pa je napolnjen z glasbo in vzkliki iz človeških grl in vse se zliva v blagoglasje vzhičenja, sreče, kakor da smo vsi nekje na cilju in smo pravkar slišali: Pridite, blagoslovljeni! Občutku sreče smo dali duška z dolgotrajnim ploskanjem, ko se je ob oltarju pojavil svetí oče in smo se komaj umirili, ko je domači škof dr. Franc Kramberger pozdravil vrhovnega poglavarja Cerkve:

»Kot služabnik krajevne Cerkve Vas iskreno in prisrčno pozdravljam v imenu vseh tu navzočih kardinalov, škofov, duhovnikov, redovnikov, redovnic, bogoslovcev in vsega božjega ljudstva – v imenu vseh gostov iz sosednjih držav: Avstrije, Madžarske, Hrvaške, Italije – v imenu evangeličanov, pravoslavnih, muslimanov ter beguncev iz Bosne in Hercegovine; v imenu vseh rojakov, ki so te dni prišli domov z vseh kontinentov sveta, da se v svoji rojstni domovini srečajo z Vami; – v imenu vseh zastopnikov državne in mestne oblasti, ki so Vam svoje pozdrave že izrekli: – posčno pa v imenu tistih, ki se današnjega srečanja z vami ne morejo udeležiti zaradi bolezni, starosti in drugega vzroka. V imenu vseh Vam čestitam za Vaš včerajšnji rojstni dan z željo: Naj Vas Bog ohrani zdravega in Vas obilno blagoslavlja v Vaši apostolski in preroški službi.« Gospod škof je svoj govor zaključil takole:

»Sveti oče, na začetku današnjega srečanja bi Vam radi prav vsi podali roko, a to ni mogoče, zato začutite v moji roki roke vseh, ki so tukaj navzoči, in tistih, ki so v duhu ali po televizijskih ekranih z nami.«

Gospod škof je povedal resnico. Med stotisoči navzočih gotovo ni bilo nikogar, ki se ne bi hotel rokovati s papežem, čeprav mu včasih morda ni bil naklonjen, toda papeževa dobrota in naklonjenost do vernih in nevernih ter splošno strpno in prijazno vzdušje je prevzelo slehernega človeka, da je začutil lepoto medsebojnih odnosov, ki so porojeni iz ljubezni.

Pri sveti maši smo čutili, kako nam srca bijejo v sozvočju z drugimi in s Kristusovim namestnikom papežem Janezom Pavlom, ko skupaj izgovarjamo Gospodove besede nad kruhom in vinom: To je moje telo... To je moja kri... in čutimo vez, ki nas Slovence in vse ljudi povezuje v eno samo srečno družino Božjih otrok, ki se trudijo za odpuščanje, spravo in mir. Saj nam je sveti oče govoril v svoji pridigi:

»Dragi bratje in sestre. Vsak človek je poklican k svetosti, poklican, da oblikuje človeštvo, ki ga prenavlja božja slava. Vernik pa je v moči krsta postavljen za pričevalca tistega nadnaravnega upanja, ki je opora na človekovem romanju po zemlji, tako pogosto zaznamovano s preskušnjami in trpljenjem. ... Naša doba je videti prej čas izrednih znanstvenih in tehnoloških odkritij kot pa doba svetnikov. Toda, če človek s pomočjo notranjega priličenja Kristusu sebe duhovno ne izoblikuje, ostanejo naposled vsi njegovi dosežki brez pomena in morejo postati celo nevarni. ... V Sloveniji, kakor tudi drugod po svetu, poteka oster spopad med »kulturo smrti« in »kulturo življenja«. Kristjani so poklicani, da na tem izredno občutljivem in nevarnem področju, s pričevanjem žive in dejavne vere, dajo začutiti svojo prodorno in učinkovito prisotnost.«

Med papeževim govorom smo začutili svojo odprto in skelečo rano medsebojne razdeljenosti in potrebnosti medsebojne sprave. Sprava se mora roditi iz ljubezni, saj se iz sovraštva rodi samo smrt. Danes so nam srca polna pripravljenosti na odpuščanje in spravo, ohranimo to dobro voljo globoko v srcu, da nas bo usmerjala tudi v vsakdanjem življenju in nam bo papežev obisk pomenil začetek novega življenja in bratskega medsebojnega zaupanja.

Organizatorji tega velikega srečanja so gotovo računali z nevarno gnečo, ki bi lahko nastala ob razhodu tolike množice, in so priporočali, naj ostanemo še pol ure na svojih mestih, toda ljudje so se začeli razhajati takoj, vendar tako disciplinirano, da ni bilo nikjer kake večje stiske ali neredov. Kakor ves dan, je tudi ob razhodu vladala splošna obzirnost, vljudnost in potrpljenje. Nekdo se je spomnil, da bodo rože pred oltarjem tako in tako kmalu ovenele in je vzel lonček z rožo s seboj. Drugi so ga posnemali in kmalu ni bilo več rožne preproge na stopnicah. Lepo pa je bilo vsem, ki so lahko podarili rožo tistim, ki se slovesnosti niso udeležili, prav tako pa tudi tistim, ki so rožo prejeli kot spomin na papežev obisk.

Vsi pa varujmo prelepi cvet – spomin na papežev obisk v Sloveniji – obenem kot opomin, da moramo držati skupaj, če hočemo preživeti.

Povabljeni smo se s papežem popoldne še enkrat srečali v mariborski stolnici, kjer ga je najprej pozdravil škof dr. Franc Kramberger:

»Sveti oče! Slovenski narod je majhen, samo dva milijona nas je, a po kulturi smo veliki, odrasli, četudi imamo samo par let lastno državo in po ustvarjalni dejavnosti duha smo močni, enakovredni vsem drugim velikim narodom Evrope.« Na koncu pozdravnih besed je škof povabil dr. Franceta Bernika, predstavnika Slovenske akademije znanosti in umetnosti, da spregovori v imenu navzočih

kulturnikov, umetnikov in znanstvenikov. Ta je podal strnjen in bogat prerez naše kulturne dejavnosti od Brižinskih spomenikov do današnjih dni. Opisal je razvoj naše književnosti, »ki je bila najbolj narodnoobrambna od vseh umetnosti«, nato razvoj gledališke, glasbene in likovne umetnosti. Svoj govor je zaključil z besedami:

»Republika Slovenija si v zadnjem času nedvoumno prizadeva, da bi kulturi, umetnostim in znanostim zagotovila tak položaj, ki bi sproščal intelektualni potencial in spodbujal njegovo ustvarjalnost. Izkušnje iz zgodovine in sodobnosti nas namreč učijo, da je tekmovanje z velikimi narodi v količinskem pogledu praviloma malo uspešno. Imperativ malih narodov ostaja slej ko prej en sam. Ta, da duhovne moči usmerja tja, kjer edino lahko uveljavi svojo samobitnost – v kakovost in odličnost ustvarjalnih dosežkov, tako v kulturi kot v znanosti.«

V svojem nagovoru je sveti oče najprej dal priznanje slovenski kulturi, na katero smo lahko ponosni, potem pa nas je opozoril na sodobne probleme:

»Tudi v Sloveniji je čutiti splošno stanje, v katerem se nahaja evropska celina, kjer se po eni strani razodeva praznina, ki so jo pustile za seboj ideologije, po drugi pa vse bolj prebuja spomin na lastne korenine in na nekdanje bogastvo. Ta ura je torej ura resnice za Evropo. Zidovi so se zrušili, padle so železne zavese, v človekovi zavesti pa vstaja, močnejše kot kdajkoli, vprašanje o smislu življenja in o vrednosti svobode. Kako ne videti, da je v jedru tega problema vprašanje o Bogu?...

Zvestoba tej kulturi, prežeti s krščansko vero, je najboljšo jamstvo za vašo prihodnost. Želim, da bi bila ta prihodnost polna upanja in od Boga blagoslovljena, ko se s trepetom in zaupanjem bližamo pragu tretjega tisočletja.«

Besede svetega očeta so tako polne vsebine, da so lahko slovenskemu narodu ne samo spodbuda, ampak vodilo na njegovi poti v sožitju z drugimi narodi. To tudi bodo, če se bomo znali izviti iz strahu preteklih let in zaživeti v resnični svobodi in medsebojni ljubezni.

Jože Hozjan

Podarjeni rožni venec

Bilo je v Franciji v času, ko so naši ljudje hodili tja na polja delat. Onemogli duhovnik Dominik s francoskega podeželja je zadnje mesece in dneve svojega življenja preživel na domači kmetiji. Nečakinja in njen mož sta vodila veliko kmetijo. Na župniji, kjer je dolga desetletja delal, pa ni mogel ostati, ker je bila župnija revna in versko hladna. Sploh je francosko podeželje znano po verski mlačnosti še danes, saj zelo redke vasi imajo svojega duhovnika in ponavadi je v marsikateri vasi sveta maša samo še enkrat na mesec, ker ima en duhovnik tudi do pet župnij. Duhovnikov namreč zelo primanjkuje.

Na tej kmetiji je delala tudi Veronika iz Prekmurja. Od gospodarja si je izprosila pravico, da lahko vsako nedeljo gre k sveti maši, čeprav so na kmetiji delali tudi ob nedeljah. Sicer je bil gospodar v začetku nejevoljen, ker bi lahko Veronika v tem času marsikaj postorila. Toda, ko je zagrozila, da bo odšla delat k drugemu kmetu, ji je dovolil vsako nedeljo iti k maši.

Duhovnik Dominik ni dolgo užival zasluženega pokoja na domači kmetiji, ker je bil pileten in izčrpan od naporenega pastoralnega dela. Tako se je kmalu

približala zadnja ura njegovega bivanja na zemlji. Ko je ležal na smrtni postelji, je vzel v roke stari oguljeni rožni venec in prosil: »To je rožni venec moje pokojne matere. Ta rožni venec je pripomogel, da sem jaz postal duhovnik. Leta in leta je pokojna mati nanj molila z namenom, da bi njen edini sin postal duhovnik. Tudi ko sem postal duhovnik, je še naprej nanj zame vsak dan molila. Na smrtni postelji mi ga je izročila in mi tudi zaupala, da je zame vse življenje nanj molila. Po njeni smrti sem njeno nalogo nadaljeval jaz, ko sem tudi vsak dan nanj molil za duhovne poklice. Sedaj pa tudi jaz odhajam. Zato ne dajajte tega rožnega venca z menoj v krsto, ampak ga dajte nekemu, ki bo nanj vsak dan molil za nove duhovne poklice, pa tudi za vse pokojne duhovnike.«

Po pogrebu duhovnika Dominika je nečakinja z možem imela veliko težavo, kdo naj izpolni poslednjo željo rajnega duhovnika? Njihova družina ni skoraj nič več molila: ne pred jedjo ne po jedi ne zjutraj ne opoldne ne zvečer. Rožnega venca pa sploh niso več znali moliti. Tudi v cerkev so ponavadi šli samo dvakrat na leto: za božič in veliko noč. In ko v bližnjem in daljnem sorodstvu nista našla nobenega člana, ki bi vsak dan molil rožni venec, sta se spomnila njihove delavke Veronike.

Veronika je torej dobila rožni venec. Veronika, ki je edina od hiše šla vsako nedeljo k sveti maši in je edina vsak dan molila tako zjutraj, kot opoldne, pri jedi in zvečer. Sicer je bilo včasih težko izpolniti obljubo in vsak dan zmoliti rožni venec. Ponavadi ga je molila zvečer, po delu. Včasih je celo, utrujena od napornega celodnevne dela, vmes kaj zadremala, toda kmalu se je zopet temeljito stresla in dokončala svoje opravilo.

Toda leta so tekla in Veronika se je poročila, ter ustanovila svojo lastno družino. Z možem sta kupila stanovanje v mestu in se odselila tja. Delo na polju je zamenjala z delom v tovarni. Počasi pa se je Veronika navzela tudi nekaterih francoskih razvad: tudi ona je začela včasih opuščati nedeljsko mašo, tudi ona je začela včasih opuščati molitev. Tudi molitev rožnega venca.

Od takrat naprej Veronika ni imela mirne vesti. Vest jo je pekla, češ da bo ona kriva, če morda kdo zaradi njenega opuščanja molitve, ne bo postal duhovnik. Zato je iskala rešitev. Rožni venec mora dati nekemu, ki ga bo res vsak dan molil. Svoje nove okolice v Franciji ni dobro poznala, zato ni mogla v njej najti takega človeka.

Rešitev pa je našla ob obisku domačega kraja v Prekmurju. Tukaj je obiskala tudi svojo prijateljico Mariško. Mariška je namreč vsak dan hodila v župnijsko cerkev k sveti maši. Pa ne samo k sveti maši! Dobro pol ure pred sveto mašo je bila vsak dan med tistimi ženskami, ki so molile rožni venec tudi za nove duhovne poklice.

Mariška je torej dobila francoski rožni venec. In res je rožni venec prišel v prave roke. Več desetletij je namreč Mariška hodila skoraj vsak dan k sveti maši in pred sv. mašo s podarjenim rožnim vencem molila za nove duhovne poklice. Tako je marsikateri duhovni poklic naši župniji podarjen tudi po Mariškini molitvi francoskega rožnega venca.

Sedaj Mariška več ne more v cerkev, ker že več let leži doma na bolniški postelji in potrpežljivo trpi. Trpljenje daruje tudi za nove duhovne poklice. Predvsem pa Mariška veliko moli na francoski rožni venec za nove duhovne poklice in za pokojne duhovnike. Dnevno zmoli tudi več deset rožnih vencev. Rada namreč ponavlja: »Zaradi bolezni ne morem nič drugega delati kakor moliti.«

Francoski rožni venec pa tudi z Mariško ne bo šel v krsto in grob. Mariška je namreč že našla naslednico, ki bo zgodovino rožnega venca po njeni smrti nadaljevala.

Svetemu pismu: v imenu ljudstva vse blagoslove!

Pričevanje škofa Jožefa Smeja iz Maribora

Na prvih straneh novega slovenskega prevoda Svetega pisma je zapisano, da je v imenu Katoliške cerkve prevajanje spremljala Slovenska škofovska konferenca, zlasti »njen predstavnik, škof Jožef Smej«. Na prošnjo SSK je napisal tudi Spremno besedo (str. 5). Prvi odstavek vsebuje naslednje sporočilo:

»Velik dogodek je bil, ko smo Slovenci leta 1984 ob štiristoti obletnici izida Dalmatinove Biblije dobili jubilejni prevod Svetega pisma Nove zaveze. Ta prevod, napravljen po grškem izvirniku na podlagi kritične izdaje novozaveznega besedila, je obogatil naš verski in kulturni življenjski prostor. Še večji dogodek pa je, ko dobivamo celotno Sveto pismo Stare in Nove zaveze, prevedeno v slovenski jezik po najbolj preverjenem izvirnem besedilu.«

Svetopisemski družbi Slovenije je sredi junija letos pisal evangeličanski senior mag. Geza Erniša: »V Evangeličanski cerkvi smo pozorno prebrali spremno besedo, ki jo je k novemu prevodu Svetega pisma napisal pomožni škof gospod dr. Jožef Smej. Mnenja smo, da besedilo izraža duh ekumenizma, upošteva versko raznolikost slovenskega prostora in korpusa ter tako izraža odprtost duha in srca. Prav tako pa človeka poziva k spoštovanju in ljubezni do Božje besede. Kot tako, besedilo podpiramo in se vsem, ki so v ta zahtevni projekt vložili svoj trud, svoje znanje in čas, iskreno zahvaljujemo.«

Kako so škofje spremljali to slovensko svetopisemsko prevodno porajanje? Naj ponazorim... Na svojih sejah. Tudi v Zagrebu, in sicer po kosilu, ko so drugi člani tedanje Jugoslovanske škofovske konference počivali. Tam se nam je pridružil tudi nadškof Alojzij Turk. Rokopise prevodov smo prebirali sproti. Potem pa, da bi šlo delo hitreje, so mi škofje zaupali, da sam doma pozorno preberem prevod. Tista mesta in besede, ki bi se morebiti dale drugače izraziti, sem izpisal in poslal vsem škofom. Doma so to pregledali in na seji povedali svoje mnenje. Poleg izvirnika (grščine) sem prevode primerjal s prevodi drugih narodov; uporabljal sem tudi sodobni madžarski prevod, predvsem pa francosko Bible de Jerusalem.

Ujeti izvirnost duha ter ga slovensko ubesediti, ni ravno lahek posel... Za koran pravijo, da ga ni mogoče prevesti. Ko se v Mariboru srečujem z muslimanskimi otroki s Kosovega (Romi) in jih vprašam, če znajo kaj moliti, mi povedo znani stavek iz korana v arabščini. Tako jih je naučil hodža. Toda večkrat sami ne vedo, kaj te besede pomenijo v njihovem romskem jeziku.

Da je Sveto pismo mogoče prevesti, dokazujejo stari prevodi Septuaginta, Pečita, Vulgata. O slednji pravi Tridentinski koncil, da je avtentična izdaja Svetega pisma – in naj si nihče ne upa ali drzne odklanjati jo!

Tako na primer Vulgata prevaja, da je eden izmed vojakov »odprl« (aperuit) Jezusovo stran (srce), izvirnik pa da je »prebodel«. V grščini je med »odprl« (enoksen) in »prebodel« (enuksen) le majhna razlika. Kakšno grško predlogo ali v majuskulah na papirusu ali v minuskulah na pergamentu je imel prvotni prevajalec Vulgate, ne vemo. Ima pa beseda o odprtem Jezusovem srcu globok pomen za krščansko življenje. Vsem je odprt ta studenec vseh milosti, kot je napovedal prerok (prim. Zah 13,1). V prevodu Nove zaveze (1984) beremo, da je Jezus »odvil zvitek«. Pri Pečjaku, Snoju ter v ekumenski izdaji pa beremo, da je »odprl knjigo«. Res je knjiga imela obliko zvitka, ki so ga odvijali. Toda izvirnik pravi »anoiksas«, kar pomeni »odprl je«, se pravi, ne da bi dolgo iskal in odvijal, ampak se mu je kar odprlo tisto mesto. Tako imajo starejši rokopisi. Sele »Sinaiticus« iz 4. in 5. stoletja ima »anaptuksas«, se pravi »odvil je«. Sicer pa je tekstna kritika zelo zamotana in zahtevna.

Slednji kristjan, toliko bolj pa bogoslovec, duhovnik, škof vsak dan kaj prebere iz Svetega pisma... V mariborskem bogoslovju sem si leta 1940 od sedaj že pokojnega Rudolfa Ropoša kupil pet knjižic Klementinske Vulgate (Ratisbonae 1922). Najrajši sem prebiral preroka Ezekiela zaradi njegovega apokaliptičnega sloga in skrivnostnosti. Bral pa sem tudi apokrifni Ezdrovi knjigi, ki ju je M. Hetzenauer pridružil 4. knjižici svoje izdaje Klementinske Vulgate.

Zelo so me ganili stavki v 4 Ezd: »Expectate pastorem vestrum, requiem aeternitatis dobit vobis (...) quia lux perpetua lucebit vobis« (»Čakajte vašega pastirja, dal vam bo večni mir, ker večna luč vam bo svetila«). Še bolj so me presenetile trditve 4 Ezd. »Najvišji je ta vek naredil za vse, prihodnjega pa samo za malo ljudi (...). Vsi so namreč ustvarjeni, malo pa se jih bo zveličalo (...). Naš vek je namreč zgubil svojo mladost in časi se začenjajo starati (...). Čim bolj je naš vek holan od starosti, tem bolj se množi zlo.« Takrat seveda še nisem vedel, da sta 3 in 4 Ezd apokrifni knjigi. Hetzenauer ju je privzel v izdajo Klementinske vulgate, ker ju tu in tam navajajo cerkveni očetje.

Komur je dano, da lahko bere Sveto pismo v grščini, latinščini ali hebrejščini! Ni več tistih časov... V sombotelskem bogoslovju smo imeli zelo dober madžarski priročnik za grški in hebrejski jezik. Bila je priložnost, da sem se tam spopolnil

v teh dveh jezikih; grščino nas je leta 1940/41 učil prof. dr. Jakob Aleksič, hebrejščino pa prof. Jaroslav Kotnik.

V sombotelskem bogoslovju je vladal strog dnevni red. V njem je bilo predpisano branje Svetega pisma vsaj četrt ure na dan. Predstojniki so nas opozarjali, naj beremo Sveto pismo v tistem jeziku, v katerem bomo vernikom oznanjali Božjo besedo. Pri dogmatiki je profesor zahteval, da smo morali znati na pamet mnogo stavkov iz Svetega pisma. Če nismo znali, se je jokal in dajal za zgled nemške ambasadorje, ki so med vojno stanovali v bogoslovnem semenišču. Nekateri od njih so namreč brali Novo zavezo v grščini.

Sombotelski bogoslovec Smej si je v žepno izdajo Svetega pisma zapisal kitico Goriškega slavčka Gregorčiča: »Dve sonci zre oko zavzeto, / ki mi ne ugasnetu nikdar: / Resnice sonce – pismo Sveto, / a drugo – poezije čar!

Slovenski bogoslovci nismo imeli pri roki celotnega Svetega pisma v slovenskem jeziku. Da bi imel celotno Sveto pismo, sem si kupil 1730 strani obsegajoče Sveto pismo Stare in Nove zaveze v madžarščini (Eger, 1892). Zanimivi so slovenski vpisi Ivana Šeruge v to knjigo: »V 1919 leti so bili v vogrskem orsagi komunisti za sprotoletja vremena. Oni so v orsagi nej mogli eno leto vertivati, na jesen so notrik prišli Jugoslavi...« In: »Te biblie sem od mojega svaka, Ivana Šeruga, ki je rimokatolik, dobil za šenk 16. januarja 1927. Selo, 18. januarja 1927, Šandor Škalič, evangeličanski bogoslovec«. In še naprej nadaljuje svojo kroniko imenovani Šeruga...

V letih 1950–1952 je bila v pridigarskem načrtu odrešenjska zgodovina, se pravi Stara in Nova zaveza. V ljubljanski semeniški knjižnici so takrat razprodajali knjige, ki so bile tam v več primerkih. Kupil sem si celotno »Wolfovo« izdajo Svetega pisma Stare in Nove zaveze, da sem se lažje pripravil za pridige.

Tvoja harmonika (in kitara) bodi Sveto pismo... V tistem času, ko je Ljubljana razprodajala Sveta pisma, so nas tudi pognali iz šole; nismo več smeli v šolah poučevati. Pa tudi sicer je bil hud pritisk na Cerkev. Da bi pozabil na preganjanja in zasliševanja, sem se hotel učiti igrati na hramoniko. Pa mi je moj župnik Jože Gutman dejal: Tvoja harmonika mora biti Sveto pismo! Še danes sem mu hvaležen za tisti nasvet. Iz tako imenovane »Držečnikove« izdaje Svetega pisma sem v Murski Soboti bral vernikom pri večernicah; prodal sem veliko izvodov tega Svetega pisma.

Škof, ki vsak dan bere Sveto pismo v izvirniku... Če te morem, preberem vsak dan eno stran Nove zaveze v grščini. Sv. Terezija iz Lisieux je namreč rekla: »Če bi bila jaz duhovnik, bi se učila hebrejščine in grščine, da bi lahko brala besedo vsevednega Boga takšno, kot jo je On blagovolil izraziti v človeški govorici.« O Jezusu beremo: »Ko je Jezus prišel v Nazaret, so mu dali knjigo preroka Izaija. Odprl je knjigo.«

Sveto pismo – najdragocenejša družinska vezanina Smejevega rodu... Doma smo imeli Küzmičeve Svete Evangeliome, za nedele i svetke celoga leta skupaj z njegovo Kratko šumo velikoga katekizmuša iz leta 1906. Iz te knjige je starešina na gostovanju bral evangelijski odlomek o svatbi v Galilejski Kani.

Dokaz za to je zapis (rokopis) na prvi strani: »Hvalen bodi Jezuš Kristuš i Marija! Hočem napiti (to je nazdraviti) i par reči govoriti. Bog živi naše mladožence, da bi se oni do hladnoga groba tak lubili, kak so denes pred Bogom obečali. Teda jim bodo angeli trbočntali, kak jim danes mužikaši...«

Moj stari oče Gyorgy Szmeih (tako je zapisano v krstni knjigi, 5. aprila 1846) je skrbno hranil Küzmičeve Staroga i nouvoga testamentoma svete hištorie. Iz te

knjige še danes občudujem »prelepi stari slovenski jezik« (Božidar Raič 1868). Na primer: »medeni klobuk«, izraz za čelado (med-i, ž, je zlitina bakra in cinka) ter »ribnoluskasti prsnjek«, izraz za oklep v zgodbi o Goljatu in Davidu. V preprosti knjižni omari smo hranili tudi Petra Kolarja, turniškega kaplana, Malo biblio z kejpami (1897). Obsega zgodbe stare in nove zaveze, na koncu pa je še »pridavek« (dodatek) in sicer »Biblički vzori«: Mirovno trpeči Job, Bogaboječi Tobias, Judita in Estera ter Jezusove prilike o sejaču, razsipnem sinu, nesmiselnem slugi. Tudi pri Kolarju opazim lepe slovenske izraze: »zaprtek« za naš zaključek, ki po pravopisu iz leta 1962 za knjižno rabo ni dovoljen.

S svetim pismom sem odraščal od malih nog, ko še nisem znal niti brati. V bogojanski cerkvi je župnik Ivan Baša bral berila in evangelije: berila iz slovenske izdaje, evangelije pa po Miklošu Küzmiču. V postu je berila bral vsak dan, tako da je moja mati kakšne zgodbe znala tako rekoč že na pamet.

Že od mladosti so se torej nabirali duhovni cekini za Psalme vaškega župnika (Smej, Slovenske večernice 142, leta 1992)... V teh Psalmih prav tako navajam kaj iz Septuaginte, Vulgate in tudi iz Knig Žoltarskih, slovenčenih po Šandoru Terplanu. Karmeličanka s. Marija mi je pisala: »Tako se Vam tudi iz srca zahvalimo za veliko veselje, ki ste nam ga pripravili z Vašo knjigo Vaškega župnika. Beremo namreč pri večerji v obednici; prinaša nam razvedrilo, pa tako lahka in poučna je za dušo in telo. Obenem pa poučna za našo vedno novo prenovo.« Če bi bil vedel, da bodo Psalme vaškega župnika brali v samostanu karmeličank, bi bil pisal bolj »pobožno«.

Na koncu še to.

Zelo neprijetno mi je govoriti o sebi, predvsem kar zadeva Svetega pisma, da me ne bi zadela kritika ali graja sv. Hieronima: »kar stvar je zdravnikov, samo zdravnik ti pove, tesar pa ti bruno oteče (...), le umetnost razlaganja Svetega pisma prisvaja si vsak kdorsibodi«. Vsakemu, ki pride k meni za intervju, bi najrajši povedal: »Socraticum illud impletur in nobis: Hoc tantum scio quod nescio.« Tako piše sv. Hieronim Pavlinu. Če prevedemo v slovenščino, se to glasi približno takole: »Spolnjuje se v nas tisti Sokratov izrek: Samo to vem, da nič ne vem!«

Vsem bralcem Stopinj, slednjemu slovenskemu kristjanu, vsem ljudem dobre volje ponovno kliče škof Smej s sklepnimi besedami iz Spremnje besede: »Pošlji torej, Gospod, lakoto in žejo po svoji zapisani besedi, da novi prevod ne bo le na policah naših domačih knjižnic, ampak da bo zaživel v naših srcih!«

Pogovarjal se je Jožc Zadravec

»Blok svetlobe za novo slovensko tisočletje«

A. Rebula

V petih prostorih novega krila Narodne galerije v Ljubljani je bilo od 20. septembra 1996 do 6. januarja 1997 na ogled blizu 300 svetopisemskih besedil – od najstarejšega ohranjenega pisnega spomenika pri nas (12. stoletje) do tega, ki je pravkar izšel. Ti dokumenti pričujejo o navzočnosti Svetega pisma med našimi predniki.

Razstava »Biblije na Slovenskem« je organsko povezana z izidom novega slovenskega prevoda Svetega pisma in tridnevni simpozijem o njegovi interpretaciji. Razstavo spremlja obsežen Katalog (230 strani) z uvodnimi razmišljanji akademika prof. dr. Jožeta Krašovca, prof. dr. Marijana Smolika, prof. dr. Nataše Golob ter glavnega zbiralca gradiva za razstavo in katalog Gorazda Kocijančiča. Na razstavi se v medsebojnem dopolnjevanju predstavljajo zbrani pisni spomeniki in likovne stvaritve, ki v slikarski in kiparski govorici izpovedujejo misli iz Svetega pisma. Največ rokopisnih in tiskanih spomenikov je zbranih iz Narodne in univerzitetne knjižnice, ki se jim pridružujejo pomembnejši spomeniki iz Arhiva Republike Slovenije, Nadškofijskega arhiva, Teološke fakultete, Semeniške knjižnice, Frančiškanskega samostana v Ljubljani in Škofijskega arhiva v Mariboru.

Predstavljene biblije sodijo v mnogotere kulturne kroge in so imele različna poslanstva, zato so razdeljene v štiri zaokrožene skupine. Na samem začetku so srednjeveški rokopisi in inkunabule (knjige tiskane pred letom 1500, prvotisk), sledijo jim biblije 16. stoletja, ki jih je zaznamoval čas reformacije in katoliške obnove, zatem so skupaj zbrani dragoceni tiski med 1600 in 1900, posebna skupina pa so slovenski prevodi, kjer so predstavljeni vsi pomembni rokopisni in tiskani spomeniki.

Razstava »Biblije na Slovenskem« je želela biti le sopotnica mednarodnemu simpoziju o Svetem pismu, ki se je slovesno začel v torek zvečer, 17. septembra, v sprejemni dvorani Cankarjevega doma, končal pa v petkovem večeru, 20. septembra, s slavnostno akademijo v Gallusovi dvorani. Pokroviteljstvo je prevzela slovenska akademija znanosti in umetnosti, Univerzi v Ljubljani in Mariboru ter najvišje znanstvene ustanove bibličnih ved v Londonu, Jeruzalemu, Stuttgartu in Rimu.

Tridnevni delovni dnevi v Kosovelovi, Štihoji, Linhartovi ter Gallusovi dvorani Cankarjevega doma se je udeležilo nad 60 vrhunskih izvedencev v bibliistikah (vedi o Svetem pismu) slovitih univerz v svetu ter 20 domačih na čelu z akademikom prof. dr. Jožetom Krašovcem, predsednikom Koordinacijskega odbora pri prevajanju Svetega pisma ter predsednikom Organizacijskega odbora mednarodnega simpozija o interpretaciji Svetega pisma. Akademik Krašovec je ime, ki se je v vseh dneh simpozija najpogosteje omenjalo v smislu vodilnega biblicista v našem času.

Najodmevnejši je bil četrtek dopoldan, ko se je v Gallusovi dvorani zbralo nad 500 poslušalcev na čelu s slovenskimi škofi, duhovniki, redovnicami ter sodelavci v župnijskih občestvih. Sedem – od dvanajstih – prevajalcev Svetega pisma (Jože Krašovec, Kajetan Gantar, Jurij Bizjak, Milan Holc, Marijan Peklaj, Terezija Snežna Večko in tržaški pisatelj Alojz Rebula) so izpovedali svoje poučne prevajalske izkušnje, razmišljanja o izvorniku in prevodu. Ob sklepu je s svojim

Alojz Rebula, slavnostni govornik na simpoziju o Sv. pismu

zanosnim, zgovornim in prepričljivim nagovorom vse navdušil pisatelj Rebula. Izpovedal je svoje najgloblje prepričanje o Svetem pismu kot vogelnem kamnu slovenskega knjižnega jezika, navdihu za vrhunska dela v besedni in likovni umetnosti, kot »bloku svetlobe za novo slovensko tisočletje«. Svetopisemsko sporočilo se je vzporedno s prevodi »pretakalo v govorico, predstavnost in duha slovenskega naroda; o tem pričuje vrsta umetniških intuicij, ki jih je Sveto pismo z nekaterimi svojimi vrhunskimi momenti navdihnilo slovenski literaturi. V njej najdemo izgon iz Raja in odhod iz Egipta, Jeremijevo žalost in Mojzesov zanos, Jeftejevo prisego in Jobov boj z Bogom. Prav tako močno je v slovensko besedno ustvarjalnost zarezala Nova zaveza, in to od evangelijev, ki so globoko preželi etos Ivana Cankarja, do Apokalipse: saj je pred izidom slovenski roman Maranatha.«

Slednji, ki je sooblikoval dneve znanstvenega posveta, bodisi v slavnostnih urah odprtja ali sklepa bodisi večernih koncertov, je povedal o Svetem pismu kot dragoceni zakladnici modrosti, duhovnih vrednot, etičnih načel, usmerjevalki evropskih kultur, navdihovalki neštevilnih pesmi, pripovedi, glasbene, besedne in likovne umetnosti.

V svojem nagovoru ob odprtju simpozija v Cankarjevem domu je ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar med drugim dejal:

»Poleg evharistije, učlovečene Božje besede, je največji zaklad Cerkve Sveto pismo, ki je Božja beseda. Zato Cerkev posveča tolikšno pozornost Božji besedi v Svetem pismu, v študiju, v razlaganju, da bi Sveto pismo tako vedno bolj postajalo vir duhovnega življenja in da bi v njem ljudje našli odgovore na velika življenjska vprašanja. Priznati je treba, da je v Katoliški cerkvi odnos do Svetega pisma doživel velik razvoj tudi med Slovenci... Prav posebej pa je Drugi vatikanski cerkveni zbor poudaril pomen Svetega pisma. V dogmatični konstituciji o Božjem razodetju govori koncil z izredno močnimi besedami o pomenu Svetega pisma, posebno Nove zaveze. Močno poudarja vlogo Svetega pisma v Cerkvi, kjer pravi, »da mora vse krščansko oznanjevanje nahranjati in usmerjati Sveto pismo«. Preučevanje Svetega pisma naj bo tako rekoč duša svete teologije. Sveto pismo naj bo redno branje vernikov in redovnikov, premišljevanje Svetega pisma sodi bistveno k duhovnemu življenju duhovnikov. Študij Svetega pisma je treba prav

posebej poglobiti. Koncil zahteva tudi obširnejše branje Svetega pisma pri bogoslužju.

Ce je bilo včasih Sveto pismo skoraj znamenje razločevanja med katoličani ter protestanti in evangeličani, je ravno Sveto pismo danes to, kar nas najbolj povezuje med seboj. Pri tem je treba omeniti izjemno pomemben dokument – Tajništvo za edinost kristjanov in Svetovna zveza bibličnih družb sta namreč 16. novembra 1987 podpisala posebna navodila za medkonfesionalno sodelovanje pri prevodih Svetega pisma. Tudi v Sloveniji je prišlo do lepega ekumenskega sodelovanja pri prevodu celotnega Svetega pisma v slovenski jezik. Tega smo še prav posebno veseli. Zahvaljujem se vsem, ki so pripomogli k temu in prepričan sem, da se bo to sodelovanje vedno bolj razvijalo.«

Vladni predsednik dr. Janez Drnovšek je svoj nagovor začel z besedami:

»V preteklih dveh tisočletjih je Sveto pismo pomenilo za etnično raznoliko Evropo tisto duhovno obzorje, ki je omogočalo medsebojno razumevanje ter dojetje skupnega smisla, ki povezuje ljudi v občestvo. Bilo je hkrati podlaga vladajoče religije in posameznikove najbolj intimne resnice, neizčrpen vir spoznanj, doživetij in navdiha. Le tako so se lahko znotraj evropske civilizacije polagoma razvile tiste vrednote, ki še danes utemeljujejo demokratično zavest in uravnavajo razmerja med posameznikom in skupnostjo, v katero je posameznik včlenjen, tja do kodeksa človekovih pravic. Tudi današnje krščanstvo je s svojim nenehnim opozarjanjem na krivice, zlorabe in zapostavljanja kjerkoli, kakorkoli in komurkoli se dogajajo, poziv k medsebojni solidarnosti, človečnosti in spoštovanju enkratnosti človekovega življenja.«

Predsednik Drnovšek je v sklepnem delu svojega slavnostnega nagovora izrazil upanje, da bo tudi »nov slovenski prevod oznanil nov pomemben dosežek slovenske kulture«. Zato pa je nujno, da slovenska država take »dogodke zabeleži z vso pozornostjo in priznanjem, saj država brez živega kulturnega in etičnega temelja ni država, ampak zgolj v zakon odeto brezpravje«.

Biblija, prevedena doslej v 349 jezikov – v pripravi pa so tudi prevodi celotnega svetopisemskega besedila v 200 jezikov – je vsakdanji navdih za Jude in kristjane, zakladnica neprecenljivih moralnih vrednot, ki še vedno vplivajo na vse človeštvo. Slovenski prevod celotnega Svetega pisma je po mnenju mnogih bibliacistov in drugih mislecev, zgodovinarjev, filozofov, filologov, literatov, teologov prav gotovo veliki kulturni dogodek in mejnik v zgodovini duhovnosti slovenskega ljudstva (prim. predstavnik Aristotelove univerze v Solunu), glasnik sprave in miru (Norvežan), zakladnica etičnih norm življenja, filozofsko izročilo, literarna umetnost, vraščena v slovensko miselnost, kulturo, navdihovalka slovenskih pesnikov in pisateljev (SAZU, Ljubljana).

Svetopisemsko zgovorni so bili tudi pevski, glasbeni in recitativni večeri, ki so jih oblikovali razni profesionalni slovenski zbori iz Ljubljane, Maribora in Kopra, nekateri v spremljavi orkestra Slovenske filharmonije. Mogočni pevski večeri so s svojo govorico – razumljivo udeležencem vseh jezikov in narodov – dopolnili tridnevno sporočanje velikih, največjih, domačih in tujih svetovnih izvedencev v Svetem pismu.

Cankarjev dom je bil v treh dnevih svetopisemsko središče sveta, ki so ga oblikovali najboljši izvedenci za biblične vede. Izid celotnega Svetega pisma je s tem dobil pomen svetovnih razsežnosti. Priprave na prevajanje so se začele pred 20 leti, pred 15 leti pa je bilo prevajalsko delo že v polnem teku. Prevedena svetopisemska besedila je zatem pregledala skupina osmih lektorjev in korektorjev. Pri uresničevanju celotnega prevajalskega podviga je sodelovalo 50 ljudi, vključno

z računalniškimi oblikovalci ter pregledovalci besedil s strani evangeličanske verske skupnosti. Novo Sveto pismo – izšlo je v založbi Slovenske biblične družbe – stopa pravkar na knjižno prodajno polico, da bo na voljo vsem, ki si ga žele oskrbeti. Izšlo je v nakladi 11.000 izvodov (cena 6500 SIT). Splača se ga imeti.

Jožef Smej

Ob izidu novega prevoda Svetega pisma

V letu 1996, ko je bil v Ljubljani od 18. do 20. septembra mednarodni simpozij o interpretaciji Svetega pisma, je izšel nov prevod Svetega pisma v slovenščini:

SVETO PISMO STARE IN NOVE ZAVEZE, Slovenski standardni prevod iz izvirnih jezikov, Svetopisemska družba Slovenije, Ljubljana 1996.

Spremno besedo sem na prošnjo Slovenske škofovske konference napisal podpisani (str. 5). Novi prevod Svetega pisma so spremljali »Slovenska škofovska konferenca, zlasti njen uradni predstavnik, škof Jožef Smej, v imenu protestantskih Cerkva pa nekateri njeni predstavniki (...) Franc Kuzmič, Mihael Kuzmič (...)« (str. 21).

Pravkar imenovanim trem Prekmurcem pa ni bil dan v pregled Splošni uvod v Sveto pismo, predvsem podnaslov Slovenski prevodi Svetega pisma, sicer se ne bi bile vrinile vanj napake. Na 41. strani je zapisano: »Za Slovence med Muro in Rabo (...) je prekmurski katoliški duhovnik Mikloš Kuzmič (1738–1804) po Vulgati prevedel evangelije (...). Tako je 1780 izšla prva prekmurska katoliška knjiga (...). Po 1796 je Mikloš Kuzmič izdal *Stároga i nouvoga teštamentoma svête hištorie kratka šumna, na starî slovenski jeziki obrnjena...* (znane le poznejše radgonske izdaje brez letnic).«

Prva napaka je letnica rojstva M. Kuzmiča. Ta ni bil rojen 1738, marveč 1737. Že Ivan Zelko je v svojem članku Kda je bio rojeni Kuzmič Mikloš? (Novine 23 – 1936, 39, 2) na podlagi Kanoničnih vizitacij 1777 in 1778 izračunal, da je bil M. Kuzmič rojen kmalu po 5. septembru 1737. Dr. Gefina pa Zelko ne navaja natančno. Gefin ne piše, da se je M. Kuzmič rodil 1737, ampak okoli (körül) leta 1737. Nadalje piše I. Zelko v omenjenem članku: da se je M. Kuzmič narodil na Dol. Slavečih v jürjanski župniji in da za natančen datum rojstva ne moremo zvedeti, ker tako starih krstnih knjig pri Sv. Juriju ni.

1. Zelko tu ni pomislil na to, da so Dol. Slaveči nekako do leta 1756 spadali k župniji Grad (Gornja Lendava). Na platnicah najstarejše krstne knjige župnije Grad je zapisana letnica 1738. Kljub temu sem leta 1974 naprosil Štefana Recka, tedanjega župnijskega upravitelja pri Gradu, naj pogleda v krstno knjigo. In res, v krstni knjigi je zapisano: »Anno Domini 1737 (...)«, to je: »V Gospodovem letu 1737 15. septembra sem jaz, Štefan Marič, župnik cerkve B.D.M. v nebesa vzete, v trgu Gornja Lendava krstil otroka Nikolaja iz Slaveč, rojenega od staršev Janeza Kuzmiča in Elizabete. Botri: Jurij Flisar in Agata Slamar.« V isti krstni knjigi je 3. aprila 1740 vpisana Kuzmičeva sestra Suzana: »Iz Slaveč Suzana od staršev Janeza Kuzmiča in Elizabete Hüly. Botri: Jurij Flisar...« Iz tega vpisa vzemo tudi za dekliški priimek matere Mikloša Kuzmiča.

Potemtakem je natančen datum rojstva (krstili so takrat navadno na isti dan) M. Kuzmiča, 15. september 1737. Prvič je bil ta datum objavljen v Stopinjah 1975, str. 19 (V. Novak, Delo in pomen Mikloša Kuzmiča), nato v knjigi: J. Smej,

Muza Mikloša Kuzmiča, Pomurska založba 1976, str. 8 in v knjigi V. Novak, Izbor prekmurskega slovstva, Ljubljana 1976, str. 56.

V omenjenem Splošnem uvodu v Sveto pismo trditev, da so *Sveti evangeliomi* prva prekmurska katoliška knjiga, ne ustreza povsem resnici. V istem letu 1780 je izšla namreč tudi Kuzmičeva *Krátka šumma velikoga katekizmuša*. M. Kuzmič piše 31. oktobra 1779 škofu Szilyju: »Z vso skromnostjo vam izročam (...) v slovenski jezik prevedeni Katekizem in hkrati vdano prosim, naj Vaša presvetlost ne zavrne njegovega tiskanja, skupaj z Evangeliji (...).« V bibliografiji prekmurskih tiskov od 1715 do 1919, SAZU Ljubljana 1978 Ivan Škafar navaja *Krátko šummo* pred *Svétimi evangeliomi*, seveda v istem letu 1780 (str. 17). Torej sta v letu 1780 izšle hkrati dve prvi prekmurski katoliški knjigi.

Tudi trditvi v omenjenem Splošnem uvodu, da je M. Kuzmič *Stároga i nouvoga testamentoma svéte hištorie* izdal po letu 1796 in da so znane le poznejše radgonske izdaje, ne držita. Znana je namreč prva izdaja, natisnjena v Sombotelu leta 1796 (ne po 1796). Ima jo Pokrajinska študijska knjižnica v M. Soboti. Naslovna stran je objavljena v ČZN 19 (1936) 107, v Stopinjah 1975, 24 in v Novakovem Izboru prekmurskega slovstva, str. 55.

Omenjene napake so prepisane iz Slovenskega biografskega leksikona I, Ljubljana 1925–1932, str. 597–599. Za brate in sestre onstran Mure so te napake neznatne, nas pa toliko bolj prizadenejo, kolikor manj starejšega prekmurskega slovstva imamo na voljo.

Stopinje novi standardni prevod Svetega pisma zelo priporočajo. Ponovim misel, ki sem jo zapisal v Spremni besedi: »Pošlji torej, Gospod, lakoto in žejo po svoji zapisani besedi (prim. Am 8, 11), da novi prevod ne bo le na policah naših domačih knjižnic, ampak da bo zaživel v naših srcih!«

Karel Bedernjak

Med kulturo smrti in kulturo življenja

Globoko v spomin so se vtisnile mnoge besede, ki jih je izrekel sveti oče ob obisku v naši domovini. Še danes in mnogo let bodo zvenele nakatere njegove besede. Bile so pomembne in težke, zato zaslužijo vso našo pozornost. Vredne so, da ponovno o njih razmislimo in črpamo iz njih nauk, ki bi nam moral še vrsto let ostati kot spodbuda in tudi opomin. Pa ne samo kot opomin, marsikatera misel, ki jo je izrekel Kristusov namestnik na zemlji, nam lahko služi kot tema za izpraševanje vesti. Besede nas tem bolj zavezujejo, ker jih je izrekel Petrov naslednik, ki ga vodi Sveti Duh, v imenu božje ljubezni in največje skrbi za prihodnost slovenskega naroda. Oznanjal nam je resnico življenja in osvoboditve. Prišel je, ker nas ima rad, kakor je sam dejal v Postojni. Ima nas rad z božjo ljubeznijo. Po njem se je razodela božja ljubezen tudi do našega naroda, ki mu želi srečno življenje v prihodnosti. V papeževih besedah je bila kratko nakazana naša preteklost, zarisana pa je bila tudi pot naše prihodnosti.

V skrbi za življenje našega naroda je izrekel med drugim tudi naslednje zelo tehtne besede: »V Sloveniji, kakor tudi drugod po svetu, poteka oster spopad med »kulturo smrti« in »kulturo življenja«. Sveti oče pozna razmere v svetu in v Sloveniji, zato je lahko izrekel tako svarilno resnico o kulturi, ki se izteka v smrt. In kaj bi sveti oče dejal, če bi se vozil in si ogledoval deželo ob Muri? Prav gotovo

bi občudoval naša z rumenim žitnim klasjem okrašena polja, tolike jarke in steze obdane z različnim gmičevjem, navdušen bi bil nad razgibano pokrajino, ki se imenuje Goričko, užival bi ob prečudovitih vinogradih prelepe Prlekije, ki se je obdala z obronki Slovenskih goric na eni strani, na drugi pa jo obteka reka Mura. In če bi se bolj približal našim gozdovom in vodam, bi lahko rekel: »Tu je življenje doma«.

Toda ali bi lahko izrekel podobne besede, če bi si natančneje ogledal naše osamele domove, zapuščene hiše po Goričkem in po obronkih Slovenskih goric in še kje drugje, in če bi si ogledal premnoge naše nove hiše, kjer sameva en ali noben otrok. In kaj bi rekel, če bi videl v dušo našega človeka? Verjetno bi upravičeno rekel: »Da, tukaj pa je doma življenje in smrt«. Papež bi lahko upravičeno rekel, da se tudi v pokrajini ob Muri odvija boj med smrtjo in življenjem. Zdi se, da se je tudi naš človek sprijaznil s kulturo smrti. Zaenkrat še pristaja na obrežju smrti. Opaža sicer, da se nekaj dogaja, da se mora nekaj zgoditi in bo treba nekje ukrepati, vendar še ni opaziti vidnih in prepričljivih podvigov, ki bi več storili za premagovanje kulture smrti in vzpostavljanje kulture življenja.

Navdušujemo se za življenje, življenje nam je nekaj velikega, čeprav se le premalo zavedamo, da nam je podarjeno. Človek ob Muri rad živi, veliko je storil in delal za boljše pogoje življenja, po eni strani, po drugi pa je prav tako veliko dokazov, da isti človek pristaja na kulturo smrti in se odloča za smrt. Treba je odpreti oči in temeljiteje preveriti nekatere silnice in smeri osebnega in družbenega življenja. Če se bo kultura smrti še naprej tako poglobljala, homo umrli, ne da bi vedeli, da smo naredili samomor. Govori se, da vasi in naselja umirajo, ne upamo pa reči, da je tukaj nekdo naredil samomor. Število prebivalcev se očitno zmanjšuje, malokdo pa si upa reči, da je tega kriv človek, ki se ne upa ali noče odločiti za življenje.

Pristajamo na obrežju kulture smrti

Kultura smrti ne pomeni lepo in kulturno razmišljanje in govorjenje o smrti, o zadnji postaji človekovega življenja na zemlji. Tudi ne pomeni lep pogreb, ki večkrat pomeni tudi prikritje kulture smrti za časa življenja pokojnika. Če bi človek sodil po tem, kaj vse storimo za pogreb, bi pogosto lahko rekel, da je pokojnik bil deležen največje ljubezni in spoštovanja, čeprav je bilo drugače. Pa ne gre za to, kaj storimo ob smrti, pač pa za to, kaj storimo za smrt oziroma življenje. Kultura smrti pomeni tisto razmišljanje, govorjenje, delovanje in ravnanje, ki vodi bolj ali manj posredno ali neposredno v smrt. V kulturi smrti delajo tako, da življenje ogrozijo. V tej miselnosti živo, življenje, pa naj bo to živalsko ali človeško, življenje nasploh ali pa življenje nekega konkretnega bitja, ne pomeni najvišje vrednote. Ljudje ne znajo več občudovati ne spoštovati življenja. Za nekatero življenje se sicer zelo zavzemajo, a za drugo jim je malo mar.

Mnogi so danes že prepričani, da je kultura smrti upravičena, in da se proti njej ne da ničesar več storiti. Rešitve iz kulture smrti ni več. Prav zaradi tega se pogloblja preveč pesimistično prepričanje pri mnogih današnjih ljudeh. Žalostno in zaskrbljujoče pa je, da so med pesimisti tudi mnogi mladi. Če se človek ozira okrog sebe, ima dovolj razlogov za svoj pesimizem.

Napredek in razvoj se tako in tako za mnoge izteče v smrt, uničenje. Ob pogledu in misli na balkansko morijo, ko so življenja padala kot jabolka z drevesa, nismo mogli dobiti vtisa, da je še danes življenje nekaj vredno. Zdi se, da je sodobnik

enostavno zgubil smisel za življenjske vrednote. Umirali so mladi, otroci in starčki, revni in bolni, krivci in nedolžni, pa tako dolgo ni bilo odločnega ukrepanje s strani sil, ki bi mogle preprečiti tako grozeče javljanje kulture smrti. Mnogi so celo otopeli, mirne duše so gledali, kaj vse stori kultura smrti in pobijanja. Tisoči in tisoči umirajo na bojiščih vsega sveta in tako malo je odločnega in uspešnega ukrepanja zoper kulturo smrti. Tragika je, če se še tudi v modernem svetu vsak dan porabi toliko orožja za pobijanja človeka, še bolj pa je tragično in nerazumljivo, da se še človeštvo ni bolj zganilo in se odločno uprlo zoper civilizacijo pobijanja in smrti. Zdi se, da se je srce sodobnega človeštva sprijaznilo s kulturo smrti.

Skoraj nerazumljivo pa je, da se navdušujejo in pospešujejo kulturo smrti tudi tisti, ki so se poklicno odločili, da bodo delali za življenje. V slovenskih bolnišnicah mora umreti vsako leto okrog 16 tisoč nerojenih otrok zato, ker so se njihovi starši, ki so jih spočeli, odločili za njihovo smrt. Povojni poboji v Sloveniji so gotovo hudo spričevalo za kulturo smrti naše nove politične oblasti v tistih časih, nič manj v smrt naravnani pa niso tisti starši in zdravstveni delavci, ki jemljejo življenja nedolžnim otrokom. Pomislimo samo, koliko otrok je umrlo tudi v soboški bolnišnici zato, ker nekdo ni dovolj ljubil življenja, pa čeprav je tudi ta naša ustanova zgrajena samo za življenje.

Vsi vemo, da je življenje ena največjih dobrin. Je temelj in pogoj vsem drugim človeškim vrednotam. Govori se sicer o človeškem dostojanstvu in osnovnih človeških pravicah, vseeno pa je veliko premalo spoštovanja in odgovornosti za človeško življenje. Pred leti smo imeli leto otroka, pa kljub temu se poglablja sovražnost do otroka. Javno mnenje je skoraj napovedalo boj zoper novega člana družine. Zmeraj je več nezaželenih otrok. Nekateri ob sporočilu o rojstvu otroka kar vzkliknejo: »Že spet otrok! Ali ti ljudje živijo za luno.« Tako razmišljanje podpira materialistična in potrošniška miselnost, ki se izteka v slovečo sebičnost v dvojce: »Midva si ne moreva privoščiti otroka. Hiša in pes, avto in počitnice so danes tako dragi«. Da torej tudi otroka vrednotijo po tem, koliko stane. Najprej je treba dati za hišo, avto in počitnice, a za otroka ne preostane ničesar.

V mnogih bolnišnicah razmišljajo tudi o tem, kako bi človeku, ki je hudo bolan, pomagali in ga rešili bolečin, pa čeprav tudi z »zdravilom«, ki povzroča predčasno smrt. Tudi to dejanje ni v podporo življenja.

Oče in mati razmišljata, kako bi preprečila spočetje novega človeškega bitja zato, ker ne moreta več prehraniti oziroma ne bodo mogli dati otroku vsega, kar si zaželi. V duhu našega časa je imeti enega ali kvečjemu dva otroka, vsi ostali pa so že odveč ali pa velika ovira. Govorijo, da si ne morejo v današnjih časih privoščiti še kakšnega otroka, v resnici pa živijo zelo udobno in ogromno potrošijo. Ne morejo, ker nočejo, oziroma premalo so navdušeni za življenje. Traktorjev je pri hiši zmeraj več, pa čeprav jih v resnici toliko ne potrebujejo, otrok pa je zmeraj manj. Podoba je, da je pridobitniška miselnost zatrla voljo in hrepenenje po življenju. Imamo tisto, kar družini prinaša dohodke: traktor, več glav živine, z otrokom pa so samo skrbi in stroški. Tako ljudje mislijo in čutijo. Še več pa je udobnost. Pri hiši imajo danes vsak svoj avto, pogosta pa dva zakonca ne zmoreta več kakor enega otroka. Mrtvo, neživo, predmet, stroj in vozilo imajo prednost pred živim bitjem. Avto mora biti za vsako ceno, malo kdo pa se tako nepreklicno odloči za živo bitje. V glavah našega človeka je pač več imeti kakor biti.

Potrošniška miselnost pa ima tudi hude posledice za pokrajino ob Muri. Ljudje so si prislužili in zgradili visoke in udobne hiše, v njih pa sameva zakonski par z enim ali dvema otrokoma. Sob je preveč ali pa premalo otrok. Zato je treba od

vsega začetka otroka potisniti v samoto svoje sohe, ki jo je treba opremiti z vsemi materialnimi pripomočki, ki bodo otroka tako zaposlili, da ne bo več potreboval ne brateca ne staršev. Družbo mu naj dela televizijski aparat, ta nadomestek za tisto, česar starši ne morejo dati svojim otrokom. Potrebno mu je kmalu nabaviti vozilo takšno ali drugačno, da bo lahko šel in vozil svojo pot. Ob vsem tem pa se ti moderni starši ponosno hvalijo s tem, kaj vse so nabavili svojemu edinčku. Ta pa si želi nekaj drugega. Tudi mu ni zadosti pudl ali muca, želi namreč živeti in se igrati v sebi primerni družbi. Tako je ta ubogi otrok od vsega začetka obsojen na to, da se ne bo mogel normalno razviti v svojem čustvenem življenju. Prikrasjen bo za najosnovnejše odnose, ker pač mora živeti v ozračju, ki ne more spodbujati njegovega osebnega življenja.

Odločati se za enega otroka, pomeni dolgoročno se odločati za izginotje svojega rodu. V vsaki generaciji se ob enem otroku izgublja toliko in toliko genov, ki bodo čez toliko generacij zgubili svoj vpliv na človeka. Tako rod izumira, boljše rečeno, sam sebe dolgoročno ubija. Narod ali družina, ki noče roditi, mora izginiti. Mora izginiti, če ni podarjajoče se ljubezni pri tistih, ki so v prvi vrsti poklicani, da dajejo življenje. Čez sto let ne bo sledu o marsikakšnem rodu našega Pomurja.

Dovolj se je peljati po nekaterih goričkih cestah, pa se bomo lahko prepričali o umiranju mnogih naših vasi. Goričko umira, umirajo vasi, umirajo domačije, umirajo hiše, dvorišča zaraščajo. Kako žalosten pogled na hišo, ki je vsa obraščena in zaraščena, ker ni več nikogar, ki bi jo reševal smrti. Mora umreti, pa ne zato, ker bi sama hotela, nekdo jo je zapustil in dovolil, da umira. Nekomu ni bila več svetinja, čeprav je tamkaj doživljal svoja najlepša otroška leta, čeprav je tam naredil svoje prve korake. Pustil je svoj dom, ostarele starše, sam si je pa zgradil lepši in udobnejši dom, v katerem pa še zdaleč ni toliko živega in toplega, kakor je doživljal v svoji preprosti domači hiši. Šel je za napredkom in razvojem, nekomu pa je povzročil smrt. Zato ni čudno, ko tolikokrat slišimo iz ust starejših ljudi: »Bili smo reveži, nismo imeli kaj obleči in pojesti, bili pa smo srčni in živeli smo veselo.« Danes pa velja obratno: »Imamo vsega, še preveč, srečni pa le nismo, niti veseli ne znamo biti. Tudi pojemo si ne več, rajši poslušamo in se damo voditi, da nas zabavajo«. Da, to je novi človek, ki ga je oblikovala kultura smrti.

Kultura smrti ne prinaša sreče in zadovoljstva. Civilizacija smrti človeka vodi v praznino, kjer ne more obstati in vztrajati. Beži pred seboj in išče nadomestke, ki pa ga potešijo samo za nekaj časa. Z vozilom želi uiti iz sebe, žene ga proč od sebe, ven v neznano, tja, kjer bi se naj umiril, kjer bi našel samega sebe, pa ne more. Divjanje mladih ljudi z različnimi vozili, samo da je dovolj hitro, je odraz tega vsiljenega pobega iz sebe. Zato psihologi prometa govorijo, da za takim divjanjem po cestah pogosto lahko tiči samomorilna tendenca. Zato zmeraj več krvi na cestah. Statistike nam poročajo, da je zmeraj več prometnih nezgod s smrtnim izidom. Ob vsem tem pa je zanimivo to, da kljub poročanju o katastrofalnih prometnih nesrečah, malo koga izučijo, da bi začel drugače voziti. Mlad fant je lahko danes priča hude prometne nesreče, ko vidi razmrevarjenega prijatelja, jutri pa bo že prav tako neprevidno in divje vozil, kot je vozil njegov prijatelj. Človeka ničesar več ne izučijo. Zdi se, da je že prav otopel za smrt, pristal je na usodo. Sprijaznil se je s kulturo smrti. Ve, da se s prehitro vožnjo izpostavlja življenjski nevarnosti, pa vendar ničesar ne ukrene v smislu zavarovanja lastnega življenja.

Socialne službe ugotavljajo, da je v Sloveniji zmeraj več samomorov. Samo ob koncu tedna v mesecu avgustu je bilo 11 samomorov. Tako smo se Slovenci

postavili na vrh lestvice samomorov v Evropi. V zadnjem času se je tudi v Pomurju opazno povečalo število samomorov. Po samomorih posegajo ljudje različnih starosti in poklicev. Lahko sicer odkrivamo različne psihološke in socialne vzroke, razumemo in ne obsojamo nobenega samomorilca, vendar pa si smemo zastaviti vprašanje, ali je res družbena atmosfera taka, da je v njej lažje umreti kakor živeti. Potem so razmere krive, da človek mora posegati po takšnih načinih rešitve iz lastne stiske. To pomeni, da civilizacija, na katero so toliko nekateri prisegali in jo pospešujejo še naprej, ne prispeva k razvoju in polnosti življenja, temveč botruje hoteni ali nehoteni smrti. Zato jo upravičeno imenujemo kulturo smrti.

Kultura smrti se razodeva tudi na mnogih naših kmečkih dvoriščih in poslopjih. Nekdaj je bilo dvorišče poraščeno z najrazličnejšo travo in po njem so se ponosno sprehajale in pasle različne domače živali. Trava je rasla in postala hrana za živali. Danes je pokošena in vržena v ogenj. Preprosto se uničuje, ker je v napotje in dela nesnago. Malokdo pa se spomni, da jo je Bog dal za hrano drugim živim bitjem. Trava mora biti pokošena ali pa poškopljena, da ne bo več rasla. Škopijo sadno drevje in zelenjavo, samo da se uniči razni mrčes, s tem pa se uničijo številne žuželke, ki so poskrbele za ravnotežje v naravi. Živali res pobijajo druga drugo, vendar zmeraj samo zato, da vrsta preživi. Torej žival ne ubija zaradi smrti, ampak zaradi življenja. Tako je ravnal nekdanji človek, ko je hodil na lov in streljal, da se je lahko preživljal. Danes pa človek dela drugače. Pobija, da ima trofejo. Lovci se res načelno združujejo z namenom, da skrbijo za živali, vendar prav lovec najbolj uživa v trenutku, ko pade ob njegovem strelu zaželeni žrtev. Za lovca je navadno velik užitek, ko vidi, kako se zgrudi jelen zaradi njegovega strela. Ali je to kultura življenja? Težko me bo kdo o tem prepričal. Kultura življenja sicer ne nasprotuje vsakemu pobijanju, nasprotuje pa tistemu pobijanju, ki ni v službi življenja.

Kultura smrti se je zarotila tudi proti živalim in rastlinstvu. Od leta 1600 do danes je izumrlo okrog 250 živalskih vrst. Napovedi pa so še bolj grozljive. Po njih bi naj v naslednjih letih izumrlo 15-20 odstotkov vseh vrst življenja na kopnem, še več pa v morju. Pomislimo samo, kaj vse je bilo nekdanj na naših kmečkih dvoriščih in kako je treba danes vsako žival postaviti na svoje mesto in jo kolikor se da ukleniti v čim manjši prostor! Ob cestah so bila zasajena različna drevesa, danes pa je vse to odstranjeno zaradi prometa in nanovo zgrajenih dodatnih cest. Pred vojno so ob cesti od Beltincev do Odranec cvetele jablane z različnimi sadeži, danes pa se ob robovih ceste dviga prah, ki ga traktorji prinašajo z njiv. Če se ne bi prebudila ekološka zavest, bi verjetno iz naših mest izginilo vse, kar je zeleno in raste. Pred časom je bilo videti, da gradimo arhitekturo betonske sivine. No, človek ob vsem tem dolgo le ne bi vzdržal. Kultura smrti se mu je začela vsaj tu in tam že upirati. Zato se je začel vračati k cvetlici na dvorišču, živalci v kletki in dojenčku v postelji.

Presenetljivo pa je to, da se je za kulturo smrti odločil samo človek. Samo ta je sposoben ubijati in zavračati življenje. Civilizacija, ki pristaja na smrt, se je začela že v zemeljskem raj, ko se je človek odločil za greh. Že tam je bila napovedana smrt: »Zakaj brž, ko boš jedel od njega, boš moral umreti« (1 Mz 2, 17). Smrt se je začela takrat, ko je človek obiral z drevesa spoznanja dobrega in slabega. Takrat je dejansko človek zavrnil začetnika vsakega življenja in zato je pristal pri kulturi smrti. Bog ni naredil smrti in se ne veseli pogina živih. Ustvaril je namreč vse za bivanje. Po hudičevi nevošljivosti je prišla smrt na svet (prim. Mdr 1,13-20). Smrt stopa v življenje zaradi satanove zavisti in greha prvih staršev. Kajn je ubil Abela, ker je v njegovem srcu zavladal greh. Edenski vrt se je

spreminil v nordsko puščavo, kjer ni več miru, ampak beganja, nestalnost in samota. Smrt je zavladata tudi v njegovem okolju. Od časa prvega greha do danes smo priče kulture smrti, ker ne izpolnjujemo zapovedi. Kristus je mladeniču, ki ga je spraševal o pogojih za življenje, jasno povedal, če hoče priti v življenje, mora izpolnjevati zapovedi (prim. Mt 19,17). Kratko malo rušiti moralni red je pot do kulture smrti na vseh področjih.

Vendar smo tudi za kulturo življenja

Prav to izkustvo kulture smrti mnoge sodobnike sili, da začenjajo razmišljati, kaj storiti, da bi zavladata kultura življenja. Ali je mogoče spremeniti obličje zemlje, ki bo razodevalo kulturo življenja? Ali je mogoče naše domove in vasi zasaditi s kulturo življenja? Nismo rojeni za smrt. Bog pa ne želi smrti tudi slovenskega naroda. Njegova je zemlja in njegovi so časi. Bog ima rad tudi slovenskega človeka in slovenski narod. Ta isti Bog, ki je poklical življenje na zemljo, pošilja svojega Svetega Duha, da poživlja in ohranja življenje tudi v naši domovini. Isti dobri Bog je poslal Sina na svet, da bi imeli življenje in ga imeli v izobilju (prim. Jn 10,10). Jezus Kristus je umrl na križu in s tem nam je zagotovil, da bo zmagalo življenje. Njegov križ je zmaga nad smrtjo. Z njim se je začela in utrdila kultura življenja. In ta bo končno zmagala. Ob koncu bo smrt v celoti premagana. In kulture smrti ne bo več.

Da bi spremenili kulturo smrti v kulturo življenja, je treba povsem jasno oznaniti in sprejeti resnico o življenju. Nikdar ne moremo dvomiti, da je življenje dar, s katerim moramo ravnati spoštljivo in odgovorno. Premnogi današnji starši ne morejo iz srca izreči: »Otroci! Vzvišeni božji dar, ki ni naša last. Dani ste nam v domovanje našega srea, da bi bili ljubljani in bi živeli ljubeče«. Vsako življenje predvsem pa človekovo prihaja iz ljubezni in je dano v ljubezni. Sree, ki ne ljubi, ne more sprejeti daru življenja, je nesposobno, da bi hranilo življenje.

Sleherno življenje je vredno naše pozornosti in spoštovanja. Ob njem se mora slehernik zamisliti in zaustaviti. Pred skrivnostjo življenja ostajamo mali in nebogljani, hkrati pa zavezani odgovornosti in ljubezni. Življenje je skrivnost, ki je ne moremo nikdar dovolj izčrpati in dojeti. Občudovanje življenja vodi sleherno pošteno dušo do njegovega začetnika, Boga.

Življenje ima prednost pred vsako drugo ustvarjeno dobrino, zato ga je treba zavarovati z vsemi dobrinami. Zanj je treba kar se da največ žrtvovati. Nikakor pa ne smemo pozabiti, da življenje zahteva darovano ljubezen. Življenje se ohranja in razvija samo tam, kjer je dovolj ljubezni. Ljubezen in življenje gresta skupaj. Kjer ni ljubezni, tam ni življenja. Dokler bo v človeškem srcu vladalo sovraštvo, tako dolgo bo človeštvo živelo bolj kulturo smrti kakor življenja. Samo tam, kjer je ljubezen v človekovem srcu, bo imel človek, pa naj bo še tako bolan in malo vreden, prednost pred vsako rečjo. Človek zaljubenzijo v srcu do vsakega življenja, bo dal prednost človeku, ne pa čisti preprogi, po kateri ne bi smel hoditi umazani starček. Kultura življenja bo povsem spremenila odnose. Človeka bo postavila na prvo mesto. Najprej otrok, potem stroj in avto. V tej kulturi bo oče gotovo namenjal veliko več časa pogovoru in igri s svojim otrokom kakor pa čiščenju svojega avtomobila in nakupovanju materialnega bogastva.

Kultura življenja tudi zahteva od človeka, da spremeni svoj odnos do vsega živega, kar ga obdaja. Vse stvarstvo pričakuje od človeka rešitev. Zaradi take človekove kulture ne bodo tako hitro in množično umirale živali in izginjale

rastline. Predstavnik kulture življenja bo pozoren na vse oblike življenja okrog sebe. Videl in opazoval bo v svetu vsako travico, najmanjšo cvetlico in prisluhnil šelestenju jesenskega drevja in spomladanskemu petju ptičk vseh vrst. Zamislil se bo ob vsaki travi, ki je bila koristna za govedo, ovce, zajčke in druge živali. Pomislil bo, kako so se ljudstva bojevala za boljše pašnike že v stari zavezi. Vsaka travica je lahko nekaj lepega in razodeva življenje in zakonitost rasti. Spomnimo se samo na trate okrog naših domov, na rahle travne preproge cvetličnih barv in vonjav! Vse to za živega človeka. Božji poet Jezus Kristus bi nas moral v našem svetu ponovno opozoriti: »Poglejte lilije na polju« (Mt 6,28). Vse, kar raste in živi, je delo živega Boga. Potrebujemo pesnikov in umetnikov, ki bi znali občudovati krasoto in simbolični pomen vsake travice, najmanjše cvetlice in slišati prečudovito harmonijo ptičjega petja.

Samo novi človek, človek prenovljenega srca in odprtega duha, bo lahko pospeševal in razvijal kulturo življenja, ki vodi v novi svet.

Karel Bedernjak

Tudi žival je božja stvar

Stari latinski pregovor pravi: »Časi se spreminjajo, mi pa z njimi«.

Za naš čas so značilne velike spremembe družbenega in kulturnega življenja in pospešeni razvoj gospodarstva in industrializacije. Hitro se spreminja zunanja podoba današnjega sveta. Spreminja pa se tudi človek duh. Ali se naj spreminja tudi človekova morala, ali naj človek danes sovraži, kar je nekdaj ljubil, ali naj prezira tisto, po čemer je njegov predhodnik hrepenel?

Če bi se naši predniki, naši dedeki in babice, prebudili in prišli med nas, se verjetno mnogi ne bi mogli več sprijazniti z našim načinom življenja, ki ga je oblikoval sedanjí čas. Mnogi ne bi znali več živeti v novih razmerah. Neredki bi se vrnili v večnost, češ zemlja ni več za nas. Lahko bi nam dejali: »Imate sicer lepe hiše, čudovita vozila, živite lažje, saj imate vse mogoče tehnične pripomočke, stanujete v udobnih stanovanjih, ne zmorete pa biti dovolj veseli in srečni. Nimate radi tistega, čemur smo se mi veselili, podcenjujete tisto, kar smo vam mi zgradili, zavračate sadove naših rok, sami pa stegujete roke in pogled za novim in drugačnim v prepričanju, da je vaša sreča nekje drugje, ne pa v vašem sreću. Mi smo bili na dvorišču, vi ste na cesti in ulici. Mi smo sedeli ob peči, se pogovarjali in molili, vi pa ne znate govoriti, temveč poslušate radio in televizijo. Mi smo kuhali na drva, vi pa na elektriko. Mi smo kupovali živino, vi pa jo prodajate, mi smo gradili hleve, vi jih pa rušite in spreminjate v garaže. Za nas je pomenila vprežna živina bogastvo in vir preživetja, za vas pa je to znamenje zaostalosti in gospodarske nemoči. Mi smo govedo kupovali, da bomo lažje živeli, vi pa se trudite, da čimprej poženete še zadnjo kravico iz štale kot nepotrečen artikel«.

»Ni torej nobeno čudo, da je pri nas bila živina tako v čisljih. Tudi jaz sem se zelo zgodaj navzel tega družinskega spoštovanja do živine, ki je izviralo iz strahu, da se utegne pripetiti nesreča ter nam odjesti kruh. Naša čustva so vedno trepetala nad hlevom... Hlev torej ni bil samo kraj truda in dela, temveč mi je pomenil tudi dom tihe, mladostne sreče, prepreden s tajinstvenimi sanjami in poln zlatih načrtov in skritih upov, ki so medleli skozi zatohlo soparo kipečnega gnoja... in delil veselje in žalost z živino s tako zaupljivostjo, kakršne še nikdar do nobenega

prijatelja še nisem imel. Živina je razumela vsako mojo slutnjo, vsako mojo bol je sočutno vsrkavala, na vsak moj vrisk prešerno odgovarjala... Ob večerih, kadar je legal somrak, je v hlevu zadihalo neko slovesno in veličastno življenje. Živina se je ulegala k počitku, sopihala, tresla z ovezami... Prihajal je mir, ki pa ni bil mir, temveč harmonično v en sam odmev zlito zvonjenje oddihavanja, žvenketanja verig... Še pozneje, ko sem odrasel... mi je ljubezen do hleva ostala nespremenjena... Otroci smo se kisló držali, ker smo bili sploh zoper prodajo vsakega teleta; naša čustva so bila pred gospodarskimi težavami... V mraku sem se tiho splazil v hlev, da vzamem od volov slovo, sam brez vsake priče. Čim bolj se je sejem bližal, tem bolj me je skelela vsaka krivica, katero sem kdaj poprej voloma prizadel«. Tako je opisoval svoj odnos do živine Prežihov Voranc v črtici Jirs in Bavh (Izbrano delo III, MK, Ljubljana 1969, 53-61). To je pomenila živina takratnemu človeku. Otroci, pa tudi starejši so imeli do govedi osebni odnos. Z njo so se pogovarjali, čutili, imeli jo radi in trpeli z njo. Živina je bila na neki način človeku partner, ne stvar, iz katere je mogoče veliko iztržiti. Otrokova čustva so bila pred gospodarskimi cilji. Do živine je zavzel osebni odnos, zato se je čutil dolžnega, da se opraviči volom, preden odidejo iz hleva. Živina je razumela in odgovarjala na otrokovo stisko. In v tem razmerju do živine je otrok rasel in njegova ljubezen do hleva se nikoli ni spremenila. Čeprav je pozneje postal kulturnik in literat.

Vsi podeželski otroci smo na neki način rasli v družbi z živalmi. Z njimi smo komunicirali. V prvih letih življenja so naše igranje bile narejene ali najdene podobe domačih živali. Igrali smo se s konji. Tako je otrok od vsega začetka razvijal odnos spoštovanja in ljubezni do živali. Žival mu je bila enostavno partner, vreden obzirnosti in občudovanja. Kako povsem drugače od čutenja in doživljanja današnjih otrok. Mnogi se bodo morda ob tem opisovanju otresli pomislekov z enostavno trditvijo: »Danes je pač tako«. Nihče pa ob tem ne pomisli, ali je tako prav.

Otrok današnjih staršev, tudi tistih, ki živijo na deželi, nima dovolj prilike in smisla, da bi se igral in imel poseben stik z živalmi. Gospodarska situacija se je povsem spremenila. Najprej zato, ker teh živali ni več, ali pa če so še, niso deležne tistega spoštovanja in obzirnosti, kakor je to zaslužila kravica, ki je dajala mleko številni družini. Mnogim otrokom je že tudi živina predstavljena kot tisti artikel, ki prinaša denar. Namesto tega pa se otroku ponudijo vsemogoče igranje, ki so izdelane v tovarni. Le-te pa je mogoče razdreti in razstavljati. Današnji otrok zna igračo razstaviti in si jo podrediti. To skuša narediti že prvi dan, ko mu jo mamica prinese iz trgovine. Tako nastaja nov človek, ki odpira, trga, deli in sestavlja. To je »homo faber«, človek kovač, izdelovalec pa tudi uničevalec. V takem vzdušju, ki ga mnogi imajo za modernega, ne more nastajati človek, ki zna občudovati, gledati in se podrežati, biti obziren in spoštljiv.

Povsem drugačen pa je človek, ki je od vsega začetka v stiku z živim bitjem, pa naj bo to človek ali žival, ki ga opazuje, občuduje, se ga veseli, se z njim pogovarja in ga jemlje kot sogovornika. Tak otrok mora deliti, biti obziren in spoštljiv. Žival je treba imeti rad, igračo pa lahko raztrga in vrže v koš. Igrači ni treba streči, žival pa zahteva postrežbo in nego. Ta ostaja pri hiši nekaj časa, zato je z njo mogoče vzpostavljati osebne stike, medtem ko igračo lahko zamenja vsak čas. Otroci se jih hitro naveličajo, saj ne opazijo nobene spremembe ne odzivanja na svoje klice. Torej le ni vse, kar prinaša današnji čas, najboljše za razvoj človeka. Treba je jemati iz življenja staro in novo. To je modrost.

Žival je več kot kmetijski pridelek

Žal jo za tako imajo mnogi ekonomisti našega časa, ki vse gledajo pod vidikom trga in proizvodnje. To je liberalizem, ki vidi samo sebe in svojo tržno svobodo. Ne želi se nikomur podrejati. Vsaka stvar je toliko vredna, kolikor ji odmeri trg. Druge vrednosti taka miselnost ne priznava. Zato žival gubi svojo ceno in spoštovanje, ker z njo ni mogoče povsem tržno razpolagati. Ona je vendar živo bitje, ne pa človeški proizvod. Ima svojo zakonitost in ceno ne glede na tržne možnosti.

Zelo tržno in ekonomistično se je začel obnašati do živali tudi današnji slovenski kmetovalec. Oče se je morda trudil, da je zgradil nov hlev, vanj pripeljal boljšo pasmo govedi, a danes marsikateri naslednik komaj čaka, kdaj bo lahko odgnal zadnji rep iz svoje štale. Zdi se, da današnji kmečki človek, razen na velikih kmetijah, komaj čaka, da bo do zadnjega izpraznil svoj hlev in to imel za višek svojega gospodarskega napredka. Skoraj nerazumljivo se zdi, da ima marsikateri naš kmetovalec za svojo veliko gospodarsko zmago dejanje, ko proda zadnjo kravo iz štale, pa čeprav dobro ve, da mleka ne proizvajajo v tovarnah, ampak ga je treba namolsti pri kravah.

Tako razmišlja in čuti tudi vernik. Nekdo pa bi se vendar moral vprašati, ali res ni več drugega kriterija za vrednotenje stvari, kot je tržna cena. »Ne spleča se«, ne more biti najvišje pravilo. Danes je tako pravilo lahko usodno za žival in drugo stvarstvo, jutri pa se bo maščevalo tudi človeku. Sicer pa tudi ponovno slišimo, da se danes ne spleča imeti otrok. In zadnji sklep takega razmišljanje je: »Ne spleča se več tudi živeti«. In to je smrt slehernega živega bitja. Zato ni čudno, da so zapisali veliki psihologi, da sta nas ekonomija in tehnika pripeljala na rob propada. Kultura čiste tehnike in čiste ekonomije vodi v smrt.

Ce je vsaka stvar toliko vredna, kolikor človek misli, da je trenutno uporabna za nekaj, potem mora marsikaj kar je Bog ustvaril izginiti z obličja zemlje. Ekološka kriza današnjega časa izziva modernega znanstvenika, tehnika in ekonomista, da začne drugače razmišljati. Ta zahteva, da se človek obrne k življenju z vsem spoštovanjem. Med živimi stvarmi je tudi žival, pa naj bo še tako majhna. Ta je sestavni in nenadomestljiv del celotnega stvarstva in je postavljena v soodvisnost celotne življenjske resničnosti. Po mnenju nemških škofov ni mogoče vzpostaviti pravičnega razmerja do vsega stvarstva, če ni zaobseženo tudi živalstvo. Zato se krščanska etika trudi tudi za to, da bi v vsakem človeku oblikovala pravi odnos tudi do živalskega sveta. Njena naloga je predvsem, da ljudem ponudi drugačna merila za ocenjevanja živih bitij. Ne bi pa bilo tudi prav, da bi življenje kot tako vrednotili brez vsakega odnosa do človeške osebe.

Brez verskega pogleda tudi žival nima svoje prave vrednosti. Najboljše izhodišče za razumevanje stvariteljske razsežnosti živali je biblično poročilo o stvarjenju (prim. 1 Mz 1,20-28). Gospod Bog je poklical v življenje tudi živali. »Bog je naredil zverj zemlje po njih vrstah, živino po njenih vrstah in vso laznino zemlje po njenih vrstah. Bog je videl, da je bilo dobro« (1 Mz 1, 25). On je poskrbel za živč vsem zverem zemlje in vsem pticam neba in vsemu, kar se giblje na zemlji in ima življenje v sebi (1 Mz 1,30). Poleg tega je Bog pripravil tako za človeka kakor za živali življenjski prostor, v katerem se bo človek družil z živalmi. V tem prostoru živijo ljudje in živali, drug ob drugem. Iz bibličnega poročila in vsega teološkega nauka jasno sledi, da človek živi v skupnosti z živalmi. Te sodijo v celoto njegovega življenja. Potrebne so mu za preživetje in polnost življenja, ki mora biti vgrajeno v celotno stvarstvo.

V tej skupnosti človeka in živali pa prvi dobiva od Boga posebno poslanstvo. Bog mu je zaupal gospostvo nad zemljo in zlasti nad živalmi. Bog je blagoslovil prva človeka in jima naročil: »Podvrzita si jo in gospodujta ribam morja in pticam neba in vsem živim bitjem, ki se gibljejo na zemlji« (1 Mz 1,28). Človeku je torej dovoljeno in zapovedano hkrati, da gospoduje vsem živim bitjem. On ima tudi pravico si jih podrediti.

Ko je Bog naredil iz zemlje vse živali polja, jih je pripeljal k človeku, da bi jih ta videl in imenoval s pravim imenom (prim. 1 Mz 2, 19). Dati ime nečemu pomeni postati njegov gospodar. Žival je sicer bila tudi narejena iz zemlje kakor človek, vendar je med njima velika razlika. Žival se mora podrežati človeku. In v tem človekovem gospostvu se razodeva človekov osební odnos do Boga. Ker je človek podoben Bogu, zato je lahko gospodar vsem ostalim bitjem, vendar njegova oblast ne sme nikdar prekoračiti meja, ki jih je postavil Bog. Človek si mora podrediti svet in stvarstvo, ga obdelovati, vendar ga mora tudi ohranjati (prim. 1 Mz 2,15). Živali so podrežene človekovemu gospostvu, vendar to še ne pomeni, da bi lahko človek živalske vrste iztrebljal in uničeval, kakor se danes dogaja. Tudi življenje živali je vrednota sama na sebi, vendar na drugačen način kot življenje človeka. Ima svoj smisel in pomen.

Vse, kar je ustvarjeno, je samo na sebi dobro in predstavlja enoto. Ta enota pa dobiva v novi zavezi novo perspektivo. Celotno stvarstvo je usmerjeno na osrednji odrešitjski dogodek Jezusa Kristusa. On »je prvorojenec vsega stvarstva, zakaj po njem je ustvarjeno vse, kar je v nebesih in kar je na zemlji, vidne in nevidne stvari« (Kol 1, 15-16). Celotno stvarstvo ima svoj obstoj v njem in po njem je tudi naravnano na odrešenje. Kristološka naravnanoost stvarstva izključuje vsako njegovo zlorabo in nasprotuje razumevanju stvarstva zgolj kot objekta, ki ga človek lahko po mili volji izkorišča. Stvarstvo kot celota je predvsem kot »igra« Boga, ki se javlja v polnosti in lepoti ter v različnosti vrst in barv. Po njem se razodeva moč in ljubezen vsemogočnega Stvarnika. Po njem Bog sporoča človeku, da ga ima rad in mu je pripravil lepo bivališče. Človek pa je s tem tudi poklican, da se Bogu zanj zahvaljuje in ga ohranja v prvotni zakonitosti in namenih ter nikdar ne sme postati absolutni gospodar na zemlji. Stvarstvo pa ne sme dobiti nikdar muzejski značaj. Stvarstvo je podarjeno človeku v vsej lepoti in različnosti v primerno uživanje, kar pa ne pomeni, da je človek osvobojen od dolžnosti, da ga ohranja in razvija. Ljudje so zadolženi, da varujejo živali in jim zagotavljajo tisti smisel, zaradi katerega so bile ustvarjene.

Vendar vse stvarstvo trpi in zdi huje zaradi človekovega greha (prim. Rim 8,22). Tudi žival umira in trpi. Mnoge živalske vrste so izginile, ker se je človek do njih obnašal neodgovorno in krivično. Zato tudi živo bitje čaka svojega odrešenja. Kristusov dogodek je dar za vse stvarstvo. Po križu je človek bil odrešen in zato je sposoben in poklican, da svojo odrešenost in prenovljenost vnese v celotno stvarstvo. Novi človek bi se moral do vsega stvarstva obnašati po novem, odrešenem, pravičnem in poštenem stilu življenja. Odrešenje je velik zahtevek za človeka, da povsem spremeni svoj odnos tudi do vseh živih bitij. Zato bo kristjan najprej obžudovalec in zahvaljevalec za živali in šele potem jih bo uporabljal za svoje nujne potrebe. Ubijal in mučil jih bo samo toliko, kolikor je potrebno za njihovo in njegovo življenje.

Sveto pismo predstavlja odrešenje kot čas, ko bodo tudi živali postale krotke in mirne. Napetosti in sovraštvo med različnimi živalskimi vrstami bodo izginile (prim. Iz 11, 5-9). V mesijanski časih bodo premagane živali postale krotke (prim. Dan 6, 17-25). Odrešenik je napovedan kot jagnje, ki ga peljejo v zakol (prim.

Iz 53, 7). V hvalo Boga Stvarnika je vključeno tudi živalstvo (prim. Ps 148, 10). Jezus sam se je pogosto srečaval v živalmi. Že rojen je bil v živalski štalici na betlehemskih poljanah. V svojem oznanjevanju je pogosto uporabljal podobe iz živalskega sveta.

Vera torej odpira novo vizijo živalstva. Ta je drugačna od tiste, ki jo skuša vsiliti potrošniška miselnost. Zaradi tega je žival vredna, ima svoj pomen ne glede na to, za kakšno ceno se bo prodala. Žival ni samo zato, da jo človek proda in ubija, ampak ima svoj smisel že tedaj, ko je še živa, ko dela človeku »družbo« in mu lepša življenje ter poživlja njegovo okolico. Zato pa zahteva od človeka tudi pozornost, varstvo, in če je domača, nego in skrb. Človek kot gospodar stvarstva je moralno zadolžen, da z njim vzpostavlja in ohranja pravično in pošteno razmerje. Tudi to ni odvisno samo od človekove svobodne volje. Če nekdo ima žival, je moralno zavezan, da skrbi za normalne pogoje njenega življenja.

Moralna zavest, ki temelji na krščanskih resnicah, brani človeku, da bi ravnal z živaljo, kakor se mu zljubi. Mučiti živali tako ali drugače je greh. V duhu krščanske vizije vsega živega, za katerim stoji živi Bog, ni dovoljeno živali prezirati in sovražiti, razen tistih, ki so res pravi škodljivci, čeprav pravijo, da še tisti imajo svoj pomen. Tako npr. gospodar, ki se želi za vsako ceno znebiti še zadnje krave iz hleva samo zato, ker se ne spleča, ker je mleko poceni in ga lahko kupiš v trgovini, četudi bi še lahko delal, razmišlja sicer potrošniško in tržno, pozablja pa na krščansko vrednotenje vsega ustvarjenega. Tako ravnanje je tudi dokaz, da se je človeka lotila potrošniška mrzlica in da razmišlja v smislu kulture smrti.

Prav tako ne upošteva pomena živalskega sveta tisti kmetovalec, ki proda vso živino, da bi lahko kupil traktor, ker z živino tako in tako danes ne more več obdelovati zemlje, mleko pa je poceni. Za travnate površine po dvorišču pa si bo kupil kosilnico, in ne bo dovolil, da bi trava preveč zrastle in morda bila porabna za hrano živini. Tak gospodar morda ravna res gospodarno. Z živino je redno delo, dnevno je treba poskrbeti za krmo, krave je treba molsti, mleko pa je prepoceni, traktorju pa ni treba redno streči. To je res udobno, bi rekli, tudi pametno. Odločitev je bila sicer racionalna in znamenje modernizacije, vprašanje pa če je bila dovolj tudi v duhu kulture življenja. V hlevu namesto krave stoji stroj, na dvorišču ne cvetijo več trave in ne hodi nobena žival. Da, to je sodobno, je pa hkrati osiromašenje življenja.

Nikakor pa tudi ni v smislu krščanskega pogleda na živali kupiti pudla ali kakšno drugo domačo žival in ga negovati ter obravnavati kot otroka. Daleč od vsega resnega humanizma je tudi kupiti otroku psička, on pa si želi bratca ali sestrico. Žival je res za človeka, vendar ga ne sme nikdar nadomestiti ali zamenjati. Žival, pa naj bo še tako ljubka, ne more nikdar postati oseba in ne zasluži takšne komunikacije, kakor jo zahteva človek. Vsako pretiravanje v odnosu do živali, je nekaj nepristnega, morda celo boleznega, redno pa pomeni neki nadomestek za normalen človeški odnos.

Žival je božja stvar, vredna naše pozornosti in skrbi, nikdar pa ne more biti to, kar je človek.

Žival je torej božja stvaritev, podarjena človeku za lepše življenje. Človek pa je poklican, da skrbi zanj in jo ohranja v bivanju zaradi celote stvarstva. Dolžan jo je ceniti in »ljubiti« ter jo namenjati samo v tiste namene, kakršne si jih je zamislil Bog. Žival ne sme biti samo predmet človekovega izkoriščanja, ampak njegov »sogovornik« in v nekem smislu tudi partner. To je dobro za človeka in za žival. V pravem razmerju med človekom in živaljo bo zorel človek, žival bo postajala domača, življenje pa v tem svetu prijetnejše, saj ne bo nihče nikogar ogrožal.

Kapele v ljutomerski župniji

Sakralna znamenja dajejo posameznim vsem pečat verskega, kulturnega in družabnega življenja. S sociološko – historičnega vidika so ti objekti še posebno pomembni pri oblikovanju zavesti pripadnosti prebivalcev, določenim geografsko omejenim socialnim skupinam in s tem tudi za oblikovanje njihove zgodovinske zavesti. V svojem okolju imajo mnogotere funkcije, ki so v preteklosti spreminjale svojo obliko in intenziteto. Samo bežen pogled na nekaj najpomembnejših funkcij pa nam razkrije množico podrobnosti, ki so s sakralnimi znamenji oblikovale podobo različnih plasti prebivalcev ljutomerske župnije.

Poglavitna funkcija sakralnih znamenj je prav gotovo verska. Ob znamenjih so se in se še danes zbirajo domačini k verskim obredom ob različnih priložnostih (blagoslovljanje velikonočnih jedi, šmarnice v mesecu maju, proščenja ob godovih zavetnikov itd.).

Babinci

Vaška kapela v Babincih

Nekako sredi vasi stoji neogotska kapela, posvečena Mariji Pomočnici. Zgrajena je bila leta 1890. Ob zadnjem obnavljanju so našli na mestu, kjer stoji danes oltar, temelje, ki niso spadali h kapelici. Iz tega je možno sklepati, da je stalo na tem mestu neko znamenje že veliko prej.

V kapelici sta postavljena dva kipa: Srce Marijino in Srce Jezusovo. Na zunanji fasadi so križ z Jezusom, Stvarjenje sveta in sv. Florijan. Nad vhodnimi vrati je upodobljena sv. Trojica. Kapelica je imela verjetno od vsega začetka tudi zvonik in zvon, ki je brez dvoma doživljal usodo sosednjih zvonov. V preteklosti je bila večkrat obnovljena, nazadnje leta 1984 ter 19. 8. istega leta blagoslovljena.

Cven

Vaška kapela na Cvenu

Leta 1867 so na koncu takratne vasi postavili na vaških pašnikih neogotsko kapelo sv. Jožefa. Iz katastrske mape se da razbrati, da je na tem mestu stala že prej manjša kapela, o kateri pa za sedaj ni znanega nič drugega kot to, da je obstajala.

Sedanja kapelo je prvotno poslikal Johann Klein, slikar iz Radgone. V kapeli je slika na platnu iz leta 1867, ki prikazuje Jožefovo smrt, levo in desno pa sta sv. Peter in sv. Pavel, zgoraj je sv. Trojica, spredaj na oboku pa sv. Ciril in Metod. Ob stranch sta še kipa Srce Jezusovo in Devica Marija. Zadaj na stropu je freska sv. Alojzija. Zunanja fasada je prav tako poslikana.

V obdobju med obema vojnama sta bila v kapeli dva zvana. Med drugo svetovno vojno je okupator oba zaplenil, zato so leta 1947 kupili v Zagrebu nov, 130 kg težak zvon, ki je stal 17.860 din. Iz poročila se vidi, da so nabrali v ta namen celo 20.520 din. 1960 leta so kapelo elektrificirali, 1964 leta pa so postavili okoli kapele ograjo, ki stoji še danes. Prvič so kapelo obnovili leta 1888 in jo v maju tega leta tudi blagoslovili. Na dan blagoslovitve so imeli prvo šolarsko sveto mašo. Drugič so jo dali obnoviti 1906, delo je opravil slikar Anton Čeh iz Ljutomera. Tretjič so jo obnovili leta 1981; delo je opravil slikar Kosec. Zadnjo večjo prenovo so

opravili v letih 1986 do 1988, poslikal pa jo je Drago Ficko. Prenovljeno kapelo so posvetili 1. 5. 1988.

Babičeva kapela

Na svojem posestvu ob nekdanji mašni poti jo je leta 1921 postavili lastnik zaradi zaobljube za srečno vrnitev s prve svetovne vojne. Zgradil jo je zidarski mojster, domačin Žürek iz Cvena. Obnovljena je bila leta 1970. Kapelica je posvečena Srcu Jezusovemu, poleg tega sta v kapeli naslikana še sv. Anton in angel varuh. Na zunanji fasadi je sv. Frančišek, sv. Jožef, Srce Marijino ter Izidor – kmet. Pred drugo svetovno vojno je bil na kapeli napis »V čast Srcu Jezusovemu in Mariji«, ki so ga morali med nemško okupacijo odstraniti.

Kuharjeva kapela

Ob mašni poti iz Ljutomera proti Cvenu za Babjim ložičem stoji Kuharjeva kapela. Postavil jo je lastnik zaradi zaobljube v primeru srečne vrnitve s prve svetovne vojne. Kapelico so postavili 23. 8. 1922. Zgradil jo je mojster Žürek, domačin. Posvečena je Srcu Jezusovemu. V kapelici so naslikani sv. Stefan in sv. Cecilija, nadangel Mihael ter sv. Friderik. Na zunanji fasadi zadaj je bil naslikan Izidor – kmet. Marijo so sedanji lastniki umaknili iz kapele in jo hranijo doma, saj je bila kapelica v svoji kratki zgodovini kar nekajkrat oskrunjena.

Gresovščak

Potočnikova kapela

Neogotska kapela je posvečena Mariji in stoji na nekdanjem posestvu benediktinskega samostana iz Admonta. Postavljena je bila pred letom 1824. V kapeli sta dva angela, vsak izmed njiju nosi podstavek za sveče, pa tudi kip Device Marije je v istem slogu. Na Marijinem podstavku preberemo, da je bil kip izdelan leta 1825 in je dar braneške grofice. Kip je bil restavriran zaradi nasilne poškodbe leta 1980. Pred leti je bila poslikana tudi zunanja fasada, danes je samo belo prebarvana.

Kamenščak

Fričeva kapela

Med dvema lipama stoji neogotska kapelica. V kapeli so kip Device Marije ter freske sv. Cirila in Metoda ter sv. Mohorja in Fortunata. Kapelico sta postavila zakonca Ivan in Frančiška Fric okoli leta 1890. Po ustnem izročilu so velikonočne jedi sprva blagoslovljali v domači hiši, nato pa so postavili to kapelo. Ob posvetitvi je bila zložena tudi priložnostna pesmica, ki pa se ni ohranila.

Žiškova kapela

Ob cesti, ki pelje iz Ljutomera proti Tomažu pri Ormožu, stoji kapelica, posvečena Mariji Materi Božji. Postavili naj bi jo v spomin, da je tukaj srečno ušel smrti braneški oskrbnik. Po ustnem izročilu je na tem mestu stal najprej železen križ, nato pa naj bi v 17. stol. postavili kapelo. Ustno izročilo pravi, da naj bi bila kapelica najprej posvečena sv. Trojici, po drugi verziji pa sv. Antonu. Iz kronike Ljutomerske župnije se da razbrati, da je bila leta 1895 kapela blagoslovljena in se je takrat imenovala Rundlova kapela, pozneje je bila to Sršenova kapela, nato pa so leta 1929 zemljo kupili Žiškovi, in od takrat dalje se kapelica imenuje po njih. Pred nekaj leti so kapelo oskrunili.

Ljutomer

Kapelica sv. Ane

Na južni, dominantni strani Starega trga v Ljutomeru stoji kapelica sv. Ane. Kapelico so postavili 1756. leta. Od takrat je bila nekajkrat prenovljena (npr. leta 1873), 1898, nazadnje leta 1989 (Drago Ficko), ko je bila na Anino nedeljo 26. 7. 1989 tudi blagoslovljena. Na glavni strani je upodobljena sv. Ana v templju, na desni sv. Anton, na levi sv. Florijan, na zadnji pa Srce Jezusovo in sv. Trojica.

Kapelica na pokopališču

Kapelica je bila najprej v zasebni lasti, leta 1977 pa je bila podarjena župniji. Kapelico je darovala upokojena učiteljica Franja Šnajder. Še v istem letu je bila kapelica obnovljena in opremljena, tako da se še danes lahko opravlja služba božja ob pogrebi. Blagoslovljena je bila 10. julija 1977.

Kapelica sv. Ane

Mota

Vaška kapela na Moti

Sredi vasi so leta 1859 začeli in nato 1861. leta postavili kapelo sv. Janezu Nepomuku, po drugi verziji sv. Florijanu. Kapela je znotraj poslikana. Za oltarjem, na katerem stoji Marijin kip, so freske sv. Metoda, sv. Janeza Nepomuka in sv. Cirila. Na stropu pa so Jagnje Božje in štirje evangelisti: sv. Janez, sv. Marko, sv. Luka in sv. Matej. Ob strani pa stoji še kip Marije Sedem žalosti.

Včasih je stal v kapeli še kip Device Marije, ki je priplaval po Muri. Na zunanji fasadi so naslikani sv. Anton, sv. Florijan in sv. Miklavž.

Kapelo so prvič prenovili leta 1892, nato pa jo je še obnovil Anton Čeh leta 1907. Leta 1923 jo je obnovil Anton Krpič prvič in nato ponovno leta 1970. Nazadnje je bila kapela obnovljena leta 1987, ko jo je poslikal Drago Ficko. 25. 10. 1987 so kapelico ponovno blagoslovili.

Ob kapelici je vsako leto prošenje ob godu sv. Janeza Nepomuka.

Lesjakova kapela

Kapelica je bila postavljena leta 1900 za srečo v zakonu in obilno družino. Na zunanji levi fasadi je naslikan angel varuh, na desni pa sv. Ana. Spredaj zgoraj je Srce Jezusovo, znotraj pa kip Device Marije. Nazadnje je bila obnovljena leta 1982.

Žibratova kapela

Ob cesti, ki pelje iz Cvena na Moto, stoji na lokaciji z ledinskim imenom Gomila kapela, ki je v preteklosti spreminjala svoje ime. Kapela je baje stara več kot 300 let. Posvečena je Sv. Trojici. Po ustnem izročilu naj bi bili tu pokopani Turki, za kar pa ni pravih dokazov. Nikakor pa ne smemo prezreti dejstva, da so pri sedanji obnovi kapele našli v zemlji zakopane človeške kosti in lobanje. Nazadnje je bila obnovljena leta 1990.

Noršinci

Vaška kapela v Noršincih

V vasi ob cesti, ki pelje iz Ljutomera v Križevce pri Ljutomeru, stoji lična neogotska kapela. Zgrajena je bila na mestu, kjer je stal kip sv. Janeza Nepomuka. Kapelica je posvečena Lurški materi Božji. Ohranila se je nabiralna pola iz leta 1908 z zapisom darov za gradnjo kapelice. Zbrali so 773 goldinarjev v denarju, prišteti pa je potrebno še vsa dela vaških mojstrov. Za predsednika gradbenega odbora so izvolili Franca Sagaja iz Noršinec, za namestnika Vida Bruniča, za blagajnika pa sta bila izvoljena Franc Lasbaher in Marko Vaupotič st. Prvi zvon je zvonil v kapeli le kratek čas, saj so ga v prvi svetovni vojni pobrali in ga uporabili v vojne namene. Leta 1922 so kupili nov zvon, ki je bil zaplenjen v drugi svetovni vojni. Tretji zvon pa so kupili v Zagrebu leta 1947. Tega leta so kapelo tudi obnovili. Predtem so jo prepleskali že leta 1936 in pozneje 1962, nato pa še v osemdesetih letih, najprej zunanjo fasado, nato pa še notranjost. Kapela je bila blagoslovljena 1. 9. 1985.

Podgradje

Podružna cerkvena sv. Ane

Ob vznožju strmega hriba, na katerem se dviga Dolnji ali Ljutomerski grad, stoji cerkev, ki se prvič omenja leta 1545 kot Ljutomerska podružnica. Sprva je bila posvečena Devici Mariji. V drugi polovici 18. stol. so cerkev preimenovali v kapelo sv. Ane. O spremembi patronata sta se v preteklosti spletli kar dve inačici legende. Po prvi inačici naj bi bil na mestu sedanje cerkve najden kip sv. Ane, ki so ga odnesli, nato pa pozneje ponovno našli na istem mestu. Zaradi tega znamenja naj bi se lotili dela in začeli zidati cerkev na stroške posestnika gradu. Po drugi verziji pa pravi ljudsko izročilo, da so zgradili cerkev zaradi neke slike, ki so jo našli in jo postavili na glavni oltar. S spremembo patronata prav gotovo

ni nepomembno dejstvo, da so opremili cerkvičo sredi 18. stol. s tremi oltarji, ki so delo lipniškega kiparja Franca Abrahama Shakarja. Glavni oltar je bil posvečen sv. Ani, desni stranski sv. Patriciju, levi stranski pa sv. Valentinu. Spomin na nekdanji Marijin patronat je še danes viden nad glavnim oltarjem.

V 17. in 18. stol. je bilo na cerkvi opravljenih več gradbenih posegov. Nanovo so jo pretlakovali (1660), popravili (1663), nato obnovili streho (1674–1667, 1694), napravili klopi in vrata (1677), prebarvali prižnico (1685). Cerkev je imela najprej raven strop, leta 1736 pa so ga obokali. 1886. leta so vaščani kupili podobo Lurške Matere božje.

Po drugi svetovni vojni so nameravali uporabiti cerkev za skladišče, a se to ni zgodilo. V novejšem času so cerkev popravljali, prvič leta 1959 in nato leta 1967, ko so popravili streho. 1974 so postavili lesen oltar, ki je obrnjen proti vernikom. Leta 1976 je akademski kipar in restavrator Anton Blatnik obnovil vse tri oltarje. Zadnja obnova strehe je bila opravljena med 5. 12. avgustom 1984.

V noči od četrtega na petek, med 13. in 14. julijem 1989, so neznanci vdrli v cerkvičo in jo temeljito oropali. Odnegli so vse oltarne slike, nekaj tehnične opreme, svečnike, križ, kadilnico, škropilnik, kelih, pateno in slike evangelistov.

Pred prvo svetovno vojno cerkviča ni imela zvonika, ampak samo dva zvonova pod streho. Prvi zvon je bil iz leta 1710, drugi pa iz 1711. Oba sta bila zaplenjena med prvo svetovno vojno. Po vojni so kupili nov zvon, ki pa je bil med drugo svetovno vojno ponovno zaplenjen. Zvonik so zazidali šele 1932. leta. Danes sta v zvoniku dva zvona, oba sta iz leta 1947 in oba vlita v Zagrebu. Na večjem piše: »Sv. Ana prosi za nas, darovalo Podgradje in okolica«, na manjšem pa: »Botre Ivanka Vaupotič in Anka Bratuša«. Slednji zvon so prenesli v cerkev sv. Ane iz Florijanove kapele v Ljutomeru 1986. Istega leta je bilo urejeno električno zvonjenje. Na cerkvenem podstrešju je še 30 kg težak zvon iz leta 1874; vlit je bil v Gradcu in posvečen proti toči. V cerkviči so bile tudi orgle, a so zaradi vlage razpadle. Danes se piščali zložene na podstrešju.

Služba božja se je opravljala v preteklosti le ob Marijinih praznikih in proščenjih. Viri poročajo, da je bila ta cerkev nekoč zelo revna, ker ni imela nobenih stalnih dohodkov. Kar so zbrali, je komaj zadoščalo za razsvetljavo. Tudi po zamenjavi patronata so službo božjo opravljali le nekajkrat na leto, od nedavnega pa vsako nedeljo.

Črčkova kapela

Neogotska kapela je bila postavljena in posvečena sv. Trojici leta 1864. Postavili so jo Črčkovi iz Podgradja. Leta 1900 so kapelico popravili in jo prepletkali ter ponovno blagoslovili. Nazadnje je bila obnovljena leta 1988. Poslikal jo je Drago Ficko. Spredaj je upodobljen sv. Don Bosko, zgoraj Sv. Trojica, Srce Jezusovo in Marija. Na zunanji fasadi sta sv. Florijan in sv. Alojzij. V kapelici je tudi majhna oltarna mizica iz belega marmorja. 12. 6. 1988 je bila ponovno blagoslovljena.

Rakovčeva kapela

Kapelico je postavil 1907. leta Anton Rakovec na željo svoje matere. Ob blagoslovitvi kapelice je bila zložena priložnostna pesem, ki nam razkriva prvotno podobo kapele. Kapela je bila posvečena sv. Družini, znotraj so bili naslikani še sv. Anton Padovanski, sv. Barbara, sv. Urban, Srce Jezusovo in Izidor – kmet. Nekdaj je bila poslikana tudi zunanja fasada. Poleg poslikav so stali v kapeli še kipi Marije, Srca Jezusovega in Marije Pomočnice. Zadnjič je bila prenovljena

leta 1989. Danes najdemo v kapeli le Marijin kip iz novejšje dobe in dva angela, saj so v začetku leta 1990 kapelico popolnoma oropali.

Presika

Kapela sv. Križa

Ob cesti, ki pelje iz Stročje vasi proti Miklavžu pri Ormožu, stoji v Presiki kapela, ki je bila postavljena 1928. Predtem so imeli v presiki križ, ki je bil blagoslovljen leta 1887. V kapeli je na levi trani vzdana plošča v spomin na 18 vojakov iz takratne občine Presika, ki so padli v prvi svetovni vojni, na desni strani pa je spominska plošča, na kateri so vpisani člani pripravljalnega in občinskega odora, ki so skrbeli za postavitve te kapele. Boter kapeli je bil Janko Rajh.

V kapeli najdemo križ s Križanim ter Marijino oltarno sliko, ki so jo darovali Puconjevi, na steno pa sta naslikana sv. Anton in sv. Jernej. V kapeli pa stojita še dva kipa: Srce Jezusovo in Srce Marijino. Na zunanji fasadi so naslikani sv. Jakob, sv. Urban in sv. Florijan. Kapelo je poslikal Ivan Žnidarič.

Ob kapeli je tudi skupen grob, v katerem so pokopane tri žrtve fronte, ki so izgubile svoja življenja 20. 4. 1945.

Pristava

Vaška kapela v Pristavi

Številne povodnji so prebivalce Pristave prisilile, da so gradili obrambne jezove. Na enega izmed teh jezov, danes cestni nasip, ki je v sredini nekoliko razširjen, so leta 1886 začeli graditi neogotsko kapelo in jo 1888 posvetili Sv. Trojici. Do prvih pogovorov med kmeti iz Pristave je prišlo že leta 1885. Najprej so nameravali postaviti kapelo na mestu, kjer stoji danes Pavličičev križ. Ob tej priliki so zložili tudi priložnostno pesem. V kapeli so najprej imeli zvon, posvečen sv. Mihaelu in vlit na Dunaju. Tega so v prvi svetovni vojni zaplenili, zato so ga vaščani nadomestili z novim. Po ponesrečenem poizkusu domačinov, da bi zvon obvarovali in ohranili v vasi, je okupator v drugi svetovni vojni tudi tega zaplenil. Današnji zvon je bil vlit v Zagrebu leta 1946.

Kapelo je prvotno poslikal slikar Anton Čeh iz Ljutomera. Na zunanji fasadi so upodobljeni sv. Barbara, sv. Janez Nepomuk in sv. Florijan. Znotraj, spredaj na sredini kapele stoji Marijin kip, ob njem pa novejša kipa Srce Jezusovo in Srce Marijino. Za Marijinim kipom sta dva angela, ki nosita Marijino krono, ob njima pa sta še sv. Ciril in sv. Metod. Prvotno sta bila v kapeli še sv. Ana in sv. Jožef. Nazadnje so jo obnovili v letu 1984, blagoslovljena pa je bila 22. julija istega leta. Poslikal jo je Drago Ficko.

Radomerje

Pevčeva kapela

Kapelica je zagotovo stala že pred letom 1822. V obdobju med obema vojnama je imela umetniško izdelano ograjo. Obnovljena in blagoslovljena je bila 16. 7. 1989. V kapelici najdemo kip Device Marije in poslikave: sv. Jožef, sv. Družina, kronanje Marije in sv. Duh. Na zunanji fasadi pa so sv. Sebastijan, sv. Anton ter božje oko. Poslikal jo je Edo Kralj.

Radomerščak

Kolaričeva kapela

Ob cesti, ki pelje iz Radomerja v Radomerščak (drugi vrh), stoji neogotska kapela, posvečena Brezmadežni Mariji. Kapela je bila posvečena 15. 8. 1909. Ob tej priložnosti je bila zložena pesem, iz katere se da razbrati, da je bila prvotno kapelica poslikana s podobami zavetnikov sv. Janeza, sv. Terezije ter Srca Jezusovega. Marijin kip pa je kupil trgovec Martin Viher iz Radomerščaka. V stolpiču je zvon, težak 61,5 kg, ki je bil vlit 1909 v Ljubljani. Alojz Pevec, Avgust Magdič in Alojz Pihler so med drugo svetovno vojno zaplenjeni zvon ukradli in ga skrivali najprej na njivi, nato na vrtu in slednjič v hlevu pri Magdičevih v Radomerju. Leta 1945 so ga vrnili v kapelo. Kapela je bila nazadnje obnovljena leta 1988 in blagoslovljena 5. 6. istega leta.

Škrlečeva kapela

Ob cesti, ki pelje iz Radomerja v Radomerščak čez Trebež, stoji med vinogradi kapela. Na tem mestu je prvotno stal križ, ki so ga leta 1887 blagoslovili, pozneje pa se je podrł. Zaradi zaobljube lastnika vinograda Firšta ob srečni vrnitvi z vojne je postavljena na tem mestu verjetno v začetku 20. stol. sedanja kapelica. Sprva naj bi bila posvečena sv. Urbanu, po drugi verziji sv. Antonu. V kapelici pa je na sredini križ z Marijo in verjetno sv. Antonom. Kapelico so vsa leta dobro vzdrževali in zaradi odmaknjenosti nikoli ni prišlo do oskrnitev. Pred nekaj leti je bila kapelica prenovljena.

Spodnje Krapje

Vaška kapela na Spodnjem Krapju

Sedanjo neogotsko kapelo so leta 1884 postavili sredi vasi na mesto, kjer je nekoč stal zidani križ. Prvotno jo je poslikal Anton Goznitti. Delo je stalo 800 goldinarjev. Prvič so jo prenovili leta 1908, 1947 pa so jo elektrificirali. Prvi zvon v kapelici je skoraj zagotovo kupil Jože Mursa. V drugi svetovni vojni so zvon zaplenili, toda še med okupacijo sta pripeljala zakonca Kirbus iz Maribora sedanji zvon iz Dravograda. Poleg velikega zvona ima kapelica še 15 kg težak zvon, s katerim se je zvonilo opoldne ter dninarjem za začetek in konec dela.

Kapelica je posvečena Sv. Trojici, znotraj pa sta kipa Marije Lurške in sv. Alojza ter freski: Srce Jezusovo in Srce Marijino. Na zunanji fasadi pa so upodobljeni sv. Miklavž, sv. Florijan in sv. Sebastijan. Kapelo so obnovili v letu 1990.

Stročja vas

Vaška kapela

V vasi na križišču cest, ki vodita iz Ljutomera na Razkrižje ter iz Podgradja v Pristavo, stoji neogotska kapela, posvečena sv. Trojici. Postavili so jo leta 1866 namesto starega trioglatega zidanega kužnega stebra. Pri kopanju temeljev so našli veliko človeških kosti. Verjetno je bilo tukaj nekoč pokopališče za kužne mrličke, toda ljudsko izročilo še danes pravi, da so tu pokapali 60 Krucev. Kapelo so obnavljali 1945. in 1966. leta, nazadnje pa leta 1983. 4. 9. 1983 je bila ponovno blagoslovljena. Na zunanji fasadi so naslikani sv. Florijan, sv. Katarina in sv. Rok. Znotraj spredaj visi slika sv. Trojice, ki jo je na platno naslikal slikar Johann Klein iz Radgone leta 1866, levo in desno sta freski sv. Petra in sv. Pavla, v oknih

pa stojita kipa Srce Jezusovo in srce Marijino. Kapelo je nazadnje poslikal Ivan Žnidarič.

Bobnarjeva kapela

Ob mašni poti, ki je peljala iz Pristave v Ljutomer, stoji kapela, posvečena sv. Ani. Prej naj bi bila naslikana v kapeli še sv. Katarina.

Zgornje Krapje

Vaška kapela na Zgornjem Krapju

Na mestu nekdanje manjše kapelice z zvonom so leta 1884 postavili kapelo sv. Križa v neogotskem slogu. Prvotno jo je poslikal slikar Josef Barazzutti iz Gradca za 200 goldinarjev. V kapeli za oltarjem je naslikana Oljska gora, na oboku kronanje naše Nebeške Matere, na levi sv. Anton in sv. Alojz, na desni sv. Ciril in Metod, na zunanji fasadi pa je podoba Jezusa Kristusa.

Ljutomerski učitelj Franc Zacherl je zložil leta 1920 posebno pesnitev v spomin na prvo obnovo kapele. Celotno kapelo so drugič prenovili leta 1947, nato 1963 in nazadnje v letih 1986 ter 1987. 13. 9. 1987 so kapelico ponovno blagoslovili. Iz ohranjene priložnostne pesmi se da razbrati, da je bil prvi zvon zaplenjen med prvo svetovno vojno, a so ga leta 1920 nadomestili z novim. Istega leta je bila obnovljena tudi celotna kapela. Obnovo kapele so namreč spodbudile zaobljube domačinov za srečno vrnitev s prve svetovne vojne. Med drugo svetovno vojno so zvon ponovno zaplenili. Sedanji zvon je iz leta 1947, vtili pa so ga v Zagrebu. Kapelo je nazadnje poslikal Drago Ficko.

Sovičeva kapelica Lurški Mariji

Postavitvi kapele Lurški Mariji sredi polja botruje dokaj nenavaden dogodek. Ivanka Sovič je pripovedovala, da je njena tedaj triletna teta leta 1902 po nesreči padla v globoko jamo, polno vode. Ponesrečenka je imela okrog vratu Marijino svetinjico, ki je plavala na vodi in tako jo je lahko njen oče potegnil na suho. Po več neuspešnih poskusih je nenadoma vendarle oživila. Prav tedaj je bila mati ponesrečenke na božji poti v Mariboru, v cerkvi tudi prespala in ni vedela, kaj se je doma dogajalo. V polsnu se ji je prikazala prelepa ženska, ki je sporočila, naj na križišču mašnih poti ob njivi postavijo kapelo v čast Lurški Mariji. Kapelico so s težavo postavili leta 1904, obnavljali so jo leta 1914, 1921, pa tudi v novejšem času. Kapelica je bila poslikana s freskami sv. Barbare, sv. Frančiške, Sv. Družine ter z napisom: »Lurška Mati božja prosi za nas«.

Najlepše je človeku v zarji vstajenja

Prvo načelo v katekizmu slovenskega naroda je nujnost medsebojnega sporazumevanja, vzajemnosti, spravljivosti in složnosti; saj maloštevilen narod, kakor smo Slovenci, more preživeti le, če je složen in živi v medsebojni vzajemnosti; tako kakor nas je ohranjala naša slovenska poštenost za več kot tisoč let, naj bi nas enaka vzajemnost in poštenost ohranjala še naslednjih tisoč let, da bomo kljub hudim časom preživel.

Anton Trstenjak

Na svojem domu, na Resljevi, je še štiri dni pred smrtjo opravil mašno daritev; bila je poslednja, zatem je začel počasi ugašati. Moral je vedeti, da prihaja sestra smrt. »Smrti« ni maral, vsaj v naslovu knjige ne, kot so mu jo nekoč naročili mohorski tiskarji. Hotel je imeti zanjo »bolj krščanski naslov«, zato je zapisal: »Umrjem, da živim!« Dolgost življenja je presegla njegova pričakovanja. »Moja mati, zdrava, kmečka, preprosta, modra je živela 90 let in 7 mesecev. Vsaj približno toliko bi rad živel!« Želja se mu je izponila; za dva meseca jo je celo presegel. »Hitim cilju naproti za nagrado v Kristusu Jezusu!« Apostolova misel je ob biseromašnem slavu (1991) izrecno bila tudi njegova. Ko se je porajalo jesensko jutro zadnje septembrske nedelje – v Sloveniji zaznamovane kot Slomškova nedelja – je prestopil prag upanja. Dobri dve uri zatem ga je z molitvijo in blagoslovom Cerkve obiskal njegov bližnji sosed nadškof Alojzij Šuštar.

V geslo nekega zapisa je postavil pesnikovo spoznanje: »Z oltarja sem prinesel čisti ogenj – ko sem prižgal ga, pa ni bil čisti plamen!« Ob izidu katere izmed svojih knjig je rad dejal: »Na koncu pa le nisem povsem zadovoljen... Veš, ni ravno tisto, kar sem hotel.« Glasnejša, prepričljivejša, zgovornejša je njegova izpoved: »Eno samo besedo imam za to: To je milost! Načrtoval že nisem vsega tega. Za vse sem Bogu nadvse hvaležen!«

Obdan z naslovi: teolog, filozof, psiholog, profesor, grafolog, antropolog, pisatelj (avtor okrog 480 člankov, v slovenščini in tujih jezikih, 47 del izšlo za časa njegovega življenja, mnogi ponatisi, pred izidom je njegova Zgodovina filozofije ter Psihologija barv), doktor znanosti (teologija, filozofija), »zlati« ali častni doktor (univerz Innsbruck, Ljubljana, Maribor) akademik evropske, slovenske, nemške francoske, nizozemske, belgijske, italijanske in švicarske akademije znanosti in drugih znanstvenih ustanov, častni meščan (Ljubljana, Maribor), častni občan (Gornja Radgona, Ljutomer, Ormož, Ptuj), odlikovancec (papeški hišni prelat, Odličje sv. Cirila in Metoda, do 75. leta starosti je prejel vsaj osem visokih, najvišjih odlikovanj), po njem sta se za življenja poimenovali dve ustanovi (Inštitut Antona Trstenjaka, Fundacija akademika dr. Antona Trstenjaka, sedaj ima že nad 20 podružnic); v Negovi je po njem poimenovana Osnovna šola, v Gornji Radgoni pa veroučna šola; pred njo občina načrtuje tudi doprni kip. Že 2. januarja 1986 se je – ob 80. obletnici življenja – moral ukloniti želji naših koroških rojakov, da so mu v Katoliškem Domu prosvete v Tinjah v njegovi navzočnosti odkrili doprni kip; ob istem jubileju je tudi Teološka fakulteta pripravila obsežno razstavo njegovih del.

Pri pravičnem Jobu beremo: »O da bi se vendar zapisale moje besede v knjigo. O da bi se zapisale z železnim pisalom in svincem, da bi se za vedno vklesale v skalo!« S temi podobami Sveto pismo poudarja, da bi si vtisnili v spomin, v sree

in duha, v življenje. Katere besede? Job jih je povedal: »Jaz vem, da moj rešitelj živi, da se bom poslednji dan dvignil nad prahom. Tedaj bom v svojem telesu videl Boga, jaz sam ga bom videl, moje oči ga bodo gledale, ne kdo drug, jaz ga bom gledal. (...)«

Knjiga »Umrjem, da živim« je profesorjeva izpoved vere v večno življenje, v tisto Resnico, ki je z železnim pisalom, s svincem, z božjim prstom zapisana v človekovo naravo, kakor da je za vedno vklesana v skalo zgodovine. Ni čudno, če je to misel pokojni akademik našel tudi napisano na neki stari egiptovski piramidi v nekoliko drugačni obliki: Spiš, pa se zopet zbudiš! Umrješ, da živiš. S to mislijo in vero v novo življenje si še enkrat priključimo njegovo duhovno podobo, preden ga bomo spremljali na božjo njivo.« (škof Kramberger, Gornja Radgona)

Kako »lažje bi bilo živeti in delati brez vsega tega«, kako mirneje in ustvarjalneje bi bilo »živeti iz svoje sredine«, bi ponovno dejal akademik Trstenjak. Poslavljali smo se od njega. Njegovim besedam »umrješ, da živiš« so na svoj način, tuzemni, pritegnile tudi žalne seje: mesto Ljubljana z Univerzo na Plečnikovih Žalah, Člani SAZU v svoji sejni dvorani, Teološka fakulteta v svoji veliki avli, mesto Maribor v Glazerjevi dvorani Univerzitetne knjižnice, Univerza pa v amfiteatru Pedagoške fakultete, občina Gornja Radgona v dvorani župnijskega doma. Pri mašah zadušnicah ali besednem bogoslužju v stolnih cerkvah (Ljubljana, Maribor) ter župnijski cerkvi (Gornja Radgona) so zanj molili slovenski škofje, duhovniki in verniki. Mestna knjižnica na Ptuj se je svojega častnega občana spomnila z razstavo njegovih 190 knjižnih enot v oddelku minoritskega samostana (izvirna dela, razprave ter zapisi o njem).

Z njegovim imenom smo živeli kar ves teden. Ob odprti krsti v Ljubljani v kapeli sv. Nikolaja na Žalah ter stolni cerkvi, ob žari v križevi kapeli ob Slomškovem grobu v stolni cerkvi v Mariboru ter v cerkvi sv. Petra njegove rojstne župnije, od koder smo ga v žalnem sprevodu spremili na božjo njivo v žalnem sprevodu.

Na žalnih sejah, v cerkvah, v tisku, na televizijskih zaslonih, ob grobu smo prisluhnili besedam govornikov: škofov (Alojzij Šuštar, Franc Kramberger, Jožef Smej), akademikov (France Bernik, Ciril Zlobec), rektorja (Ludvik Toplak), prorektorja (Janez Musek), dekana in prodekana (Janez Juhant, Vinko Potočnik), županov (Dimitrij Rupel, Alojz Križman, Miha Vodenik), profesorjev, pisateljev, pesnikov... Širok razpon ocen: ugledni akademik, velik znanstvenik in velik človek, veliki med velikimi, človek s »trdnimi temelji krščanskega svetovnega nazora, ki mu je ostal intimno zvest vse življenje, tudi pri svojem znanstvenem delu«, že pred vojno »najbistrejši mislec med mlado generacijo katoliških razumnikov in široko razgledan poznavalec najsodobnejših filozofskih smeri« (fenomenologija, ontologija, heideggerjev eksistencializem), najmočnejše in najplodnejše zavzet za psihologijo, psiholog z izjemno obsežnim in mnogovrstnim opusom, eden zadnjih velikih eruditov, v vrsti osrednjih evropskih osebnosti tega stoletja (Jung, Guardini, Jaspers, Teilhard de Chardin, Frankl), zavezan krščanstvu in evropskemu humanizmu, z zaznamujočim vplivom na slovensko duhovno življenje (akademik Bernik):

»Po vsem tem pa ni mogoče prezreti tiste rdeče niti, ki je potekala po sredini njegovega duhovniškega, znanstvenega, pedagoškega in vsakega drugega poslanstva. To je skrb za človeka. S svojimi knjigami, ki jih je izdal pri Mohorjevi družbi, je prišel v vsako slovensko hišo in nagovoril vse svoje slovenske rojake

in dajal poguma, upanja in nakazal rešitev težkih osebnih, družinskih, družbenih in narodnostnih vprašanj. V enem svojem delu je zapisal te besede: 'Dobro je biti človek – v zarji velikonočne nedelje!' Božjim otrokom je obljubljen raj na Novi zemlji, v novih nebesih.« (škof Kramberger, Gornja Radgona)

V topli, poštenu, skromni kmečki družini si je nabiral moči za življenje, v njej se je navdihoval za iskanje dobrega, boljšega. V opredeljenega Slovence se je izoblikoval ob spoznanju in doživetju strašne prve svetovne vojne, razpadu avstroogrskega cesarstva, trpljenja ljudi, vojnih invalidov, družin sirot, beguncih, izrušenih domačij, bližini avstrijske in madžarske meje, nemškutarskih in madžaronskih pritiskih, pozneje srbofilskih... Sedaj je stopil na čelo velikih rojakov Prlekije, zaslužnih Slovencev: Miklošič, Dajnko, Meško, kardinal Missia, Janežič, Kocbek, Kreft, Korošec, Veber, Šlebingar, Janžekovič, Cajnkar, Slodnjak... (rektor Ludvik Toplak).

Eden osrednjih medijev slovenskega spoznavanja in samospoznavanja v iztekaajočem se dvajsetem stoletju, kot raziskovalec človekovega doživetja barv udeležen pri številnih projektih v podjetjih, kot izvedenec za grafologijo velikokrat vabljen k sodnim obravnavam, slovenski rekorder kot pisec izvirnih knjig v slovenščini ali tujih jezikih, ugleden znanstvenik doma in v tujini, v tistih svinčenih časih se je njegovo stanovanje na Resljevi spremenilo v najznamenitejšo neformalno svetovlanico, prižnico in spovednico na Slovenskem, odprto za številne

Sprevod na pokopališče

tomaževske nikodemske kulturnike, učinkovit pospeševalec procesa duševnega in duhovnega zdravja slovenskega človeka, večidel slovenskih izobražencev nosi v sebi vsaj kak košček njegove neposredne ali posredne duhovne dediščine (Janez Dular, minister za kulturo).

Veliki, legendarni Slovence, človek za vse čase, modri mož in mislec z brezmejnimi znanjem, gnetel in oblikoval je duhovno podobo Slovencev. Njegov vsestranski ustvarjalni opus bo večer navdih generacijam študentov, profesorjev in vseh razmišljujočih ljudi; ambasador slovenske znanosti, pontifex ali graditelj mostov med ljudmi, osebnost, tako redka tudi pri velikih narodih, ustvarjalni raziskovalec celih šest desetletij, vselej v hoji za človekom, tisočem tolažnik, gostoljuben, priazen, prleško iskriv in štajersko sproščen, klen v pogovorih, sporočilen v pisnem in predavateljskem jeziku, globoko pronicljiv v treh temeljnih duhovnih vedah (teologija, filozofija, psihologija).

»Akademik Trstenjak je bil najprej in v prvi vrsti duhovnik. Kot predavatelj na Teološki fakulteti je rodove slovenskih duhovnikov učil 'biti duhovnik'! Imel je številne duhovne vaje, na katerih je razodeval svoje duhovniško sree. Nepozabno izpoved o svojem duhovništvu veljajo duhovne vaje v letu 1975 v Tinjah na Koroškem. Tam je tako dejal številnim mladim duhovnikom: 'Ne morem zagotoviti zase, da bom ostal zvest duhovnik. Toda eno zagotovo vem: Kakor hitro bi storil kak nepovratni korak, bi bil najnesrečnejši človek na svetu; ne bi zmozel več živeti, kajti zame je duhovništvo življenje mojega življenja. Z duhovništvom se jaz istovetim; jaz nisem več jaz, če bi nehal biti duhovnik!' Tako pričevanje o duhovništvu je bilo za mnoge mlade duhovnike potrditev v njihovem lastnem duhovništvu. Prav tako je pomenljiva tista izjava v časopisju ob 60-letnici duhovništva: Eno samo besedo imam: kar sem in kar imam, to je milost. Za vse sem Bogu hvaležen!' Te besede so vredne v resnici velikega znanstvenika in pravega duhovnika!« (škof Kramberger, Gornja Radgona)

Brali so ga, prisluhnili so mu ter se k njemu zatekali; preprosti in učeni, kmetje in meščani, filozofi in sociologi, literati in duhovniki, študentje in profesorji univerz ter raznih institutov po svetu; ker je suvereno posegal na področja vsakdanjega življenja, na področja teoretične, uporabne, socialne, pastoralne, eksperimentalne psihologije, psihologije dela, umetniškega ustvarjanja in ekologije; ker je vseskozi ohranjal miselnost duhovno zdravega prleškega človeka, očeta želarja in matere kmetice, staršev osmih otrok; ker je za svoj razgledni notranji svet črpal iz razodete božje besede, z enako ljubeznijo pa tudi iz del velikih sodobnih umov človeštva; ker je mladostno zanosen pisal in govoril o veri, upanju in ljubezni, tipal v svet človeškega srca, duše za mikrofoni pred velikim občinstvom enako kot v skritosti svojega doma, iz oči v oči s človekom v tiski, v morah samomorilnih misli; ker je premnogim »potencialnim samomorilem pomagal prebresti najhujše stiske«, na predavanjih o samomorih na Slovenskem (prim. teološki tečaj za študente in izobražence 1981) so se vsula vprašanja, kot na tekočem traku so pripotovala v veliki naglici iz 1500-glave množice mladih, on pa je odgovarjal kratko, razumljivo, duhovito, pojasnjevalno, pritrdilno, odklonilno o »pojavu, ki ga še noben znanstvenik doslej ni zadovoljivo razložil«.

V Gornji Radgoni je bilo slovo od akademika Trstenjaka. Okrog sto duhovnikov somašnikov in mnogo ljudstva se je zbralo ob njegovi žari. Pogrebne obrede je vodil škof Kramberger, pel je domači mešani pevski zbor, na grobu tudi moški zbor iz Razkrižja. Zvrstili so se govorniki v cerkvi (škof Kramberger, dekan

Zudnje slovo na gornjeradgonskem pokopališču

Juhant, upokojeni župnik Puncer, župnik Kocbek) in na grobu (rektor Toplak, župan Vodenik, župnik Zrim).

Zgovorna ob slovesu je bila škofova misel: »V zarji slave velikonočne nedelje so naslovi njegovih del – Človek v stiski, Človek samemu sebi, Človek v ravnovesju, Človek bitje prihodnosti, Človek končno neskončno bitje, Biti človek – prešli v en sam naslov: Človek na cilju! S to mislijo se poslavljam od njega kot učenec od učitelja in se mu zahvaljujem v imenu Cerkve na Slovenskem, v imenu naše mariborske škofije in vseh duhovnikov ter božjega ljudstva naše krajevnice Cerkve za vse, kar je za nas storil in kar nam je dal!«

V Rodmošcih pri Gornji Radgoni se je 8. januarja 1906 rodil Anton Trstenjak. Osem otrok se je rodilo zakoncema Janezu in Mariji, med njimi je bil Tunek edini sin; trije otroci so kmalu po rojstvu umrli. Od vseh sedaj živi (v Negovi) le še sestra Terezika, poročena Marinič, na domu pa živi nečakinja Marija, po možu Janezu Vugrinec. Samo marmor z napisom spominja na Trstenjaka; spominsko ploščo so mu odkrili 26. oktobra 1991. Nazadnje je kraj svojega otroštva in mladosti obiskal letos 27. julija; prenočil je v sobi, v kateri je privekal na svet.

Med domačini znan od davnih časov kot Šubecov Tunek; tako ga je v svojih poslovnih besedah v imenu sovaščanov imenoval tudi domačin Ciril Kocbek, župnik v Gornji sveti Kungoti. Tunek je hodil dan na dan v šest kilometrov oddaljeno osnovno šolo v Negovo. V spomin na svojega učenca so letos 1. julija krajanji prenovljeno šolo po njem poimenovali. Upali so, da se bo slavlja tudi sam udeležil, a so prejeli le njegovo pismo. V svojem govoru ob grobu je njegov rojak, rektor Univerze v Mariboru, prof. dr. Ludvik Toplak povedal nekaj utrinkov iz tega pisma: akademikove hvalilne besede za staro šolo, starega učitelja, narodno zavedne starše, ki so razumeli Slomškov nauk o materini besedi, od vsega najdražji.

Po Negovi se je začelo šolanje v Mariboru – na klasični gimnaziji, na Visoki bogoslovni šoli –, zatem na Univerzi v Innsbrucku, kjer ga je rojak filozof Franc

Veber spodbudil za študij filozofije (iz njegovih del je doktoriral 1929), dve leti po mašniškem posvečenju (1931) je še nadaljeval študij teologije (doktoriral v letu 1933).

»Začel se je njegov duhovniški in znanstveno raziskovalni delavnik – 65 let je trajal« (škof Kramberger). Kot mlad duhovnik je pomagal v župniji Kamnica, bil je duhovni vodja mladih v dijaškem semenišču in v bogoslovju, predaval na Visoki bogoslovni šoli, od leta 1940 do smrti pa je večidel preživel v Ljubljani kot predavatelj na Teološki fakulteti (do 1973), vmes se je specializiral na Univerzi v Milanu za eksperimentalno psihologijo, zatem je bil profesor, prodekan in trikrat dekan na Teološki fakulteti, gostujoči profesor na Filozofski fakulteti v Ljubljani, v Zagrebu, v Milanu, v Parizu, v Montrealu, v Cambridgeu, v Minessoti, v Gradcu in drugod. Ponujali so mu laskava mesta na raznih univerzah, on pa je raje ostal doma, ker je hotel biti med svojim ljudstvom. Akademik, častni član v mnogih domačih in tujih znanstvenih ustanovah. Nagrade, odlikovanja, priznanja mu je delila država in Cerkev, znanstvene ustanove doma in v tujini.

»S svojim znanstvenim delom se je uveljavil kot eden vrhunskih sodobnih psihologov, filozofov, humanistov, antropologov, kot utemeljitelj filozofske antropologije. Zanj je značilno pojmovanje človeka kot radikalno odprtega ustvarjalnega bitja, ki živi v svetu, vendar hkrati presega to svojo ukleščenost vanj. Kot znanstvenik bo ostal največja skrivnost in predmet preučevanja vsega, kar je strnil v svoje številne knjige« (rektor prof. dr. Ludvik Toplak).

Spomini, ki poživljajo

Časovni razpon med 12. aprilom 1846 in 1996 meri točno 150 let. Tistega leta je bila ta dan velika noč; za očeta in učitelja mladine Janeza Boska je pomenil dobesedno vstajenjski dan. Po križevem potu, ki ga je prehodil od leta 1841, da bi za uboge fante našel prostor, kjer bi jim bil oče, brat in prijatelj, in jih tako vzgojil v poštene državljane in dobre kristjane. Dobil je v najem Pinardijevo lopo, ki je merila vsega 15 x 6 m; povrh je bila v Valdoccu, na obrobju zloglasnega predmestja Turina. Majhen prostor, vendar začetek velike ustanove. Tu je nastala vzgojna ustanova, ki se je v teh 150 letih razširila po vsem svetu. Marsikdo bi čakal ugodnejše okoliščine, tudi bolj urejene gmotne razmere, česar pa morebiti ne bi dočakal in tako iz velikih načrtov ne bi bilo nič. Njemu je bilo dovolj, da je v tem prepoznal namig Božje previdnosti in znamenje za začetek njegovega vzgojnega poslanstva.

Pinardijeva lopa je spomin, ki ga s hvaležnostjo obhajamo ob 150-letnici. Lopa, ki jo pozna tako rekoč ves svet. Kar je štel, pa ni bila ta revščina, marveč velika osebnost Janeza Boska. Da ne bi gradil na kakršnikoli človeški gotovosti, je poleti doživel boleče notranje prečiščenje. Zbolel je. Zdravniki so dvignili roke. Podelili so mu bolniško maziljenje in čakali, da izdihne. Vendar je počasi okreval, ker so mu fantje pri Bogu in Mariji Tolažnici izprosili življenje. Tega se je globoko zavedal. Ko je opiraje se na palico po najhujšem prilezel v oratorij med fante, je imel le toliko moči, da jim je rekel: Svoje življenje dolgujem vam. Zagotavljam vam: od sedaj bom vse voje življenje porabil za vas! Bile so to don Boskove slovesne obljube. Ta predanost mladim in Božjim načrtom je rodila vse njegove vzgojne in druge uspehe. Do konca življenja se je nezadržno gnal za blagor mladih; pri tem ga ni moglo nič zadržati. Zavedal se je svoje obljube: Bogu sem obljubil, da bom do zadnjega diha življenja živel za svoje fante!

Vzgoja in celo uspešna vzgoja. Mladine, današnje mladine. Spomin, ki nas poživlja in opogumlja, nam daje pravi polet, da se lotevamo vzgoje z vso ljubeznijo. Res je, da doživljamo marsikatero bridko razočaranje, ko nismo dosegli tega, kar bi hoteli. Velikokrat tudi sami sebi jemljemo pogum in zdvomimo nad uspešnostjo vzgoje, še preden smo res poskusili. Morebiti celo sanjamo, da bomo kaj več storili, ko bodo nastopile ugodnejše okoliščine, ko bomo imeli bolj urejeno še to in ono, ko pridemo do boljših pripomočkov in nam bo kdo pokazal uspešnejši način.

Tako bi se utegnulo čakanje zavleči. Bistvene stvari pa že sedaj imamo pri roki: tu so mladi, ki potrebujejo odrasle – vzgojitelje, saj brez njih ne morejo normalno v življenje; tu smo končno tudi odrasli, ki nam je zaupano to sveto vzgojno poslanstvo, in bi radi naredili kaj velikega in lepega. Morda pri vsem tem manjka še samo tole: obljuba služenja mladini. Bogu obljubiti, da bomo storili vse, kar moremo, da bomo dobro opravili svoje vzgojiteljsko poslanstvo.

Pogled v našo preteklost nas spodbuja in nam govori isto kot Pinardijeva lopa. Natančno polovica 150 let mineva, kar se je začelo v Veržeju: Marijanišče. Pred, med in po prvi svetovni vojni – kakšno poslanstvo! Koliko mladih in tudi starejših je tukaj našlo svoje mesto v življenju. Kako močno je samo Klošter združeval levi in desni breg Mure tudi takrat, ko je bila Mura državna meja! Gmotna sredstva so lahko neznatna in skromna, če jih poganja navdušenje in velik duh.

Ali Martinišče v Soboti. Res je bilo v marsičem »mantrnišče«, vendar za mnoge vstop v življenje, ki bi jim ostal sicer zaprt.

Najboljše kar sploh lahko imamo, je namreč vedno pri roki. To je človek, to sem jaz in to si ti, vsak izmed nas. To, kaj in kakšen sem, je vedno najbolj odvisno od mene. Tako imam temeljne vzvode vedno v svojih rokah. Oporišče, ki je zadosti trdno, da se lotimo na prvi pogled tudi nemogočih nalog. Morda med take naloge danes uvrščamo vzgojo, zlasti vzgojo mladega rodu.

Saj, vzgoja je končno to, kar smo ljudje drug drugemu, to, kar hočemo biti drug drugemu. Na poseben način v družini, tej temeljni vzgojni ustanovi. V družini vzklije vsak posameznik in se tudi vzgoji za odraslost in zrelost. Živo iz živega. Zrelo ob zrelem. Odraslo ob odraslem. Vzgojeno ob vzgojenem. Družina, brez katere ne more nihče izmed nas postati to, kar mora postati. Kraj počlovečenja. Razmerja človeške rasti. Je povzetek naših vrednot, vrednot, ki so nas ohranjale skozi zgodovino. Vrednot, ki postajajo del nas samih. Postajajo naše življenje. Vrednote vernosti, kulture, narodnosti, domačega ognjišča, sosodstva, zavesti povezanosti in druge. Družinska, vaška, župnijska in širša povezanost prav mladim omogočajo, da umestijo vrednote v življenje kot bistveno razsežnost. Družina ohranja vrednote, ki nam vedno znova omogočajo, da najdemo sami sebe, svoje mesto, da ohranjamo življenje in gojimo prihodnost. Da ne živimo na obrobju, da ne pustimo, da bi naše življenje zgnilo, da se upremo vsemu, kar bi nas utegnilo razkrojiti.

Sveta ob Muri je komaj toliko kot je merila Pinardijeva lopa. Za don Boska je bila zadosti, da je začel osvajati svet. Tudi za nas je tega sveta zadosti, da opravimo svoje veliko poslanstvo. Koliko bogatih žetev nam je že navrgla naša Krajina! Pa kako raznovrstne sadove. Ta rodovitna zemlja ni rodila samo bogastva pridelkov, bila je rodovitna žitnica življenja in topla greda duhovnih poklicev. Kako smo se z velikani duha in uma umestili ne samo v središče naroda, marveč smo našli zavidljivo mesto tudi v svetu. Ne, nismo na obrobju. Če gledamo na svet od tu, potem smo v središču. Bodimo v središču. Saj, če je človek merilo vsega! Avtocesta, železnica in kar je še tega, bo lahko velika pridobitev, narediti bistveno, največ, resnično človeško, to bo moral narediti vsak sam in k temu pomagati drugim.

Spomin na neko 150-letnico, ki je tudi med nami prebudila veliko dobrega, nas lahko danes spodbudi, da trdoživost, ki nas je ohranjala, sicer neznatne in majhne skozi zgodovino med kolesjem mogočnih narodov, prebudimo vsak v svoji duši. Vzgoja je gotovo setev, ki jo moramo opraviti, je opravilo, od katerega živimo; če jo le količikaj dobro zastavimo, prinaša bogat pridelek: trideseteren, šestdeseteren ali celo stoteren. Gotovo je to, kar žanjemo na njivi medčloveških odnosov, lahko najčudovitejše in najbolj osrečujoče, kar lahko doživimo. Veliko vzvodov, da obvladamo življenje, je torej v naših rokah. Nenazadnje vzgoja.

Lahko se zgodi, da bo Bog hotel nekaj velikega narediti prav iz mojih »15 x 6 m«! Takrat ne štejejo te razsežnosti, marveč pripravljenost dati obljubo in ji ostati zvest. Tako so me mladi povprašali, zakaj je treba vedno znova verjeti v vzgojo.

Je bil božji klic kaj osebnega; kaj je bilo odločilno?

Zavedam se, da smo skušali v družini živeti krščansko, da smo prijateljevali z duhovniki. Sicer pa: zakaj narava spomladi nezadržno izbija v bujnost življenja? Ker je v njej neuničljiva klica življenja. Bog ima z vsakim izmed nas svoje načrte; če mu ne preprečimo, jih čudovito izpelje.

Zakaj je ob duhovništvu sledila odločitev še za pedagogiko?

Kot otrok in šolar še sanjati nisem upal, da bi kdaj videl gimnazijo, za fakulteto sem komaj slišal. Od mladih nog pa je pri nas bil domač Janez Bosko, s katerim sta me seznanila oče in mati, ki sta pred vojno zahajala v nedeljski oratorij v Veržetu. Iz Marijinega lista in Kalendara Srca Jezušovega se mi je vtisnila neizbrisno podoba misijonarja Kereca, pa velika vzgojitelja prekmurskega ljudstva Jožefa Klekla st. Tisto, da potem kaj študiraš, ni tako pomembno, pride samo od sebe.

Kaj je to pedagogika?

Rastlina, pa tudi žival, da postane to, kar mora postati, ima že praktično v sebi: rast in zorenje pomenita, da doseže tudi »polnost«, to, kar mora doseči. Človek nima v sebi takih avtomatizmov, marveč smo drug drugemu zaupani v ljubezni. Da bi postal to, kar moram postati kot človek, lahko dosežem samo v odnosu ljubezni z drugimi ljudmi. Tkivo in življenjski sok za človekovo rast je ljubezen; to nenehno »ustvarjamo« v medsebojnih odnosih, to pa je vzgoja.

Družina v današnjem času – kaj je? Kaj bo v prihodnosti?

Novorojenčki nič ne vedo za napredek, tudi danes prihajajo na svet enako nemočni in nedodelani kot sta prišla na svet Kajn in Abel. Vzgoja pa omogoča, da otrok zaradi svojih neskončnih možnosti v nekaj letih prehodi dolgo pot razvoja in naprej gradi tam, do kod so prišli njegovi starši, rodovi pred njim. Normalno tega ne moremo doseči mimo družine, saj je nenadomestljiva ustanova človekovega počlovečenja. Prav to je tudi nekaj najlepšega in najbolj osrečujočega: za otroka in za roditelja.

Vloga očeta in matere, delitev vlog v odnosu do vzgoje?

Kjer domuje resnična ljubezen in medsebojno darovanje, tam ni nobene potrebe prešteti, koliko krožnikov je kdo pomil. Vsak vse, kar dela, vse, kar je, dela in je za druge: to z ljubeznijo daje in vse z ljubeznijo sprejema. Koga otrok pri vzgoji bolj potrebuje: očeta ali mater? Tako kot pri spočetju: oba enako, vendar vsakega na svoj način. Kjer je ljubezen, ni nobene potrebe po zunanjem izenačevanju, saj so jo daleč presegli.

Kakšna bi naj bila vzgoja v družini?

Ljubezen je ustvarjalna. Za to, da se ljubezen izrazi, niso potrebne posebne (formalne) šole. Prisluhniti je treba svojemu srečju. V tem pogledu smo vsi enaki. Samo pomislimo, kaj bi imeli radi mi, pa nam bo jasno, kaj bi rad otrok, mladostnik. Kdor bi to hotel dopolniti še z znanjem, ima danes veliko priložnosti in prav je, da se še kaj naučimo.

Kakšen je pomen pogovora v družini?

Kogar imaš rad, temu hočeš biti blizu, ne samo telesno, ampak z vsem svojim bitjem, z njim deliš vse, kar premoreš na področju telesnega, duševnega in duhovnega. Ljubezen se izraža tudi v besedi. Kjer zamre dobrohoten pogovor, je to znamenje, da je ostalo od ljubezni samo pogorišče. Ogenj družinskega ognjišča je ugasnil. Najbolj osrečujoče je prav to, da se v polnosti drug drugemu darujemo in v polnosti drug drugega sprejemamo. Brez sleherne laži, prikrivanja ali maske. V družini smo drug pred drugim to, kar smo. In drugi so nas takšnih veselili.

Vloga starih staršev, kako je s sožitjem generacij?

Človek je od spočetja do smrti eden in isti, torej enakovreden. Nobeno življenjsko obdobje nima prednosti pred drugim. V tem pogledu nihče ni za drugega. V vsakem obdobju moram najti svoj odnos do vseh drugih v spoštovanju,

strpnosti, dopuščanju drugačnosti, v iskrenem sožitju... Kakšno bogastvo pomeni za človeka, ko se srečuje in bogati z različnimi generacijami! Kako obubožano bi bilo človeško življenje, če bi bilo samo mladostništvo, ali samo moč odraslih... Pustimo, da nas obogatijo drugi, storimo kaj, da bomo bogatili druge.

Kaj reči mladim za boljše razumevanje?

Pomnite, da ste bili otroci, pomislite, da boste morda odrasli ali celo postali stari. Veselite se mladosti, prekipenja svojih energij in sposobnosti. Bodite pa modri, da se bo razcvetela pomlad vaše mladosti oplodila za bogato poletje in jesen. Tega ne morete brez odnosa do drugih, možno je samo v sodelovanju. Življenja ni v osamljenosti in izločenosti.

Kaj bi don Bosko svetoval mladim danes glede na okoliščine?

To lahko samo ugibamo. On kot Božji čovek bi mladim pokazal na vrednote, ki osvobajajo, ne pa zaslužujejo. Mladim bi omogočil, da ustvarjalno izkoristijo svoje neštete energije, sposobnosti in možnosti, da se izrazijo tako, da bodo srečni in veseli mladi ljudje, ki se ne bojijo prihodnosti in ji gredo veselo in pogumno naproti. In mladi bi sledili don Boskovemu klicu.

Kaj je vaše gibalno, moto življenja?

Sem redovnik, salezijanec, zato kot temeljno sprejemam naše – don Boskovo geslo: Daj mi duše, drugo vzemi! To pomeni: vedno in povsod naj bo na prvem mestu prizadevanje za človeka, zlasti za mladega. To bi lahko razumeli kot obljubo ljubezni do mladih, ki jo je treba vsak dan obnavljati.

Kaj počnete v prostem času?

Kot salezijanec, torej vzgojitelj mladih, naj bi se ohranjal svežega, krepkega, gibčnega, ustvarjalnega tako telesno, kot psihično in duhovno. Vsaka sprememba dejavnosti je že dobrodošlo poživilo. Prav tako tudi gibanje v naravi, razne zvrsti športa, »sprehodi« po novih idejah, »telovadba« s knjigami, srečevanje z ljudmi...

Kaj bi bilo kratko sporočilo mladim?

Ker me je v tem pogovoru dal na svoje nakovalo Kovač (fant, ki mi je zastavljal vprašanja), vam pravim: nikar ne pozabite, da je vsak svojega življenja kovač! Kujte, prizadevno kujte, dokler ste še mladi, saj se spodobi, da so Božji otroci enkratne umetnine, ne pa ponaredki in kopije.

Torej vzgoja. Ta sveta obrt, ki nam jo je zaupal sam Bog. Lotiti se je je treba z vsem žarom svoje duše, saj ne gre le za neko opravilo, gre za najpomembnejše opravilo. V Pinardijevi lopi je v don Bosku zraslo tudi veličastno spoznanje: »Hočete storiti kaj dobrega? Vzgaajte mladino! Hočete narediti kaj svetega? Vzgaajte mladino! Hočete narediti kaj Božjega? Vzgaajte mladino! Ta je med Božjimi stvarmi najbolj božanska.«

Obredi in običaji med Židi ob smrti

Smrt je ena osnovnih in neizogibnih stalnic človekovega življenja. S smrtjo in pogrebom ter žalovanjem so povezani tudi razni verski obredi in običaji, ki se več ali manj prilagajajo okolju.

V Prekmurje so se začeli Židje naseljevati v drugi polovici 18. stol., se tvorno vključevali v življenje v tem prostoru in v sorazmerno kratkem obdobju pozitivno zaznamovali to pokrajino predvsem v gospodarsko-trgovski smeri. Židje v Prekmurju so bili aškenazi, neologi, zato so bili tudi različni pogledi na življenje in smrt, s tem pa tudi običaji, ki niso bili povsod podobni.

Ker so se tu rodili in umirali, je prav, da se seznanimo tudi z njihovo kulturo pojmovanja smrti.

Glede smrti in žalovanja so rabini oskrbeli številne predpise, ki so spodbujali sočutje do umirajočega in skrb za žalujočo družino.

Po pravilih bi moral človek umreti z molitvijo Šema, Jisrael (Poslušaj, Izrael!). Če umirajoči več ni mogel govoriti, je moral to storiti nekdo ob njem.

Čas od smrti do pogreba se imenuje aninut in v tem času ima žalujoči (onen) poseben status. Žalujoči so jedli na samem, niso jedli mesa in ne pili alkoholnih pijač, da bi se lahko tako popolnoma posvetili pokojniku in opravičilo okrog pogreba. Žalujoči je v tem času oproščen tudi številnih verskih obveznosti.

V času pogreba so pri pokojniku bedeli, da ni bil nikoli sam. To je bil znak spoštovanja mrtvega (kevod hamet). Običaj je bil, da so mu zaželeli mir. Pogostni izreki pri tem so bili: Mir naj bo z njim (Alav hašalom), Naj nam bo spomin nanj v blagoslov! (Zihrono livraha) ali Naj bo spomin pravičnika v blagoslov (Zeher cadik livraha).

Pokojnik, ki ni imel sorodstva, ki bi poskrbelo za njegov pogreb, je bil met micva. Po svetu so namreč posebna združenja, društva, imenovana Hevra kadiša ali hevra kedoša, ki se ukvarjajo z vsemi pogrebnimi opravili. V času bolezni bolnika tudi obiskujejo in pokličejo zdravnika, žalujoči družini pa pripravijo po pogrebu kosilo ipd. Takega združenja v Prekmurju ni bilo.

Po smrti so pokojnika umili. Ta obred se imenuje čiščenje ali pranje (tahara ali rehica). Umivanje so opravili doma. Umivalci (rohacim) so se vedli do trupla nadvse spoštljivo.

Obred so začeli tako, da so truplo položili na tla, če je bilo mogoče, na kamnito ležišče na razgrnjen prt. Umivali so ga s toplo vodo, začeli pri glavi in končali pri nogah. Oprali so tudi lase in jih počesali. Prav tako so uredili nohte. Po izjavah nekaterih informatorjev so pokojniku namazali nohte z rumenjacom. Prt je služil za sušenje. Po končanem umivanju so truplo zavili v čiste prte, dobro posušili in nato pokojnika oblekli v oblačilo imenovano tahrihim. Obleka je bila iz belega, najpogostejše iz lanenega platna. Po predpisih je morala biti sestavljena najmanj iz treh delov, sešita pa je morala biti brez obrobka, vozlov in s širokimi šivi. Do 16. stol. so šivali posmrtno obleko v različnih barvah (črna, bela, celo pisana), od tedaj pa samo belo. Moškemu so dali na glavo belo čepico, ženski pa bel predpasnik. Nekoč so pripravljali luksuzne pogrebe in šivali dragocene posmrtno obleke, da bi s tem pokojniku izkazali spoštovanje. Veliki izdatki so vodili v še večje uboštvo. Zato je rabi Gamliel ukazal, naj pokojne pokopljejo v preprostih platnenih oblačilih. Od tedaj naprej je sledil običaj skromnega pogreba.

Noge so morale biti iztegnjene, roke sklenjene na srcu. V spoštovanje do pokojnika je moral biti pogreb čimprej.

Pobožni Židje so si pripravljali svojo posmrtno obleko še v času življenja. Še iz talmudskih časov je običaj, da so pokojnika pokopali s talitom, katerega so uporabljali v času življenja. Ves ta čas je gorela sveča.

Krsta (aron metim) je bila izdelana po strogih verskih predpisih iz ravnih neobdelanih desk pravokotne oblike s šestimi deskami brez okrasov in kovinskih žebeljev. V času Hašmonejcev so kosti pobrali in jih shranili v »krste« iz kamna ali gline. V času Talmuda naj bi uporabljali krste le za prenos trupel v oddaljene kraje. Otroke, stare do 30 dni, so nosili na rokah, do enega leta v krstah, starejše na nosilih. Rabine v vzhodni Evropi so pokopavali v krsti, narejeni iz mize, za katero so v času življenja študirali. V 16. stol. je prevladoval kabalistični pogled, t.j. da mora biti truplo v neposrednem stiku z zemljo zaradi izpolnitve bibličnega izreka, da je človek iz prahu in se v prah tudi vrne. Pravoverni Židje so se tega strogo držali. Celo tam, kjer je bila po zakonu predpisana krsta, spodnje deske niso smeli pritrditi ali pa so jo preluknjali. Duhovnikom (kohanim) krste niso luknjali, ampak so dali v krsto le vrečko zemlje iz Erec Jisraela.

V nekaterih verskih občinah so dali pokojniku v roke še palico, da bo ob Mesijevem prihodu lahko hodil. Učenim rabinom so dali v krsto še zvitek Tore. V nekaterih krajih Bosne in južne Srbije so krsto nad grobom razbili in pokojnika z razbito krto spustili v grob.

Pogrebni sprevoz (levaja) je bil enak tako pri bogatih kot pri siromašnih. Če je bilo na dan več pogrebov, so pokopavali po vrstnem redu umiranja, izjemoma po dogovoru.

Pogrebni obred se je navadno začel na domu. Bile pa so tudi razne izjeme, saj je bil na primer pogreb soboškega veletrgovca in predsednika židovske verske občine Edmonda Fürsta leta 1929 iz soboške bolnišnice na židovsko pokopališče. Pred mrtvaškim vozom s konjsko vprego so na čelu spreveda nosili Davidovo zvezdo, kar pa ni bilo pravilo. Nato so šli moški, potem krsta, za njo duhovnik in na koncu ženske. Sprevoz je bil izredno dobro delo (mieva). Med potjo so se večkrat ustavili in počivali.

V naših krajih so imela pokopališča ob vhodu vežice, kjer je bil krajši obred. Nato se je pogrebna povorka pomikala proti grobu. Krsto so nesli h grobu najožji svojci (otroci, bratje). Pri odprtem grobu je imel rabin nagovor oz. pridigo in molitev (kadiš). Nato so krsto spustili v zemljo.

Prvi je vrgel zemljo v grob rabin z izrekom. Običaj je še bil, da so vsi prisotni z eno lopato vrgli v grob tri lopate zemlje.

Po pravilih je moral gledati pokojnik proti vzhodu. Vencev in cvetja niso dajali na grobove. Če je že kdo kaj prinesel, so to po pogrebu odstranili, saj polaganje cvetja na grobove pri ortodoksni Židiji ni bilo dovoljeno, ker je bil to po njihovem prepričanju poganski običaj (hudak hagoj).

Ko so zapuščali pokopališče, je stala pred vrati revnejša Židinja z lesenim škafom vode in vsakemu iz lončka polila na prste vodo. V zahvalo za to uslugo so ji metali v škaf kovance. Kakšnega kovanca so bili deležni tudi otroci, ki so ob večjem pogrebu pomagali nositi od bližnjih sosedov vodo.

Aškenazi so za pokoj duše ob pogrebu brali ali peli molitev Male rahamim, kar v prevodu pomeni: Bog, ki si poln usmiljenja. Pri sefardih je bila molitev aškava ali počivanje v miru. Ponovili so jo tudi 30 dni po pogrebu in ob obletnici smrti (jarcajt).

V sinagogi so po branju Tore molili za dušo pokojnika. V molitvi, imenovani jizkor (Naj se spomni), omenjajo imena pokojnih članov ožje in širše družine (očeta, matere, bratov, sester, otrok itd.), ob raznih priložnostih pa imena pokojnih velikanov in uglednih ljudi. Ta običaj je nastal v 11. stol., v času križarskih vojn, ko so križarji pobili na tisoče nedolžnih Židov. Občine so njihova imena zapisale v posebne knjige in jih brali v sinagogah v času med pasho in šemini acerata. Pozneje se je ta običaj razširil še na druge praznike.

Zelo stari običaj na pokopališču ob krsti je bilo še trganje ali rezanje obleke (keria), ki se je opravljal stoje, namreč po pojmovanju, da moramo žalost in nesrečo sprejeti pokončno. Moškim so rezali telovnik ali obvrtnik, nekateri samo podlogo. Ta običaj ima svoj izvor že iz časa, ko si je očak Jakob raztrgal svoja oblačila, ko je zvedel za sinovo smrt. Že v času Talmuda so si raztrgali (pretrgali) oblačilo le z enim rezom.

Žalovanje (avelut) so začeli takrat, ko je bil grob zasut.

Obiskovanje in tolaženje žalujočih je predstavljalo dobro delo.

Ekshumacija je po židovski tradiciji prepovedana, izjema je le tedaj, ko se posmrtni ostanki prenesejo v »Sveto deželo« ali z nežidovskega pokopališča na židovsko.

Po vrnitvi s pokopališča so prijatelji ali sosedge pripravili žalujočim kosilo, imenovano kosilo tolažbe (seudat havraa), saj po predpisih žalujoči tega niso smeli pripraviti sami. Prvi obrok je bil pripravljen iz trdo kuhanih jajc in kruha, kar ima simboličen pomen, saj je bilo jajce že od nekdaj simbol življenja in vstajenja, kruh pa človeka krepča, serviran pa je v košaricah, spletenih iz vrbja. Žalujočim so lahko postregli še z lečo.

Žalujoči so ostali doma sedem dni, sedeli na tleh ali nizkih trdih klopeh, na vrečah, napolnjenih s slamo in so bili bosi. Prepovedana so bila tudi vsa opravila. Milejšje kriterije imata le mlada žena in dekle. Žalujoče obiskujejo prijatelji in znanci ter jih tolažijo. Žalujoči še trideset dni po smrti ožjega člana družine niso smeli obleči nove obleke, se ne briti in striči, niti udeleževati zabav. Navadno je žalujoči v tem času še menjal v sinagogi prostor. Veliki prazniki so žalovanje prekinili oziroma skrajšali. Tudi rabini so odvrčali ljudi od pretiranega žalovanja. Vseh sedem dni je v hiši gorela sveča ali oljenka.

Običaj je še bil, da so bili žalujoči eno leto oblečeni v črnino kot znak žalovanja. Otrok v črnino niso oblačili.

Za obisk pokojnih na pokopališču ni bilo posebnih predpisov. Navada je bila, da so grob obiskali 9. ava, v mesecu elulu, med roš hašano in kupurjem, ob obletnici smrti ali dan prej. Vsaj enkrat letno so grobove temeljito očistili.

Ob obletnici smrti so imeli za pokojnikom komemoracijo. Zjutraj in zvečer so v sinagogi brali kadiš. Mnogi so se celo postili. Tega dne so dajali tudi miloščine. Prižgali so svečo, ki je gorela 24 ur.

Nagrobnik (maceva) so postavili običajno po enem letu. Do takrat je bilo na grobu le nekakšno leseno znamenje z imenom v obliki deščice. Nagrobniki so bili preprosti, napisi v madžarščini, nemščini, hebrejščini in slovenščini. Na soboškem pokopališču so bili pretežno iz pohorskega granita in črnega marmorja, postavljeni pokonci. Na nagrobnikih levitov je bil pogosto vklesan vrč kot simbol nekoč njihove funkcije v hramu, na Kohnovih nagrobnikih pa simbol roke, njihova pravica blagoslavljanja.

Nekateri nagrobniki so imeli še kratke napise, kot Šalom (mir), Pe in Tet itd.

Pokopališče je bilo zunaj naselja, če je to le bilo mogoče. Murskosoboško židovsko pokopališče je bilo na robu mesta, v neposredni bližini mestnega

pokopališča, lendavsko v Dolgi vasi, beltinsko pa prav tako zunaj vasi.

Grobovi in pokopališča si bila za Žide sveti kraji, zato niso vstopali razoglavi, na njih prav tako niso kadili, ne jedli in ne pili.

Ob velikih praznikih so molili še hoskaro (aškava) za kraljev večni mir.

Danes v Prekmurju ni več beltinskega židovskega pokopališča, soboško so preuredili v nekakšen spominski park žrtvam nacizma. Na ogled, spomin in v opomin pa je še lendavsko pokopališče v Dolgi vasi. Upajmo, da ga ne bo doletela usoda prejšnjih dveh.

Bodi zdrava, domovina...

(Pogovor s prekmurskimi Slovenci v Kanadi)

Sredi maja 1996 je bil v Kanadi popis prebivalstva. Kanadski slovenski kongres (KSK) je na Slovence v Kanadi naslovil posebno pismo, s katerim vabi vse k udeležbi. Opominja jih, naj ob tej priložnosti ne pozabijo priznati svoje slovenske narodnosti. Vodstvo KSK ugotavlja v tej poslanici, da se je ob zadnjem vsekanadskem popisu priznalo za Slovence 8.050 oseb, od tega v provinci Ontario 6.320. Vendar je KSK prepričan, da živi danes v Kanadi vsaj 50.000 Slovencev. Skoraj vsi so se priselili v novo domovino po drugi svetovni vojni. Odkar pa je Slovenija postala samostojna država, še posebej po dramatičnih osamosvojitvenih dogodkih izpred petih let, se je zanimanje za staro domovino pri večini kanadskih Slovencev močno povečalo. Vodstvo KSK je skoraj prepričano, da se bodo sedaj mnogi Slovenci, ki so se predali »dremavici« kanadskih prostranstev, ponovno prebudili in se zavedli svojih narodnostnih korenin in to ob najnovejšem kanadskem popisu tudi javno in odkrito priznali.

Spoštovana rojaka Jože in Agata Žoldoš. Pred veliko nočjo 1996 sta se nekaj tednov mudila v vajini ožji domovini – Prekmurju. Prišla sta na pogreb kar treh ožjih in daljnih sorodnikov. Sicer pa vidva skoraj vsako leto obiščeta domovino. Kljub večdesetletnemu zdomstvu vajina ljubezen do domovine ni usahnila, ampak je postala še bolj zavestna. Podobno velja za veliko večino naših rojakov po svetu. Življenjski in narodnostni utrip naših izseljencev bi zanimal tudi bralce Stopinj. Prosim vaju, da nam odgovorita na nekaj vprašanj. Bi se najprej kratko predstavila?

V Kanadi velja pravilo, da imajo žene prednost pred moškimi. Hvala, Jože! Rodila sem se v Trnju na številki 43, v verni družini Vinčecovih. Osnovno šolo sem obiskovala v domači vasi, nižjo gimnazijo v Črensovcih, knjigovodski tečaj pa v Mariboru. Nekaj časa sem bila zaposlena v kmetijski zadrugi v Črensovcih in Odrancih. Leta 1956 sem se množičnemu valu prekmurskih ekonomskih emigrantov pridružila tudi jaz. Po prehodu državne meje sem se znašla v avstrijskem begunskem taborišču Asten blizu Linza. Decembra istega leta sem po dolgi vožnji pristala v Kanadi.

Podobno kot žena Agica izhajam tudi jaz iz številne družine. Moja rojstna vas je prav tako Trnje. Kmalu po mojem rojstvu smo se Žoldoševi preselili v Črensovece, kjer sem preživeljal svoja otroška in mladeniška leta. Po končani osnovni šoli v domači vasi sem se izučil za mehanika. Nekaj časa sem bil zaposlen na Jesenicah, nato v Ljubljani in pred odhodom v daljni svet pri kmetijski zadrugi na Gornji Bistrici. Istega leta kot Agica, sem tudi jaz ilegalno prestopil državno

mejo. Po nekajmesečnem bivanju v taborišču Asten, sem junija 1957 stopil na kanadska tla. Z Agico sva se poznala že doma. Poročila sva se v Torontu leta 1958. Bog je blagoslovil najin zakon s petimi otroki. Dve hčerki sta zaposleni v našem družinskem podjetju, sin Jože je zdravnik-kirurg, dva sina pa še študirata, starejši v Londonu, mlajši v Torontu. V našo družino spada tudi ženina mama, ki bo leta 1997 obhajala devetdesetletnico življenja. Kljub visoki starosti je še vedno čila in zdrava. V navezi: žena-administratorka, jaz-mehanik, s prekmursko pridnostjo in s precej tveganja, sva polagoma ustanovila večje podjetje za izdelavo velikih transportnih hladilnikov. Sedaj, ko izpolnjujeva pogoje za upokojitve, počasi predajava podjetje v roke najinih potomcev. Upava, da bodo kljub hudi konkurenci, ki vlada v tako imenovani zahodni hemisferi, tudi oni uspešni.

V uvodu ste povedali, da midva, pa tudi najini ostali sorodniki zelo radi obiskujemo našo rodno domovino. To drži. Midva sva pogosteje doma v poslovnih zadevah. Pa ne samo zato, ampak v prvi vrsti zato, ker mi izseljenci v globini duše občutimo resničnost Cankarjevih besed: »Domovina, ti si kakor zdravje«. Doma si domotožje, ki se v nas v tujini pogostokrat oglašča, nekoliko pozdravimo. Učinkovitega zdravlila za to bolezen do danes še ni izumil noben Nobelov nagrajenec in ga najbrž nihče nikoli ne bo. Najboljše začasno zdravlilo za to »bolezen« je bilo in ostane obisk domovine in domačih.

Kaj je vas mlade nagnilo k odločitvi, da ste zlasti v petdesetih letih tako množično zapuščali domovino? Kakšna je bila vaša odisejada, dokler se niste zasedrli v deželi z drugačnim jezikom, drugačnimi navadmi? Kako ste se dokopali do človeka vredne eksistence?

Nekje sem brala, da je Prekmurje še danes najgostejše naseljena slovenska pokrajina, kjer pride na kvadratni kilometer 100 ljudi. Gostota prebivalstva in še zlasti povišane ekonomske razmere, so takorekoč prisilile mlade ljudi, da so poskušali v širnem svetu najti boljši kos kruha. Ker je bila takratna skupna država tesno povezana z SZ in tedanja »železna zavesa« ni nudila možnosti legalnega prehoda državne meje, je pač prišlo do množičnega ilegalnega eksodusa.

Znano je tudi dejstvo, da so Prekmurci že od nekdaj odhajali na razna sezonska dela v Slavonijo, na Madžarsko in čez Muro v ostale slovenske pokrajine. Mnogi so odšli med obema svetovnima vojnama v Avstrijo, Nemčijo, Francijo, Belgijo itd. Številni Prekmurci so se že davno pred prvo svetovno vojno izselili v Severno Ameriko, Argentino, Urugvaj in še drugam. Tudi naju z Jožetom je po drugi svetovni vojni zajel val »preseljevanja narodov«. Odšla sva »vprek in v šir« (O. Župančič). Bili smo mladi, polni življenjske energije. Toda znašli smo se v tujem svetu, bili smo brez znanja tamkajšnjega jezika, brez centa v žepu. Verjemite, ni bilo lahko.

Sprejeli smo vsako delo, ki so nam ga ponudili domačini. Delali smo na kmetijah, v gozdovih, na železniških progah, v rudnikih... V začetku naše delo ni bilo plačano, ker smo morali »odslužiti« stroške prevoza iz Evrope v daljno Kanado. V delo smo se »zagrizli« s hvalevredno pridnostjo in z obilico optimizma. Ščasoma smo uspeli. Mnogi rojaki so se izučili raznih dejavnosti. Kanadčani so nas vedno bolj cenili kot zanesljive in poštene delavce, zato so nas Slovence vedno raje sprejemali v službe. Prebili smo led začetniških kanadskih let. S privarčevanim denarjem smo prišli do hiše, nato do boljših hiš in celo do podjetij. Številnim Slovencem, tudi prekmurskim, so se vsaj do neke mere uresničile mladostne sanje. Največ Slovencev – to velja še posebej za Prekmurce – se je naselilo v Torontu in njegovi okolici. To velenesto je danes središče slovenskega življa v Kanadi.

Zakonca Jože in Agata Žoldoš in njunih 5 otrok

Prekmurci veljate za dobre kristjane. Tudi daleč od doma ste ostali tesno povezani s Cerkvijo. Bralce STOPINJ bi zanimalo, kako in kje v Torontu ste se vključili v versko in cerkveno življenje? Ali ste se že ob prihodu v novo domovino srečali s slovenskimi duhovniki? Kako so v Torontu nastajala verska središča za Slovence?

Vere naših dobrih očetov in mater v tujini nismo zavrgli, ampak smo jo še utrdili, vsaj večina Prekmurcev. Kmalu po prihodu v Toronto smo se vključili v občestvo župnije Marije Pomagaj. Velika skrb pokojnega škof dr. Gregorija Rožmana je bila, da je slovenske izseljence oskrbel s slovenskimi duhovniki. Dr. Janko Pajk je bil prvi duhovnik, ki je opravljal dušno pastirstvo med torontskimi Slovenci; med Slovence v Kanadi je prihajal iz ZDA. Za prvega stalnega duhovnika med torontske Slovence je prišel lazarist dr. Jakob Kolarič. On je nemudoma vpeljal redno slovensko mašo in sicer v angleški cerkvi Mount Carmel. Seveda pa so bili tu Slovenci le gosti. Cerkev jim je bila na voljo takrat, ko domačini niso imeli verskih in družabnih prireditev. Zato so se Slovenci kmalu odločili, da zgradijo lastno svetišče in sicer v čast Mariji Pomočnici. Izredno resno so se lotili gradbenih del in že leta 1954 je ljubljanski škof Rožman blagoslovil novo cerkev za slovensko narodno župnijo. Prevezli so jo lazaristi. Od nastanka župnije do danes so se zvrstili župniki: že imenovani dr. Kolarič, Andrej Prebil, Tone Zrnec, Jože Mejač, Ivan Plazar in Tine Batič. V to župnijo spadamo Žoldoševi.

Novembra 1960 so gg. lazaristi blagoslovili zemljišče in zasadili prvo lopato za novo cerkev Brezmadežne. To cerkev je zidala skupina Slovencev v zahodnem delu Toronta. Večina teh Slovencev je prej pripadala župniji Marije Pomagaj. Ker so se mnogi teh naših rojakov zaradi delovnih mest preselili v zahodni del Toronta, je bilo treba misliti na novo cerkev. Cerkev Brezmadežne je torej drugo slovensko versko in kulturno središče v trimilijonskem mestu Toronto, kjer je nadškof slovenske gore list – dr. Alojzij Ambrožič.

Moški pevski zbor »Majolka«
iz Hamiltona 21. 5. 96 v Črensovcih

Kako je v Kanadi, posebej pri vas v Torontu, poskrbljeno za mladi rod glede učenja slovenskega jezika? Ali je res, da tretja generacija Slovencev skoraj več ne obvlada slovenščine, razen v družinah, ki doma skrbno uporabljajo materinščino in svoje otroke redno pošiljajo v slovenske sobotne šole?

Če dovolite, bom na to vprašanje odgovorila jaz. Prva slovenska sobotna šola v Torontu, pri Mariji Pomagaj, je bila ustanovljena leta 1953. Kakor je bila potrebna etnična cerkev za slovenske priseljence, prav tako je bila potrebna slovenska šola. Njene naloge mi ni potrebno posebej pojasnjevati. Po mnenju njenega podpravnatelja Blaža Potočnika je v desetletjih svojega obstoja zabeležila lepe uspehe. Žal zadnja leta upada vpis v slovensko sobotno šolo. Pred desetimi leti je imela ta šola 240 rednih učencev, lani pa samo še približno 90. Težko je reči, kdo je za to nazadovanje odgovoren. Gotovo je krivo tudi okolje, v katerem živijo slovenski otroci. Nemajhen delež pri tem imajo starši s svojo malomarnostjo, pa tudi učenci, ki se neredko izgovarjajo, kje bodo rabili slovensko besedo. Kar se tiče otrok naših prekmurskih staršev, ne smemo prezreti dejstva, da je za njih knjižna slovenščina tretji jezik (prekmurščina, angleščina, knjižna slovenščina). Slovenci v Torontu se predobro zavedamo, da slovenstvo v Kanadi stoji in pade z znanjem oziroma neznanjem slovenskega jezika. Zgolj ohranjanje slovenskih folklornih navad je mnogo premalo. Naši potomci brez znanja slovenskega jezika ne bodo mogli ohraniti slovenske identitete. Kultura brez jezika ni prava kultura. Tega ne smemo pozabljati in nam ne sme biti vseeno, kakšen odnos do slovenskega jezika bodo imeli naši zanamci.

Dejala sta, da je trimilijonsko mesto Toronto po drugi svetovni vojni postalo središče tudi številnih slovenskih priseljencev. Sporedno z graditvijo obeh slovenskih verskih središč pri Mariji Pomagaj in pri Brezmadežni ste mislili tudi na družabno življenje in kulturno udejstvovanje. Obe cerkvi se lahko pohvalita s prostornima in vzorno urejenima dvoranama in drugimi pripadajočimi prostori. V teh dvoranah doživite torontski Slovenci marsikatero prijetno uro in podoživljate staro domovino. Kako je pri vas glede kulturno-prosvetnega udejstvovanja? Tu imam v mislih igranje, nastope pevskih zborov, bralne večere slovenske besede, razstave lepih umetnosti in podobno.

Prav ste dejali: vzporedno z rastjo obeh slovenskih cerkvenih skupnosti v Torontu (pa seveda tudi drugod po prostrani Kanadi), se je razvijalo tudi družabno-prosvetno-kulturno udejstvovanje Slovencev. Tu se bova omejila na

Torontski Slovenci na proslavi pri Mariji Pomagaj

mesto Toronto, ker te razmere v Torontu najboljše pozna. Ta najin opis velja prav gotovo tudi za mesta Montreal, Hamilton, Winnipeg itd.

V obeh torontskih slovenskih župnijah imamo številne sposobne in dela voljne ljudi, ki nam z igrami, raznimi proslavami, folklornimi nastopi, razstavami itd. večkrat v letu pričarajo košček domovine. V obeh župnijah obstojajo folklorne skupine, ki zblížujejo mladino in jo hkrati odvrčajo od raznih zank in stranpoti, ki jih v vele mestih ni malo.

Poleg cerkvenih mešanih pevskih zborov imamo še samostojne moške in dekliške pevske zборе. Nastopili so na raznih turnejah širom po Kanadi, v ZDA in tudi v domovini Sloveniji. Podobno razgibano je delo folklornih skupin. Ena od njih je pred leti nastopila tudi v Črensovcih.

Dovolita, da h gornjemu vprašanju dodam nekaj še jaz, podpisani. Tretji dan po obisku svetega očeta v Mariboru, je hamiltonski moški pevski zbor »Majolka« na svoji turneji po Sloveniji obiskal tudi našo župnijo Črenovce. V polni župnijski cerkvi je najprej sodeloval pri zahvalni sveti maši za prelepo uspeli papežev obisk. Po končani maši je odpel program enajstih pesmi. Dolgotrajno odobravanje je požela zlasti pesem »Bodi zdrava, domovina«. Kar čutili smo, da člani tega ansambla niso prepevali zgolj z usti in grli, ampak še posebej s srcem. Po končanem pevskem nastopu v cerkvi in kratkem postanku v novo nastajajočem župnijskem domu, so se rojaki iz Hamiltona »preselili« v dvorano kulturno-prosvetnega doma v Žižkih, kjer so jim tamkajšnji vaščani priredili kulturni spored. Zbor »Majolka« se je prijaznemu sprejemu oddolžil z nekaj pesmimi. Črenovski župan Törnár se je rojakom iz Kanade zahvalil in jim priporočil, naj slovensko pesem ponesejo v vsa prostranstva sveta, kjer »bijejo« slovenska srca.

Odgovor na gornje vprašanje še ni izčrpan. Nadaljuj ti, Jože. Jaz bi pripomnil, da prav letos obhajamo torontski Slovenci 40-letnico nastanka društva »Večerni zvon«. Glavni namen »Večernega zvona« je bil in je še danes – gojenje družabnosti med torontskimi Slovenci. Pristava društva »Večerni zbor« je vzorno urejena.

Poleg velike dvorane je kuhinja. Na voljo je plavalni bazen, tam so igrišča za razne športne panoge, lepa sprehajališča. Mariji Vnebovzeti je posvečena lepa večja kapela. Za ureditev tega čudovitega otoka tišine in miru, smo torontski Slovenci mnogo žrtovali. Vanj smo vložili tudi številne prostovoljne delovne ure. Na obronku gozda, ki obdaja »Večerni zvon«, so številne vikend-hiše, last pridnih Slovencev, kjer najdejo oddih po napornih delovnih tednih.

Temu, kar je povedal Jože, bi jaz dodala, da je slovensko kulturno društvo »Večerni zvon« izvedlo več akcij za zbiranje prostovoljne pomoči za razne zadeve v Sloveniji in za begunce iz nekdanje Jugoslavije. Ob počastitvi 70-letnice g. pom. škofa dr. Jožeta Smeja smo zbrali pomoč za aparature za soboško bolnišnico. Ob proslavi 250-letnice rojstva Mikloša Kūzmiča, smo ob lepo uspelem kulturnem programu zbrali pomoč za gradnjo novega župnišča na Gornjem Seniku. Škoda je, da to župnišče danes ne služi namenu, za katerega smo darovali torontski Slovenci! S kulturnim programom smo se spomnili tudi zasluženega Slovenca in velikega domoljuba dr. Vilka Novaka. Za mnoge, lepo uspelo kulturno-prosvetne prireditve smo iz srca hvaležni gospodu Žižku kot pevovodji, režiserju in zavzetemu vsestranskemu kulturniku. On nam leto za letom posreduje tudi vzorno urejevane STOPINJE. Tu ima velike zasluge g. biseromašnik msgr. Lojze Kozar. Ob biseromašnem jubileju mu čestita tudi torontsko kulturno društvo »Večerni zvon« z molitvijo, da bi mu dobri Bog naklonil še kak žlahtnejši jubilej!

V kakšnih ekonomskih in socialnih razmerah živijo danes Slovenci v novi domovini Kanadi?

Naši ljudje so se v Kanadi dobro uveljavili. Odlikuje jih pridnost, poštenost, strpnost in močna volja. Za mnoge so bili nekoč časi trdega dela. Z žulji na rokah in trdno voljo so si polagoma ustvarili lastne domove, na katere so danes lahko upravičeno ponosni. Malo je v Kanadi slovenskih družin, ki ne bi imele svoje hiše. Med Prekmurci je v Torontu in okolici danes nad 70 podjetnikov. To so ljudje, ki so s prihranki gradili in še gradijo podjetja, delavnice, v katerih ne zaposlujejo samo slovensko govorečih ljudi, ampak tudi tiste, ki so njim nekoč – včasih skopo – rezali vsakdanji kruh. V glavah slovenskih podjetnikov se porajajo nove ideje, ki so še kako potrebne in dobrodošle v današnjem svetu, kjer veljajo stroga tržna pravila!

Kar se tiče socialnih razmer naših rojakov v Kanadi, jih smem pohvaliti kot zelo dobre. To velja tudi glede zdravstva v Kanadi. Seveda pozna vsako pravilo tudi izjeme. Za ostarele rojake smo zgradili »DOM LIPA«. Dom je vzorno urejen in oskrbovan. Duhovno skrbstvo v Domu vodijo oo. lazaristi, že nekaj let g. dr. Sodja.

Slovenska skupnost v Torontu in okolici je lastnik dveh denarnih ustanov. To sta »Slovenska hranilnica in posojilnica Janeza E. Kreka« in »Župnijske hranilnice in posojilnice Slovenija«.

Draga rojaka! V imenu STOPINJ se vama za ta razgovor pristrčno zahvaljujem. V Prekmurju si zelo želimo, da bi tudi Stopinje bile nekak most med domovino Slovenijo in vami, rojaki v tujini. Ostanite zvesti izročilom svojih očetov in mater. Ohranjajte materinščino kot dragoceni biser. Ostanite zvesti tudi Bogu in Cerkvi! Dobri Bog naj vas ohranja zdrave in srečne. Vsa domovina vas iz srca pozdravlja!

Hvala tudi vam! Dovolite, da na koncu uporabiva pesnikove besede:
Bregovje, doline
Slovenske krajine,
gorice, ravnine
ste meni ljublene,
slovenske ste zemle sijaj,
nebeske dobrote migljaj:
Slovenska krajina, mili moj dom, pozabo te nikdar, nikde ne bom.
(Srčen. Uglasbil France Cigan)

Pogovarjal se je Franc Tement

Lojze Kozar ml.

Pismo župnika Janoša

Ne čudite se, da vam piše župnik, ki ima že deseto leto z zemljo zasuta usta. A zemlja je v svoj objem sprejela le moje suhljato, ostarelo telo, moj duh pa je prost, moj duh živi. Rad bi vam povedal nekaj besed, vam, moji dragi gorenjeseniški farani in vsem vam, rojaki, Slovenci. Dokler sem še živel med vami, nisem mogel vsega povedati, kajti tudi takrat sem imel zasuta usta. Ne sicer z zemljo, pač pa z grožnjami oblastnikov. Zdaj pa, odkar moje telo počiva na strmem gorenjeseniškem pokopališču, sem svoboden. Pa tudi dalje vidim, nisem več ujet v slepo dolino. Na svet, na naše porabske ljudi, na to kratko zemeljsko življenje, gledam drugače, skoraj bi lahko rekel, z božjimi očmi. Večnost se mi je približala in zato je moj pogled prečiščen.

Nekateri, ki so se tistega sončnega septembrskega dne pred desetimi leti udeležili mojega pokapanja, se že z menoj veselijo na tej strani. Vi pa, ki na svoje pokapanje še čakate, ste dostikrat malodušni, zbegani in obupani. Ujeti ste pač v svoj svet, ki je velikokrat preveč krut, pa tudi zlagan, hudoben.

Saj me poznate. Tudi jaz, stari, indašnji plebanoš Janoš Kūhar, sem bil v življenju preveč črnogled. Bil sem namreč priča umiranja slovenske besede in slovenskega čutenja. Gledal sem vse to, pa nisem mogel ničesar storiti, da bi preprečil ali vsaj zavrl ta proces. Pol stoletja sem bil župnik na Gorenjem Seniku. Pravzaprav nekaj let manj, ker so me oblastniki kmalu po vojni pregnali s Senika in sem pet let preživel v madžarski župniji Izsákfa. Tudi po vrnitvi nisem imel pravega miru, predvsem pa nisem bil svoboden. Zato ni čudno, da sem za mnoge postajal čudak, starokopitnež. Vztrajal sem pri slovenskem bogoslužju, sproti prevajal bogoslužna besedila v naše lepo porabsko narečje, se pogovarjal z ljudmi v slovenščini, učil otroke verouk – tudi v slovenščini. Obenem pa sem videl, da ostajam sam. Učitelji so se prilagodili ukazom nadrejenih in izgnali slovenščino iz šole. Zadnja leta se sicer vrača, a plaho in negotovo. Starši so vse bolj popuščali, češ, kaj bi se mučili s slovenščino, saj s tem manjvrednim jezikom nikamor ne moreš, ne v urad, ne v trgovino, ne v službo. In res je bilo tako. Samo z madžarščino si kaj dosegel. Naša domača beseda je ostajala le v vasi, se umikala iz domov, iz gostiln, iz družabnega življenja. Le jaz sem ji v cerkvi nudil zavetje. Zato se ne čudite, da sem obiskovalcem pogosto ponavljal: »Ko jaz umrem, bo vse slovensko propadlo.« In ko je škof Smej z bogoslovci maševal v naši cerkvi, sem povedal: »Hvala vam, da ste prišli. Hvala, da ste prišli na moj pogreb, na

pogreb slovenstva.« Škof Smej pa mi je takrat odgovoril: »Mi pa verujemo v vstajenje!« Takrat sem le zamahnil z roko, danes pa mu seveda pritrujem.

Kako bi si pred desetimi leti mogel zamišljati, da se bo svet pri nas tako spremenil? In resnično, zelo se je spremenil. Predvsem na zunaj. Odstranili so trojno žično ograjo na meji med Madžarsko in Avstrijo. Ko od tukaj, iz večnosti gledam to ograjo, ki je ločevala dve državi, si pravim: »Kakšna strašanska neumnost! Kako zaslepljeni so bili ljudje, ki so jo postavili in jo tako dolgo ohranjali! Ograja med državama! Bilo bi smešno, če ne bi bilo tako zelo neumno, predvsem pa ljudem v pogubo.« Tudi vojakov ni več. Ne stojijo več na cestah z orožjem v roki, ne spremljajo več korakov vsakega človeka, še posebej tujca. Še druga velika sprememba se je zgodila v tem času. Naša dolina ni več konec sveta. Lahko greste kamor želite. Imate mejni prehod. Lahko se srečujete s sorodniki, z znanci, s sosedi iz goriških vasi na drugi strani meje. Imate tudi slovenske časopise, knjige, prireditve. Seveda ni vse tako, kakor bi si želeli, kakor bi bilo prav, a vendar se dogaja marsikaj lepega, vzpodbudnega.

Ta svet, v katerem vi sedaj živite, pa ni več zame, starega, in dašnjega duhovnika. Zato je Bog prav storil, ko me je tisto nedeljsko jutro poklical k sebi še preden sem opravil daritev svete maše. Preveč vsega novega so prinesla zadnja leta. Moral sem iz objema slepe doline, moral sem se povzpeti zelo visoko, da sem si očistil pogled in kreplil dušo.

Sedaj bi vas rad predvsem opogumil. Karkoli bo še prišlo, upajte in vztrajajte. Kajti zgodovino človeštva vodi Bog. Sedaj to jasno vidim. Prej tega nisem videl, čeprav sem večkrat molil tudi 26. psalm: »Gospod je moja luč in moja rešitev, zato se ne bojim nikogar. Gospod je varuh mojega življenja.« Zdaj, ko živim v tej luči, se več ničesar ne bojim. Ne bojim se zase, ne bojim se za vas, ne bojim se za Slovence v Porabju. »Saj Gospod ne zaspi in ne zadremlje, on je tvoj varuh.« Dokler živimo, nas le preizkuša, dopušča padce, a nas ne pusti obležati.

Rekli boste, naš stari gospod ne morejo iz svoje kože, že spet nam pridigajo. Saj vam tudi imam kaj povedati. Hvalo in grajo. Mislim, da imam pravico kaj povedati, saj ste še zmeraj moji, še vedno vas imam rad.

Ko se takole oziram tja proti cerkvi, mi je kar žal za starim župniščem. Res je bilo vlažno in zanemarjeno, saj sem vso skrb posvečal cerkvi, a novo se s tem, obnovenim, ne da primerjati. Staro župnišče je postalo dragocena stavba, a žal ni več župnišče, v njem več ne prebiva župnik, molitev v njem je prenehala. In kar me še bolj boli, mnoge dragocenosti, slovenske knjige, molitvenike, natipkane lističe so razni ljudje razvlekli na vse strani.

A vendar župnišče imate, novo, moderno. Imate tudi župnika. Škoda le, da niste bili dovolj odločni in vztrajni. Prehitro ste popustili in se sprijaznili s škofovim pojasnilom, da pač slovenskega duhovnika ni. Vesel pa sem, da zadnja leta vseno imate vsak nekaj: slovenskega »kaplana«, kakor se rad pošali župnik Camplin, ki prihaja iz Martinja. Stori, kar more: mašuje ob nedeljah in praznikih, spoveduje, če kdo želi, obišče bolnika na domu, če se kdo opogumi in ga povabi, poročil je že en par in krstil enega otroka. To je duhovnik, ki ima rad Slovence, obenem pa spoštuje tudi Madžare. Ta duhovnik, tudi ko bi bil Madžar, nikoli ne bi Slovincem zaničljivo rekel: »Vi Vendi, tako ste majhni!« in bi ob tem z roko pokazal nekaj pedi od tal.

Moram še pohvaliti vašo skrb za cerkev. Sedaj jo oblačite v novo suknjo, kajti stari omet je že preveč odpadal. Veseli me ta vaša skrb za božjo hišo. Da bi jo le tudi od znotraj vsako nedeljo gledali!

Sedaj pišem vam, dragi verniki, rojaki, pisal pa bom tudi škofu v Sombotel. Hudo mi je namreč, ko se otroci tega sveta trudijo za ohranitev slovenstva, ko vsaj skušajo izpolniti vaše pravice do slovenskega pouka, do slovenske besede v tisku, na radiu in na televiziji in sploh v javnem življenju. Otroci kraljestva pa ostajajo daleč zadaj, ne izpolnjujejo svojih dolžnosti, vam ne zagotovijo osnovnih pravic, ki bi jih Cerkev prva morala nuditi. Potrebna bi bila le dobra volja, pripravljenost, naklonjenost do Slovencev in vse bi lahko bilo drugače, boljše. Tako pri vas, na Gorenjem Seniku, kakor tudi v ostalih porabskih župnijah. Če že ni bogoslovcev, ali če že morajo študirati v Rimu in se pripravljati za višje službe, ali ne bi lahko škof nastavljal take duhovnike, česar drugih ni, pa Madžare, ki bi se hoteli naučiti vsaj kakšno slovensko besedo, ki bi z naklonjenostjo gledali na svoje slovenske vernike?

Vem, da pride v nebeško kraljestvo vsakdo, ne glede na to ali je Madžar ali Slovenec. Čemu torej toliko truda in skrbi, da bi Slovenci v Porabju ostali Slovenci? Odgovor daje Jezus v priliki o talentih. Ni važno, koliko talentov si prejel ali kakšni so bili, važno je, kaj si z njimi storil. Če si prejel v dar slovenski materni jezik in si ga zanemaril, bo Gospod nekoč rekel: »Malopridni in leni služabnik, pojdi od mene v temo, kjer bo jok in škripanje z zobmi!«

Trenutno Slovincem v Porabju slabo kaže. Pa naj gledam vrtec, šolo, Cerkev, civilne ustanove, predvsem pa družine. Kljub prizadevanju mnogih ljudi v Porabju in tudi v Sloveniji slovenstvo še nazaduje. Toda, ker gledam z višave, vidim daleč naprej. Vem, da bo pot šla tudi navzgor. Vem, da je vsako umiranje seme za novo rast. Vem, da bo Bog utrdil klecava kolena in dvignil, kar je padlo. Vem, da vam bo Bog naklonil svojo milost, saj za vas posredujemo tudi trije župniki z gorenjeseniškega pokopališča: Jožef Košič, Peter Kodela in jaz, nevredni božji služabnik Janoš Kúhar. Vendar pa morate svoje storiti tudi vi.

Štefan Trajbarič

Kako nisem postal politik

Bilo je v prvih letih po drugi svetovni vojni. Pijani od zmage so nosilci novega reda z neverjetno vneto in nemalokrat tudi s surovostjo obračali stvari po svoji revolucionarni meri.

Da bi se novotarije prijele, jih je bilo potrebno noč in dan vtepati ljudem v glavo, uporabljajoč pri tem prijeme, ki so bili za našega umirjenega človeka povsem neobičajni.

Ena od takih hrupnih novosti so bili takoimenovani mitingi. Čeprav se zaradi povsem prevladujoče sovjetske usmerjenosti Angležev ni preveč cenilo, se je ta angleška beseda vendarle na široko prijela kot soznačnica za hrupne masovne shode, na katerih so razgreti apostoli novega časa oznanjali, kako priti do tolikanj opevane »svetle prihodnosti«.

Do kraja mitinga nisi mogel priti kar tako, ampak v organiziranih povorkah, med katerimi smo nosili pisano šaro ročno izpisanih parol, ki smo jih morali ves čas s huronsko glasnostjo tudi ustno ponavljati. Ljudska iznajdljivost se je tudi v takih, na videz povsem iztirjenih razmerah, pokazala v svoji pravi podobi: ker so se na slab karton izpisane parole hitro strgale, se je brž znašel nekdo, ki je najpogostejša gesla, ki so se takrat vsa vrtela okrog besed: Tito, Stalin – Beograd,

Moskva, s kričečo opečnato barvo izpisal na navadno desko, ji ob straneh pribil dve navpični letvi, ki sta služili kot držali in pripomoček je bil nared za ničkoliko mitingov.

Podobni inovatorji so se našli tudi na večernih shodih, t.i. bakladah. Že ta okorna beseda pove, da smo tam nosili svetleče pripomočke – bakle, ki pa jih je moralo biti čim več in goreti so morale čim dalje. Ni se namreč smelo zgoditi, da bi večina lučk ugasnila še preden smo se zbrali na kraju shoda in še preden se je izkašljal glavni govorc tistega večera. Iznajdljivci so rešili zagato tako, da so kmalu »izumili« bakle – bile so to na kole privezane konzervne škatle, nabite z nafto prepojenim žaganjem – ki so zdržale še tako dolge shode.

Tudi na soboško gimnazijo je nova doba vdrla z vso silovitostjo. To je bil čas, ko smo na številnih proslavah v šolski telovadnici najprej prepevali sovjetsko himno »Sojuz nerušimyj...« in šele nato dodali kako kitico »Hej Slovanov«, vendar tudi to prepesnjeno n.pr. takole: »Z ruskih step veliki Stalin kliče zmagovito, z naših se gora odziva mu tovariš Tito«.

Izmed govorcev tistega časa mi je najbolj ostal v spominu eden izmed okrajnih funkcionarjev, recimo mu kar tovariš Glavni. Bil je majhne hruščevske postave: zamaščen čokat trup, kratek vrat, na njem nasajena okrogla, polni luni podobna glava. Šlo je za pregretega in nestrpnega funkcionarja, ki pri opravljanju nalog svojih nadrejenih po vsej verjetnosti ni prav ničesar razmišljal, ampak je s poldrugo mero in kaplarsko vnemo opravljal, karkoli so mu naložili.

Njegovo zagriženost lepo osvetljuje naslednji pripetljaj: V grajski dvorani je bil takrat kino, kjer so skoraj brez izjeme vrteli sovjetske, z vsiljivo propagando prežete filme. Ker možnosti za kakovostnejše razvedrilo skorajda ni bilo, je bila kinodvorana velikokrat polna. Otroci smo se drenjali v prvih treh, štirih vrstah, ker so bile vstopnice tam le po 4,5 din; srednji in zadnji del dvorane je bil precej dražji.

Neke popoldanske predstave se je udeležil tudi tovariš Glavni. Ko so se med predfilmom na ekranu pojavili Stalinovi brki, je Glavni planil pokonci in začel navdušeno ploskati ter se srepo ozirati po okolici ali mu bo sledila. Ljudje, nekoliko zmedeni in presenečeni, so ga začeli počasi ubogati, z izjemo mularije v prvih vrstah, ki najprej niti nismo dojeli, kaj se dogaja za nami, nato pa smo početje starejših obiskovalcev kina sprejeli z muzanjem, nekateri tudi s hihitanjem.

Sledila je »bliskovita akcija«, kakor so se oznanjevalci novega reda tako radi izražali: tovariš Glavni je ko raketa planil iz svoje, najdražje vrste, bil v hipu med pokovci v prvih vrstah in nam s svojo mesarsko šapo pritisnil vsakemu po eno okoli ušes. Nekaj izmed tistih zadaj je zbralo toliko korajžje in začelo nekaj mrmrati, vendar so se hitro umirili, ko se je zavaljena funkcionarjeva postava, po opravljenem »velikem« delu naglo zasukala nazaj in s pravim vojaškim korakom odvihrala na svoje mesto.

Predfilm se je med tem iztekel in na platnu se je takoj začela odvijati vznesena zgodba o debelušni kolhoznici, ki jo je prišel osvajat z medaljami obložen heroj, prišedši naravnost s fronte. Mularija se je po opisanem pripetljaju umirila v grobno tišino; le tu in tam se je kateri skrivaj potipal po skeleči strani obraza, kjer je malo prej prejel zaušnico. Ne vem, o čem so takrat razmišljali moji sosedge; meni so se zdeli Stalinovi brki še bolj zoprní, tovariš Glavni še bolj oduren, pa tudi heroju na filmskem platnu sem privoščil, da bi ga debelušna kolhoznica čimprej naganala s krepko breco v zadnjo plat.

Ta Glavni je rad hodil pridigat tudi na gimnazijo. Skromen oder so mu postavili ob vhodni strani v telovadnico, ki edina ni bila obložena s »švedskimi lestvami« in drugimi telovadnimi pripomočki.

Nad odrom, bolj podobnem prižnici v podeželski cerkvi, sta viseli dve enako veliki črnobeli sliki: na levi Stalinova, na desni Titova. S te prižnice smo bili nič kolikokrat prisiljeni poslušati tovariša Glavnega, kako je ves zaripel in z divjim kriljenjem z rokami hvalil tista dva nad glavo in njuno neuničljivo bratstvo.

Nato je prišlo leto 1948 in začelo se je šušljati o nekaki resoluciji Informbiroja. Otroci nismo veliko razumeli za kaj pravzaprav gre, čeprav se je šepetalo o vsemogočem: kako imajo Rusi tanke že prižgane tam nekje pri Monoštru, kako so nekatere tovariše zaprli, kako se Tito Stalinu ne pusti ipd.

Ko se je tovariš Glavni po teh govoricah le odločil, da spet nastopi v gimnazijski telovadnici, smo ga prvič po dolgem času pričakali z večjim zanimanjem. Prizorišče je bilo enako kot zmerom, le nad prižnico se je na mestu dočerajšnje Stalinove slike belila prazna lisa. Že to je potrdilo domneve, da so bile govorice o resnem sporu med našim in sovjetskim predsednikom resnične.

Še bolj smo bili prepričani o tem, ko je dotlej smrtno resni tovariš Glavni spet odprl usta. Prvi hip se mu je sicer nekaj zapletlo, nato pa se je hitro zbral, odprl vse svoje registre, in z najvišjim možnim fortissimom začel stresati grom in peklo čez vse tisto, kar je bilo do včeraj nedotakljivo in dragoceno kot suho zlato. Veliki Stalin je nenadoma postal zločinski tiran, tolikanj opevana bratstvo in enotnost sta se spremenila v zahrbtni hegemonizem, namesto večnega prijateljstva smo sedaj poslušali odločne trditve o tem, kako smo že vseskozi vedeli, da imajo Sovjeti nekaj za bregom in da vsesкупaj ni moglo dolgo trajati.

Tovariš Glavni, ki se v svojih vehementnih nastopih ni nikoli za las umaknil iz žarišča četverokotnika Tito-Stalin-Beograd-Moskva, je svojo usmeritev čez noč zasukal za 180 stopinj in ves zaripel ter z izbuljenimi očmi pljuval na vse, kar naj bi bilo do včeraj najsvetejše. Tisti, ki so stali tik pod prižnico, so se bali, da ga bo frfotava ihta vrgla čez njen rob, prav neprijetno pa so zaznavali pravo prho finih kapljic sline, ki so pršele iz ust razgretega govornika.

Občinstvo v telovadnici, s profesorji vred, ni dojelo kako naj se pri vsem tem obnaša. Naenkrat nismo vedeli kje pravzaprav smemo ploskati, kje protestirati, kje vpiti »živijo« in kje se dreti »fuj«. Na začetku je bila zato prava zmešnjava: eni so ploskali in vpili tam kot do včeraj, drugi so že dojeli obnašanje tovariša, ki ga je Glavni pripeljal s seboj in se obnašali po novem, dobršen del pa se nas sploh ni znašlo in smo bili enotavno tiho.

V moji pubertetniško zmedeni glavi se je tega dne vse podrlo. Kljub temu, da so mi dnevno tlačili vanjo vsemogoče, dostikrat nasprotujoče si stvari in kljub temu, da sem bil pri štirinajstih letih gotovo bolj razvit v pretegnjene noge kot pa v glavo, sem o marsičem že veliko razmišljal. Nikakor zato nisem mogel dojeti, kako lahko odrasel človek z največjo možno gorečnostjo do danes trdi eno, potem pa nenadoma s še večjo vnemo nekaj povsem drugega.

»Ali si nam lagal do včeraj, ali lažeš danes?« mi je kluvalo nekje pod košatimi lasmi, ko sem osupel zrl v vpijočo postavo na govornici. »Ali pa morda obakrat?« je še nekaj dodalo v moji notranjosti.

S kot škaf polno glavo sem se vračal k Gregorcovim, kjer sem stanoval. Ljudem, zlasti doraščajoči mladini je bilo takrat že takointako hudo: doma si slišal eno, župnik Gutman in katehet Šoštarec sta nam tistim, ki smo še hodili k njima, skušala vsaditi in utrditi spoznanje o tem, kaj je po njunem belo in kaj črno; v šoli so te vrednote obračali na glavo in prejšnje belo je nenadoma postalo črno

in obratno. Vendar, da bi kdo tako naglo menjal barve, kot je to zdaj uspelo ta Glavnemu, tega doslej še ni bilo! Res da bi mu lahko šteli kot olajševalno okolnost splošno olajšanje, ki je zavladalo med ljudmi, ko se je majhna Jugoslavija s svojim Titom upala upreti vsemogočnemu tiranu, vendar, da lahko zagriženo zaletavost ene vrste čez noč prekucneš v še bolj zagriženo njeno popolno nasprotje, tega se kratkomalo ni dalo ne dojeti ne odpustiti.

Ko sem o zadevi spregovoril tudi z Gregorcovin očetom, so potem, ko so potegnili pipo iz brezzobnih ust in črno pljunili na stran, pomodrovali nekako takole: »Mož se gre politiko, ta pa je bila zmeraj največja pocestnica. In ta današnja je kvečjemu še slabša!«

Če je temu tako, potem politika gotovo ni zame, se mi je zaiskrilo v razgreti glavi in ta odločitev se je tako globoko vsidrala v mojo notranjost, da me je kasneje spremljala skozi vse življenje. Kakšen klin v svoji življenjski karieri sem zaradi tega sicer izgubil, uspelo pa mi je spraviti v red svoje notranje »kline«, zaradi česar sem lahko vedno ohranil mirno vest.

Kaj se je kasneje zgodilo s tovarišem Glavnim mi ni znano, hvaležen pa sem mu, da mi je v tistih prelomnih povojnih letih nehote pomagal pri usodnih življenjskih odločitvah.

Janko Kleiberzeti

Živ iz porušenega vodnjaka

(Po resničnem dogodku iz leta 1943 v Večeslavcih)

Na Goričkem je v sušnih letih ponekod hudo pomanjkanje vode. Naravni izviri so redki, če pa že so, dajejo le skromne količine vode. Tako je tudi v Vincah in na Rakovem bregu.

Jožkovi trije fantje so ravno prerasli otroštvo. Franci, najstarejši, pa je bil že zrel fant. Vsi so bili delavni in pridni, pravi ponos družine. Kmetija je Jožkovim lepo napredovala. Tudi število krav v hlevu je naraslo. Lepe živali so bile v veliko veselje staremu Jožku, pa tudi fantom je bilo prijetno pri srcu ob pogledu na poln hlev goveje živine od telet do krav molznic, ki so se kar svetile, saj so bile dobro krmljene in skrbno negovane. Pozimi so se živali še posebno zredile, saj so dobivale ob dobrem senu še dodatek otrobov in narezano slastno peso. Vprežene so bile le vozne krave in še te poredko.

Ob sušnih poletjih je bilo drugače. Takrat so se začele ob obilici dela še skrbti za vodo. Mlaka, iz katere so napajali živino, je skoraj presahnila, dva izvira, kar precej oddaljena od domačije, pa sta komaj zadoščala za potrebe družine.

Nekega večera je najstarejši sin Franček po večerji, ko so bili vsi zbrani, načel pogovor o že kar hudem pomanjkanju vode, ki je ogrožalo njihovo živinorejo. Dejal je: »Krave ne moremo pustiti žejne. Zbolele nam bodo. Če bo šlo tako naprej bomo polovico živine morali prodati.« Nastal je kratek molk. Franček pa je nadaljeval: »Kaj pa, če bi se lotili kopanja vodnjaka?« Pa zopet molk. Po tem je oče spregovoril resnemu omizju: »V ogradu je tista dnika pri divji hruški ob deževju najdalje mokra. Kaj, če bi Vanuševo šli prosit, da nam poišče izvir. Ona je s svojo vejko že mnogim pokazala, kje naj kopljejo, pa so skoraj vsi prišli do vode. Dečki, močni ste, jaz pa še tudi. Če ste za to, bomo kopali in zidali in če

bomo imeli srečo, bo čez dva meseca že rešena živina in družina.« Fantje so z zadovoljstvom sprejeli očetove besede in padla je odločitev.

Vanuševa Treza je opravila svoje delo. Tam blizu hruške naj bi bila voda. Pravila je tudi, da bo voda globoko, najbrž kar preko deset metrov.

V desetih dneh so bile priprave za delo skrbno načrtovane, zbrano in pripravljeno je bilo primerno orodje. V kamnolomu je bilo naročeno kamenje. Delo je prevzel stari Pintarov Franc, ki je imel v vsej okolici največ izkušenj pri kopanju vodnjakov.

Kopanje vodnjaka je potekalo dobro in velika okrogla luknja je bila dan za dnem bolj globoka. Pri šestih metrih globine se je pokazala bolj vlažna plast zemlje. Kopače je prešinilo veselje, toda to ni bil izvir in kopanje se je nadaljevalo tudi v naslednjih dneh.

Sosedje so Jožkovim pridno pomagali. Menjavale so se delovne skupine. Veselo so spuščali v globino težak, okovan zaboj in polnega vlačili iz bodočega vodnjaka. Zunaj, pred hruško je nastajal vedno večji kup izkopane zemlje in laporja, o izviru pa ne duha ne sluha, tudi že pri globini sedmih metrov.

Stari Franc je skrbno vodil delo. Vedno je bilo slišati njegove ostre ukaze. Ni bil vaju ugovorov, pa tudi svetovati si ni pustil kaj preveč. Čim globje so bili kopači, bolj pogosto je šel pogledat in jih opozarjat na previdnost pri delu. Zgoraj pri vitlu ni pustil radovednežev, ki jih je bilo precej iz soseske.

Zadnja sobota v maju je bila, ko se je na globini devetih metrov pokazala voda. Veselo sporočilo je kopačem prineslo olajšanje in srečo. »No, saj ta strašen napor vendar ne bo zastoj,« se je odvalilo kot kamen s prsi tudi Frančku. Tistega večera je romala ročka z izabelo od ust do ust. Tudi pesem je bilo slišati. Bila pa je nekam utrujena in je kmalu zamrla.

V naslednjem tednu so zidali. Zdaj je še bolj škripal veliki vitel nad vodnjakom, saj so v globino spuščali kamenje. Delovodja je strogo nadziral delo. Pregledoval je verige in vrvi in vsak dan je po večkrat pregledal kamniti obod v vodnjaku. Bil je zadovoljen, ker se je zidanje bližalo h koncu. Tudi voda je bila v vodnjaku, hladna, še malo kalna. Skrbel pa ga je nivo vode, ki se nikakor ni hotel dvigniti. Ni hotel tvegati poglobljanja dna, da ne bi prebili tanke nepropustne plasti. To se je zgodilo že v nekaj primerih in voda je odtekla, ves trud pa so graditelji vodnjakov vložili v nič. Odločili so se torej, da bodo spodnji del obzidanega vodnjaka zatesnili z cementno oblogo, razen na strani, kjer priteka voda.

Ko je bil vodnjak obzidan, so se nekaj dni zaporedoma spuščali vanj, preverjali višino vode in opazovali vlažnost zidu na posameznih globinah. Mojster Franc se je odločil, da bodo počakali z izdelavo cementne izolacije še kak teden.

Začelo se je poletje. Pri Jožkovih je bilo zdaj še posebej mnogo dela, saj je vodnjak zahteval mnogo časa.

Vse do srede septembra je bila voda v vodnjaku več ali manj na istem zaskrbljujoče nizkem nivoju, potem pa se je ta še vedno bolj nižal in po kakih dvajsetih dneh je bil vodnjak skoraj suh.

Na Jožkovo družino je izginotje vode leglo kot težka mora. Toliko truda in stroškov. Očetu je bilo še posebno hudo. Čutil se je krivega. Mar bi prodali živino in bi si prihranili vso muko.

V tem času so pri Jožkovih malo govorili. Upali so, da bo morda ob večjem deževju voda zopet pritekla.

Od Svete Ane, so pravili stari ljudje, navadno pride tisto hudo. Iz tega kota se je nekega večera grdo oblačilo. Nebo je bilo temno, skoraj črno. Zlovešči bliski so parali to črnino in napovedovali nevihto. Prihrumela je z zaglušujočim

grmenjem, najprej so padale debele kaplje, potem pa se je vsula toča, ki je kmalu pobelila dvorišče pred hišo. Z dreves je klestila listje in veje, potem pa je zapihal močan veter. Lilo je kot iz škafo.

Družina Jožkovih je bila zbrana v hiši. Mati je polglasno molila in prestrašena zrla skozi okno, moški pa so sedeli mrki, brez besed, vse dokler ni nevihta ponehala. Tedaj so odšli iz hiše. Oče se je napotil proti njivama z ržo in pšenico. Zalosten je gledal povaljano ržo, ki je bila tistega leta posebno lepa. Daleč naokoli ni bilo take. Tudi pšenica je pod udarom naliva in toče vsa zbita poglela. »Še to nam je manjkalo,« je mrmral starec in kakor da ne more več prenašati pogleda na razdejane njive, počasi odkorakal proti hlevu.

Fantje so odšli k vodnjaku. Gledali so vanj, kakor da bi lahko nevihta prinesla vodo. Nič je ni bilo. Nadejali so se, da bo morda čez dva dni pritekla. Morda se bo izvir opomogel, saj bo voda s površja pritekla v globino.

Kdo ve, kolikokrat so fantje odšli k vodnjaku in gledali vanj. Tistega svetlikanja na dnu pa ni hotelo več biti.

Nekega jutra Frančku ni dalo več miru. Povabil je brata Jožeta in po vrvi sta se spustila na dno vodnjaka. Močan jelšev križ pri dnu je bil moker, tudi kamniti zid nad njim. Franček je pozorno pregledoval zid. Še posebej tam, kjer naj bi v vodnjak pritekala voda. Nič posebnega ni opazil, le zid je bil zelo vlažen. Na mestu pritoka vode se mu je zdel en večji kamen sumljiv. Kakor da ni na svojem mestu. Skušal ga je popraviti in zazdelo se mu je, da se v zidu nekaj dogaja. Slišal je zlovešče škripanje in opazil počasno premikanje kamnov, kakor da leze vse nekam dol, proti njemu in bratu. Z grozo se je stisnil od zida in ugotovil, da mu je rokav vkleščilo med dva kamna. Zdaj je bil prepričan, da se dogaja nekaj groznega. Bratu Jožetu je ukazal, naj takoj spleza iz vodnjaka.

Jože je z grozo in brez besed gledal ukleščenega brata ob zidu, toda Frančkov ukaz je bil zanj nepreklicen. Splezal je po vrvi, kolikor hitro so mu dale moči in vmes klical na pomoč. Ko je bil že skoraj pri vrhu je videl, da je Frančka zagrnilo kamenje. Skoraj bi spustil vrv, pa je vendar še uspel zbrati toliko moči, da je prišel iz odprtine vodnjaka. V joku je kričal: »Frančka je zasulo, vodnjak se je zrušil. Rešujmo Frančka!«

V hipu je nastal preplah. Domači in sosedje so pridrveli k vodnjaku, kjer je bilo videti strahotno sliko. Nad Frančkom se je zgrnila več kot deset kubičnih metrov kamenja in laporja. Mati je omedlela ob pogledu v vodnjak. Pritekli so sosedje. Vsi so bili prepričani v gotovo smrt osemnajstletnega Frančka, saj je nemogoče preživeti pod težo tolikega kamenja in zemlje. Mogoče pa priteka tudi voda, ki je morda kriva, da se je kamenje zrušilo, so ugibali ljudje.

Z neverjetno prisebnostjo je oče Anton organiziral reševanje. Najhuje je bilo, da pri hiši ni bilo več niti zaboja za dviganje materiala niti druge opreme. Saj je vse to bilo že v sosednji vasi, kjer so kopali vodnjak. Zato je bilo treba opremo čimprej pripeljati.

Ves bled in zaprepaden je pritekel mojster, stari Franc Pintar. Takoj je prevzel priprave za reševanje. S svojo znano prisebnostjo in odločnostjo je uspel začeti reševanje nekaj pred enajsto uro. Delovne sile ni manjkalo. Naprave so delovale hitro in brezhibno. Skupine treh delavcev so se menjavale v vodnjaku in zunaj so iztresali izkopen material.

Popoldne, ob sedemnajsti uri so prišli v globino sedmih metrov. Nobenega glasu ni bilo slišati od spodaj. Nobenega znaka. Mojster Franc je neusmiljeno priganjal delavce: »Dajmo, možje vsaka minuta lahko pomeni za Frančka, če je še živ – življenje ali smrt. Mogoče pa je le po kakšnem naključju še živ.«

Proti večeru je bilo pred Jožkovo hišo mnogo ljudi. Eni so pomagali reševati, drugi so pasli radovednost, kot je to vedno ob nesrečah. Sosedje so prinašali delavcem hrano in pijačo. Poskrbeli so, da je prišel zdravnik. Madžarski žandarji so dogajanje natanko zapisali. Iz okoliških vasi so prišli gasilci, iz sosednje Avstrije, Nemčije takrat, sta prišla oficir in vojak. Dekleta so prinašala cvetje, da bi pletle vence za pokojnika, ki jim je bil še posebno drag, saj je bil priden godec pa tudi drugače fant, za katerim se je obračalo marsikatero deklško oko. Sosede so tolažile obupano in nesrečno mater, ki je komaj še bila malo pri sebi.

Ob osemnajsti uri so bili reševalci na globini nekaj manj kot osem metrov. Franc je naročal delavcem skrajno previdnost pri delu. Ukazal jim je, naj se držijo zahodne polovice vodnjaka. Tako se je odločil, ker je predvideval, da je fant zasut na nasprotni strani. Delavce je Franc menjaval vsako uro, ker je bilo delo ob svetlobi petrolejke zelo težko. Tedaj so razločno zaslišali, da je pod njimi zazvenela veriga, kar je pomenilo, da je na dnu le še nekaj prostora. Prenehali so z delom in poslušali. Morali so utišati tudi nenehen vrvež zunaj. Pozorno so poslušali in klicali Frančka. Nič glasu, nobenega znaka življenja spodaj.

Še en zaboj so napolnili in odškripal je proti vrhu. Takrat pa se enemu izmed delavcev izmuzne iz rok zavora vitla in težak, okovan zaboj trešči prav na sredino vodnjaka med reševalce, ki so se v grozi stisnili ob zid. Enemu je zaboj iztrgal svetilko, ki je ugasnila in je zasmrdelo po petroleju. Delavci so stali kot okameneli, saj bi jih lahko doletela smrt. Zunaj je Franc zarobantil, zamenjal utrujeno skupino pri vitlu in se sam spustil v vodnjak. Vsi skupaj so zopet prisluškovali. Tedaj pa so pod seboj zaslišali slaboten stok. Spogledali so se. Ne, ni se jim samo zdelo. Vsi so slišali in čez čas zopet in še močnejše. »Živ je!« je zadonelo iz vodnjaka. Franc je ukazal, da ga z zabojem in materialom potegnejo ven. Poklical je zdravnika, ta pa je delavcem spodaj dal navodila, kako ravnati s ponesrečencem.

Kamen za kamnom so potem previdno odstranjevali. Prav je imel stari izkušeni Franc. Franček je bil, stoječ, stisnjen ob zid na vzhodni strani vodnjaka. Nad njim se je naredil čudežen obok iz večjih kamnov in lesa.

Franček je spregovoril: »Oče naj pridejo!« Hitro se je oče spustil v globino, da bi pomiril zmedenega sina: »Drži se, kmalu te rešimo, Franček!«

Zunaj je nastajalo veselje, pomešano s skrbjo ali bo fant ostal živ, kakšen siromak bo, kako je polomljen. Dekleta so napravile prekrasen šopek, ki mu ga bodo podarile, ostale rože, namenjene za venec so skrile. Spodaj so prijatelji z največjo previdnostjo odstranili kamniti obok in prikazal se je bled, izmučen Frančkov obraz. Iz neizmerno utrujenih oči se je zasvetil ob svetlobi petrolejke srečen pogled. Franček je napol v joku dejal: »Rešili ste me!«

Še dobre četrte ure je trajalo odstranjevanje kamnov in laporja. Potem pa je bil Franček ves osvobojen groznega objema.

Previdno so ga fantje položili v zaboj. Eden od njih ga je držal in oba so potegnili iz vodnjaka.

Dolgih in mučnih sedem ur je trajalo reševanje. Zdaj je bil Franček na vrhu. Okrog njega so se zgrnili starši, oba brata in sestra. Sosedje in radovedneži so drli v bližino. Šele na oster ukaz starega Franca so se ljudje razmaknili, da je do ponesrečenega lahko prišel zdravnik. Franček je na svežem zraku spet padel v nezavest, toda ob zdravnikovih pomoči se je zopet opomogel. V obraz se mu je vrnila zdrava barva. Ni odklonil harmonike, ki mu jo je ponujal prijatelj. Prijel jo je v roke in s težavo zaigral kratko priljubljeno melodijo. Na zdravnikov ukaz pa je ob spremstvu sestre in prijateljev le odšepal v sobo in legel.

Gruča ljudi se je počasi razgubila. Tudi prijatelji in dekleta iz vasi so odšli. Pri Jožkovih je ostal le še stari Franc Pintar, utrujen a ponosen in srečen, da se je reševanje tako uspešno končalo.

V hiši so še dolgo modrovali o nesreči in Frančkovi sreči, saj je ostal živ.

Zdravnik je predpisal določena zdravila in maže. Tako se je Frančku počasi vračalo zdravje in moč. Pomagala mu je mladost in močna volja. Pozabil je na hudo nesrečo, nikoli pa ni pozabil svojih rešiteljev.

V nesrečni vodnjak so še vrtali, da bi v večji globini vendarle našli vodo. Tam ni bilo izvira.

Čez dobro leto so se lotili kopanja novega vodnjaka kakih trideset metrov stran. Niso odnehali in uspeli so. Danes je blizu Jožkove hiše sedemindvajset metrov globok vodnjak, ki daje dovolj vode za domačijo in po potrebi tudi za sosesko. Frančkov vodnjak pri divji hruški pa je zasut. Po njem je ostal le grenak spomin.

Lojze Kozar ml.

Resnica o dobrih ljudeh

Mihail sedi že od ranega jutra za volanom. Pa bo kmalu spet jutro. Cesto kar dobro pozna, saj jo je že velikokrat prevozil. Zmeraj s starim tovornjakom, ki je hropel v vsak mali klanec in lezel kakor polž. Pa tudi pogosto se je kvaril. Še dobro, da je Mihail vešč v odpravljanju njegovih muh. Sedaj pa vozi skoraj nov tovornjak, ki je udoben in močan. Drugič se z njim vrača z juga Italije, kjer je lepe, iskre konje prepustil mesarski usodi.

Njegov tovornjak je hiter, noč pa je počasna. Čeprav je julij in je noči odmerjen zelo kratek čas, se Mihailu zdi, da traja noč že celo večnost. Utrujen je in rad bi bil čimprej doma. Toda še prej mora prevoziti teh nekaj deset kilometrov slovenskih cest, kolikor mu jih je še ostalo. Potem bo na oni strani meje počival. Do mesteca blizu Kijeva je še dolga pot.

»Nadja je že gotovo vstala in se verjetno že odpravila v službo. Delo za strojem ni lahko, pa tudi plačano je bolj slabo, je pa vsaj doma. Jaz pa kar naprej na poti. Z ženo se le tu in tam vidiva. In Boris in Ivan odraščata pravzaprav brez očeta. Pa tudi sam nimam nič od takega življenja. Saj bi že vse skupaj pustil, a hišo bi le rad dokončal. Tukaj ljudje gotovo dobro živijo, če samo gledam njihove hiše, pa avtomobile!«

Motor enakomerno hrumi, noč se mirno plazi čez polja in Mihailu leze utrujenost v noge, v roke, v oči in možgane.

»Saj bom kmalu na madžarski meji in če bom imel srečo, da mi ne bo spet treba čakati deset ur, bom kmalu lahko spal. Seveda le nekaj ur, da bom čimprej doma, pri Nadji, pri Borisu in Ivanu.«

Mihail glasno ponavlja imena obeh odraščajočih sinov, nato začne brundati oziroma prepevati njuni imeni. Melodija se kar sama poraja in Mihailu se zdi, da sedi doma za mizo in objema ljubljena sinova. Toda Mihail sedi v lepi kabini praznega tovornjaka in se vedno bolj bliža Dolgi vasi. Mimo njega bežijo polja in vasi.

Polja še spijo, spijo trave in črički, spijo mravlje in ptiči. Spijo pa tudi ljudje. Nekateri trdno, drugi bolj rahlo. Rahlo zato, ker je noč soparna, pa tudi zato, ker je na cesti preveč hrupa. Tudi Diševi še spijo. Mladi so se na hrup s ceste kar privadili in jih ne moti. Gospodar in gospodinja to noč dobro spita, saj sta

se iz soparne spalnice preselila v majhen kletni prostor, kjer je ob odprtem oknu še kar sveže. Babica pa spi v svoji sobi zraven kuhinje. Ima rahel spanec in se večkrat prebuja. Avtomobilov pravzaprav ne sliši, sliši pa sopenje krav v hlevu in rožljanje z verigami, ko kdaj pa kdaj katera krava strese z glavo. A ti glasovi jo pomirjajo in kmalu spet zaspi.

Nenadoma pa jo preplavijo moreče sanje. Stoji nekje na hribu, ki se premika in stresa, kakor da bi pod njim ril ogromen krt. Tudi babica se ziblje na tej velikanski krtini, ko vse okrog nje poka, tuli, cvili in hrešči. Zdaj zdaj se bo pogreznila v globine zemlje.

Morda so sanje trajale le trenutek. Toda, ko se babica prebudi, z grozo spozna, da to niso sanje. Resnično sliši hreščanje, cviljenje in strašanski ropot. Vsa hiša se stresa, z omare ob steni padajo knjige, vaze, razni spominki. Babica skoči pokonci, kakor bi imela le dvajset let in je že na hodniku.

»Potres, bežite! Bog, usmili se nas!« vpije babica in je že na dvorišču. Pa se nečesa domisli in hiti nazaj v hišo.

»Otroka rešite, ne pozabite otroka!«

Toda njena skrb je odveč, saj so že vsi zunaj. Ulična svetilka meče rumekaste žarke tudi na dvorišču. Čudno! Vse je na svojem mestu, nič se ni prevrnilo, tudi hrup se je polegel.

Gospodar Jože stopi okoli ogla in pogleda na cesto.

»Kaj pa je to pri naši hiši?«

Nekaj velikega, temnega stoji med hišo in skednjem in zakriva pogled na cesto.

»Avto! Tovornjak se je zaletel!«

In že vsi lezejo med zidom in tovornjakom na cesto. Tam je svetleje in vidijo velik tovornjak, ki stoji deloma na pločniku, deloma na njihovem vrtu in dvorišču. Iz hiš prihajajo prestrašeni sosedje. Iz kabine pa počasi leze moški srednjih let.

»Ja, človek božji, kaj si pa delal?«

Toda voznik ne more ničesar povedati. Ves je bled in trese se po vsem telesu.

»Se ti je kaj zgodilo? Si ranjen?«

Mož obupano strmi v razbiti tovornjak. Vse več ljudi se zbira in vsak si ogleduje razdejanje. Kmalu vedo, kaj se je zgodilo. Mož je zapeljal s ceste na pločnik, peljal po njem in pred sabo podiral vse, kar je bilo v napoto. Železne ograje pred hišo ni več. Zid je najprej le opraskan, nato pa vse bolj razbit. Zadnje okno je porinjeno v sobo. Seveda je temu primerno razbit tudi tovornjak.

Še preden pride policija, gospodinja Betka skuha kavo in jo ponudi tudi vozniku.

»Kar je, je. Vzemi kavo in jo popij. Takoj ti bo bolje.«

»Hvala!« ganjen izdavi voznik in vzame skodelico. Še se mu tresejo roke.

»Od kod pa si? Iz Rusije?«

»Ukrajina. Kijev.« Končno pride voznik nekoliko k sebi. Tudi zaradi kave. Zdaj ga vsi nadlegujejo z vprašanji. Odgovarja počasi, v kratkih stavkih. Tudi on si pri sporazumevanju pomaga z rokami.

»Zakaj pa si zapeljal s ceste?«

»Ne bi smel zaspati, ne bi smel!« bolj sebi kakor drugim ponavlja Mihail.

Pridejo policisti, sprašujejo, slikajo, rišejo, pišejo. Medtem se zdani. Ko vse uredijo, pripelje sosed svoj tovornjak in odvleče razbitega na svoje veliko dvorišče. Ljudje se razidejo, razdejanje pa ostane. In ubogi Mihail ostane.

»Stopi v kuhinjo. Pripravila sem zajtrk. Gotovo si ga potreben,« povabi Betka preplašenega Mihaila.

»Potem pa se boš moral najprej spočiti,« doda sosed Štefan. »Lahko kar pri nas prespiš, saj imamo veliko prostora.«

Mihail gre za gospodinjo v kuhinjo, toda jedi se niti ne dotakne, spi je kavo. Betka hitro odreže dva kosa domačega kruha, naloži vmes salame in mu zavito v papir ponudi: »Vzemi, boš jedel pozneje.«

»Sedaj pa k nam spat.«

»Ne, hvala, bom spal v kabini.«

»Saj vem, kako se spi v kabini. Pridi lepo v sobo in se počleno naspi. Ne boj se, z avtom se ne bo nič zgodilo.«

Mihail se vda. »Saj je že itak vseeno. Vozilo je razbito in to skoraj novo vozilo. Le kaj bo doma rekel lastnik? Gotovo bom moral dati svoje prihranke za popravilo.«

Sredi popoldneva se Mihail prebudi. Štefan mu pokaže kopalnico. Ko se stušira, pride v kuhinjo. S Štefanom sedeta za mizo. Štefanova žena Tina je že pripravila okusno kosilo. Mihail je malo in počasi. Hrana mu še ne diši. Muči ga nevidna teža.

»Kje bi lahko telefoniral?«

»Kar tukaj, saj imamo telefon.«

»Toda, imam samo sto mark,« reče Mihail v zadregi.

»Bodi brez skrbi. Tu je telefon in ti kar pokliči. Za plačilo ne skrbi.«

»Ženo bom lahko poklical šele jutri, ko bo v službi, doma nimamo telefona. Poskušal bom dobiti šefa.«

Toda s telefonom ni sreče. Mihail poskuša znova in znova, a nikogar ne prikljče. Nato skupaj s Štefanom odideta k Diševim. Ogledujeta si razdejanje pred hišo in samo hišo. Skozi razbito okno pogleda gospodar.

»Malo pospravljamo in čistimo. Poglejta, tu na postelji je vse polno ometa in koščkov opeke. Dobro, da je bila minula noč tako soparna. Drugače bi z ženo spala tukaj. Kdo ve, če ne bi spala zadnjič.«

Mihailu je hudo. Ve, da je tega on kriv, a ničesar ne more storiti, da bi stanje kakorkoli popravil. Gospodar opazi žalost v Mihailovih očeh in že oba povabi v hišo. Sedejo za mizo in gospodinja Betka že prinaša kruh, pa zaseko in salame. Tudi vino je na mizi. Mihailu se solzijo oči. Take dobrote še ni bil deležen. Tem ljudem je uničil ograjo, poškodoval hišo in ni dosti manjkalo, da bi še koga ubil, pa tako lepo ravnajo z njim. Nihče ga ni nadrl, niti grdo pogledal. Nihče ni zahteval odškodnine za povzročeno škodo. Sprejeli so ga kakor dragega gosta. Strežejo mu in ga prijazno ogovarjajo. Ko s Štefanom odhajata, se Mihail na veliko zahvaljuje, Betka pa le zamahne z roko, češ, je že v redu, glavno, da se nikomur ni nič zgodilo.

Naslednje jutro Mihail spet poskuša s telefonom. Najprej kliče v trgovino, kjer dela žena. Dolgo časa traja, preden pride Nadja k telefonu. Ko Mihail zasliši njen glas, je tako ganjen, da ne more ničesar povedati. Najprej samo hlipa, končno se malo umiri.

»Nadja, imel sem nesrečo. Avto je razbit, meni pa se ni nič zgodilo.«

Zdaj Nadja ne more spregovoriti.

»Oh, Mihail! Da si le ti živ in zdrav!« končno dahne. »Kje pa si in kdaj prideš?«

»V Sloveniji sem, že blizu madžarske meje. Ne boj se zame, sem pri dobrih ljudeh. Sprejeli so me kakor brata, pa sem jim skoraj hišo podrl. Zdaj bom klical še šefa. Urediti bo treba glede tovarnjaka, zato še ne vem, kdaj bom lahko prišel domov in objel tebe, draga Nadja.«

Mihail bi še rad govoril z ženo, a ve, da telefon stane, sam nima denarja, tujim ljudem pa ne bi rad bil preveč v breme. Naroči še pozdrave za Ivana in Borisa

ter odloži slušalko.

Nato kliče sedež podjetja. Po dolgem času le dobi zvezo. Oglasi se tajnica. Mihail pove, kaj se je zgodilo in prosi, naj pokliče šefa. Končno ta od nekod privihra. Mihail sliši težko sopenje, nato jezen glas.

»Kaj hudiča si delal?«

Mihail skuša ostati miren, ko govori in ko posluša. Kar vidi šefa, kako od jeze pači obraz in maha s prosto roko. Končno šef naroči, naj počaka, da bo poiskal avto in šoferja, ki bo prišel ponj in po razbiti tovornjak. Mihailu je hudo, ker nič ni vprašal, kako je z njim, kako in kje bo živel ta čas. Šefa zanima le tovornjak, saj tovornjak stane več kakor pa njegov šofer.

Tako Mihail preživlja dneve pri Štefanu in Tini. Je kakor član njihove družine. Skupaj jejo, se pogovarjajo in Štefan mu pomaga usposablјati tovornjak. Vsaj toliko ga hočeta urediti, da ga bodo lahko odpeljali domov. In ker sta oba vajena takega dela, jima to tudi uspe.

Dnevi minevajo in Mihail je vse bolj nemiren. Voznika ni od nikoder in tako mora čakati. Znova in znova kliče v podjetje, pa mu pravijo le, naj čaka, saj bodo kmalu vse uredili. Nekajkrat kliče tudi ženo in takrat ima zmeraj mokre oči. Skuša jih skriti pred Štefanom in Tino. Toda onadva ga razumeta, vesta, kako mu je pri srcu, Štefan ve še prav posebej.

»Mihail, saj se bo vse uredilo. Malo še potrpi. Glej, preživel si, to je glavno,« ga opogumlja Štefan.

Nato govorijo o svojih voznjah, o krajih in ljudeh.

»Pa si ti imel kdaj kakšno nesrečo?« vpraša Mihail Štefana.

»Da, enkrat. Pravzaprav bi jo skoraj imel. Bilo je na vožnji po Turčiji. Peljal sem skozi neko vas, seveda počasi, saj sem bil tam še posebej previden. Že od daleč sem videl nekega očeta, ki je z majhnim otrokom stal ob cesti. Fantek je bil star kakšnih šest let. Bil je živahen in je z roko očetu nekaj kazal. Ne vem zakaj, a ravno takrat sem se spomnil na svojega sina, ki je bil tudi take starosti. Misel na sina se mi je v trenutku spremenila v grozo. Kajti fantek ob cesti se je nenadoma iztrgal očetu iz rok in se pognal čez cesto. Sunkovito sem zavrl. Tovornjak je ubogal in se ustavil. Bil sem prepričan, da sem otroka podrl. Z rokami sem si pokril obraz in nemočno obsedel za volanom.

'Moj Bog, moj Bog!' sem jecjal.

Nenadoma sem začutil roke, ki so grabile po meni in me vleklo s sedeža. Zagledal sem skupino fantov in mož, ki so me potegnili iz kabine in ves čas vpili. Z njihovih obrazov je sijalo sovraštvo.

'Moj Bog, izgubljen sem,' me je prešinilo.

Možje so me suvali in dvigali pesti. Skušal sem nekaj povedati, a glas mi je zamrl v grlu. Sicer pa me tako nihče ni niti poslušal. Oni so videli le tujca, ki je povozil njihovega otroka. Ne vem, kako bi se zame končalo, da se ni vmešal otrokov oče. Nekaj je zavpil in skočil mednje. Nato je stopil na pločnik in v gručo potegnil svojega sinčka – živega in celega. Stal je tam sredi ceste, gledal v tla in s prstki desne roke vrtel gumb na srajci, tako mirno, kakor da se ga ves ta direndaj sploh ne tiče. Torej sem še pravočasno ustavil in fantku ni bilo nič. Možje so slišali le cviljenje zavor in so pomislili na najhujše. Ne da bi se prepričali, so se kar lotili mene. Zdaj pa so le nekaj mrmrali in se počasi razhajali. A v očeh je še sijala senca zla. Očetu sem stisnil desnico in ta je rahlo prikimal, češ, vse je v redu. Le v njegovih očeh sem opazil nekaj človeškega. Prešinilo me je tako veselje, da bi ga objel in poljubil. Kajti njegova dobrotā me je rešila. Predvsem pa dejstvo, da otroka nisem povozil. Če bi se otroku karkoli zgodilo, bi me razjarjena množica

gotovo ubila. Še danes se zahvaljujem Bogu, da se je tista nesreča zame tako dobro končala.«

Štefan umolkne, Tina si briše oči, Mihail pa kima z glavo. Kako povsem drugače se dogaja njemu! Kako povsem drugačno je to ljudstvo, polno usmiljenja in dobrote! Mihailu se breme prepolovi. Njegova nesreča ni tako tragična, kot se mu je prej zdelo. Dobri ljudje so mu odvzeli del žalosti, bolečine in nemira. Večno jim bo za to hvaležen.

Še zadnjič uporablja Štefanov in Tinin telefon.

»Nadja, sedaj odhajam. Voznik je prispel in vse je pripravljeno. Končno! Teh deset dni je bilo dolgih kot cela večnost. Upam, da se jutri vidiva.«

Mihail se poslavlja od Štefana in Tine. Ne najde pravih besed, a gostitelja čutita njegovo hvaležnost. Deset dni je smel biti njun gost, deset dni je smel jesti pri njuni mizi, spati pod njuno streho, zastonj telefonirati v daljino Ukrajino. Ko si podajajo roke, prideta Jože in Betka.

»Tole sem ti pripravila za pot, daleč imaš še do doma,« pravi Betka in mu ponudi vrečko, napolnjeno z domačim kruhom, klobasami in drugimi dobrotami.

»Pa srečno pot in vse dobro v življenju!« doda zmeraj nasmejani Jože.

Lojze Kozar ml.

Od njive do gozda

Pravijo, da je naše kraje ob Muri nekoč preplavljalo Panonsko morje. Potem pa se je morje naveličalo te dežele in se preselilo drugam, zemlja pa je ostala. V tistih davnih časih, ko še ni niti dišalo po človeku, je to zemljo osvojil gozd. In gozd je kljuboval vsemu, kar se je zgrnilo nadenj, le pred človekom je klonil. Človek je potreboval vedno več prostora, vedno več zemlje, ki bi mu dajala sadove po njegovi želji. Tako so padala drevesa, druga za drugo so se umikala v manj rodovitne predele. Boljšo zemljo je človek obdržal zase. Gozd je spremenil v njive, v vrtove, v travnike, v vinograde in v sadovnjake. Od gozda do njive je bila težka in dolga pot.

Še pred nekaj več kakor sto leti so se ljudje, predvsem na Goričkem, ukvarjali s požigalništvom. Posekali so drevesa v gozdu in česar niso potrebovali so sežgali. S preprostim orodjem so zrahljali zemljo in jo tako spremenili v njivo. Ko se je zemlja izrodila, ker pač niso gnojili, so njivo opustili, jo vrnili gozdu in pripravili novo. Spomin na te čase je še marsikje ohranjen. Nekí predel gozda se imenuje: »Duge njive«. Zakaj dolge njive, ko je pa vsenaokrog sam gozd? Da, gozd, toda gozd, ki raste na nekdanjih njivah. Na tleh so še vidni sledovi ogonov. Ogoni so bili ozki, tako da si lahko stopal iz brazde v brazdo. Sedaj na teh njivah rastejo debeli hori. Od njive do gozda je bila kratka in lahka pot.

Kako je danes v naših krajih, kako je z zemljo in njenimi ljudmi? Kako danes živijo kmetje, kakšen je njihov položaj? In kam vodi pot: od gozda do njive ali od njive do gozda? Ima kmet prihodnost ali pa bo te naše kraje, predvsem hribovite, spet prerastel gozd?

Komu lahko rečemo kmet? Slovar slovenskega knjižnega jezika pravi, da je kmet »tisti, ki ima zemljo in jo obdeluje ter se s tem preživlja.« V Prekmurju in v Prlekiji živi veliko ljudi, ki imajo zemljo, če ne več, vsaj kakšno njivo, ali pa gorice, ali vsaj malo večji vrt. Toda vsi zemlje ne obdelujejo. Še manj pa je takih, ki se s tem preživljajo. Zakaj je tako? Zakaj je zemlja izgubila vrednost? Zakaj

si gozd predvsem po Goričkem spet prisvaja travnike in njive? Zakaj tudi na velikih kmetijah vsaj eden član hodi še v službo?

Najprej se sprehodimo po naši deželi od njive do gozda, od vasi do vasi.

Njiva je od njive različna, gozd je od gozda različen, vas je od vasi različna, kmet je od kmeta različen. Panonsko morje ni povsod pustilo enake zemlje. Ponekod je zemlja dobra, rodovitna, drugje malo manj ali pa je močvirna, kamnita, ilovnata, peščena ali mešanica različnih snovi. V ravnini ob Muri so njive dolge, čeprav nekatere bolj ozke, stisnjene druga k drugi, da je izrabljen vsak košček tal. Po obliki so v glavnem pravokotniki. Na Goričkem pa se njive prilagajajo razgibanosti terena. Zato je tudi malo pravilnih oblik. A ravno to daje pokrajini svojo pestrost. Kako enkrat je pogled na njive na nasprotnem pobočju ali spodaj v dolini, ki jih imaš pred seboj kakor na dlani. Tu koruza, tam krompir, pa spet pšenica ali žito. Kakor da gledaš suknjo, sešito iz različnih kosov blaga! Tudi gozd ima svojo lepoto in privlačnost, pa naj si bo težko prehodni gozd nekje ob Muri ali borov gozd, ki se je kakor star maček zleknil čez hrib.

Med temi polji in gozdovi srečujem ljudi, za katere velja oznaka pisatelja Karla Mauserja: »Te kmečke ljudi vedno gledam kot figure, narejene iz dobre, dišeče zemlje, ki je vsa pretkana s koreninicami.« Da, ljudje, narejeni iz dobre, dišeče zemlje. Koliko sem jih že srečal!

Traktor je počasi lezel po ozki cesti med njivami. Res počasi, rekel bi, obupno počasi. Pa gotovo ne zaradi buč, ki so bile naložene na vozu. Počasi je lezel zaradi voznika. Traktor je namreč peljal droben, sivolas mož, nekoliko sključene postave, ki je lezel že proti osemdesetim letom. Njegove kretnje so bile počasne, a vendar je dobro in pravilno vozil traktor. Zraven njega, na pomožnem sedežu je sedela njegova žena, že pravitako v letih, zgaranega, izmučenega obraza.

Najprej sem začutil usmiljenje. Koliko mora kmečki človek delati! Njuni vrstniki, ki so delali v tovarnah ali uradih, že petnajst, dvajset let uživajo pokoj, onadva pa še zmeraj delata. Kje je tu pravica? Zakaj tudi kmetu ni omogočeno, da bi na stara leta počival, užival sadove svojega dela? Potem pa sem se spomnil nekega moža, ki mi je pripovedoval: »Pred dvema tednoma sem nehal živeti. Upokojili so me. Toliko let sem bil dober, sedaj pa so rekli, da je treba delovno mesto odstopiti mladim. Kako rad bi še delal, saj sem z veseljem hodil v službo.

Toda ne potrebujejo me več.« Tovarne in uradi potrebujejo le mladi ljudi. Ta mož jih ima le nekaj čez šestdeset, a zanj se je življenje končalo. On hoče biti koristen, hoče delati, pa so mu dali pokojnino, denar in rekli: Pojdi!

Nič več se mi ne smili starček na traktorju. On dela, ker hoče delati. In vesel je, da še zmore. Zemlja mu nikoli ne bo rekla: »Ne potrebujem te več, pojdi in počivaj!« Mož na traktorju in zemlja sta eno, potrebujeta drug drugega.

Kdo je ta starček na traktorju? Človek, narejen iz dobre, dišeče zemlje.

Koliko je še takih ljudi? Vse več jih je odtrganih od zemlje, od pravega življenja in vse manj jih diši po zemlji. Zadnja leta se je na kmeta zgrnilo preveč težav. In kakor zmeraj, tudi sedaj kmet ostaja sam. In ker je kmetov vse manj, imajo vse manj moči, da bi razmere spremenili. Katere so največje težave, s katerimi se srečuje naš kmet, torej tisti, ki ima zemljo in jo obdeluje ter se s tem preživlja? Naj spregovorijo nekateri ljudje, narejeni iz dobre, dišeče zemlje.

»Težave peščice, kolikor nas je še ostalo kmetov, bi lahko strnil v tri točke:

1. Predragi repromateriali. To so krmila, umetna gnojila, zaščitna sredstva. Brez tega kmet danes ne more kmetovati. Prepoceni pa so stvari, ki jih ponuja kmet, v kolikor jih sploh še lahko proda. Mislim predvsem na živino in na poljščine.

2. Nered na tržišču. Kmet nima garancije, da bo to, kar pridela, lahko tudi prodal. Ne more se usmeriti na določeno panogo, kajti dve leti je kakšna panoga donosna, potem pa več ne.

3. Kmetijska politika. Ta kmetu sploh ni naklonjena. Dandanes se marsikatera stvar, katero pridelamo tudi mi kmetje, uvozi; naši domači izdelki pa postanejo nepomembni, ni trga za njih. Ljudje pa so premalo kritični. Kupujejo manj kakovostno blago (npr. meso) in ne pomislijo, da bi za isto ceno ali še ceneje dobili domače, kakovostne pridelke.« (Škafar)

»Kmetov trud je zelo slabo poplačan. Vse, kar kmet pridela in proda, je plačano pod ceno. Stroški pridelave pa so veliki. Kmetje upravičeno trdijo, da je naša vlada gluha za kmeta in njegove probleme.« (Halas)

»Biti kmet danes pomeni biti podjetnik, delavec, računovodja, mehanik, tudi veterinar, ali enolog, seveda odvisno od usmeritve kmetije. Naše kmetije so premajhne, da bi si lahko privoščili vsakodnevno te usluge, zato mora vse to opraviti kmet sam.

Na žalost ima država za kmetijstvo zelo malo posluha, saj se mnogokrat dobesedno norčuje iz kmetov. Pred kmeti in v javnosti obljublja zlato, ne da pa niti gnoja, katerega so prepotrebne naše njive. Lep primer so letošnje subvencije za obnovo vinogradov. Ali ni lepše ničesar obljubiti, kakor pa zavajati slovenskega kmeta?

Težava je tudi glede zadruga. Kmetje so jo ponovno postavili na noge, torej je njihova. Ko pa se deli dobiček, če ga je kaj, pa ni več njihova. Na žalost se kmetje ne zavedajo dovolj, da so prav oni zadruga. Brez njih je ne bi bilo. Dokler se kmetje tega ne bodo zavedali, je zadruga zamrznjena, ker ni v kmetovo korist.« (Steyer)

»Težav našega kmeta je veliko:

- majhne kmetije,
- razdrobljenost zemljišč,

nestimulativna politika do kmetijstva (poceni uvoz, kjer imajo korist predvsem uvozniki),

- slaba prodaja živine in poljščin,
- visoke cene zaščitnih sredstev in mineralnih gnojil, ki se še vedno večajo,

cene kmetijskih pridelkov pa ostajajo iste ali celo padajo.

– slaba plačilna sposobnost zadrug, ki velikokrat zamujajo roke izplačila za živino in pridelke,

– oddaljenost velikih mest, kjer bi se lahko prodajali tržni viški,

– neurejeno tržišče, kjer ni mogoče vnaprej predvideti cene in možnosti prodaje pridelanega.« (Balažić)

»Poleg drugih težav nam dela škodo še divjad, ki prihaja čez mejo iz Madžarske, pa tudi pri nas je predvsem srnjadi preveč. Tudi z ograjenimi njivami si ne moremo kaj prida pomagati.

Država bi morala nuditi več ugodnosti kmetom v obmejnih in hribovitih krajih, kjer je zemlja slabša, kjer so pogoji za življenje težji. Tako je v drugih državah, na primer v Avstriji.« (Sukić)

Težav več kot preveč. Kmet sam jih gotovo ne more rešiti. Družba živi tudi od kmeta, zato mora biti do njega pravična. Na to nenehno opozarja tudi Cerkev.

V začetku svoje službe je papež Janez Pavel II. obiskal Mehiko. 29. januarja 1979 je nagovoril pol milijona Indijancev, ko je imel pred očmi kakor sam pravi »neizmerno množico kmečkega sveta«. Besede svetega očeta še kako veljajo tudi za naše kraje in naše razmere!

»V malodušnost spravljeni podeželski svet, delavec, ki s svojim znojem zaliva tudi svojo žalost, pričakuje naprej to, da mu popolnoma priznajo njegovo dostojanstvo, ki ni nič manjše kot dostojanstvo katerega koli družbenega sloja. Pravico ima do spoštovanja; pravico tudi, da mu z zvijačami, ki niso včasih nič drugega kot navadni ropi, ne poberejo tisega malo, kar ima...

Poljedelski svet ima velik pomen in veliko dostojanstvo. Družbi daje proizvode, ki so ji potrebni za prehrano. Njegovo delo zasluži, da ga vsi upoštevajo, cenijo in priznajo...

Z delom na polju so združene nemajhne težave zaradi npora, ki ga zahteva, zaradi prezira, ki ga je včasih deležno, ali zaradi zaprek, ki nanje naleti...

Kljub vsemu ima kmečki svet zavidanja vredno človeško in versko bogastvo: globoko ljubezen do družine, smisel za prijateljstvo, pomoč tistim, ki so je najbolj potrebni, velik humanizem, ljubezen do miru in do družbenega življenja, živo versko čustvovanje, zaupanje v Boga in odprtost zanj, ljubezen do svete Device in toliko drugih stvari. Papež vam hoče dati zares zaslužno hvaležno priznanje. Družba je vaša dolžnica. Hvala vam, kmetje, za vaš pogumen prispevek k družbeni blaginji, človeštvo vam je veliko dolžno. Lahko ste ponosni na svoj prispevek k skupni blaginji.«

Pred nekaj desetletji so nas »napredni« ljudje učili, da je sramotno biti kmet, da je ta stan manjvreden, nazadnjaški. Marsikatera teh laži se je prijela in obrodila sad. Ljudje so zapuščali zemljo in bežali v mesta, v tovarne, v urade. S tem je nastala nepopravljiva škoda. Kmečkim ljudem pa je bila storjena velika krivica, ki še danes ni popravljena. Popravljena bo šele takrat, ko se bo družba zavedala, da je kmetom velika dolžnica in se bo temu ustrezno tudi vedla. Predvsem ustrezne državne ustanove. Dragocene papeževe besede naj bodo odgovornim v opomin, kmetom pa v vspodbudo.

Kmetje, tisti pravi, ki so narejeni iz dobre, dišeče zemlje, nikoli ne obupajo. Vztrajajo takrat, ko jih udari toča in takrat, ko jih udari oblast. Kajti kljub vsemu je lepo biti kmet. Tako pravijo kmetje sami.

»Kljub vsem težavam je lepo biti kmet, ker živiš z naravo in se ob delu v naravi lahko tudi duševno sprostiš. Na kmetiji si sam svoj gospodar, saj si delo sam razvrščaš in po svoje urejaš življenje.« (Balažić)

»Delaš v hlevu, obdeluješ zemljo, spremljaš rast, se veseliš svojih dosežkov in s tem Boga slaviš – kaj ni to najlepše?« (Halas)

»Že od otroštva živimo z naravo, redimo živino, delamo na zemlji. To je naše življenje, to je naše veselje. Brez tega dela si ne moremo predstavljati življenja. Zato kljub težkemu delu in skromnemu zaslužku z veseljem kmetujemo.« (Škafar)

»Vseeno je lepo biti kmet, saj kmet ne dela samo fizično, kot bi delal vijake v tovarni. Delo kmeta je delo z naravo, z nečim živim. Odgovornost pri takem delu je toliko večje. To delo opravljam z vso ljubeznijo, z dušo in s telesom, kakor ga opravlja vsak pravi kmet. Zato je preživel, živi in bo še naprej živel kmet, bodisi slovenski ali evropski.« (Steyer)

Da je lepo biti kmet ne pravijo le starejši ljudje, temveč tudi mnogi mladi. Koliko staršev hvali svoje sinove in hčere! »Komaj pride iz šole, že hiti na njivo, pa v hlev. Zelo rad dela. In preden gre v šolo, vse postori v hlevu. Sam tako hoče, nihče ga k temu ne sili.«

Na ravnem svetu ob Muri bo gozd še dolgo v manjšini, po bregih na Goriškem in v Prlekiji pa si bo gozd še naprej prisvajal ozemlje, kajti marsikje mladih ljudi ni več. Marsikje so ostali le stari, ki se več ne morejo boriti z gozdom, ki prodira na travnike in njive. Gozd je sicer lep in dragocen, a brez človeka bi bil ta naš valoviti svet zelo obubožan. Čeprav je ponekod kmetu zelo težko, čeprav so ponekod njive ogrožene, ostaja vendarle veliko upanje. Tudi na poti od njive do gozda stoji znamenje križa, znamenje odrešenja. In ob tem znamenju se prebujajo molitev, zahvalna in častilna molitev, kakor jo je pred mnogimi stoletji ubesedil psalmist:

»Gospod, obiskuješ zemljo in jo napajaš,
množiš njeno bogastvo.

Z blagodejnim dežjem zalivaš žitna polja
in daješ zemlji rodovitnost.

Namakaš njene brazde in poravnavaš grude,
rahlijaš jo z dežjem in blagoslavljaš njeno brstje.

Radodarno daješ dobro letino,
kamor stopiš, vse postane rodovitno.

Gospod, vse vriska in poje,
vse te slavi in ti daje hvalo.« (Ps 64)

Preživetje kmeta navsezadnje ni odvisno le od oblasti. Večjo moč ima tisti, ki namaka brazde in poravnava grude. Kamor on stopi, vse postane rodovitno.

Balažici, Škafarji, Halasi, Steyerji, Sukiči in mnogi drugi že stoletja spremljajo brstenje in rast. Vztrajajo sredi rodovitne ravnine ob Črncu in Doblu, ob Ščavnici in Muri, vztrajajo sredi lendavskih, ljutomerskih in radgonskih gor, vztrajajo med borovimi gozdovi na Goričkem. Stopajo po zemlji, ki je naša mati, poljubljajo grude zemlje, prisluškujejo glasovom živali, se ozirajo v nebo, včasih s trepetom, pa spet s hvaležnostjo. V srcu nosijo ljubezen in spoštovanje do življenja. Tisti, ki je ustvaril zemljo in vse, kar je na njej, tisti, ki blagoslovlja brstje in daje dobro letino, pa jih obdarja ne le s kruhom, temveč z vsem tistim, od česar človek živi. Obdarja jih z lepoto zemeljskega raja, z nenehnim obnavljanjem življenja, z rojevanjem jutra, z brenčanjem čebel, z žvižganjem škorcev, s cvetovi kozjih brad in kukavičjih lučic, s petjem vetra v krošnjah dreves, z žuborenjem vode v potoku, z vonjem zorane zemlje, pa tudi s klopotanjem klopotca in glasovi zvona, ki v večernem mraku priplavajo iz daljave. Kajti od vsega tega živi človek!

J. Ftičar

Zbogom, domotožje?!

Naši izseljenci in zdomci se radi vračajo v staro domovino. Še posebno, odkar se je ta osamosvojila. Vsako leto prileti cela jata izseljenskih lastovk v svoje staro gnezdo, nadejajoč se njegove nekdanje gorkote. Kdor pa ima na plečih že več križev in bolezenskih nadlog, si ne upa več na pot. Svojemu domotožju da duška kako drugače. Ta v pesmih, oni v pismih. Tudi Balažov Jožko, naš nekdanji sovaščan, ki preživlja večer življenja na daljni celini pod Južnim križem, je izlil svoje domoljubno srce v pismu, polnem hrepenenja po stari vaški srenji. Razširil sem njegovo pripoved, čustvene izlive domotožja po starih časih pa skrčil na najmanjšo možno mero. Kajti časi, ko so kljub večjim telesnim naporom vladali na vasi pristrčnejši odnosi, blago sožitje med ljudmi in duh domačnosti, so nekoč resda bili, a so žal že zdavnaj mimo. Namesto vasi so tu le še naselja večjih ali manjših zgradb, ki jih »urbanizira«¹ surovi boj za prestiž, duha ljudomile vaške sloge in sosesčine pa sta pregnali že nasilna socializacija vasi in režimsko privzgojeno teptanje moralnih norm. Tidve zgodovinski »pridobitvi«² sta ustvarili ozračje nezaupljivosti med vaščani, visoke plotove in splošno zaplankanost src. Potrebo po druženju je dodatno odpravila še skrajna stehnziranost življenja in sprivatiziranost kmetijskega strojnega parka.

Si to sploh še ti, draga vas domača? Vredna hrepenenja, domotožja? Naj tvojo rast imenujemo napredek? Imamo podeželsko »blagostanje«³ s čedalje večjim številom novozgrajenih hiš, a s čedalje manjšim številom družin, otrok in vaških šol. Rast navzven, navznoter pa brezdušje, naveličanost, nestrpnost in zdrahe med člani družine.

In kultura na deželi? Če jo primerjamo s predvojno, s tedanjim številom časnikov, mohorskih in drugih knjig, živahnim sporedom iger, lahko današnjo marsikje označimo za kulturno mrtvilo. »Poživljajo«⁴ ga le še vaške veselice, disco klubi, zabavne noči s pridevki pridelkov in semintja kaka gostujoča dramska predstava. V zadnjem času so se najbolj razrasle folklorne parade, kjer si ogledajo ljudje stare delovne navade, šege. Prirejajo jih v glavnem zavoljo veseljačenja... No, morda tudi kančka nostalgije... Po čem že? Mar ne postajamo zdomci vsi povprek?

Ko je še kosa pela in fučkal mašin

(delno po zapiskih spominov Jožefa Dominka)

V potu svojega obraza

Sončnega nedeljskega popoldneva je hišni vrt zavil med svoja žita, da vidi, ali so že godna za veliko opravilo – žetev. Zrnje se je res že komajda vdalo in med pozibavajočim klasjem je kar nekaj pokljalo. Pregreto ozračje je kar žehtelo; v sončni pripeki je škrjanček zletel visoko v zrak in s svojo vižico naznanjal, da je napočil čas žetve. Nepreklicno, kakor glas neba. V naslednjih dneh, bilo je konec junija, je visoko žitno klasje že padalo pod širokimi zamahi kosca. Če je bila rž visokorasla, je moral močneje pritrditi locén, ki ga je bil napel na gornji konec kosišča. Kmetič je hvalil Boga, če je bilo žito zravnano, in se jezil, če je bilo poležano. Kdo bi ne zabavljal, ko je s konico komaj dvigoval v tla zabito silje!

Pobiralka – druga peršona žetvenega opravila – je morala karseda hitro pobirati s srpom šope padle rži, da ni zaostala za koscem, in če ni bilo pomočnika, si je morala še sukljati povresla. Vendar tedaj skoraj ni bilo hiše brez otrok in tako se je vedno našel povreslač. Vezač na koncu žetvene vrste je hotel imeti močna povresla, da se mu niso trgala, ko jih je nategoval, sukal in vtikal klin v zavito zanko, je zavrtel in spodvihal končno v močno povezan sveženj. Iz povanc je nastajalo snopje. Če sta bili pobiralki dve ali če je bilo treba vezati za dvema koscema, se je moral vezač še posebej podvizati. V tem primeru ga je kmalu dajal hrbet od nenehnega sklanjanja in poklekanja na snope in polakirani leseni klin mu je bliskovito poplesaval med urnimi prsti.

Povezano snopje ni dolgo ležalo na pokošeni njivi. Kakor hitro so si žanjec oddahnili, se mimobež založili s koščki vrtankov ali slivovih pogač ter se odžejali iz hladne pütre, so se zakadili po snopovje in ga jeli skladati v križe, lepo s klasjem navznoter, enega vrh drugega. Razvrščene v vrsto na strnišču so križe nazadnje povezali, vsakega zase, da jih ni prevrnil vihar in razmetal po njivi.

Veličastni žitni križi! Svetilniki širnih prekmurskih poljan in njih posvečevalci! Koliko ust ste nasitili, koliko revežev prehranili! A kolikokrat ste zrl nemočno na domače otroke, uhajajoče v svet »za boljšim kosom kruha«! Le Bog nebeški ve, koliko jih je potlej-kljub težko žvenketajočim mošnjam-pogrešalo skorjico domačega kruha, zapečenega v prostorni krušni peči!

Nekdanji »križi« na njivi

V križe zloženo snopje se je kaj kmalu presušilo do kraja, če pa je prišlo vmes neurje s ploho, so jih »odkrižali« in razstavili snope navpik, da so se presušili čezinčez. Dodobra suhe so končno naložili na voz široko razpostavljenih lestvic, tako imenovane rebrnice in jih visoko naložene vozili z vprežno živino na domače gumno pa pod zastrž, na štale, na huto in še na parmo (senik), jih tam tesno zložili in čakali, da pride k hiši neizogibna, pa vendar pričakovana nadloga, mašin.

Tačas je Peter, vrhunski mašinister v vasi, že natanko pregledal svoj mašin, lokomobilno samohodko, ali kakor so mogočen stroj imenovali z malce popačeno madžarsko izposojenko: magajār. Znanemu mehaniku na Goričkem, bivšemu lastniku, od katerega so trije vrti kupili skoraj novi stroj, je zaupal poprej vsa popravila in naročila, če je bilo treba kaj nadomestiti. In potem je zapeljal mašin najprej na vaško trato, da je zmlatil nekaj vozov žita najbolj potrebnim in ga tako dodobra vpeljal, nato pa na konec vasi ali nasredo, saj je imel vedno »v zakupu« vsaj pol vasi, navadno njen dolnji krak, kjer je tudi sam domoval s svojima pomočnikoma; bila sta to Ivan in Jožko, z gizdavim nazivom »anlegara«. Za razliko od Petra, strojnika, ki je upravljal t.i. »peč« ali lokomobilno, sta tadva skrbela za drugi del mašina, za mlatilnico. Menjaje se vsakih nekaj ur sta spuščala zvrha snopje v »drumlin«, odprtino z jeklenim valjem; ta je z velikansko naglico vrtenja sčista oččelil klasje in potem s pomočjo lesenih vilic pretresel ter izrinil slamnati del snopa.

Mlačev z mašinom je zahtevala veliko pridnih rok; nobena hiša ni imela dovolj ljudi za to opravilo, zato je vsaka po nepisanem pravilu pričakala bližnje sosede in sorodnike na pomoč. Prišli so največkrat brez posebnega vabljenja, zgolj po obvestilu. Z visoko naloženih skladovnic snopja je bilo treba dol metati posamične snope in jih vlačiti do delavca z »rasujami« (vilami), ki jih je nabadal in metal sproti na mlatilnico. Tam sta ob anlegarju dve dekleti ali fanta, skratka dva mlajša človeka stoji odvezovala snope in jih podajala anlegarju. Odvezovalca sta morala biti dovolj resna in oprezna, obenem pa dovolj krepka, da ju ni napačno podani snop povlekel v žrelo mlatca, ono usodno luknjo, ki je požirala snope in bila tako najnevarnejše mesto pri mlačvi. Nesreč take vrste je bilo kar nekaj, ali pa se je ta ali oni spotaknil in telebnil v luknjo, pa mu je odrezalo roko ali nogo in jo razmesarilo.

Mlatilnica in oslica

Moški so mlatcu stregli spred in zad, spredaj pri vrečah oziroma pretikanju zasunov z različnimi vrstami izmlačenega zrnja, pritekajočega po raznih kanalih, odnašanju napolnjenih vreč in vaganju (tehtanju) le-teli ter odlaganju za spravilo. Največ pa se jih je zaposlilo zadaj pri vleki slame in odmetavanju le-te najprej na kola, voz-lojtrnik, z njih pa na nastajajočo »ošlico«, velikanski stog slame na kmetovem škegnju. Če ni bilo dovolj moških, so morale pri vlačanju slame poprijeti ženske, a gorje nežnim bitjem, ki so se v to podale! Ne le zaradi silne množine prahu, ki se je valil iz žrela mlatilnice, marveč tudi spričo naglice, s katero je bilo treba sproti vlačiti proč nenehno padajočo slamo. Spravitelji slame so se potili od nog do glave, a to še ni bilo najhuje: prah se jim lepil na spoteno telo in jim kožo takorekoč zamašil. Če jih je mašin »zasul«, so sicer vpili anlegarju od daleč, naj vlaga za božjo voljo počasneje, a ta tega ni vedno slišal ali pa ni hotel slišati. Mašinstri so si namreč prizadevali omlatiti dnevno čimveč gospodarjem. Od mašina oziroma mlatca je bilo treba spravljati proč še pleve in t.i. »vumeti«, kar so vzele v roke navadno starejše ženske.

Glavni mašinstar ali strojnik pa je skrbel za pogonsko silo, to je za dovoljšnjo količino pare v lokomobili in vode v njej. Ven in ven je moral tudi pokladati drva na ogenj. Ker pa je rad špilal gospoda mlačve, je moral to opraviti največkrat hišni vért sam, rad ali nerad. Enemu ali drugemu je izvabil ta strojni požoj marsikako kletvico, saj je požrl čuda drv, in to ne kakršnihkoli. Morala so biti čisto suha in trda, po možnosti grčasta, staro, razcepljeno penovje (panji) ipd. Tuintam je glavni strojnik sicer priskočil vrečarju na pomoč, a ne toliko zaradi pomoči same kot zato, da je ob tem kontroliral težo zrnja na vagi in beleženje prave teže. Od tega je bilo namreč odvisno »mérično«, delež pridelka, ki ga je moral kmet odplačati mašinstrom za mlačev.

Sploh pa so bili mašinstri nekakšni privilegiranci celotne mlačve. Imeli so svoj poseben stólek, mizico, postavljeno kje ob strani, proč od prahu, pod lugašom (brajdo) na primer ali pod kakim drevesom, v senci. Tja jim je vertinja (gospodinja) odlagala vrsto izbranih jedi in pijač. Imeli so namreč prednost, da so lahko počivali in se okrepčali tudi med delom, kakor sta se pač anlegarja menjavala na mlatilnici. Jedi so bile izvrstne in krepke, kot po nepisanem pravilu

meso iz tünke (čebra), s kvašenimi ugurkami (kumarami) ali na koščke narezano papriko in paradižnik, in še vrsta drugih dobrot, skratka pravcato gostüvanje v malem, kakor so radi rekali sami in se ga tudi pridno udeleževali. Rdečelični Peter, ki je kot nekak mašinski gazda največ posedal ob mizici in opazoval celotno dogajanje, je prigovarjal svojima pomočnikoma, naj si kar izdatno postrežeta, češ, rajši naj »poči blek« (trebuh), kot da bi pustili vnemar lepo rdečo bravino, ki se je šibila na mizici in zapeljevala vse živo naokoli.

Drugi delavci so še lep čas cedili sline in zavidali mašinistrom, ne da bi smeli prekiniti delo, dokler ni bil omlačen zadnji snop pšenice in je Peter zapiskal na fúčko (piščal) s ta nižjim, basovskim glasom v znamenje, da je pri tem in tem vértu omlačena pšenica. To je pomenilo le temeljito pospravljanje, pometanje in končno menjavo vreč, temveč tudi težko pričakovani odmor za vse delavce pri mlačvi. In malico, nič manj zaželeno. Vsem so kuhinjske ženske, »sakačice« po domače, postregle z vrtanki in kiflini, največkrat z makovimi, vért pa je hitel ljudem gasiti žejo. Če je bilo zjutraj ali zgodaj dopoldne, je prinesel najprej kanto žganíce, ta močne, navadno iz droži ali tropin, tako da je Rėjzenov Dogar že od daleč vzkliknil: »Dobro jutro, žganica, zhogom pamet!« Pri sleherni mlačvi so se namreč našli možakarji, ki so s svojevrstnim užitkom spravljali ljudi v dobro voljo in stresali polne malhe svojih šal. Celó med delom, koliko so utegnili. Tako zlepa ni bilo mlačve, kjer se ne bi ljudje oh sicer težkem delu tudi od srca nasmejali in razvedrili.

V poglavje o vedri plati mlačve z mašinom je treba prišteti tudi razne zvijače in igrice, ki so jih mlatiči posrečeno združili z delom, da se kljub vsemu ni zavlačevalo. Med njimi je bila najobičajnejša razvada, na moč šegava in razposajena, ki so si jo privoščili moški: ko so namreč vezali t.i. ščelínke – posebej le z vrha omlačene šope, namenjene za »sečko« (rezanico), so iznajdljivi fantje ter za tovrstne špase še zagreti možakarji ugrabili marsikatero brhko in leporaslo kmetičko, jo povezali v ščelinek in odnesli večkrat povezan živi sveženj pod zastrž (zastrešje) navrh ščelinkov. Tam se je morala odmotati, kakor je vedela in znala. To opravilo je spremljal kajpada urnebesni vrišč deklet in mladih žensk, ki so se

Sadovi zemlje in dela človeških rok (mlatitev)

na vso moč (ali nekoliko manj) otepale silnih moških rok in povresel, s katerimi so jih trdo privezali k že tako zajetnemu snopu. Le pri redkih, hudo pobožnjaških in starokopitnih věrtih so se morali dedci odreči tej tako mikavni zabavi in s tem vedrejši plati težaškega opravila. Bile so še druge igrice. Tu in tam so kakšno žensko zakopali v kopo slame in jo ob pomoči številnih lesenih vil »pošiknili« navrh nastajajoče »óslice«. Od tam se je zdrčala navzdol sama, kolikor ji niso pomagali ustrežljivi dedci, ki so z vilami sprejemali prihajajoče kupe in jih razmeščali vzdolž in počez stoga. Nemalokdaj so se mladim pri teh vragolijah radi pridružili celo priletni možaki, ogreti od pobliskavajočih zagorelih meč v onih nepozabnih časih, ko iz božje roke ustvarjene in moškimi na radost dane Evine hčere še niso nosile hlač. Pri vseh teh »podvigih«, polnih malce grobe, a hudomušne kmečke erotike pa ni smelo zastajati delo, sicer je prirobantil nadnje gospodar in se znesel nad preveč razposajenimi dedci.

Svoje igrice pri mašinu so imeli tudi otroci. Prevračali so se na skladovnicah snopja, se dričali s snopi navzdol, se »vozili« na njih po gumnu ali lovili miške iz stenskih lukenj ter jih zalučavali v zunanji valj drumlina, da so vzele konec že od silnega vrtenja. Vaška otročad je vztrajala ob mašinu večji del dneva, se divila silni moči razgrete »peči«, brzini vrtečih se koles in sikanju odvišne pare. Neugnani otroci so uživali že od vonju semarjenega strojnega olja, še bolj pa, ko je mašinister Peter »napuščal« (zaganjal) stroj skozi dve sikajoči medeninasti šobi; višek vseh užitkov pa je bila seveda fučka. Zavidali so vodilnemu mašinistru, da je lahko ne le fučkal, ampak sploh rokoval s tako veliko igračo. Blagor njemu!

Posebno vneto je vaška deca čakala premeščanja mašina. A na to je bilo treba kar dolgo čakati. Mlačev je trajala redno po več ur, pri premožnejših kmetih pol dneva ali tričetrt, nemalokdaj tudi po ves dan, če je nagajalo vreme. Pri krajših presledkih so delavci počakali kar na gruntu in se spočili, na račun dodatnih stroškov kmeta, seveda. Če je deževalo dalj časa, je mlačeči kmet na moč zabavljaj. Kako tudi ne bi! Moral je večkrat zakuriti ohlajeno peč, skratka našopati požrešno lokomobilo z neštetiimi naročaji drv in nepreštevnimi vedri vode, da je po dolgotrajnem »kašljanju« pridelala končno dovolj »danfa« (pare) za pogon. Do neplaniranega oddiha so delavci prišli tudi v primeru kake tehnične okvare, večinoma pri mlatilnici, ko je kaj zlezlo iz svoje lege, se polomilo ali če se je snel pogonski jermen in je bilo treba »ta črnega« prebintati v pravo lego. To izravnavo je lahko opravil seve le glavni mašinister, torej nihče drug kot Peter. V takem primeru si je porinil usnjeno kapo više na teme in namrdnil čelo v čimbolj važne gube. Ko pa je bila opravljena še mlačev žita (rži), ko se je pometlo gumno in spravila navrh grmajelina, je prišlo na vrsto njegovo glavno opravilo. Najprej je na mašinski fučki z več potegi na visoki tonski legi oznanil bližnjemu in daljnemu svetu konec mlačve in skorajšnjo selitev, nakar je pataknil samohodno objemko na glavno os pogonskega kolesa, povezanega s ta težkim kolesom »magajara«, si prižgal cigaretlin in z gibi silne važnosti pričel svoj manever premikanja stasitega mašina. To je lahko počel le on edini, te operacije ni zaupal ne drugim mašinistrom ne doraščajočima sinovoma, in ob tem premikanju velikana, pod katerim se je tresla zemlja, ga je spremljalo vse živo naokoli, vaška otročad pa kar z odprtimi usti. Le-tej je Peter, nebodilen, zaupal celo manjša opravila: k sosedu so lahko prenesli razna rešeta, mizico s stolom, malo večji dečkenci so smeli prepeljati mašinsko brizgalno. Z njo si si poredni dečki dali duška in pogasili marsikateri nevidni požar, navdušujoč se nad močnimi curki in pošpricali vsiljive mulce

naokoli, plašne deklice in prašne kolnike. Sploh je bil odvoz mašina velevažno opravilo, odkar ga ni bilo več treba vleči z dolgimi debelimi vrvmi in prerivajočo se množico ljudstva. Zdaj sta to nalogo hvalabogu opravila magajár in Peter. Sama samcata. In da je tehtnost tega početja prišla do izraza, si je Peter stoječ pokončno na železnem podiju ubogljivega magajára vtaknil cigaretlin v svoj okrašen špicigar ter kapo poveznil krepko postrani. Na tem podiju, okrašenem s križkražastim železnim ornamentom, je bil Peter v svojem elementu: energično je potegoval dolgokrake jeklene vzvode in usmerjal svoj mašin po edino pravi sredinski poti. Pri tem je kdaj pa kdaj lokomobila, zagnana od nenadnega krepkejšega potega živahnega upravljalca, zapuhala tako na gosto, kot da je zahrzala kobila, zdražena od prenapete uzde. Pri tem je hušknil skozi preklopljeni dimnik cel roj živordečih isker, da so kure in plašne ženske daleč odskočile. Ko je pripeljal mašin na nov grunt, je imel njegov šofer še lep čas dela z izravnavanjem.

Množica mlatičev pa je tačas, namesto da bi se mučila z vleko kot dolga leta poprej, lahko posedla okrog večkrat podaljšane mize v senci, na kateri so se že gnetle sklode z jedmi in pisani krožniki. In začel se je najprikupnejši del mlačve: skupni obed vaškega občestva, pospremljen s ploho dovtipov raznih vaških tipov, ki so vzbujali morje smeha in dali že tako izbranim jedem še posebno slast. Le kdo na bi prisluhnil Rejzenovemu Dögaru, ko je razdiral svoje šale, ali Mátjašu Vitézu, ko je norce bril iz vsega sveta! Pravi posladek je bil tudi, ko si prisluhnil Metčecovemu Jožkecu, ko je razgrinjal ljudem šegavo izustena čuda širnega sveta, ki ga je bil prekolovratil med prvo svetovno vojno. Tam pri Isonzi (Soči), pa potlej v laškem ujetništvu pri Mailandu (Milanu)! Omizje se je treslo, če so prišli še šegavi kmečki očunci z gorenje vasi, denimo Tsigánov Ferič, Rájtárov Gusti ali celo Rovátov Vanč! Marsikatera ženka se je držala za trebuh in če smeha ni mogla ukrotiti, je morala za nekaj časa proč od mize, drugače jo je kratkomalo zvilo.

Šale ali resnične šegave zgode so razkladali tudi mašinistri. Na moč zabavno je bilo, ko je Bálažov Jožko pravil, kako so Temlinov Ferenc pri svojih devetih križih prišrajali h Gerčovim, ko je Peter premeščal mašin k sosedu in čudeč se njegovi strumnosti in izvedenosti vzeli pipo iz ust, cuknili Jožka za pruslek (telovnik) in dahnili:

»Znaš, Jožko, či bi Kristuš šče zdaj po zemli hodo, bi zagvišno tudi našega Petra za rimpápo postavó. Bog i bogme bi ga!«

Podobnih štorij, začinjenih s humorjem, je bila še cela vrsta. Na primer, kako se je brkati učitelj Rákóczi spovedoval z natančno izpisanim lističem storjenih pregeh, ali kako je kaplan starega Copeka verouka učil, kako je brezdomski revček Ajákajné dobil »košarico« od farovške kuharice, v katero se je bil zatreskal. Kaj šele šaljive in okrogle o vaškem čudaku Sūni-dūniju! Ali kako je Bajžin kuma krišpal svoje telo in ga spodbujal k zgodnjemu vstajanju! Vért domačin se je skoraj že bal, da družčina sploh ne bo hotela od mize. Pridno je polnil bokal za bokalom in jih nosil razigranim pivcem, ki jim je dobra kapljica še dodatno razvezala jezike, pa najsí je bila čisto navadna šmarnica. Pomešana s »kiselo vodo«, kot so rekali slatini, radenski ali petanjski, ki jo je kmet prifural cele cekre na škripajočem kolesu, je dala šmarnica odličen špricar, da je kar »švrnelo« in se pokadilo pred žejnimi usti. Po sladkih gibanicah ali presnih pogačah, ki so nazadnje priromale na mizo in kronale bogato pojedino, se je kiselkasta pijača še posebej podala. Vsestransko zadovoljenim mlatičem sta se kar sama od sebe razvezala jezik in srce v sproščeno pesem. In ker je vaško srenjo najbolj razgreel Dogar in

jih že od jutra bodril duha z žganico, je bilo treba ustreči najprvo njegovi želji in zapeti njemu najljubšo:

»Zaplula, zaplula je barčica moja...«

Iz dodobra oplaknjenih grl je donela pesem v ubranem večglasju čez nič koliko škegnjev in plotov ter oznanjala sproščeno kmečko veselje ob končanem vzajemnem delu, ko so vsi dali vse od sebe, ne meneč se za plačilo. Pesem, ljudska pesem iz razgiranih grl je bila ona čarna moč, ki je vlila ljudem novih moči, pozabljeni so bili žalji in prašnate srage sprijetega znoja – kot prerojeni so zapluli dalje, koder so čakale ljudskih rok še nezmlačene skladanice snopja. Z eno besedo: veselo na delo! – Nihče ni izustil gesla krilatega, a je tičalo v ljudeh kot nekaj prvinskega, domala nagonkega. Kje so leta, ko so bili kmečki ljudje še židane volje, se imeli radi in bili v polnem zamahu svoje ustvarjalnosti? Ko so lahko dali duška svoji preprosti biti, oplemeniteni v ljudski pesmi! Se bodo sploh še kdaj vrnili časi, ko si se počutil gospodarja, kmetič dragi, karseda svobodnega, nezapostavljenega, brez moreče skrbi za prodajo pridelkov in ti je pesem odhajajočih mlatičev prevzemala dušo in srce:

»Hvalo dajmo s hiže tē Bogi vsemogočnomi,

naj dā vse zadovolē gospodari našemi!

Puno gūmlo silja, parme pune slame,

pune kleti, pune škrinje, zrnja navrhē...«

Lojze Kozar

Hiša ob meji

Težka avgustovska noč. Zrak je poln sopare, ki otežuje dihanje in povzroča potenje pri najmanjšem naporu. V skromni hiši poleg gozda na gornjem delu Gorenjega Senika je mir in tišina, saj je noč prešla svojo prvo polovico in se nagiba proti jutru, ko se mlada gospodinja Lina zbudi iz rahlega spanja, ker jo je vznemirilo globoko bučanje in oddaljeno bliskanje iz Babjega kota. Tudi mož Viktor je bil že buđen in ji je rekel:

»Spi, Lina, spi. Do jutra je še daleč.«

»Zbudilo me je oddaljeno grmenje ob tej nenavadni uri, saj grmi navadno v večernih ali jutranjih urah. Sredi noči pa navadno ne.«

»Dobro je, da grmi. Če pride dež ali celo naliv, bodo gobe rasle, da jih ne bom utegnil pobirati.«

»Ti samo na gobe misliš, mene pa je vedno strah, ko jih greš nabirat, da se ti kaj ne zgodi.«

»Le kaj bi se mi lahko zgodilo?«

»Ko iščeš gobe, moraš gledati samo v tla in ne pred sebe. Pri tem pa lahko prideš preblizu meje in vojak v tisti kletki na visokih drogovih te lahko ustrelil kot zajca. Saj veš, da se državni meji niti približati ne smeš.«

»Tako blizu meje ne grem. Res pa je, da najdem največ gob prav tam. Drugod jih namreč iščejo tudi drugi, tistih najdišč se pa vsak ogiblje.«

»Poslušaj,« se je vznemirila Lina. »Slišiš motor? Nekdo gre k nam.«

»Grmi, ni motor,« je rekel mož, toda že je od ovinka sem močna luč oplazila okno in na dvorišču se je ustavil vojaški džip. Že v istem hipu so se zaslišali močni udarci na vrata s pozivom:

»Odprite, policija!«

Lina je v naglici vrgla nase haljo, Viktor pa je godrnjal:

»Kakšen vrag pa jih nosi tukaj sredi noči,« toda ni domislil do konca, že je čutil na prsih revolversko cev, da je naglo dvignil roke. Dva civilista sta bežno pokazala neki papir in že sta odpirala omare, izvlekla predale in začela razmetavati stvari po sobi.

Lina je planila k otrokovi postelji in hitro vzela triletnega otroka na roke in stopila v kot, kamor ji je pokazal vojak v uniformi, ki je stražil Viktorja. Močna svetloba iz žepnih svetilk dveh preiskovalcev je begala kot nora po sobi in kdaj kdaj zbledela vpričo močnih bliskov nevihte, ki se je naglo bližala. Otrok se je zbudil in se prestrašil navzkrižnega bliskanja luči in v naravi in je začel na glas jokati, da ga je Lina stiskala k sebi in ga tolažila. Ko so bili predali prazni, sta civilista razkopala še posteljo, zmetala svete podobe s sten. Potem sta preiskala še kuhinjo in klet.

»Nič nismo našli, toda to je toliko slabše za vas,« je rekel eden izmed civilov.

»Kaj pa naj bi našli?« je vprašal Viktor mirno in brez strahu.

»Dokaze za tvoje zločinsko delovanje. Toda to je slabše zate. Kaže, da si prebrisan zločinec, ki zna svoje hudodelstvo skriti. Toda odkrili ga bomo, prej ali slej. Aretirani ste in greste z nami!«

Preden se je Viktor zavedel, kaj se dogaja, je že imel na rokah lisice in onadva v civilu sta ga že potiskala prek praga in ga porinila v džip na zadnji sedež medse, oni v uniformi je sedel za volan in džip se je pognal po ozkem kolovozu na veliko cesto, ne da bi se Viktor mogel posloviti od žene in otroka.

Začele so padati debele kaplje in razbesnela se je huda nevihta, ki je džip silila k robu ceste, da je moral voznik zelo paziti, da jih ni spodneslo, saj je začelo strahovito liti, obenem pa je treskalo in bliski so drug za drugim zaslepljivo parali temo. Toda za kratek čas se je nevihta unesla, saj so vozili z njo v nasprotni smeri. Viktor je ugotovil, da vozijo skozi Monošter, kjer se pa niso ustavili, ampak vozili naprej proti Sombotelu. Tam so ga preselili v drugo vozilo, mu dali drugo stražo, vojaško, in z drugim šoferjem so se odpeljali. Stekla v avtu so bila v tem delu, kjer je sedel Viktor, neprosojna, da ni mogel določiti, kam ga peljejo. Vedel je samo to, da je vožnja trajala dolgo in da je čim dalje več prometa okrog njih, kakor da se bližajo velikemu mestu in Viktor je slutil, da so nekje v bližini glavnega mesta Budimpešte. Že dolgo je bil dan, ko so pristali na nekem dvorišču, ne da bi mu sploh kaj povedali, kje so. Po vseh okoliščinah je Viktor spoznal, da so na dvorišču velike ječe, kjer so ga spustili iz vozila in mu odkazali celico, kamor so ga zaklenili samega. V večernem mraku mu je ječar prinesel jetniško progasto obleko in svojo civilno je moral sleči in ječar jo je odnesel. Gotovo so jo natančno preiskali.

Ves dan Viktor ni nič jedel. Pa to ni bilo najhujše, ampak hujša je bila žeja, kajti dan je bil vroč. Namesto večerje je bil prvič zaslišan. Zapisali so njegove osebne podatke in ga silili, da jim pove, s kom in kako se je povezal, kajti imajo neizpodbitne podatke, da je špijon, ki je imel tajne sestanke s slovenskimi špijoni in Titovo bando, zato nima nobenega smisla karkoli tajiti. Če bo priznal, se mu bo štel v zmanjšanje kazni. Če bo pa trdovratno tajil, bo kazen toliko hujša, kajti ne gre samo zanj, ampak za vso tisto bando, ki je povezana z njim in s sovražniki države.

Ko zaslišanje ni imelo nobenega uspeha, so se ga lotili s pretepanjem. Trije silaki so ga zvezali, ga položili na klop in ga s tankimi palicami pretepali po podplatih. Že prvi udarec je bil strašno boleč, vsak naslednji pa je bolečino še

povečal do norosti. Ni ga bolelo samo v podplatih, ampak bolečina je kljuvala predvsem nekje v možganih s tako silovitostjo, da bi skoraj zblaznel. Pa je utonil v nekakšen grozen spanec, iz katerega so ga ponovno in ponovno zbudili s polivanjem vode. Samodejno je široko odpiral usta, da bi ujel nekaj kapljic vode in utešil žejo, toda od bolečin se mu je vzdigoval želodec in se upiral karkoli sprejeti vase. Viktorju se je zdelo, ko se je za nekaj minut prebudil, da muka traja že dneve in dneve in da neprestano vpijejo nad njim:

»Priznaj, da si špijon, priznaj, sicer te bomo ubili, saj nisi vreden, da živiš. Priznaj in boš rešen trpljenja, špijon!«

Kako naj priznam, ko komaj vem, kaj je špijon in kaj bi radi od mene. Napol mrtvega so ga privlekli nazaj v celico, kjer je počasi prišel k sebi in se zbudil iz nezavesti. Razboljeni podplati so ga pekli do norosti in ni bilo ničesar, s čimer bi si lahko nekoliko olajšal bolečine. Njegovo ležišče je bilo nekakšen malo višji prostor iz betona brez kakršnega koli ležišča in brez vsake odeje.

Tako je doživljal Viktor vse dneve celih pet tednov. Vsak dan zaslišanje in strašni udarci in neprestan pritisk na njegovo zavest: priznaj, da si špijon, priznaj da si špijon in rešil se boš trpljenja.

Včasih, ko je bila muka prehuda, ga je prevzela nora misel: Rekel bom, da sem res, samo da me za nekaj časa nehajo pretepati. Toda kaj naj jim natvezem, s kom sem povezan? To je nora. Samo zapletel se bom. Moram ostati pri resnici, pa naj me tudi ubijejo, ne morem drugače. Bog mi pomagaj? Nikoli več ne bom videl svoje drage žene. Pa tako rada se imava, kaj bo brez mene! In moja mala Gitka? Saj ji je ime Margitka, pa ji pravimo krajše kar Gitka, kako ljubka je, kako lepa mala deklica. Jo bom še kdaj videl? Ob misli na vse, kar je pustil doma, se je Viktorju tako stisnilo srce, da je začutil močno topo bolečino pri sreč, ki ni hotela popustiti, da bi zajel sapo.

To se je ponavljalo vsak dan skozi celih pet tednov, da je od Viktorjeve močne moške postave ostal samo še nekakšen zverženi okostnjak. Toda Viktor je najhuje vendar nekako preстал in bil odločen, da bo govoril samo resnico. Ko so mu predložili, da vedo za vsak dan, ko je zgodaj zjutraj šel proti državni meji, včasih še v mraku in mu pokazali zapisan datum in uro, je rekel:

»Saj tega nikoli nisem tajil. Rekel sem, da sem takrat šel proti meji. Toda nisem se srečal nikoli s kakim človekom. Vedno sem šel samo nabirat gobe. Te so rasle vsepovsod, toda drugod so jih pobrali drugi.«

»Saj nam ne gre zate, ti si bil samo navaden švercar, ki je prenašal podatke. Glavni je bil tisti, ki si mu ti služil in ki je tebi izročal tajne podatke o naši državi, da jih ti spraviš na Titovo stran. Saj ti niti vedel nisi, kaj prenašaš in kaj izročаш sovražnikom naše države. Zato priznaj in ti zagotovimo, da kazni ne bo huda.«

Viktorju nobeno dobrikanje ni pomagalo, držal se je resnice in po petih tednih je nasilje prenehalo. Na meji so prišli ljudi, ki so se kmalu zapletli v nekakšno zmešnjavo in je vse kazalo, da so sedaj imeli prave v rokah.

Nehali so Viktorja mučiti in zasliševati in poslali so ga v Kistareso, kjer je Viktor po petih tednih prvič zopet spal na ležišču, ki ni bilo samo goli beton. Tudi Lina je zdaj zvedela, kje je mož in česa ga dolžijo. Po treh mesecih so ji dovolili prvi obisk. Dobro, da ga Lina ni videla prej. Prestrašila bi se ognja, ki mu je gorel v širokoodprtih očeh in mu je dajal videz blaznosti. Zdaj se je že nekoliko znašel in ogenj v očeh je ugasnil, da je bil skoraj tak, kakor ga je vsak dan poznala. Nista si mogla stisniti rok, ker sta lahko govorila samo od daleč drug z drugim, saj sta se gledala prek dveh železnih pregrad in ob Lini je bil vojak z brzostrelko, med pregradama zopet vojak in za drugo pregrado Viktor in ob njem

oborožen vojak. Govorila sta lahko samo pet minut in si nista vedela kaj povedati, tako ju je presunilo čustvo ob snidenju, samo jecljala sta. Pri prvem in drugem obisku sta tistih nekaj besed povedala slovenski in je bilo v redu, pri zadnjem obisku, ko je Lina imela s seboj tudi Gitko, pa sta komaj slovenski spregovorila dve besedi, že so ju prekinili in rekli, da je dovolj, ker bi se morala pogovarjati samo v madžarščini. Vojak med pregrajama je bil toliko dober, da je segel čez pregrajo, vzel Gitko Lini iz rok in jo ponudil Viktorju v poljub. Gitka je zajokala, se oklenila očeta z obema rokama in ga ni hotela izpustiti in pretresljivo jecljala: »Ati, ati, ati!« da jo je moral vojak dobesedno odtrgati od očeta in jo dati nazaj na Linino stran. Vojak je imel mokre oči. Morda je tudi on imel doma malo deklico, ki je že dolgo ni videl.

»Ne boj se, Viktor, doma je vse po starem,« je še zaklicala Lina, ko so jo s silo spravili iz sobe za obiske.

Potekla so tri dolga leta strahu, negotovosti, čakanja in upanja ter bolečega hrepenenja. Potem pa so nekega dne Viktorja nenadoma poklicali v pisarno, mu dali potrdilo za brezplačno vožnjo domov.

»Preiskava je končana in nič vam nismo mogli dokazati, zato ste prosti in lahko odidete domov. Kot nadomestilo za tri leta, ki ste jih preživeli v preiskavi, vam priznamo deset tisoč forintov v enkratnem izplačilu. To boste dobili po pošti. Preglejte svoje stvari, če kaj ne manjka. Če kaj manjka, se pritožite, sicer pa srečno pot.«

Viktorju se je zdelo, da sanja. Ko se je preoblekel v svojo obleko, mu je bilo vse preveliko in je viselo na njem kakor na kolu. Poiskal je prvi avtobus do Monoštra in se odpeljal s tega kraja trpljenja in negotovosti. V Monoštru je avtobus na Gorenji Senik zamudil in se je podal na to kratko pot peš. Vasi, skozi katere ga je vodila pot, so se mu zdele prazne in so tudi bile prazne, saj so prav v teh treh letih precej slovenskih družin odselili nekam globlje v čisto madžarske kraje. Na Gorenjem Seniku nikogar ni srečal in to mu je bilo zelo prav, saj bi pri snidenju bil gotovo v zadregi, ko bi ga spraševali, kako se mu je v tem času godilo.

Ko je Viktor stopil na domače dvorišče, ga je spreletelo mehko, ljubeče čustvo. Našel je vse tako, kakor si je neštetokrat v spominu zamišljal. Vse v lepem redu, vse snažno in pometeno, drva na svojem mestu in lepo zložena, rože na oknih v polnem cvetu, še črni poharvan pas na stenah pri tleh je bil pred kratkim obnovljen, vse je pričalo o Linini veliki skrbi in zavzetosti za red in snago.

»To je Lina, žena, mati! Štiri ogle je držala in podpirala s svojimi slabotnimi rokami tri leta. Sama. Hvala ti, žena! Zdaj bova dva in bo lažje. Toda hiša je zaklenjena. Kje neki je? In Gitka? Me bo poznala?«

Stopil je okrog hiše in na trati zagledal lepo počesano in snažno oblečeno Gitko, zdaj že veliko šestletno deklico, ki je sedela na robu ponjave s fiziološkimi stroki in pregledovala stare fotografije, ki jih ji je dala Lina, da ji ne bi bilo dolg čas.

»Gitka!«, jo je poklical oče.

Obrnila se je k njemu in ga nekaj časa gledala. Potem ji je bliskoma prišlo v zavest. »Ati!« je vzkliknila in mu stekla v objem in nekaj časa sta bila brez besed, samo solze so pričale, kakšna radost in ganjenost jima razburja notranjost. Potem je oče vprašal:

»Kje pa je mama?«

»Na mejo je šla delat. Šla bom ponjo.«

»Ne, ne hodi. Saj bo prišla, ko delo končajo.«

Pri sosednji hiši je žena Mejca videla, da se je Viktor vrnil.

»Grem, da mu povem, kako smo veseli, da je doma. Skočim pa tudi po Lino, naj pride domov. Kako bo vesela, sirota, toliko je pretrpela.«

»Zenske samo nase mislite. Kaj pa on? Misliš, da so njega v vato povijali?« Toda Mejca ga ni več slišala, že je bila pri Viktorju, ga objela kakor sina in se resnično raznežila od veselja, da je zdrav in da je doma, potem pa nič ni poslušala Viktorja, naj žene ne obvešča, saj bo tako kmalu večer. Mejca je šla, kot bi jo veter nesel po dolini navzgor do Brezdena, kjer je bilo slišati delavce, ki so rahljali preorani in zrahljani pas tik ob državni meji, da bi se lahko takoj poznala vsaka človeška stopinja, če bi stopil nanj. Obstala je oddaleč in poklicala Lino k sebi:

»Tako sem vesela, da ti ne morem povedati: Viktor, mož se ti je vrnil. Doma je. Oprostili so ga, ker nič ni kriv. Daj sem grablje, bom jaz namesto tebe delala do večera. Ti samo beži! Moj Bog, hvala ti!« in se je znova razjokala, dobra duša.

Po tolikem trpljenju se je naselila radost v Linin dom. Hiša se je napolnila z otroki, kajti Gitki so prišli delat družbo še Francek, Irena in Melita, zdravi, bistri in veseli otroci ter radost Viktorja in Line, ki sta v visoki starosti še doživela, da je državna meja sicer še obstajala, vendar bolj samo na papirju, kakor pa v resničnem vsakdanjem življenju, saj sta tako Madžarska kakor Slovenija bili v Združeni Evropi.

Semena, ki kalijo

Pšenica je zrela le julija, skoraj ves ostali čas leta pa porabi za rast. Če bi kdo opazoval naša polja na primer sredi novembra, bi žalostno ali celo obupano vzkliknil: »Vse umira. Vsega bo konec.« Toda, če bi pogledal malo pozorneje, bi našel semena, ki spijo v zemlji, ali bi pa opazil že prve poganjke, prve znake za novo žetev. Ne samo s pšenico, tudi z ostalimi rastlinami je tako. Za rast in zorenje je potreben določen čas, šele nato nastopi čas žetve, oziroma čas zrelih sadov.

Ker je človek del narave, se tudi z njim dogaja podobno. Pred nekaj deset leti je bilo v naših župnijah veliko novih maš, v minulem letu pa ni bilo niti ene v vsej mariborski škofiji. Čas žetve je namreč minil in spet je potrebno pripravljati zemljo, sejati, okopavati in tudi čakati, da Bog da rast. Zemlja naših župnij je gotovo dobro oskrbovana. Zanj skrbijo duhovniki in mnogi zavzeti verniki, člani raznih skupin, predvsem molitvenih. Tako smemo upati, da semena v tej zemlji ne bodo propadla, temveč vzklija in obrodila sad.

V osmih župnijah našega pastoralnega področja semena duhovnih poklicev že klijajo, nekatera so komaj pognala klico, ki se prebija skozi zemljo, druga semena so že rodila rastlino, ki se vse bolj razvija in nekatra so že prav blizu žetve.

Najnežnejši poganjki rastejo v zavetju malega semenišča. Trinajst jih je v škofijskem malem semenišču v Mariboru, trije so v salezijanskem zavodu v Želimljem in en pri minoritih. Vseh malosemeniščnikov je torej sedemnajst. Vseh škofijskih bogoslovcev iz širih pomurskih župnij je devet, štirje pa so pri redovnikih. Torej 31 semen kali in se razrašča v bujno rastje. Kako poteka ta rast, se da razbrati iz sledečih zapisov nekaterih naših semeniščnikov in bogoslovcev. Bog daj, da bi vsi dočakali tudi čas žetve!

Simon se je oglasil in mu rekel: »Učenik, vso noč smo se trudili, toda na tvojo besedo bom vrgel mrežo!« (Lk 14, 14)

Lovili smo, izbrali poti v življenju; besede »Hodi za menoj«, pa so nas premamile! Na tvojo besedo, Gospod, smo krenili za teboj. Sedaj pogumno stopamo po poti, ki vodi do oltarja.

Semenišče – kaj je to? Je katoliški dom – internat, kjer se fantje pripravljamo na vstop v bogoslovje in se učimo živeti ter rasti v prave krščanske ljudi. Trenutno nas je pomurskih semeniščnikov v Slomškovem dijaškem semenišču v Mariboru kar trinajst, to je polovica vseh (27) rednih semeniščnikov. Pri nas poteka tudi t.i. pripravljalni letnik, namenjen vsem, ki so končali triletno šolo in želijo vstopiti v bogoslovje. Teh je pet, dva tudi iz Pomurja.

Ena izmed najlepših stvari v semenišču je prav gotovo daritev svete maše, s katero sklepamo dan (maša je zvečer) in se Bogu zahvalimo za prijetne in nekoliko manj prijetne stvari. Vendar pa ni samo semenišče kraj za zorenje duhovnega poklica. Na prvem mestu je družina, iz katere izhaja posamezni semeniščnik. Družina je prvo semenišče. Predvsem od družinske molitve, od žrtev in odpovedi članov družine in od njihovega razumevanja je odvisno življenje tistega, ki se odloči za duhovni poklic. Ravno starši so tisti, ki s svojim lastnim življenjem kažejo pot otrokom. Če je zgled dober, bo otrok hodil po poti luči, če pa sta že starša malomarna, kaj bo šele z otrokom! Pregovor pravi: Mlad volk se uči tuljenja pri starem. Pomembno vlogo pri odločitvi za duhovni poklic ima tudi župnija.

Izhajam iz turniške župnije, ki je prажupnija in mati več prekmurskih župnij. Življenje župnije je čudovito. Ko čutiš in slišiš, da nekdo zate stalno moli, ti je to velika vzpodbuda. Toda vselej ni lahko. Kolikokrat je potrebno reči posvetnim stvarem NE in Bogu DA!

Za semenišče in s tem za duhovni poklic sem se odločil po birmi, takrat sem tudi vstopil v krog ministrantov. Že od takrat sem večino prostega časa preživel na župnišču in v cerkvi. Ko pa sem vstopil v malo semenišče, sem začutil, da kamor grem jaz, gre v mojem srcu z mano vsa župnija in vsi, ki zame molijo. Bog jim povrni!

Sveto pismo pripoveduje: »Ko je Gospodar šel na potovanje, je poklical služabnike, da bi jim razdelil premoženje. Prvemu je dal pet talentov (v tedanjem času velika denarna vsota), in ta je pridobil drugih pet, drugemu je dal dva talenta in pridobil je dva druga, tretjemu pa je dal en talent in ta ga je zakopal. Duhovnik, ki je podoben tretjemu (ki talent zakopa), zame ni duhovnik. V duhovnem poklicu se bom potrudil, da bi bil podoben prvemu služabniku, da bi namreč znal uporabiti vse talente, ki mi jih je podaril Bog, kajti le tako bom lahko v službi Bogu in bližnjemu.

Današnji svet je poln laži, prevare, tatvin in umorov. »Kdo pojde na Gospodovo goro, kdo bo stal v njegovem svetišču? Kdor je nedolžnih rok in čist v srcu!« (prim. Ps 23) Da, ali ni to duhovnik, po katerem ta naš krvaveči svet tako kliče! Gospod! Pošlji delavcev, slišimo v prošnjah. Vendar, ali niso nekateri včasih podobni Pilatu, ki je Jezusa dal križati, le da bi ostal v službi! Da, bojijo se srečati duhovnika ali celo govoriti z njim, da ne bi slučajno izgubili službe. Duhovnik je zelo potreben današnjemu svetu, pa najsi je še tako osovražen. Le kako ne, saj so samega Boga – Jezusa mučili in križali, kako, da ne bi duhovnika! Vendar, ali ni to najlepše za ves duhovni zbor: dati svoje življenje, ga darovati za zveličanje drugih, ki so še tako potrebni očiščenja svojega samoljubja in svoje grešnosti.

Na koncu, dragi bralci, vas lepo pozdravljam in vam kličem, da še molite za nas, ki smo začeli stopati po poti do božjega oltarja. Gospod, daj da bi nekoč lahko povzdignili kelih in zapeli večno »Glorio« tebi, ki si nas poklical! Gospod, tukaj sem, pošlji mene!

Andrej Sraka, malosemeniščnik

Sem David Kraner iz župnije Gornja Radgona in dijak Malega semenišča in Srednje lesarske šole v Mariboru.

V semenišču mi je najlepše takrat, kadar nas obišče g. škof. Njegove besede mi dajejo poguma, da vedno bolj vztrajno stopam po poti do duhovniškega poklica. Dnevni red v semenišču začnemo s skupnimi hvalnicami, s katerimi častimo Gospoda in začnemo živeti nov dan. Skozi ves dan je čas za učenje. Zvečer pa imamo sveto mašo in večerno molitev. V prostem času imamo možnost razgibati se v telovadnici z igro nogometa, košarke ali namiznega tenisa. Po deseti uri zvečer je čas namenjen počitku.

Gotovo je k moji odločitvi pripomogla molitev v domači družini, saj vsako jutro skupaj molimo jutranjo molitev, opoldne angelovo češčenje in zvečer rožni venec in večerno molitev.

Veliko spodbudo za duhovniški poklic sem dobil na zlati maši očetovega strica, danes že pokojnega Franca Bračiča. Šele takrat sem videl kako je bil v božji službi vztrajen in goreč duhovnik. Od takrat naprej me je misel na duhovniški poklic vedno bolj vznemirjala. Bog me več ni pustil pri miru. Vedno bolj jasno sem čutil Božji klic, še posebej takrat, ko sem hodil pred birmo k prvim petkom in k devetdnevnici. Nato pa je prišel srečni dan birmo. Pri birmi sem še posebej jasno zaslišal Božji klic, ki se mu nisem mogel več upirati. Tudi spodbude doma in od gospoda župnika so vplivale name, da sem se odločil za malo semenišče.

V duhovniškem poklicu je najlepše to, da duhovnik oznanja Jezusa Kristusa in more darovati sveto mašo, da pomaga ljudem in jih vodi na pot nebeškega kraljestva.

David Kraner, malosemeniščnik

Sem iz župnije Gornja Radgona in obiskujem pripravljalni letnik teološke fakultete. Ker so za mano tri leta bivanja v malem semenišču, bom na kratko predstavil semenišče in sebe.

Ob vstopu v semenišče se način življenja mladega fanta kaj hitro spremeni. Prilagoditi se je treba delovnim navadam, ki spadajo v skupnost, v kateri živiš. V semenišču se dan prične ob šesti uri z molitvijo hvalnic. Po tej molitvi je čas študiranja. Študij poteka čez ves dan, seveda pa je med študijem tudi predah in malica. Z učenjem končamo ob 20. uri, ko imamo sveto mašo, ki je zahvala za vse dobro v preteklem dnevu in prošnja za Božje varstvo v prihodnje.

Cilj semenišča je, da dijak spozna svojo poklicanost in jo začne živeti. Na poti do duhovniškega poklica ne manjka spodbud, ob katerih je mogoče rasti. Takšna spodbuda mi je domači župnik in njegovo veselje, odprtost in pobožnost. Njegova prijaznost in pozornost do ljudi me priteguje za oznanjevanje evangelija. Že zgodaj se mi je vtisnilo v zavest, da je za človeka nekaj najlepšega, če drugim in sebi približuje sporočilo evangelija; da bi se ljudje ljubili med seboj, da bi drug drugemu ne delali krivic, da bi si med seboj odpuščali.

Življenje v skupnosti semenišča me gradi. Tu si pridobivam delovne navade, skupnost me uči druge razumeti in poslušati, nimam strahu, da bi bil osamljen,

imamo iste cilje, povezuje nas isti duh in bratstvo. Smo kot mozaik, kjer je za vsakogar mesto, kamor vsak vgrajuje svoj prispevek. Od posameznika pa je odvisno, kakšna skupnost bo nastala.

Martin Dolamič, pripravljalni letnik teološke fakultete

Živeti v semenišču pomeni v sebi nositi željo po duhovniškem poklicu. Semenišče je za mlade fante neke vrste dijaški dom, kjer je dovolj priložnosti za spoznavanje in prepoznavanje poklicnosti. Razlika od ostalih internatov je v tem, da vsak dan skupaj molimo in smo pri maši. Takšen način življenja pripomore k temu, da se duhovno bogatimo ter rastemo v veri, upanju in ljubezni do Boga.

Mariborsko malo semenišče je dobilo ime po svetniškem kandidatu škofu Antonu Martinu Slomšku. Duhovnika, ki vodita to skupnost, nam poleg duhovnega vodstva pomagata pri učenju. Da ohranimo vero v svojih srcih skozi vse šolsko leto, imamo nekajkrat na leto tudi duhovno obnovo (rekolekcijo). To je čas, ko pustiš pri miru svoje prijatelje, ne misliš na učenje, ampak se posvetiš samemu sebi ter se poglubiš vase.

Živimo po načelu: »Z Bogom začni vsako delo, da bo dober tek imelo.« Tako začnemo dan z jutranjo molitvijo. Molitev hvalnic molimo skupaj z g. ravnateljem in g. prefektom. Jutranje molitve se udeležijo tisti, ki jim zgoraj zjutraj še ni treba v šolo. Čas kosila je ob 12. uri in takrat molimo opoldansko angelovo češčenje. Vsak dan sklepamo z daritvijo svete maše ter z večerno molitvijo.

Največ časa pa je seveda potrebno posvetiti učenju. Učne ure so razporejene čez ves dan. Zbrani smo v učilnici in prisoten je tudi eden izmed predstojnikov, ki nam pomaga pri učenju. Da moremo biti pri učenju zbrani, je v času učnih ur v učilnici tišina. Časa za učenje je vedno dovolj, le volja je potrebna.

Najbolj pester in priljubljen so seveda proste ure. Svojo odvečno energijo lahko sprostimo v telovadnici, ki je v kletnih prostorih frančiškanskega samostana. Tudi za ukvarjanje z glasbo nam semenišče nudi veliko možnosti, saj je omogočeno učenje klavirja. Z vztrajnostjo in voljo je mogoče ob igranju določenega instrumenta v štirih letih veliko pridobiti. Prosti čas pa je namenjen tudi sprehodom v naravo.

Letos sem končal srednjo šolo in s tem tudi bivanje v malem semenišču. Z veseljem se spominjam vseh preživetih dni v malem semenišču.

Danijel Lasbaher, bogoslovec, 1. letnik

Oktobra bo začelo teči peto leto, kar sem v bogoslovju. Kaj je tam najlepše? Težko je reči. Veliko je lepega, kdaj tudi grenkega, kakor povsod v življenju. Mogoče je zame najlepši ravno občutek, da tečem po pravi poti, po tisti izmed mnogih, na katero me Gospod kliče. Mogoče kdaj padem, grem kdaj hitro, kdaj spet počasi; a vendar grem naprej in sem bliže temu, k čemu me Gospod kliče.

Spoznal sem, da me Gospod kliče na pot duhovništva. K temu spada šest let vzgajanja in usposabljanja v bogoslovju. Dolga in vendar prekratka doba za tako zahteven poklic – biti svetilka, ki kaže ljudem pot k Očetu, pot k Bogu. Kot v vsaki skupnosti mora biti določen red tudi v bogoslovju. Skupna dejavnost se začne z molitvijo hvalnic ob 5.50. Vstanemo torej ustrezno prej, odvisno od posameznika. Hvalnicam sledi meditacija, bodisi skupna ali zasebna, in sveta maša. Po zajtrku se odpravimo na teološko fakulteto in po učenosti polnem dnevu sledi opoldanska molitev in skupno kosilo. Po pol ure odmora se ob 14.00 začne čas namenjen študiju, ki traja uro in pol. Po enako dolgem odmoru, namenjenem športu, sledita še dve uri študija. Ob 19.00 je večerja, do večerne molitve ob 20.30

pa je čas za svobodne dejavnosti – krožke. Z večernicami in smernicami za meditacijo naslednjega dne, ki jih ima naš g. spiritual, se konča naš skupni dan. Postorimo še vsak kaj zase in ob 22.00 poda vrvež dneva roko nočnemu miru. Bogoslovje počasi tone v sen.

Neki svetnik je zapisal: »Lažje bi preživel brez zraka, kot brez Boga.« Bog je torej kakor zrak, nujno potreben za življenje. In duhovniki so po službi še posebej poklicani, da svetu in ljudem prinašajo Njega, brez katerega ne more nič obstati. Po krstu pa smo k temu poklicani, ne le Bogu posvečene osebe (duhovniki, redovniki, redovnice), temveč vsi kristjani. Ne morejo pa vsi kristjani obnavljati spravne daritve, s katero je Božji Sin spravil svet z Bogom. K temu so namreč na poseben način poklicani najprej apostoli in po njih škofje in duhovniki.

Ali so duhovniki danes še potrebni? Mislim, da so. Po njihovih rokah se namreč vedno obnavlja vrelec milosti, ki Očetu zadostuje za premnoge žalitve, za vse grehe, vse do konca sveta. (Prim. Mt 28, 20)

Vsak poklic zahteva določene spretnosti in talente. V nekem poklicu razvijamo boljše ene, v drugem spet druge. Edino v duhovnem, mislim da vse. Tu Bog ne zahteva določenih talentov, ker nas je ustvaril različne, a vendar kot take poklical v svojo službo. Hoče pa, da mu talente, ki smo jih od Njega prejeli, popolnoma izročimo. On zmore iz njih narediti umetnino, kakor slikar iz barv sliko ali mojster iz lesa violino.

Preroštva bodo prenehala, jeziki umolknili, vednost prešla. Le ljubezen nikoli ne mine. (Prim. 1 Kor 13, 8) Vsak poklic in vse naše življenje nas mora voditi k njej, ki pred neskončnim Bogom edina kaj velja, ker zmore biti, kakor On, neskončna. Ob uri obračuna ne bomo vprašani ne po moči ne po oblasti ne po imetju ali znanju. Vprašani bomo le: »Ali si ljubil?« Duhovništvo je poklic, v katerem se vzgajamo za ljubezen, ker Bog je ljubezen (prim. 1 Jn 4, 16), da bi zmogli druge vzgajati v ljubezni in jim dati Boga. To je v tem poklicu hkrati najlepše in najtežje. Šola ljubezni je Kristusova šola križa. Prava ljubezen sije samo skozi križ. Vzeti trpljenje nase pa ni vedno lahko. A ravno tukaj, na križu nas čaka Bog z neskončno ljubeznijo. Tu se nas dotika s tako očetovsko in hkrati materinsko ljubeznijo, da lahko skupaj s Terezijo Avilsko vzklíkemo: »Če bi ne mogla trpeti, bi umrla.« Živeti v Bogu, se za to vzgajati in za to živeti, to je najlepše v tem poklicu. Kajti kdor ima Boga, ima vse, in kdor nima Boga, nima ničesar.

Davorin Vreča, bogoslovec 5. letnik

Pri odločitvi za duhovni poklic je pomembno vsaj troje: Bog, ki nekoga na njemu lasten način pokliče v duhovni poklic, posameznik na katerem je vrsta, da se na ta klic odzove ali pa ne in skupnost – Cerkev, ki kandidata za duhovni poklic sprejme in ga pripravi na to odgovorno nalogo.

Moja pot do duhovniškega poklica je nekako najobičajnejša, značilna za večno bogoslovcev in duhovnikov. Odraščal sem v tradicionalno verni družini, kjer je vsakodnevna molitev in redno obiskovanje nedeljskih maš nekaj samo po sebi umevnega. Po osnovni šoli sem se odločil za Prvo gimnazijo v Mariboru, stanoval pa sem v malem semenišču. V njem smo bili fantje, ki smo nekako pred sabo imeli vizijo duhovniškega poklica. Mislim, da odločitev za malo semenišče še ne pomeni neke dokončne odločitve za duhovniški poklic, je pa zelo pomembna stopnja na poti do njega, predvsem kar se tiče vzgoje. Skozi vso srednjo šolo sem sodeloval v domači mladinski skupini, se udeleževal tednov duhovnosti gibanja POT. V sredi teh skupnosti mladih kristjanov sem še praj posebej čutil Božji

nagovor za duhovniški poklic. Po končani gimnaziji sem šel odslužit vojsko, takrat še jugoslovansko, kjer sem v kar težkih razmerah pred slovensko osamosvojitveno vojno dokončno dozorel v odločitvi za duhovniški poklic. Po vojski sem se tako vpisal na teološko fakulteto in vstopil v bogoslovje. Prvi dve leti bogoslovja sem bil v Ljubljani, potem pa v Mariboru, kjer nas je bilo kar občutno manj. Vendar je to majhno število nas bogoslovcev vplivalo tudi na samo vzdušje v skupnosti. Odnosi med vodstvom in nami so tako postali veliko bolj osebni in prijateljski.

Prva in najrosnejša spodbuda poklicanosti mi je bila poslana po danes že pokojnem patru Francu Čučku. Tega navdušenega duhovnika sem spoznal na duhovnih vajah za ministrante. Občudovanje mi je zbudil s svojo preprostostjo, z igranjem kitare, s petjem, z igranjem nogometa z nami malimi ministranti. V času resnega tehtanja odločitve za duhovniški poklic pa me je zelo nagovoril g. Vinko Kobal, ko sem se udeleževal njegovih tednov duhovnosti v Stržišču. Še danes mi vzbuja občudovanje s svojim navdušenim delovanjem med mladimi. Tako mi je poleg domačih duhovnikov bilo za vzor še kar nekaj drugih duhovnikov, v katerih sem iskal predvsem zgled dobrega in uresničenje tistega Božjega klica, ki sem ga čutil v sebi.

25. marca tega leta sem bil posvečen v diakona. To leto smo v diakone bili posvečeni nekoliko prej zaradi papeževga obiska. Pri maši smo namreč vsi diakoni sodelovali z diakoniranjem ali na kakšen drug način. Za vse nas, ki smo bili papežu pri maši še prav posebej blizu, je bil to velik dar. Čutili smo, da je bil tiste tri dni za vse Slovence čas posebne Božje milosti. Da bi le rodil številne dobre sadove.

Zdi se mi, da se ravno v današnjem času podoba duhovnika zelo spreminja. Časi, ko je bil duhovnik že zaradi samega duhovništva spoštovan in v družbi priljubljen, se iztekajo. Morda je le še kje v Prekmurju možno živeti od časti, ki pripadajo posvečenim osebam. Sicer pa so duhovniki dandanes zelo izpostavljeni in redkokje spoštovani samo zaradi duhovništva. Danes se od duhovnika pričakuje, da je ljudem vedno na razpolago, da zna poslušati, vzpodbujati in predvsem biti živ zgled s svojim življenjem. Da si zna vzeti čas tako za mladino kot za ostarele in bolne. Da živi in čuti z ljudmi, ki živijo v tisti župniji. Ljudje iščejo v duhovniku popolnega človeka, ki jim bo popolnoma in vedno na razpolago. In ker noben duhovnik ni popoln, ga ljudje obrekujejo in vedo o svojem duhovniku povedati veliko slabega in največkrat izmišljenega. In tega me je v duhovništvu, kateremu se približujem, kar strah.

Kristusa je danes mogoče oznanjati le z življenjem. Ljudje hočejo v duhovniku in v vsakem kristjanu, ki oznanja evangelij Jezusa Kristusa, videti dobrega človeka. Zato šele duhovnik s človečnostjo more ljudem približati oznanilo evangelija, ki smo ga prejeli po Jezusu Kristusu.

Viljem Kaučič, diakon

Sem Janez Rep. Stanujem na meji med župnijama Sv. Petra v Gornji Radgoni in župnijo Sv. Benedikta pri Benediktu v Slovenskih goricah. Ker pa sem bil pri Sv. Benediktu le krščen, se štejem bolj za farana Gornje Radgone, kjer sem obiskoval verouk in prejel vse ostale zakramente. Tudi k maši hodim na Spodnjo Ščavnico, ki je podružnica Gornje Radgone.

V semenišču sem pri redovnikih, natančneje pri minoritih. Minoriti so red pridigarjev, ki ga je ustanovil sveti Frančišek. Znani pa so tudi pod imenom »Minores«, kar pomeni »manjši bratje«. Verjetno jih poznate s Ptujске gore, kjer slovi predvsem p. Maks s svojimi pridigami.

Stanujem nedaleč od šole v Kolbejevem domu, kjer je minoritsko malo semenišče. Tukaj je tudi provincialat, zato stanuje v Kolbejevem domu tudi provincial, ekonom province in magister, ki si beli lase z nami semeniščniki. Verjetno vas zanima, kaj je to Kolbejev dom. To je malo večja hiša v Ljubljani, v kateri živimo in to je obenem tudi samostan. Kdo je ta Kolbe? To je bil poljski minoritski pater, ki je med drugo svetovno vojno šel v bunker lakote v Auschwitzu, namesto nekega družinskega očeta.

Zdaj je pred mano četrto leto semenišča. Kot vsak drug dijak obiskujem srednjo šolo in sicer grafično v Ljubljani. V našem semenišču je vzdušje zares bratsko. Če kdo potrebuje pomoč, mu pomagamo in če ima kdo kakšen problem, ga lahko reši s sosemeniščniki, z magistrom, ali pa s spiritualom, ki nas obišče enkrat na mesec. To, da si vedno stojimo ob strani se mi zdi v semenišču najlepše.

Kot vsepovsod imamo tudi mi dnevni red, ki se ga dosledno držimo. Zjutraj vstanemo, nato imamo kratko molitev v kapeli in nato zajtrk. Nekateri morajo takoj v šolo, drugi pa se do odhoda v šolo učimo. Ko pridemo iz šole, imamo kosilo. (Seveda samo tisti, ki nimamo kosila že v šoli.) Potem je kratek odmor po kosilu, nato pa učenje, ki traja do večerne maše z večernicami, ki je v naši hišni kapeli. Po maši imamo večerjo, nato pa prosto za tv-dnevnik, ali pa športne dejavnosti. Ko je konec poročil pa spet ena ura učenja, nato pa molimo sklepno molitveno uro. Nato še pogledamo kakšen zvezek ali (in) gremo spat. Silentium (nočni mir) se začne ob 22.00. Pozneje se učimo le še, ko je to nujno potrebno.

Naša družina doma je zelo verna. Torej vero smo otroci dobili že od svojih skrbnih staršev. Sad njihovih molitev je tudi redovni poklic moje sestre, ki je pri Marijinih sestrah čudodelne svetinje in če Bog da, bo zraven še moj duhovniški in redovniški poklic. Zato vam sestro in sebe toplo priporočam v molitev.

Seveda pa so prišle spodbude za duhovniški poklic ne samo od staršev, temveč tudi od naših dobrih domačih duhovnikov. Oni nas duhovno podpirajo z molitvijo in včasih tudi materialno. Ko potrebujemo, pa nam dajo tudi kakšen dober nasvet. Za vse to smo jim zelo hvaležni. Seveda pa tudi drugi v župniji, ki nas poznajo, molijo za nas. Upam, da ni med vami, ki to berete, nikogar, ki ne bi molil za duhovniške in redovniške poklice.

Verjetno vidite kakšen je današnji svet, ko je vedno bolj pomemben »mamon«-denar. Kaj bi bilo, če ne bi bilo duhovnikov, ki nas tu in tam le uspejo opozoriti na našo dušo in na duhovne vrednote, ki so nadvse pomembne za srečo v življenju. Ker verjamemo v posmrtno življenje, moramo skrbeti tudi za duhovno hrano, ki pa jo lahko dobimo le preko duhovnikov. Zato molite za nove delilce dušne hrane, da se bodo zavzeto lotili dela v Božjem vinogradu. Seveda pa morate moliti tudi za duhovnike, da bi ostali stanovitni na svoji poti, ki pa ni lahka in ima tudi veliko trnja.

Seveda se mora duhovnik čemu tudi odpovedati. Slabo je na primer za duhovnike, ki so se prej ukvarjali profesionalno s športi. Ko postaneš duhovnik, včasih ne najdeš časa za šport. Včasih je to tudi v semenišču. Rad bi šel igrat nogomet, pa ni časa, ker se moram učiti. Sicer pa lahko človek kot duhovnik vse druge talente razvija, včasih celo boljše kot ob družini. Ima veliko možnosti. Na primer lahko igra kakšen instrument, pa tudi svoj glas razvija s petjem. Tukaj je še veliko drugih možnosti za razvijanje talentov.

V duhovniškem poklicu je lepo to, da ima vsak duhovnik veliko družino svojih vernikov, ki jim je vedno na razpolago. Lahko dela najlepše delo, lahko se razdaja za druge. Seveda pa je za duhovnika tudi kaj težko. Težka sta na primer celibat in pokorščina, pri redovnikih pa še uboštvo (nič ni moje, vse je naše).

To so na kratko moji pogledi na duhovniški in redovniški poklic. Seveda sem vam pozabil povedati še veliko lepega. Vsekakor imam iz semenišča veliko lepih spominov. Zato vabim vse mlade, da si ogledajo naše življenje v samostanu. Vse nadaljne informacije o semeniščih, pa vam bodo z veseljem posredovali vaši duhovniki. Zdaj pa še enkrat pozivam vse bralce, molite za nas, ki smo že na poti priprave na duhovniški poklic in za tiste, ki se za to pot še odločajo. Ne pozabite pa na duhovnike in molite tudi za njihovo vztrajnost pri delu v Božjem vinogradu. Frančiškovski pozdrav: »Pax et Bonum« (Mir in dobro.)

Janez Rep, malosemeniščnik

Leta Gospodovega 1985 smo v domači turniški župniji dobili novega kaplana in s tem tudi nove kandidate med ministrantske vrste. Kaj hitro je med ministrante »potegnilo« tudi mene. Rad sem bil blizu duhovnika, še posebej tako veselega, kot je bil naš novi g. kaplan. »Tudi jaz bi rad bil takšen kot kaplan«, sem si dejal. In tako se je začelo. Z vedno večjim veseljem se začel zahajati v cerkev, k šmarnicam in k oktobrski pobožnosti. Kmalu so to opazili tudi drugi ljudje in takoj se je slišalo: »Ta bo pa pop«, kot pravijo duhovniku v prekmurskem narečju. Toda mene to ni motilo, čeprav so mnogi na ta račun zbijali šale. Vedno pogosteje sem zahajal tudi na župnišče, saj sta me delo in tamkajšnja družba vedno veselila.

Čas osnovne šole je hitro minil in pred menoj je bila odločitev življenjskega pomena: Poklic! Ponujale so se mi različne smeri, a kaj ko sem bil tako izbirčen, da mi nobena ni bila všeč. Zato sem se odločil, da se vpišem na gimnazijo, kjer bom imel čas, da se dobro odločim. V meni pa je že tiho tlel plamenček božjega klica. Vedno bolj sem spoznaval, da pri svoji odločitvi nisem bil izbirčen, ampak – kakor da mi je Bog zaprl poti v druge poklice in me poklical v Gospodov vinograd. Zato sem po končani gimnaziji vstopil v bogoslovje.

Danes sem prepričan, da je to zelo potreben poklic, kjer ne bo zmanjkalo dela in kjer ne bo brezposelnih. Duhovniški poklic je poklic, kjer lahko človek uporabi vse prejete talente. To je poklic kot vsi drugi: Hkrati lahek in težak. Toda verujem, da me On, ki me je poklical, more usposobiti za to službo.

Ne morem končati razmišljanja, ne da bi se na tem mestu zahvalil najprej domači družini, ki mojo odločitev potrjuje z molitvijo. Bog plačaj g. kaplanu, ki mi je v prvih razredih osnovne šole pokazal novo pot in me še danes spremlja kot osebni duhovni voditelj. Hvala tudi domačemu g. župniku, ki mi je po končani osnovni šoli predlagal gimnazijo in ob katerem sem lahko spoznal, da je storjeno dobro delo resnično stokrat poplačano. Ne nazadnje Bog plačaj vsem tistim, ki mojo odločitev sprejemate in me podpirate tako materialno kot z molitvijo ter zame darujete celo trpljenje.

»Gospod, milostno povrni z večnim življenjem vsem, ki nam zaradi tvojega imena storijo kaj dobrega!«

bogoslovec Rajko

1. Trošti – takši po òvakši i eden zadržek

Draga mi v žalüvanje pogròžena sestra!

Zafalin ti najprle za trij tvoja pisma, zandrugin poslana, čiduže vèkše nevòle nazveščüvana. Vidin, ka si v silno žalost potòplena, zato ti fčasi odgovor ðan. Zravna san tudi ðala adno mešo slüžiti za vašega dedeka, ka njüva nemrtelna düša zadobij blaženi mër na ðvon svejti. Naj se njoj odprë svetlost vekivečna! Tebe pa naj ne mantra, sestra, ge denok blodí zdaj njüva nemërna düšica, raj Boga moli zanjij pa ga prosi, naj njin skaže svojo nezrečeno smilenost.

Prvoga pisma san nej dobila cejloga, znan ga je kakši vòter odpijno poštaši zrouk. Nikaj nej, ve san tisti tao dobila, v šteron me hidou mãš. Obã z dičakon se mi spovidavleta, kak da bi neven kakšo grozãnsko falingo fëtnola. Ve san Bogã zafalila, ka so tisto sënje bile, nej istinska dogòdba. Rejsan san si oðejnola. San premišlãvala, ka vama naj »za pokoro« naložin, te pa dobin šče tvoje tretje pismo. Tak mi nej trbej nikaj vòzmišlãvati; žalost po smrti ðedekovoj de vama zadòsta vëlka pokòra. Tüdi brat Jožko mi nazvësto njüvo smrt, njemi je tüdi milo bilou, samo dosta mënje kak tebi. Najprle te moren malo skrejgati: kã bi si šenta tak gnãla k srei, ve ti nej mrl tvoj živilenski tivariš, preveč si pistila obteršiti si svoje srce, nej zamãn ka si nej zarãzmila tiste latinske pesmi, ka so jo popi spejvali, v njoj je poleg žalosti i božega zrendelüvanja preçi tròšta notrivplëtenoga. Tak te draga sestra tüdi jes želen potroštati v dühi vsej tistij molítev, štere popi za preminočnin molijo, prle kak ga v jamo sünejo. Zadòsta si sirota jòukala, ne pusti več zalosti v srce, ka ti ne oslabi pa noš več zmožna za žmëtna kmëčka dela. Ve pa viš: s prãha smo stvorjeni, v prãj se povrnëmo, takši je tórvëny boží od Stvaritela postãvleni, v ðloveči žiték vpelani. Ve si znan ètejla eli èüla tüdi tisto priliko, ka more sème v zemli vësnoti, ovak novo ne zraste, tak je viš tüdi s ðlovekon. Stãri müjrajo, nòvi se porãjajo. Zato pa, sestra, gdakòli ti je hidou, zdëjni k presvëtomi Srei Jezušovomi, štero v dühi nesküncãne lübvavi bože vse lüdi ksebi zové s tejštin znãnin tròšton evangelioma: Hodte k meni vsi, ki ste trudni i obteršeni – i jes vas polchkotin.

Zvün tej dühovnij tròštov san ti po dügon premišlãvanji zbròdila vò nikelko prpomòčkov, šteri lejko s stãliša vremenitnij potreb i mogòčosti zmënšajo mero tvoje žalosti.

Oprvin: ležej bi ti bilou, vòri mi, či bi pri vašoj hiži sprijali gor šče kakši novi žiték. Za takše vërtstvo noude tou nikše velko breme. Zmisli se tüdi na Jožeka; kak bi pa dičak rad biu! Se mi tòži ka je jako sãn samëren, moreš rãzmiti, sestri sta nej njegovi vrstnici, liki preçi starejšivi, najstarejša bi njemi skoro lejko mati bila. Nej tak? Vòri, Veruna, tvoja žalost bi se rastopila kak snejg na močnon sprotolejtnon sunci!

Drüga prilika za pomënšanje srčne tesnobe se ti kaže v novoj mëši, štera se približãvle v vašen rodi. Se èüdivan, ka mi skoro nikaj več ne pišete od priprav, ve da pa to nãskori, lëkaj to prišestno leto, kak ste mi ži nazvejstili. To de denok vëlki dogòdek nej samo za vašo rodbino, liki ravno tak za vašo vës, pa šče za cejlo fãro, zato vas pa more to ži zdaj dühovno napunjãvati! Nej ka bi se nevòlivali

zavólo skrbíj za zvúnešnje priprave. Naj ti teda, draga sestra, to radúvanje bližanje nove meše prežene žalost za pokojnin dedekon pa te napuni nej samo s potrejbni tróston, liki z ednin lejpin, sladkin čútenjon, punin veseloga pričakúvanja.

Ve de mi žao, ka na ton velkon slávji, punin bože mílošče, nun mogla tao zéti; gvúšno me ne pistijo domou, kakšté bon se prosila. Sama dobro znaš, ka naš núnski red kaj takšega ne dopúšča. Naj bo, kak de bôža vola, či ináči nej, bon se ódeleč radiúvala nove meše v našoj rodovini. Me zovéš, sestra moja drága, naj povržen vse tú pa priden tá v vaš prenóvleni klóšter – ve bi raj kak nej, vóri, samo kak pravin, régule našega reda ne dopúščajo, ka bi se mé ravnale po svojoj vóli. Samo tak na vúho ti ovádin – nikomi ne povej – glávni zadržek pred povrátkon v rojstni kraj je moj stráj. Bojin, se, ka ne bi mejla več volé iti nazáj. Kak mi je Bércova pripovidávala, je tan zdaj ležéjši pa bole méren žítek, kak máte to novo držávo. Poleg starejših dúhovnikov máte lekaj dosta mladij novij mešnikov, pa túdi vékše število nún, cilou pa zdaj, kak so gorpоставili Sirotišnico diteta Marijike. Pa máte dobre dúhovne i svecke ravnitele (kak so gospodje Ivanócy, Baša, Kleklina dva, pa Radoha, dikan Jerič pa cejla renda drúgij vučenij lúdi), šteri van štámpajo Novine, Marijin list pa Kalendar Srca Jezušovoga – vse v maternon jeziki. Mi je dala čteti pár numer – to je tak kak da bi človik cecao materino mlejko! Bormeš, takši lejko, ka se sakši dén hranite s krúhon pšeničnjakon sladke materinščine! Nej kak mij, kij smo se rastépli po svejti pa žúlimo trdi, kumisni krúj túhinstva. Da bi tij znála, kak je fčasi bridek! Kakšté smo se prefčili na drúgi jezik, se túhinskin navádan pa čútenji nemremo prefčiti, zato pa dostakrát čújemo, ka smo klántivašje s Slávskoga. Nán túdi bole pošto odpirajo pa nas na zagóvor zovéjo. Fčasi pa pošte niti ne dobimo.

Drúgi moj stráj pa shája s pisma Svétkovoga gospoda, v šteron mi poleg pozvánja na njúv novomešni svétek dajo na znánje, ka računajo na mojo privolítev, ka bi njin vertínjila. To túdi samo tebi vóovádin, tak poskrma: znaš, kakšté bi mi tan ležej bilou, se toga bojin, sama ne ven, zakój, nikak v to formo, kak da bi mogla slejëti svoje núnsko obličalo. Tak viš, so bremze za moj povratek z obej strani. Mogoče bi me po dugij prošnjaj z več stranij pustili tá samo té, či bi tan ravno té red meli, kak ga eti mámo (Orsolya zároda – ne ven, kak to po slovenski pravite). Zavólo bojne nevarnosti me pa gvúšno ne pistijo. Či bojna vóvdári, tak ide glás, te mo mogle ranjence pobirati po bojnon póli, je vračiti pa mrtve zakápati. No, kak de Bógi povóli, za gnes nama dójde, meni pisati, tebi čteti. Poméri se, draga sestra, ve de ti s sakšin tjednon léži, samo Bogi se priporáčaj, vsen svécon pa svojoj patróni. Ne pozábi se obrnóti túdi k vašoj romarskoj Mariji pod Lógon, naj ti prpomóre, ka svoja svecka mišljenja átoга jálnoga svejta na nebéska poželénja podigneš.

Zbogon stani pa Bog te vari!

Juj, zdaj san se zmislila: váša Ančika mi ato ednók pisala nej samo od toga vašega klóštra váraškoga, pa kak nima vóle v njega iti, liki mi notridjála túdi, kak se njéni máli bráček rad špila mešnika v velkoj iži, vé ženske ga pa skрма ódeleč lúkate. Napiši mi kaj več od toga njégovoga lúšta, v ton ga trbéj podprejti, ka vékše veselje zadobij – viš, to de ti túdi eden tróšt, zadnji po rédi, eli nej najmenje vrejden (viš, túdi v delešnjén svejti živéča núna se spomni kaj hasnovitoga).

2. PECIKLIN – čalárna škér za prevažanje eli kak se voziti po tej našij žlakaj

Predraga mi sestra!

Zavôlo silnij kměčkij opravil san ti nej ftěgno fčasi odpisati; ve ti zdaj naftěkan malo več.

Kak vidin te mantra Verunino močno žaluvanje za pokojnin tēston. Meni se to ne vidi naôpačno, ve sta pa preci lejt živela fküp v adnoj iži. Ne misli, ka bi unjěva kaj več med sebov mela, kak bi směla. Bog vari! Toga špōta na vesnici ne najdeš, to ti je tan po varašaj mogoča takša sprevrženost eli grdostija, ge na malon falāti dosta lūdi živě. Pišta se smijau, gda san njemi prečtiju tē tvoje zaskrblive rende. Tūdi tisto od pajdašfc trběj praf razmiti, nej se pa sāgati: pokojni dedek so se to samo šengārili pa kaj-kaj napėkali s ten svojoj ženi Manki, jo drāžili, ka so tē možacje meli velki smej, gda so pa fküp prišli na Balažovon eli Piparvon skėgnji.

Nadėle me pītaš, kak dēleč smo ži s pripravami na novo mēšo v našoj rodovini, pa či računamo kaj na premicijo. To se razmi, sestra draga, ka premicija bo, pa šče kakša! Novomēšnikov brat je vōpovedau (skoro zbōvnjati je dau), ka napravi goščenje na cejlon skėgnji, tak velko pa hīrešno, kakše so Gomile šče nej mēle, pa šče reko cejla fara nej. No, Bog daj tōj rejči hāsek! Čiravno mo mij rodbina mogli nājbole v rouke plūnoti, se razmi. Tak smo āto ži ođili v lōg sėkat rastovjē pa jesenovjē za blanje, štēre moremo šče pred zīmōv vōzožagati, ka se do drūgoga leta kelko-telko presišijo.

Mi smo, kak vīdiš, ži v dēli, ti sestra si pa moreš v vašen klōštri vōsprositi sabadšag bār tak za frtāo leta, či ti duže ne dājo. Ve je g. novomēšnik ži pisau domou, ka moreš sakojački priti na to naše fārno slavje, ka mo se fkūper veselili, pa Bogi fālo dávali. Gvūšno si to tūdi sama želejš. Tak je praf, bār si malo ođejneš od tiste vaše vōze na Rōzsadombi peštanskon, šteri mā samo fajno imē, vē pa sirōte niti nēba ne vīdite ober vašij klōsterskij zidīn.

Nej samo za to zvūnrėdno, Bōgi dopadlivo prīliko, tūdi za naše družine, cilou pa za naše dēkle de hasnovīto, ka prideš domou pa je navdūšiš za tē posvēčeni stān. To smo v nedelo v eden glās zaklūčili pri vašij, gda prišeo nikši slikaš v pūmparčaj (lėkaj je būu s Čakoveca), šteri nas je po dūgon prīprāvlanjī postavō k Rovātovomī zidī, te nas pa dolzēu eli kak se tōj mēštrijī vučeno prāvī – sfotografejrau, i to vse tri familije. Tak smo se spicanili, kak da bi k zdāvanjī šli, on pa najprlē rastāvo svētle nogače, gorprišrājfau fajno rjāvo kišto z velkin okōn, tē se pa skriu pod čarno plātno pa blisno z nikšov čūdnov napravov v lejvoj rouki, ka smo fsi zažmėrili. Ve ti pošlemo eden kejp, gda je vōnaprāvī pa nan pošle.

No, kak boš tūdi s kejpā vīdila, našivi diklīčki sta šče premlādivi za klōšter, dēckeca sta pa ži hajdi vėlkiva za ministrantsko slūžbo. Znaš, san pregučau Nāceka, ka se odi zdaj v Pōlano fēit manjūštrivat. Čiravno njemi matī skoro prebrānila, ka praj šče »prekilavi« za slūžbo pri āngelskon stōli. Jes san pa li napīnjau, či reko njegov bratānec ži dveji leti hodi manjūštrivat, tē našemi tūdi ži cajt, nej tak? Či ščēmo, ka ži zamlāda vesėlje zadobij za tē stān, dopadlivi Bogi i lūdē. Glavē je dičak dobre, kak mi vučiteo prāvī, mā vesėlje do knig, či tak ka sledkar ne zadobij kakšij drūgij lūštov.

Rada bi znāla tūdi, či zdaj med nama z našov ži kaj bouše, či si ži kaj naturo potrla eli nej. Ne ven, kak ti naj poven. Tak se mi vīdi, ka bi mi bole vōrna bila, či bi njoj sēista popūsto eli bouše povējdano, či bi njoj scejla povōli šou. To ti lejko bōle razlōžin na prīliko z našega sagdanēšnjega žitka. Eti je zdaj velki divat,

ka vértovje pecikline kúpúvlejo. Prle ga samo redkošto lejko kúpo, zdaj pa fabrike napravijo toga na voze pa malo falej voodávlejo, nej zaman ka jij májo pune bunte. Z vsej sósidnij držáv vozijo k nán, znájo ka tú ravnica pa ka do je kmetovje radi kúpúvali. Ve so túdi fajni peciklinje, eden jakši od drugoga, tak ka se jij človik nemre nagledati. Gda iden gorican, kefan peški mimo židovskij bunt v Lendavi (tan zdaj cérkev vópucajo, odzvúna pa odznótra). Buntaš F. mi áto ponúvau, ka mi přeci pistij cinóu, či bár adnoga kúpin. Mi dáo, ka san se pošikávao žnjimi po trnaci pa próbau, šteri je močnejši. Má túdi takše z debelejšimi špicami pa je malo falílo, ka me nej pridobo. Samo me naša napelávle, naj ráj kúpin ženskoga, ve znaš, to je takšega brezi štánga. Se praj na takšen túdi moški hitréj nafčij voziti, ka réko telkokrát ne dúne dol žnjín, prle kak se nafčij. To je bogme istina, ravno tak je pa istina, ka bi me srán bilou pred drugimi móškimi z ženskin peciklinom se voziti. Drugo je pa tou, kak mi Pišta gučij, ka je najmre štánga pri peciklini za naš kmečki stán potrebna pa hasnovita: gor privéžeš nej samo tórbo, gda se pelaš gorican eli násenje, liki túdi škér za kmečko delo, kosó pa kosišče, rásuje, gráble za na senžati, krčenco, pík eli kajšte núcaš. Ob tretjín pa lejko na stánga voziš túdi deco, pravimo k meši v nedelo, na njivo, senžat eli gorican, adnoga deneš gor na štángo, drugoga na paktrejger pa se pela pou famílije! Jes se ne dán našoj dolpotréjti pa právin, viš ka se túdi druge ženske nafčijo voziti na móškon peciklini, pólejci, tak se nafčíš túdi ti brezi nevéule, samo malo šéršo janko si daš zašiti. Ve ti tak poven: največkrat se ti nou trbelo voziti, bon te jes vozo z velkin veseljon na stánga, kak dečki vózijo svoje dèkle, ja? – Figo, mi zabrúsi, ti sigdár misliš samo na sebe, nej zámán ka si se prikrátáo z Gomíl, ge vsi dedi mislijo, ka se svejt vrtij samo zavólo njij! Od Gomíl se ne štúkan rad, čiglij je po mogóčosti bránin, zato ka te pride do bliskanja pa tréskanja, te se njín pa ráj ógnen.

Tak viš se z našov bófava, pa se njoj furt jezik vrtij; rada mi napèjče, gnjes v to, vútro v drugo formo. Ovidén mi fffnjala, kak je klúknjena bila, ka se tak fcajt ženila, mógla bi praj počakati, ka bi njoj daroviti mladoženec pripelo peciklin za zdávanski poklon. Ženskoga kakpa, s cifrastov mrežov kre zadnjega potáča. Jes se njoj smíjen pa njéno zandíranje na špajs obrnén: vse to dobiš, gda zadosta bilic zodaš pa si gospócke janke správiš, kak se za takši peciklin šika.

Drugó bi šče vse nikak bilou, múva nájine praske z dnéva v dén nikak razríšiva, samo me skrbij nikaj drugoga: deco mi premalo na molitev odgája. Viš, to so pa nej več špájsi. Šče jes san za njéni dúhovni mertik převéč pobožen. Či na príliko zavínén štero nedelo kaj-kaj v Čerénsovcé k tretjerédnikon, te dobin atakši pozdráv:

»Ej-ej, či bi tij búu kakši gavalér, bi túdi meni přneso eden škapulér, či nej za drugó, bi mi bár švic pobérau za šínjekon pa tantá níže doli...« Ve mi je milo, fčasí se mi zarosijo očij, da pa gda dúne kaj takšega, mi seadno smej prasne vó, to jo pa té šče bole podkóri, znaš, pa se hrže kak razdrážena žerbíca. Ti si nemreš misliti, sestra moja draga, v mérní žítek vtóplena, ka je zakonski stán! Bi pravo, ka je najžmetnejši od vsej drugij na svejti, nej zámán ka je zadnji med šakraméntumi! No, ká misliš, ká štímaš, kak naj rávnan s svojov tivářišicov sv. hižnoga svéstva? Naj njoj prekúčan, se njoj potéren dol, prilizávlen pa njoj spúnin želóu i kúpin té nevaláni ženski peciklin, ka se njoj bole povdín? Ti si posvéčena peršóna, máš višíše spoznáneje pa bole lejko zvágaš té nevéule človečce. Premisli v vašoj klósterskoj tihóti pa mi daj dober tanáč, kak bi tij fčinila na mojem mestí.

V pričákúvanjí tvojega sestrinskoga razméjvanja

te pozdráva tvoj vórni brat

Samo šče to ti naj notridenjen: v našo vės je prišeo glās, ka so svak Štrkov kúpili moški peciklin za svojo držino, čiglij so štiri ženske pri iži, pa samo dva moškiva (eden je kumaj s pókanic vóprišrajau). Zdaj mán eden adut več v nájnon kártanji.

Franc Puncer

MSG-BISEROMAŠNIK

*Mura tisočletno pesem poje
Sonce v Rubi se iskri,
Griči in doline so domovje tvoje.
Bogu si posvetil mlade dni.*

*Iz srca zapel si novomašno slavo,
Služil si ljudem in Bogu
Enemu v treh osehah
Radosten gradil svetišče.
Oh, pod kupolo krvavo
Močen si v Bogu sklonil glavo.*

*Agens ves za druge sam s peresom plodnim hrano
Širiš vsem Slovencem zdravo.*

*Naj te Bog ohranja in »Stopinje« tvoje
Iz srca ti narod poje,
Ko svoj biserni slaviš spomin.*

S. Joža Šabjan

Pesmi

NE DOTIKAJ SE

*Ne dotikaj se
poniknjenih slapov
luči v očeh!*

*Ne dotikaj se tega
kar tli pod pepelom –
pod pepelom,
a tako prijetno greje:
kot domače ognjišče!*

*Ne dotikaj se sklenjenih rok,
ki so se iz objema
izvile v molitev!*

*Ne belih očiščenih
lic – v ognju trpljenja –
žrtve in daritve!*

*Ne glej tako trdo to oazo miru
na utrujenem obrazu!*

*Pojdi... pojdi
globoko
v obzorje svoje duše.
Tam boš našel
to Luč, molitev;
to moč daritve,
ta mir
in to veliko ljubezen,
ki je svetla
in prijetna
kot domače ognjišče!*

BELI GALEB

*Na robovih
belih kril je galebu,
ko je letel
skozi Luč,
obvisel žarek.
V temi oblačne noči
je zdaj risal
z njim
svetlo pot
za seboj.
Beli galeb –
sam –*

*je bil luč,
je bil pot
v temi
oblačne noči.
Ker ga je nekoč,
na poti
obsijalo Sonce!
Ker je nekoč
na poti,
sprejel in vzljubil Luč.*

LJUBEZEN

*Zalita s slapovi noči,
teme in solz.
Zalita s potoki
trepeta in negotovosti.
Razprta nežno
kot pajčevina
na pota strahu,
neprestanih hitenj
in prepihov.*

*Oblikovana v rokah
ukročene, sprejete
in prelite strasti
v nežnost.
Za zapahi naučenega,
nenehnega čakanja.*

*Ti večno dekla,
ti večno prva
in obenem zadnja.
Ti najmočnejša
in najbolj krhka.
O, ko bi slutila,
ko iščeš svoja obzorja:
kje so tvoja prostranstva,
kje so tvoji zakladi
in kakšna so tvoja bogastva
in tvoja resničnost.
O, ko bi slutila:
tudi, ko si slabotna
in okovana;
da si najdražja,
najsvetejša –
edina vredna življenja.*

PRAZNI VRČI

*Gnjes so vsi sveti!
Cintor je pun svejč.
Pun je rouž.
Pun lidij.*

*Pun je ilovnatij vrčov.
Odišlo je življenje z njij.
Dujše so odišle
v Večnost.*

*Poučeni, pa prazni
tū ležijo!
Tou so samo tejla,
ka tū na toj
njivi spijo.
Mrtvi so posoude svoje
tū nijali.
Nam za peldo,
nan v opomin:*

*Nej je življenje,
 nej je mouč
 samo v tejli!
 Nej je vrejdno
 samo tou ka čüjtiš,
 tou ka vijdiš!...
 veš, ešče več, dosta več
 je vrejdno tou,
 ka v svojen srce nosiš,
 ka vörvleš,
 tou ka lüjbiš!*

*Plamenček na grobi
 nan tou pravi.
 Nan pravi:
 ka samo tou
 se splača
 pri našem dragon,
 dobron Bougi!*

*Tej, ka so vrče svoje
 prazne tü nijali,
 tou zdaj dobro znajo,
 vej so že pri Njemi.*

Jože Gerič

Pesmi

V DRHTENJU CIPRES

*Ko v južnem vetru
 zadržtijo ciprese
 in temni oblak
 se dotakne tal,
 iz spomina izgrebem
 obraze pozabljenih,
 ki tukaj nekoč
 na pragu doma
 so zrlí v mrak.*

*Že dolgo jih ni
 teh dobrih ljudi,
 tiho, eden za drugim
 mirno so šli
 kot utrjeni romarji
 v daljno deželo.*

*Morda zdaj njihov duh
 tako otožno ječi
 med cipresami,
 morda tod mimo
 so ravnokar šli
 dobri ljudje pozabljeni.*

NEKOČ SE BOM VRNIL

*Nekoč se bom vrnil
 za vedno v našo ravnico,
 ko dozorijo ajde
 in trave vzdrhtijo
 v zgodnjem mrazu.*

*Na belem kolniku postojim
 pokličem nazaj
 septembrske večere
 in pastirje,
 ki so zaspali v rakitju.*

*Nekoč se bom vrnil
 k domačim brazdam,
 kjer sem vsejal
 deteljice rumene,
 da me čez noč odenejo.*

*Nekoč se bom vrnil
 tih in otožen,
 samo za hip,
 da odložim bremena
 vseh poti.*

SKOZI TA VRATA

*Skozi ta vrata,
nekega dne
bo zdrsel
tvoj poslednji korak.*

*Stemnilo se bo,
večer bo prilezel
v sobo kot brat,
ti sklenil roke
za tiho molitev.*

*Skozi ta vrata,
nekega dne
bo jesen
natrosila listja,
da ti ne bo težko
iti na večno pot.*

*Zaprl boš oči,
utišal krik
vseh bolečin
in radosti.*

LETA, KI SO ŽE ŠLA

*Včasih nazaj se oziram
na leta, ki so že šla,
vse, kar mi Gospod
je natrosil v življenje,
vse te cvetoče pomladi,
žgoča poletja,
deževne jeseni,
prijazne zime,
vse to prelestno žuborenje
gozdov in polj,
vsa ta prihajanja
in odhajanja,
vse bilo je božji dar.*

*Vsega, kar je bilo
in kar še pride,
ne morem obiti,
speto je v krog
z jokom in radostjo.*

Sever

Podarjenost dneva

VEČER

1. *V rdečkasto
zamegljenost
zavito slovo
ponuja pogledu
duše, nebo.*

*Sled rose,
poljub deli
jesenski travi,
čez polje
zapozneli let
ptice, otožnosti
trenutke drami.*

*Vse, vse mine,
skozi čas
hiti k pozabi,
v večnosti ostanke,
NIKJER, NIKJER NI
STALNEMU VESTALKE.*

NOČ

2. *NIKJER, NIKJER NI
STALNEMU VESTALKE,
le lončenost je
prihajanj in odhajanj.
Tudi noč,
ko prsti grebejo
ji grudi polja
in stiska ji desnica
vitki vrat osredka,
ko iz odmevov
se izvija in rojeva
prividni spev tišine,
in mrak golgote
zarije duše
zublje groze,
ter Sinu človekovega
šepetanje:
LEŽI V STREHI ZRNA
MLADOLETJE – ZARJA DNEVA.*

JUTRO

3. **LEŽI V STREHI ZRNA**
MLADOLETJE – ZARJA DNEVA,
*ko iz noči nagnitih ran
pomlad dneva se rojeva.
Skoz pajčolan meglic
v dlan polja, plaho
s prsti zarja sega.
V kaplje, v biserov
žlahtni diadem odeta,
spreminja slamnata slemena
in jok v radost,
da vse manj je senc.*

Mar res?

Je sonca več,

ko jutro v dan kipi?

ČE PA V STOPINJO

**ZA MANO TVOJA IN MNOGIH
PRONICA KRI.**

DAN

4. **V STOPINJO ZA MANO**
TVOJA IN MNOGIH PRONICA KRI,
*v vrtnec razpršena,
vpeta med breg
ponudbe senc ljudi
in v strugo jalovine dneva.
Potem od polja,
od srag krvavih žuljev,
od preperele očelnjave,
kliče, ko sonce dneva
so najkrajše in luč
brezsenci je najbliže.
Takrat pogled,
tja čez njivo
v spomin miže zariše:
»Zoreti zgolj
v dneva pletenice
brez zaznambe molka križa,
sejati snét,
ki lomi zglob,
koleno časa in pšenice.«*

Martin Maroša

Pomurci, združimo se

*Pod Avstro-Ogrskim nekdanj cesarstvom
je Mura nas Pomurce ločevala:
oba bregova straža varovala,
kot varujejo ljudje se pred barbarstvom.*

*Al nismo Štajerci, Prekmurci bratje?...
Če tujec je želel nas kdaj ločiti,
se moramo vsak dan mi bolj združiti
kot okrog neveste združijo se svatje.*

*Roké si stisnimo prek naše Mure!
Prisezimo, da bomo skup stopili!
Naj Mura druži nas, nikoli loči!*

*To bo začetek krasne uverture
veselja, sreče, dela... In v tej moči
prihodnost lepšo bomo si zgradili!*

Avgust Pavel

Stal je v nalivu

*Stal je v nalivu
na obrežnem smetišču
pod luknjastim dežnikom dreves.*

*Okoli njega hromo bedno beraštvo:
mišjegnezdna postelja,
razveznjena omara,
neraben stol trinožni,
od trde lakote majava miza.
V brozgi zraven so prežali
kurjih prsi, kuštravi, izmozgani
neločljivi med seboj pajdaši:
Nimam nič in Nimam kam!*

*Tako življenje na robu
mestnih četrti izvrže
slabotno revščino, potepuške čizke
ob mesečne najemnine umazanem roku.*

Terezija Luk

Na bregu reke

*Na bregu reke,
matere s košarico cvetja,
z očmi solz veselja
otroškega smeha,
s toplim srcem matere, recite,
da so otroci zrna
na brazdah bodočnosti,
hrepenenje rojeno v svetlobi,
da jih žele vaše roke,
in vaša naročja,
in nežnost v igrah ljubezni.
Toliko rokic, in nogic je mrtvih,
žene matere na bregovih reke.*

*Njegovim očem sem se izgonil,
njegovo postavo sem komaj opazil.
Vedel sem namreč,
da z njim tudi jaz nocoj ne bom delil
niti strehe
niti kruha
niti svoje suknje
zanj ne bom razpolovil.*

*On pa je v mokroti oktobrske jeseni stal
– nemirna mračna senca –
in sorodstvo svoje je opazoval:
Liste, ki so padali z drevesa venca,
dokler njegove bednosti ni bilo žal
brezzvezdnemu večeru,
ki tiho k njemu se je zgrbil.*

(Iz zbirke *Vak vólgy ölen igy zsolozsmázok*, prevedel Lojze Kozar)

FOTOKRONIKA

Bog z vami, dnevi velikega obiskanja. Z večjo milostjo, kot smo se nadejali, so se nam navrgli. Tisočeri, neulovljivo zgovorni, so bili njegovi odmevi; zažareli so v obilju srca, neugnani v moči duha.

Ob brezjanski, ptujskogorski, svetogorski božji Materi, v vseh naših cerkvah, v družinah, v občestvih in zasebno, smo klečali, molili, peli... molili smo za srečno snidenje s papežem Janezom Pavlom II. Prihajal je, romar sveta, veliki spev miru je bil z njim.

Ko je papež Janez Pavel II. stopil na slovenska tla, v petek, 17. maja, deset minut pred peto uro popoldne, so se mu v pozdrav oglasili vsi zvonovi slovenskih cerkva. Poljubil je slovensko zemljo, sprejeli so ga najvišji predstavniki države in Cerkve na Slovenskem.

Po obisku Marijinega svetišča na Brezjah se je v ljubljanski stolnici srečal z duhovniki, redovniki, redovnicami ter zastopniki družin. V svojem nagovoru je izpovedal mnenje Cerkve o škofu Antonu Martinu Slomšku, čigar postopek za kanonizacijo se srečno približuje h koncu.

V sobotnem dopoldnevu, 18. maja, je sveti oče vodil evharistično slavlje na hipodromu v Stožicah v Ljubljani. Spremljala ga je tisočglava množica pevcev, sodelovalo je 50 škofov, nadškofov, kardinalov (8) ter 450 duhovnikov; ob njih je bilo 1000 mašnih strežnikov, blizu 100.000 ljudi se je zbralo k tej zgodovinski maši.

Na prireditvenem prostoru v Stožicah je za varnost skrbelo 900 ljudi različnih služb. V neposredno varovanje papeževega obiska je bilo vključenih 780 policistov.

K vseslovenskem srečanju mladih v Postojni, v soboto, 18. maja, je prišlo vsaj 50.000 ljudi, večidel mladih. Slovenska mladina je pozdravila papeža ob njegovem 76. rojstnem dnevu. Papež je vzklikal mladim: Papež 'ma vas rad. Blagor vam, mladim! Hvala mladim, hvala Sloveniji! Mladi so svetemu očetu prinesli darove primorske zemlje: sol, oljčno olje, pšenico v rasti, pršut, vino, sir, češnje, jabolka, pr iz idrijskih čipk...

Maribor-Slivnica: 115.000 zbranih vernikov, med njimi 1350 pevcev, 500 somašnikov, 30 škofov, nadškofov in kardinalov, 1000 ministrantov, 150 izrednih delivcev obhajila, 300 spremljevalcev, 900 pripadnikov različnih služb za varnost slavlja, okoli 800 policistov.

K papeževi maši na letališču pri Mariboru so vabili trije novi zvonovi, ki jih je 12. maja, pred papeževim prihodom, za cerkev sv. Magdalene v Mariboru posvetil mariborski škof Kramberger.

Maribor-Slivnica. Razveseljivo sporočilo papeža Janeza Pavla II.: 1) Poklicani smo k svetosti, ta je namreč tista prava sila, ki more spremeniti svet; tako je kristjan luč za druge na poteh sveta. Zgled je Slomšek: »Častljivi božji služabnik, čigar junaške kreposti sem z veseljem priznal in tako odprl pot do skorajšnje beatifikacije.« 2) »Slovenija, znamenita dežela v srcu Evrope – hodi zvesta evangeliju, bodi kvas sprave in mirnega sožitja med ljudstvi!«

Maribor-Slivnica. Simbolični darovi, slovensko zgovorni: kamniti relief velikonočnega jagnjeta iz 12. stoletja, izbor najboljših štajerskih vin, sveča, keramika prekmurskih lončarjev, svetilka z rudo iz velenjskega rudnika. Župan Alojz Križman je svetemu očetu vročil ključ mesta, križ, steklenico vina s pečatom, v usnje vezano brošuro z opisom v štirih jezikih in listino o trti na Lentu.

Maribor-stolnica. V spomin na obisk je papež blagoslovil novo foniano miru na Slomškovem trgu; okrašena je s tremi grbi: škofijskim, papeževim in mestnim. Molil je na grobu Slomška, sprejel je 500 predstavnikov slovenske kulture, znanosti in umetnosti.

Maribor-letališče. Slovo »Sloveniji, domovini izrednih ljudi, poštenih, velikodušnih, vernih...« Papeževo duhovno vezilo ob odhodu iz Slovenije: »Bodite vselej enotno in složno ljudstvo, družina sestavljena iz mnogih družin, ki jih druži ljubezen in vzajemnost... Tej državi in njenim državljanom simbolično zaupam svetilko vere, ki je bila prižgana pred 1250 leti. V vseh stoletjih ta svetilka kljub dramatičnim spremembam ni nikoli ugasnila. Slovenski kristjani, s to isto svetilko v rokah se zdaj pogumno napotite kot romarji upanja v tretje krščansko tisočletje, da boste gradili med seboj spravljeno družbo, ki bo zagotavljala mir in slovo vašim otrokom.«

*Maribor-Slivnica: Stovo od Slovenije.
»Bog naj blagoslovi Slovenijo, njene prebivalce in njihov trud za pravičnost, solidarnost in mir!«*

Bog z vami, dnevi velikega obiskanja. Odšlo je teh malo dni – odšlo kot na ukaz. Kar je najlepšega, vselej zbeži kot nagla ptica. Vsi dnevi so glasno govorili: Tja se zasučimo, kjer luči gorijo – luči za ljubezen, upanje, vero, sožitje. V cvetočem maju nas je obiskal. Stoteri so bili njegovi odmevi. Kai velikanski list je nad deželo zadržalo, na katerega so pisali: Bog, sveti oče in slovensko ljudstvo. Sporočilo za praznično mizo prijateljstva, edinosti, ustvarjalnosti. Veliki glasnik našega časa, apostol Peter našega časa... Z njim smo peli, kot ne moremo peti več doma. Poslušali, kot že dolgo nismo doslej. Sveto slovensko tridnevje – bilo je, kot nam ga Gospod doslej še ni naredil. Vselej nas bo ostalo nekaj lu, kjer smo shodili za nova duhovna obzorja.

Priprave in zahvale.

Verniki mariborske škofije so se družno s svojimi duhovniki ter škofoma Krambergerjem in Smejem na mnogotere načine duhovno pripravljali na papežev obisk. Množična duhovna priprava je bila v postu '96. Ob nedeljskih popoldnevih so župnije posameznih naddekanatov poromale v mariborsko stolnico na grob sveinškega škofa Slomška. Vsa mariborska krajevna Cerkev je molila za beatifikacijo škofa Marina Slomška ter za blagoslov papeževega obiska v Sloveniji.

Za blagoslov papeževega obiska v Sloveniji ter za Slomškovo beatifikacijo so slovenske redovnice in redovniki, predvsem tisti iz Ljubljane in okolice, v tednu pred uho nedeljo opravili križev pot na Rožniku. Križevega pota se je udeležil tudi apostolski nuncij nadškof Edmond Farihat. V Marijini cerkvi je nuncij vodil tudi evharistično slavo.

Svoj delež pri pripravi na papežev prihod v Slovenijo je prispevala tudi Narodna galerija. Pod mentorstvom dr. Franca Dolinarja je v maju pripravila lično razstavo: Slovenija v papeških listinah.

Milostna podoba brezjanske Božje Matere je začela svojo romarsko pot v petek zvečer, 3. maja. Njena prva postaja je bila kapela sv. Marije Goretti v župniji Tržič-Bistrica. Cilj njenega romarskega popotovanja je bil hipodrom Ljubljana-Stožice, kjer je bilo v soboto, 18. maja, prvo veliko srečanje slovenskih vernikov s papežem Janezom Pavlom II. Na tej njeni romarski poti so jo spremljali očetje frančiškani, ki so varuhi njenega svetišča na Brezjah.

V bližnji pripravi na papežev obisk so Celjani pred opatijsko cerkvijo sv. Danijela postavili tudi kip škofu Antonu Martina Slomška. V soboto pred belo nedeljo, 13. aprila, ga je blagoslovil mariborski škof dr. Franc Kramberger, slavnostni govornik pa je bil tržaški pisatelj Alojz Rebula.

Tudi veliki šmaren oz. praznik Marijinega vnebovzeta je bil v znamenju velikih spominov na papežev obisk. V osrednjih Marijinih božjepotnih cerkvah (Brezje, Sveta gora, Ptujška Gora) se je zbralo veliko ljudstva. Bogoslužje na Ptujski Gori je vodil beograjski nadškof dr. Franc Perko, pri Mariji pod logom škof dr. Franc Kramberger, pri Gradu na Goričkem škof dr. Jožef Smej, na prekmurski pristavi Večerni zvon blizu Toronta – tam so si naši prekmurski rojaki zgradili Marijino kapelo – pa torontski nadškof dr. Alojzij Ambrožič.

Na veliki šmaren '96 so štiri sestre Družbe Hčera Marije Pomočnice v cerkvi na Rakovniku v Ljubljani ter ena sestra karmeličanka v Sori naredili večne zaobljube.

V Žabnicah ob Svetih Višarjah v Kanalski dolini je bilo v soboto, 17. avgusta, srečanje vernikov ljubljanske, celovške in videmske nadškofije. Tega tradicionalnega srečanja treh dežel se je udeležilo nad 2000 vernikov na čelu s šestimi škofi in petdesetimi duhovniki.

V soboto pred angelsko nedeljo, 31. avgusta, je k Mariji Pomagaj na Brezje poromalo nad desettisoč vernikov ljubljanske nadškofije. Skupaj s svojimi duhovniki (somaševalo jih je 180) in škofi so se zahvalili Bogu za lepe in blagoslovljene dneve papeževega obiska v Sloveniji.

Cerkev sv. Jožefa v Ljubljani je v imenu slovenske vlade dokončno vrnil lastniku – Cerkvi na Slovenskem – na velikonočni ponedeljek minister za kulturo dr. Janez Dudar. »Zelo sem vesel, ker Vam danes lahko izročim ključe te cerkve in s tem simboličnim dejanjem zaznamujem dogodek, ki se v pravnem jeziku imenuje 'izročitev v last in posest'.« S temi besedami je nadškofu Šuštarja in množico vernikov nagovoril minister Dudar. Po 50 letih je bila tako cerkev ponovno izročena svojemu namenu.

Od 6. do 8. septembra se je na ljubljanskem stadionu zbralo do 30.000 ljudi. Duša tega množičnega verskega shoda z geslom Seminar za evangelizacijo je bil p. Emilien Tardif, ki že skoraj 23 let potuje po svetu ter oznanja, da Jezus živi in odrešuje. Prvi dan seminarja je vodil somaševanje mariborski škof dr. Franc Kramberger.

Dveurna »pojoča Koroška '96« – kar pomeni 360 pevcev oz. deset pevskih zborov – v Domu glasbe v Celovcu je bila zgovorno cvetnonedeljska. Letošnja Koroška poje je želela biti hvaležen spomin na pred 25 leti umrlega dr. Franceta Cigana, salezijanskega duhovnika, doma iz Črenovec, ki je v letih povojnega pregnanstva na Koroškem zbiral narodne pesmi ter bil mnogim mladim Korošcem glasbeni pedagog. Prva zbirka njegovih zborovskih skladb in priredb obsega 272 mladinskih, svetnih in duhovnih pesmi. Druga zbirka vsebuje 361 otroških in mladinskih pesmi.

V dvorani Kranjskega sejma se je 21. aprila zbrala 3500-glava množica k pevsko-glasbeni prireditvi *Novo upanje*. To je bil dobrodelni koncert, na katerem je nastopilo okrog 100 pevcev – posamezno ali v skupinah. Izkupiček je bil namenjen Materinskemu domu na Skofljici pri Ljubljani, ki ga vodi stalni diakon Inre Jerebic, doma iz Odranec.

Slovenski misijonarji, med njimi tudi Jože Mlinarič iz Bratonec, so sklenili svoje tradicionalno tridnevno srečanje v Slomškovi Ponikvi. »Knoblehar, Baraga, Kerec so trije veliki misijonarji Cerkve na Slovenskem – misijonarji Afrike, Amerike in Kitajske« – je na srečanju dejal dr. Maksimilijan Jezernik, rektor Slovenika v Rimu. »Družno z drugimi našimi misijonarji so neizpodbitno znamenje duhovne živosti naše krajevne Cerkve.«

Ob kapeli Marije Snežne na Kredarici pod vrhom Triglava se je 21. avgusta zbralo nad 2000 ljubiteljev gora. Somaševanje (30 mašnikov) je vodil ljubljanski pomožni škof Alojz Uran. V Marijino kapelo so namestili lesene reliefe (sv. Jožef, Jakob star., sv. Bernard Menthonski, sv. Frančišek Asiški), ki so jih slovenski škofje blagoslovili na naših osrednjih romarskih svetiščih na veliki šmuren.

Na praznik svetih bratov Cirila in Metoda so se v mariborski stolnici zbrali letošnji duhovniški jubilanti. Somaševanje je vodil škof Kramberger. Med jubilanti so bili tudi biseromašniki msgr. Lojze Kozar iz Odranec, Ludvik Duh iz Ljutomera, Alojz Gabor od Sv. Jurija na Goričkem ter srebrnomašnika Franc Kodila, dekan in župnik v Veliki Polani, ter Franc Režonja iz Dobrovnika.

V nedeljo popoldan, 21. julija, so se v Moravcih, v parku evangeličanske cerkve, končali dvodnevni ekumenski pogovori. Zvrstili so se razni predavatelji, med njimi dr. Stanko Janežič ter dr. Marijan Peklaj iz Ljubljane, o Svetem pismu v Prekmurju pa je govoril pastor Aleksander Balažic.

Konec septembra so bili na Opčinah pri Trstu XXXI. študijski dnevi, imenovana Draga. Vzporedno z Drago seniorjev je že nekaj let tudi Draga mladih ali juniorjev. Od leta 1966 do letos se je na Dragi zvrstilo okrog 110 osrednjih tem, predavateljev pa je bilo doslej 140. Ta svobodna tribuna obravnava aktualna kulturna, politična, religiozna, gospodarska vprašanja, ki zadevajo Slovence doma, v zamejstvu, v zdomstvu in v izseljenstvu.

Ob vznožju skakalnice velikanke v Oberstdorfu v Nemčiji je bil v nedeljo, 16. junija, slovenski dan za naše rojake, ki živijo in delajo na Bavarskem. Med njimi je tudi mnogo naših prekmurskih rojakov.

»Črno jezero« na Rakovniku v Ljubljani je postalo tradicionalno srečanje otrok iz raznih krajev Slovenije, tudi iz pomurskih župnij. Letos se je na prvo junijsko soboto zbralo 1200 otrok. Celodnevno srečanje je odlična kateheza, prava poezija otroštva v vseh njenih smereh. Skupine otrok je vodilo 200 mladih animatorjev.

»Oratorij« je postal stalna oblika srečanja otrok v poletnih mesecih (od enega do treh tednov). Julija in avgusta '96 jih je imelo 30 župnij (tudi Odranci in Murska Sobota). Oratorijev se je udeležilo okrog 2200 otrok; za vodenje se je dalj časa pripravljalo nad 400 mladih.

Dneva mladih v Vuzenici pod geslom »Dan hvaležnosti«, v soboto 20. aprila, so se udeležili tudi otroci iz nekaterih prekmurskih župnij. Med prireditelji vsakoletnega srečanja je tudi s. Marta Zadravec (HMP) iz Odrancev.

Naši Prekmurci radi poromajo tudi v Marijino svetišče na Rakovniku v Ljubljani, predvsem za praznik Marije Pomočnice, na zadnjo nedeljo v maju. Romarsko bogoslužje je v letu 1996 vodil beograjski nadškof dr. Franc Perko.

Šolsko leto 1996/97 na treh katoliških gimnazijah je 1. septembra začelo blizu 1000 dijakov; začeli so jo z mašo skupaj s svojimi profesorji.

Na Rakovniku v Ljubljani se je na predvečer malega šnarna po dolgem premoru spet začel noviciat – leto duhovne priprave na vstop v salezijansko družbo. Med osmimi novinci je tudi Drago Jerebic iz župnije Beltinci. V nedeljo, 15. septembra, so v cerkvi Marije Pomočnice štirje salezijanski bogoslovci naredili večne zaobljube; med njimi je bil tudi Matija Tratnjek, doma iz župnije Beltinci.

Sredi avgusta je škof dr. Franc Kramberger v župnijski cerkvi pri Svetem Miklavžu pri Ormožu blagoslovil spominsko ploščo, pred cerkvijo pa tudi doprсни kip dr. Ivana Jožefa Tomažiča, četrtega naslednika škofa Antona Martina Slomška na sedežu mariborske škofije. V letu 1996 je minilo 120 let od njegovega rojstva.

Na praznik povišanja sv. Križa so v Solkanu pod Sveto goro odkrili spominsko ploščo škofu in nadškofu dr. Josipu Srebrničju († 1966), ki je 43 let vodil krško škofijo. Po življenju so mu stregli fašisti, še bolj pa komunisti, ki so ga pretepali, sramotili po časopisju, rani, preganjali, zapirali. Zavzemał se je za pravice mladih ljudi, varoval glagolijaško hogoslužje v krški škofiji.

»Benedički dnevi« – v Kančevih na Goričkem privabijo razne skupine mladih in odraslih iz vsega Prekmurja; v nedeljo, 2. junija, so pester pevski program pripravili otroci Vrta iz Murske Sobote, ki ga vodijo sestre Družbe Hčera Marije Pomočnice.

Ob obisku svetega očeta Janeza Pavla II. v Sloveniji je bil najpomembnejši dogodek izid prevoda celotnega Svetega pisma. Priprave na prevajanje so se začele pred 20 leti, pred 15 leti pa je bilo prevajalsko delo v polnem teku. Pri uresničevanju celotnega prevajalskega podviga je sodelovalo 50 ljudi. Predsednik Koordinacijskega odbora je bil akademik prof. dr. Jože Krašovec, duhovnik mariborske škofije.

Z izidom novega slovenskega prevoda Svetega pisma je organsko bila povezana tudi razstava »Biblije na Slovenskem« v Narodni galeriji. Na razstavi je bilo blizu 300 slovenskih svetopisemskih besedil – od najstarejšega ohranjenega pisnega spomenika (prva polovica 12. stoletja) do tega, ki je pravkar izšel. Vsako besedilo s spremljajočimi ilustracijami je bilo predstavljeno v posebnem Katalogu, ki so ga pripravili prof. dr. Marijan Smolik, prof. dr. Nataša Golob in Gorazd Kocijančič.

Ob izidu znova poslovenjenega Svetega pisma je bil v Cankarjevem domu v Ljubljani – končal se je v petek, 20. septembra – tridnevni mednarodni simpozij o interpretaciji Svetega pisma. Delovni dnevi so bili sočasno v raznih jezikih v Kosovelovi, Suhovi, Linhartovi ter Gallusovi dvorani. Simpozija se je udeležilo nad 60 vrhunskih izvedencev v biblicistiki iz slovitih univerz v svetu ter 20 domačih na čelu z akademikom prof. dr. Jožetom Krašovcem, ki je bil tudi predsednik Organizacijskega odbora tega simpozija.

Biblija je doslej v celoti prevedena v 349 jezikov, v pripravi pa so še prevodi celotnega Svetega pisma v 200 jezikov.

Novi slovenski prevod Svetega pisma so počastili predstavniki Cerkve in države, najvišjih znanstvenih ustanov v Sloveniji, vrhunski biblicisti slovitih univerz v svetu, slednji v svojem jeziku.

Svetopisemsko zgovorni v tridnevnem znanstvenem posvetu o Bibliji so bili glasbeni, pevski in recitativni večeri, ki so jih oblikovali komorni zbor Ave, komorni zbor RTV Slovenija, mešani pevski zbor Obala, mladinski pevski zbor iz Maribora, Slovenski komorni zbor ter Consortium musicum, recitativni zbor gimnazijcev iz Nadškofijske klasične gimnazije Ljubljana-Senvid in gledališki igralci... Jezik glasbe in petja se je dotaknil srca in duše slednjega, da je simbolično zazvenela vesoljnost razodete Božje besede. In se je porajala duhovna naveza za novo tisočletje.

Jožef Klekl in Rafaelova družba

Jožef Klekl je bil župnik pri Sv. Sebeščanu v Pečarovcih od leta 1905–1910. Zaradi bolezni je bil upokojen in je živel v Črensovcih, kjer je razvil izredno delavnost. Na župnijo Sebeščan je ohranil lepe spomine. Kot urednik Marijinega lista je rad objavil slike akademskega slikarja Karla Jakoba v omenjeni cerkvi, zlasti sv. Rafaela, o kateri avtor piše:

»Na levi strani, nekako v sredini cerkve, je slika sv. Rafaela, zaščitnika naših izseljencev v velikosti 3.90 x 3.80 m. Gruča bosih delavcev in delavk z obupanimi obrazi, s svojo prtljago gre iz domačega rojstnega kraja v tuji svet. Mati se iz gručice poslavlja od svojega otroka in moža, mož se poslavlja od svoje žene in zadržuje otroka, ki sili za svojo materjo. Težki so ti trenutki. – Cesta postaja pretirano perspektivistično širja in širja, pelje jih iz pretesne domovine v širni svet za kruhom. – Nad vsem tem pa plava nadnaravna sila zaščitnika sv. Rafaela, ki gre kot čuvar za njimi v široki svet.«

Mirno lahko zapišemo, da je nadangel Rafael tudi simbol župnika Klekla, ki so mu bili pri srcu tudi naši izseljenci, raztreseni po širnem svetu, po številu več kot 50.000.

Ivan Škafar, kaplan na Prevaljah, je sestavil pravila »Družbe sv. Rafaela za varstvo izseljencev Slovenske krajine.«

Pravila so bila prečitana in soglasno sprejeta na **ustanovnem** občnem zboru v Črensovcih, dne 31. marca 1937. Predhodno je pravila odobril Škofijski ordinariat v Mariboru, 26. februarja 1937, naknadno pa Kralj. banska uprava Dravske banovine, 24. VII. 1937 z dodatkom, da oblastvo lahko društvo tudi razpusti. Zbora so se udeležili mnogi kmečki ljudje, duhovniki in bogoslovci, narodni poslanec dr. Franc Klar, p. Kazimir Zakrajšek, predsednik Družbe sv. Rafaela v Ljubljani, ki je med drugim predlagal, naj Družba pošilja med izseljence duhovnike in učitelje, saj so izseljenci poslali v Jugoslavijo 29.000.000 dolarjev; v Ljubljani se bo ustanovila izseljenska zbornica. Daljši načelni govor je imel kaplan Škafar, ki je bil tudi izvoljen za tajnika, za predsednika pa Jožef Klekl.

Tudi **2. občni zbor Rafaelove družbe** je bil v Črensovcih, 23. 12. 1937. Kandidati za izseljenske duhovnike v Franciji so bili: Ivan Škafar, Janez Gregor, Daniel Halas in Ivan Camplin; dovoljenje škofije je dobil Camplin in sicer za čas dveh let. Na prošnjo Družbe je dobil dovoljenje za pastorcijo naših sezonskih delavcev v Belju Janez Bejek, župnik pri Sebeščanu; njegovo poročilo o tem delu med slabimi katoličani in drugoverci so objavile Novine. – Članov Družbe je dozdaj le 63.

Zaradi oddaljenosti je tajnik Škafar dal odpoved, na mesto njega je bil izvoljen prof. Vilko Novak. Novi tajnik je vprašal, kakšno je razmerje med Rafaelovo in ZPD (zvezo poljedelskih delavcev): dozdaj nobenega razen nekaterih obvestil, ki jih Zveza pošilja v objavo Novinam.

Zaradi boljših prometnih zvez je bila **seja odbora Rafaelove družbe** v Soboti, 3. II. 1938.

Rafaelova družba v Ljubljani je hotela imeti za izseljenskega duhovnika v Franciji Franca Orešnika, ki je bil v Parizu kot študent in je večkrat zbral naše delavce zlasti v okolici Pariza. Mariborski škof je vztrajal, naj gre Camplin: temu bi naj vsak župnik javil, kakšna je družina posameznih izseljencev (morda posebni formular?). Poslanec dr. Klar poroča, da je ministrstvo v Beogradu obljubilo 1.500 frs za izseljenskega duhovnika v Franciji.

Če bi vsak naš delavec plačal vsaj 10 din, bi se letno nabralo ca 10.000 din.

Seja 30. junija 1938 je bila zopet v Soboti: naša Rafaelova družba, naj ostane samostojna in se samo večlani v osrednjo Družbo v Ljubljani. – Narodni poslanec dr. Klar naj posreduje, da bo izseljenski duhovnik v Franciji tudi korespondent pri našem izseljenskem odposlanstvu v Parizu. –

Župnik Vojkovič bo naprosil kaplana Škrabana, če bi sprejel službo izseljenskega duhovnika doma v državi.

3. občni zbor Rafaelove družbe v Črensovcih, 4. januar 1939.

Camplin določen tudi za korespondenta v Parizu.

Ljubljana je priznala samostojnost naše Rafaelove družbe. Lendavski srez ima do zdaj 80 članov naše Rafaelove družbe, soboški pa komaj 16.

Do zdaj se je za g. Camplina nabralo 7.200 din, izdalo pa že 15.020 din. Ministrstvo iz Beograda bo dalo mesečno 500 din. Presenetilo je pismo g. Bejeka, da izstopa iz Rafaelove družbe in izjava g. Škrabana, da ne bo šel v Belje. Delavce v Belju pa je obiskal dolenski župnik Franc Horvat in poročal o zelo žalostnih razmerah. Župnik Golob iz Amerike prosi naslednika, enako župnik Hladnik iz Argentine.

Načelniki srezov: Sobota, Lendava, Čakovec so se zedinili: županstva naj sestavijo imenike oseb, ki bi smele na delo v tujino, starost 20 let, izjemoma 18 let, če gredo v družbi starejših. – Dr. Klar predlaga: banovina naj pobere od vsakega izseljenca vsaj 10 din: to bi zadostovalo za našega duhovnika in učitelja v tujini.

Seja Rafaelove družbe 23. II. 1939 v Črensovcih.

Na podlagi sklepov občnega zbora naj se pošlje škofiji v Maribor prošnja za izseljenske duhovnike v Bačko-Baranjo, v Bridgeport USA in v Argentino. Pismo kard. Bertrama iz Nemčije: pastoračijo naših delavcev bi prevzeli tamkajšnji nemški duhovniki, dokler ne bi dobili naših domovine.

Za leto 1939 odobreno: g. Camplinu v Franciji: 5.000 din, za Novine 2.000 din, za pisarno 2.000 din.

Sef Borze dela v Soboti pošilja mladoletne v Črensovece, naj prosijo g. Klekla, da jim dovoli odhod v tujino. To je grobo kršenje uradne tajnosti in ustvarja nezaupanje napram državni oblasti in naši Rafaelovi družbi.

Seja Rafaelove družbe v Črensovcih, 7. maja 1939.

Izseljenski duhovnik v Soboti Ivan Škafar bo vodil pisarno Rafaelove družbe, ob priliki odhoda delavcev bo maševal in pridigal ter spremljal delavce na sezonsko delo.

Župniku Francu Horvatu se odobri 500 din za kritje stroškov, ki jih je imel lani, ko je obiskoval naše sezonske delavce.

Seja Rafaelove družbe v Črensovcih, 9. julija 1939.

Ivan Škafar poroča o svojem obisku naših delavcev, 17 naselij; njihova stanovanja so ponekod svinjaki. Upravniki zlorablajo našo žensko mladino. Nekateri palirji izjemajo delavce. Duhovnik bi moral biti s sezoncei ves čas njihovega dela.

Ivan Camplin poroča o naših v Franciji: veliko je vpisanih v našo Rafaelovo, večina pa se izgublja zaradi sistematične asimilacije, saj so raztreseni na vse strani.

4. redni občni zbor Rafaelove družbe, v Črensovcih, 24. oktobra 1939.

V župnijski cerkvi sv. maša ob 9. uri, udeležencev ca 500. Po maši zborovanje v veliki dvorani »Našega doma«. Glavni govornik izseljenski duhovnik Ivan Camplin o težkih razmerah naših delavcev v Franciji. Nato v mali dvorani občni

zbor in volitev novega odbora. Predlog predsednika Klekla o ustanavljanju podružnic Rafaelove po župnijah je ostal nerešen in odprt zaradi velike razširjenosti Zveze poljedelskih društev po Goričkem.

5. redni občni zbor v Črensovcih, 27. decembra 1940.

Pred poročili je predsednik Klekl omenil smrt dr. A. Koroščca: njegovo ljubezen do vseh, zlasti zatiranih, zagovarjal je pravice Slovencev in Hrvatov v času najhujšega centralizma: vsak dan je maševal; molimo za njega!

Letos je bilo rešenih 437 aktov!

Na posebno pismo predsednika je Ministrstvo za socialno politiko določilo, naj se nemške marke menjajo sporazumno z Rafaelovo družbo v Črensovcih (ta je menjala marke po 14,30 din) in Putnik je moral doplačati tistim, ki so pri njem menjavali ceneje. Za Bridgeport se je javil frančiškan Silvester Prša, pozneje pa pristanek odpovedal, ker je napak razlagal škofovo pismo. Za Argentino sta se javila bivši beltinski kaplan Franc Gomboc in dolenski provizor Franc Horvat. – Zaradi prepovedi plovbe v Južno Ameriko se prošnji nista obravnavali.

Na predlog ministra za delo je francoski senat sprejel jugoslovansko-francosko pogodbo o delu in pomoči.

Zaradi vojne ne sprejemajo delavcev v departemente: Ardennes, Meuse, Moselle, Meurthe et Moselle, Haut-Rhin, Bas-Rhin; dosedanji delavci morajo oditi.

V smislu sklepa občnega zbora Rafaelove družbe v Ljubljani je prva adventna nedelja izseljenska, pri tem nabirke za Družbo. Po vzorcu Srbske in Hrvatske izseljenske zveze se tudi v Ljubljani ustanavlja Slovenska izseljenska zveza: nekaj predlogov smo poslali tudi mi. Po čitanju pravil te Zveze tudi mi pristopamo. Blagajniško poročilo je izkazalo prebitka 10.080,50 din, naloženo v posojilnici.

Za predsednika je bil znova izvoljen Jožef Klekl.

Za naše delavce je Rafaelova družba preskrbela Spoved v slovensko-francoskem jeziku, v slovensko-nemškem (Marijin list 8. april 1938), v slovensko-angleškem (provizor v Dolencih Franc Horvat, Marijin list, 8. oktober 1939).

Jože Smej

Trije biseromašni jubileji

Že v petek na praznik sv. Cirila in Metoda 5. julija 1996 so se poleg drugih tudi trije biseromašniki iz Pomurja zbrali v mariborski stolnici k zahvalni sveti maši. Prav isti dan 5. julija so pred 60-letji prejeli mašniško posvečenje.

1. Ludvik Duh, biseromašnik

Ave, ti Ludvik Duh, s tem akrostihom v sonetu so Stopinje 1987, 56 počastile spomin zlatomašne slovesnosti našega sobrata Ludvika. Ob biseromašnem jubileju mu škofa dr. F. Kramberger in dr. J. Smej čestitata takole:

Spoštovani gospod biseromašnik!

V letu, ko je sveti oče Janez Pavel II. obiskal našo domovino in tudi našo Slomškovo škofijo, v letu, ko on obhaja svoj zlatomašni jubilej, obhajate Vi svoj biseromašni jubilej.

Že 60. leto po Vas, dragi gospod biseromašnik, kot po posvečenem nositelju cerkvene službe, postaja navzočnost Jezusa Kristusa vidna sredi skupnosti verujočih. Že 60 let ponavzočujete Kristusa, Božjega Sina, v besednem bogoslužju (kdor vas posluša, mene posluša) in v spovedniški službi (katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni). V imenu vse Cerkve postavljate pred Boga liturgično molitev iz bogoslužnega molitvenika. Že 60 let dva pomembna darova, kruh in vino, ki sta vzeta iz stvarstva, sprejemate na oltarju in ju v Kristusovi osebi spreminjate v njegovo telo in kri. Tako z ustreznim obhajanjem mašne daritve služite ne samo krajevnemu župnijskemu občestvu, marveč vsemu svetu, ko ga posvečujete, da bi bil vedno bolj pripravljen za tisto končno poveličanje, ko bo tudi veseljstvo spremenjeno v novo nebo in novo zemljo.

Pred desetimi leti smo Vam zaželeli, da bi dočakali še nadaljnji življenjski in duhovniški jubilej. To ponavljamo s pričujočo čestitko tudi sedaj. Naj Vas in vse, ki se bodo udeležili biseromašne slovesnosti spremlja božji blagoslov, priprošnja Device Marije in sv. Janeza Krstnika, farnega zavetnika.

2. Alojzij Gabor, biseromašnik

Alojzij, v Puju si končal maturo, tako se začenja sonet z akrostihom ob zlatomašni slovesnosti sobrata Alojzija (prim. Stopinje 1987, str. 56–57).

Ob biseromašnem jubileju mu škofa dr. F. Kramberger in dr. J. Smej čestitata takole:

Spoštovani gospod biseromašnik!

V tem letu naša škofija nima nobenega zlatomašnika, ima pa več srebrnomašnikov, železomašnika in šest biseromašnikov, med katerimi ste tudi Vi.

Že 2000 let se ljudje sprašujejo, kdo je Jezus Kristus. Prav tako se tudi sprašujejo, kdo je duhovnik?

V knjigi anonimnega francoskega pisatelja JEZUS, KI ŽIVI V DUHOVNIKU, beremo te besede: »O duhovnik, kdo si? Nisi iz sebe, ker si ustvarjen. Nisi naravnan k sebi, ker naravnavaš druge k Bogu. Nisi sam, ker si ženin Cerkve. Nisi zase, ker si služabnik vseh. Nisi ti, ker predstavljaš Kristusa. Kdo si torej? Nič in vse, o duhovnik!«

Ob bisernem jubileju se z vso hvaležnostjo obračate na presveto Trojico, ki je izvir in začetek naše duhovniške poklicanosti. Hvaležni ste vsem, ki so Vam pomagali priti do duhovništva, najprej staršem, potem učiteljem, vzgojiteljem, srednješolskim in bogoslovnim profesorjem, vernikom na vseh Vaših duhovniških postajah, posbej še jurjevskim faranom in Vašemu nasledniku v župniški službi, ki so Vas podpirali predvsem z molitvijo, da ste doživeli ta jubilej.

Pred desetimi leti smo Vam čestitali za zlatomašni jubilej in prosili Vsemogočnega, naj Vam da doživeti še nadaljnji duhovniški jubilej. To ponavljamo tudi sedaj, ko Vam iskreno čestitamo in kličemo božji blagoslov na Vas in vse, ki se bodo veselili te slovesnosti.

Biseromašnik se je za čestitke zahvalil takole:

Kot vsak dan pri oltarju tudi zdaj ponavljam: Bogu hvala! in Gospod nisem vreden.

Predvsem Bogu hvala, da me je tolikokrat obvaroval v nevarnostih.

Zahvaljujem se z besedami ps. 118:

Đal si mi preživeti mnoge in hude stiske,
pa si me spet okreplil in rešil skoraj iz smrti.

Gospod nisem vreden tega izrednega jubileja, ker zdaj ne morem dosti storiti v Gospodovem vinogradu, samo še z molitvijo in žrtvijo.

3. Msgr. Lojze Kozar, biseromašnik

Lep bil je Mojzes še v starosti sivi, tako se začenja sonet z akrostihom v Stopinjah 1987, 57, objavljen v počastitev zlatomašne slovesnosti sobrata Lojzeta.

Ob bisernem jubileju sta mu škofa dr. F. Kramberger in dr. J. Smej čestitala takole:

*»Kralja vekov poveličujte s svojimi deli«
(Tob 13,6)*

Spoštovani gospod biseromašnik!

Ena izmed najlepših Jezusovih prilik o Božjem kraljestvu je prilika o biseru. Ohranil nam jo je samo apostol in evangelist Matej. Obsega sicer samo dve vrstici, a vendar je v njima povedano vse. Clovek je iskal lepih biserov. Ko je našel dragocen biser, je prodal vse, kar je imel, in ga kupil (Mt 13, 45-46). Biser je nebeško kraljestvo.

Gospod biseromašnik, ne samo s svojo besedo, ampak tudi s svojimi spisi ste na nevsiljiv način evangelizirali, pomagali ljudem najti biser, Božje kraljestvo. Tako niste gradili samo vidnih stavb, novo cerkev in novo župnišče v Odrancih, marveč tudi živo Cerkev Jezusa Kristusa v dušah in sicer z besedno in glasbeno umetnostjo. Zato Vas je v času med zlatim in bisernim mašnim jubilejem Slovenska škofovska konferenca odlikovala z ODLIČJEM SV. CIRILA IN METODA S POSEBNO DIPLOMO IN PLAKETO.

V svoji skromnosti tega niste želeli in ne pričakovali, vendar se Vam je tako Cerkev na Slovenskem nekako oddolžila za vse Vaše delo.

Ob Vašem zlatomašnem jubileju smo Vam mnogi čestitali in želeli, da bi Kralja vekov še naprej poveličevali s svojimi deli in z daritvijo nove zaveze klicali božji blagoslov na vso Cerkev v Sloveniji. Podobno čestitamo in želimo tudi sedaj ob Vašem biseromašnem jubileju.

L. Kozar je kot pisatelj na kratko predstavljen tudi v: Slovenska književnost, Cankarjeva založba 1996, 226.

Da bi mu dobri Bog dal še toliko zdravja in moči, da bi npr. po vzoru F. S. Finžgarja napisal »povest davnih dedov«, recimo z naslovom: Pod Adrijanovim soncem.

Adrijanci (Andrian, 1366), Odranci (Adrianch, 1322) in Adrijanovega sina Mihaela zaselek (Adrianiamylhaza, 1375), vsi ti kraji so v Prekmurju, zadnji je bil nekje v dolnjem Prekmurju. Povezani so s cerkvijo sv. Adrijana, mučenca v Pribinovem Blatenskem kostelu. To cerkev je posvetil salzburški nadškof Liupram v letih 850-868. Torej malo pred prihodom sv. Cirila in Metoda. Adrijan je bilo hkrati krajevno in osebno ime.

Hvaležno se jih spominjamo

1. Štefan Zver st. (1912 – 1995)

† Štefan Zver st.

»Oznanjal bom tvoje ime svojim bratom«, tako si je dal zapisati naš sobrat Štefan na novomašno podobico. Te svetopisemske besede (Heb 2, 12; Ps 22, 23) so bile vodilo njegovega duhovniškega življenja. Oznanjal je božjo besedo v vsakem položaju in življenjski situaciji, bodi prilično ali neprilično. Med vojno je na Madžarskem v Sárvaru oskrboval ok. 800 slovenskih vernikov, ki so jih 23. junija 1942 takratne vojaške oblasti izgnale iz krajev Žitkovci, Kamovci itd. v taborišče. Iz pisma, ki ga je 26. julija 1942 dekan Ivan Jerič pisal sombotelskemu škofu, je razvidno, da bo sárvárski kaplan Štefan Zver rad prevzel dolžnost taboriščnega duhovnika za imenovane Slovence. Ko so jim namreč povedali, da se morajo v 12 urah izseliti in so jih na silo natovarjali na vlak na železniški postaji, niso jokali samo domačini Slovenci, ampak tudi Madžari v Dobrovniku in Lendavi... Prav tako je imel Štefan Zver srce za vernike madžarske narodnosti, kot je razvidno iz članka Ivana Pucka.

Naš sobrat Štefan je kot upokojeni župnik umrl v sredo 18. oktobra 1995 na Pljučnem oddelku mariborske bolnišnice na Slivniškem Pohorju. Njegovo zadnje bivališče je bilo v domu duhovnikov v Mariboru, Slomškov trg 20.

Rodil se je v verni družini cerkvenega ključarja (cehmeštra) v vasi Lipa, župnija Turnišče, in sicer 14. julija 1912. Po nižji gimnaziji, ki jo je obiskoval v Murski Soboti kot gojenec salezijanskega zavoda Martinišče, je odšel v Maribor, kjer je maturiral na realni gimnaziji. Po štirih letih bogoslovja je bil v Mariboru 5. julija 1936 posvečen v duhovnika. Eno leto je bil potem še v bogoslovju kot semeniški duhovnik. Sledile so njegove dušnopastirske postojanke: tri leta kaplan v Slov. Konjicah, mesec dni kaplan v Črensovcih, po smrti župnika Antona Čiriča v Gornjih Petrovcih je bil tam dobra 2 meseca župnijski upravitelj (od 22. aprila do 30. junija 1940). Po bolniškem dopustu je bil nastavljen za kaplana pri Sv. Martinu pri Vurberku. Tu ga je zajela 2. svetovna vojna. Nemci so mu dali na voljo: ali v izgnanstvo na Hrvaško ali domov v rodno Prekmurje. Izbral je to drugo. Po treh mesecih, ki jih je preživel pri starših v vasi Lipa, je bil nastavljen

za kaplana v župniji Sárvár na Madžarskem. Za ok. 800 Slovencev, izgnancev iz Prekmurja, je imel vsako nedeljo pod milim nebom sveto mašo. Po dveh letih kaplanovanja v Sárvaru je bil premeščen v župnijo Jánosháza, po letu dni pa v Zalaegerszeg. Tam je bil kaplan pri opatu Józsefu Pehmu (poznejšem esztergomskem nadškofu in kardinalu Mindszentiju). Službovanje na Madžarskem ga je usposobilo, da je po vojni kot preizkušen dušni pastir, vešč madžarskega jezika, lahko sprejel dušnopastirsko delo v Lendavi. Tu je deloval polnih 37 let, najprej kot župnijski upravitelj in nato župnik. V tej službi se je pokazal kot pravi dušni pastir s čutom odgovornosti za vse ljudi, za otroke kot katehet, za odrasle kot oznanjevalec božje besede in delivec svetih skrivnosti. Kljub nacionalni dvojnosti lendavske župnije je z enako ljubeznijo skrbel tako za slovenske kakor madžarske vernike. Vsem je bil vse. V letih, ko je bila nevarnost, da bi kdo izkoristil nacionalno in jezikovno različnost v župniji za spore in razhajanje, je znal s pastoralno modrostjo vse uglasiti, vsem ustreči in pravočasno ublažiti vso ostrino. Ni znano, da bi kateri njegovih prednikov tako dolgo vztrajal v tej razsežni, dvojezični in pastoralno zahtevni župniji. Večkrat je bil izvoljen tudi za prodekana lendavske dekanije in je bil tako poleg dekana hkrati »dušni pastir« vse dekanije.

Po 37. letih dušnopastirske službe v Lendavi je predal župnijo mlajšemu nasledniku in za tri leta prevzel manjšo župnijo Hotiza (1982–1985), ki jo je že prej dvakrat soupravljal za krajši razdobji.

Po treh letih službovanja na Hotizi se je preselil v Dom duhovnikov v Maribor, kjer je preživel svojih zadnjih 10 duhovniških let (1985–1995) skupaj s svojimi sobraty. V njegovi sobi sta poleg križa viseli dve sliki: slika lendavske župnijske cerkve in njegov portret, narejen 18. 11. 1975 v Valdoltri.

Zmeraj je bil pripravljen pomagati ali v stolnici ali v Alojzijevi cerkvi ali v drugih župnijah kot spovednik ali začasni namestnik dušnega pastirja. Občudovali smo njegovo pripravljenost pomagati, kjerkoli je bilo potrebno, dokler je le mogel, dokler ni prišla njegova ura.

Slovo od pokojnega sem v četrtek 19. oktobra v veži škofijskega doma ob navzočnosti duhovnih sobratov iz Doma duhovnikov in škofijskih uslužbencev opravil podpisani.

Pogreb je v petek, 20. oktobra, v vasi Lipa (župnija Turnišče) ob asistenci 70 duhovnih sobratov vodil škof dr. Franc Kramberger. Po škofovi besedi so pokojnemu spregovorili v slovo: dr. Gyula Márfi, škofijski kancler (sedaj že pom. škof v Egru) v imenu sombotelske škofije, Franc Kodila, dekan, Jožef Bernad, lendavski župnik, Lojze Ratnik, turniški župnik in še zastopnik krajeвне skupnosti. Na koncu se je škof zahvalil vsem, ki so sobrata Štefana obiskovali v Mariboru, da se ni čutil osamljenega in zapuščenega, šolskim sestram, ki so mu stregle in mu oskrbele zdravniško pomoč, duhovnikom iz Madžarske (kar 10 jih je prišlo na pogreb) in vsem, ki so ga v tako lepem številu spremljali na zadnji poti.

Ob svoji zlatomašni slovesnosti mi je na lipljanskem pokopališču pokazal grob svojih staršev, rekoč: »Tu želim počivati do vstajenja.« Ta želja se mu je izpolnila.

Iz knjig, ki jih je v oporoki zapustil Škofijski teološki knjižnici, se bodo slušatelji teološke fakultete duhovno hranili še desetletja.

2. Alojzij Žalar (1901 – 1996)

V torek, 5. marca 1996 je v župnišču pri Sv. Petru pri Mariboru umrl železnomašnik in tamkajšnji župnik v pokoju Alojzij Žalar, potem ko je dopolnil

95 let življenja, 71 let duhovništva in s svojimi verniki proslavil mašniške jubileje, zlatega, bisernega in železnega (srebrnega pa v zaporih v Ljubljani).

Rodil se je 17. oktobra 1901 v župniji Sv. Križa pri Ljutomeru (Križevci pri Ljutomeru) v družini, ki je dala še enega duhovnika, in sicer Jakoba SDB, ki letos obhaja 88-letnico življenja in 59-letnico duhovništva. Župnija Križevci pri Ljutomeru je dala veliko duhovniških poklicev, med njimi prvega in doslej edinega slovenskega kardinala Jakoba Missio, ki ga je železnomašnik Alojzij zelo cenil, bil nanj ponosen, dal popraviti njegov spomenik na Sveti Gori in napisal njegov življenjepis.

Po klasični gimnaziji v Mariboru je stopil v mariborsko bogoslovje in bil 13. septembra 1925 posvečen v duhovnika v škofijski kapeli. Tri leta je bil kaplan na Vidmu (Videm-Krško). Ko je videmska župnija lani obhajala 750-letnico, so povabili tudi Alojzija Žalarja, ki je nagovoril vernike. Od tam je prišel za leto dni za kaplana v Beltince, nato pa za 9 let v Trbovlje. Tu je pokazal veliko dušnopastirsko gorečnost, saj je v Hrastniku, ki je takrat spadal k trboveljski župniji, pozidal cerkev v čast Kristusu Kralju. Zanj je osebno zbiral denarna sredstva po vsej škofiji.

Avgusta 1938 je bil imenovan za župnika pri Sv. Petru pri Mariboru. Njegovo delovanje v tej župniji je bilo dvakrat prekinjeno. Ob vdoru Nemcev je bil že 27. aprila 1941 aretiran. Prek zbirnih taborišč v Mariboru in Brestanici so ga Nemci izgnali na Hrvaško v Zagreb. Tu je bil deležen pozornosti in osebne pomoči nadškofa Stepinca. Iz Zagreba je odšel v Beograd in Kragujevac, kjer je bil 4 leta župnijski upravitelj (1941 – 1945). Rad je pripovedoval svoje spomine na to obdobje, zlasti ko je bil dvakrat obsojen na smrt, pa obakrat na priprošnjo škofa Slomška po čudežnem naključju rešen tik pred izvršitvijo smrtni obsodbe. Po vojni je nadaljeval svoje dušnopastirsko delo pri Sv. Petru pri Mariboru.

V Stopinjah smo pisali o njegovem delu, ob železnomašnem jubileju s sonetom in akrostihom (Stopinje 1996).

Vsem je hotel biti vse: kot katehet in oznanjevalec božje besede, delivec božjih skrivnosti, vnet obiskovalec bolnikov in poseben častilec Božje Matere. Poleg župnijske cerkve je namreč skrbel in obnavljal Marijino romarsko svetišče na Gorci. Ob zgodovinskem jubileju tega svetišča, ob 500-letnici in ob 100-letnici smrti Marka Glaserja (1806-1889), nabožnega pisatelja in Slomškovega velikega prijatelja, je napisal posebno knjigo. Za svoje delo je leta 1985 prejel škofijsko odklikovanje z reliefno podobo A.M. Slomška in s škofijskim grbom za zvesto služenje krajevni mariborski Cerkvi.

Istega leta 1985 je zaradi starosti in bolezni predal župnijo svojemu mlajšemu nasledniku in po svojih močeh pomagal v dušnem pastirstvu. Vsak dan, tudi v visoki starosti, je poromal iz župnišča na Gorco. V torek, 5. marca je zadnjič naredil to pot, vendar ne sam, župljani Sv. Petra so ga prepeljali tja in ga položili na poslovitveni oder. Tam so zanj molili in se mu zahvaljevali vse do pogreba.

Pogrebno sv. mašo in pogrebni obred je ob navzočnosti in somaševanjem ok. 45 duhovnikov in množice drugih vernikov opravil škof dr. Franc Kramberger. To je bilo v petek, 8. marca. Zahvalil se je župljanom, posebej še njegovemu nasledniku, da je svojega starejšega brata sprejel, z njim živel, zanj skrbel, mu pripravil življenjske jubileje in tudi zadnje lepo duhovniško slovo.

Naj se na Gorci do častitljivega vstajenja spočije od svojega truda in prejme plačilo od Kristusa Kralja, kateremu je pozidal cerkev in se trudil za njegovo kraljevanje v dušah!

3. Anton Šaruga (1925 – 1996)

Nisem poznal duhovnika, ki bi vsako leto v adventu tako željno pričakoval Stopinje kakor ravno naš sobrat Anton. Kot upokojeni župnik v Duhovniškem domu v Mariboru je imel čas, zato je pozorno bral Stopinje in tudi pokritiziral, kar se mu ni zdelo prav. Vendar so bile njegove kritike zmeraj dobronamerne in ko smu mu kako stvar natančneje razložili, je to tudi sprejel.

Zaradi hude poškodbe pri zidanju podružnične cerkve Sv. Križa na Pragerskem je začel bolehati: srce, astma in zadnja tri leta še zavratna bolezen. Vse to je končno pripeljalo do tega, da je na velikonočno nedeljo 7. aprila 1996 popoldne na Slivniškem Pohorju na Pljučnem oddelku bolnišnice umrl.

Rodil se je 21. maja 1925 v Beltincih v družini, ki je poleg njega dala Cerkvi še dva duhovna poklica: salezijanskega duhovnika dr. Matijo in salezijanskega redovnega brata Jožefa. Oba sta tudi že pokojna.

Od leve proti desni: kanonik dr. Alojzij Ostrc, Anton Šaruga kot novomašnik in Janko Škraban, župnik

Srednjo šolo je začel v salezijanskem zavodu v Veržetu in nadaljeval v M. Soboti. Dijaški študij mu je pretrgala 2. svetovna vojna, ko je moral z mladinsko delovno brigado iti daleč na fronto. S seboj je vzel žepno izdajo Svetega pisma Nove zaveze (Jere-Pečjak-Snoj). Rad je pripovedoval, kako je bil tako rekoč čudežno rešen in prišel domov na praznik Marije Pomočnice 25. maja 1945. Po maturi v M. Soboti se je vpisal na Teološko fakulteto v Ljubljani kot gojenec Lavantinskega bogoslovnega semenišča. Na praznik apostolskih prvakov 29. junija 1952 je bil v mariborski stolnici posvečen v duhovnika. Njegov brat dr. Matija Šaruga SDB v tistih za Cerkev hudih časih ni dobil dovoljenja, da bi iz Rima

prišel na novo mašo svojega 21 let mlajšega brata. Poslal mu je le novomašne podobice in kelih. Tako je bil njegov novomašni pridigar stolni kanonik dr. Alojzij Ostrc, nekdanji beltinski kaplan.

Po novi maši je bil še eno leto v bogoslovju kot semeniški duhovnik. Nato so sledile njegove dušnopastirske postaje. Nekaj mesecev duhovni pomočnik v Slovenskih Konjicah, kaplan v Brestanici, Turnišču, Dravogradu, Št. Ilju v Slovenskih goricah, Lendavi in Poljčanah. Tri leta je bil župnijski upravitelj v Sp. Polskavi (1966–1969). Tu je pozidal podružnično cerkev sv. Križa na Pragerskem.

Leta 1969 je prišel v župnijo Št. Ilj pri Velenju in jo kot župnijski upravitelj vestno vodil 12 let. Obnovil je župnišče, ob potresu pa je po navodilih višjega gradbenega tehnika Jožeta Požauka dal zvezati župnijsko cerkev z železnimi vezmi in jo tako zavaroval za stoletja. V dušnem pastirstvu ga je odlikoval red, tako pri božji službi (redno je imel tudi popoldansko nedeljsko pobožnost, litanije, rožni venec, križev pot), v pisarni in tudi okrog cerkve. Rad je povabil na pomoč druge duhovnike za tridnevnice in duhovne obnove.

Zaradi bolezni je julija 1984 v stopil v pokoj in se naselil v Duhovniškem domu v Mariboru. Po svojih močeh je rad pomagal v stolnici in v svoji rojstni beltinski župniji.

Slovo od pokojnega sobrata je v torek 9. aprila opoldne ob navzočnosti škofijskih uslužbencev, predstojnikov bogoslovja in bogoslovcev v veži škofijskega doma opravil pisec tega nekrologa. Pogrebno mašo in pogreb pa je v Beltincih vodil v sredo 10. aprila škof dr. Franc Kramberger ob navzočnosti še petdesetih duhovnikov in redovnikov. V poslovičnem govoru je poudaril, naj dobri Bog pokliče v duhovniško službo mlade člane iz beltinske župnije, ki je skozi dolga desetletja dajala Cerkvi toliko duhovnih poklicev.

Na novomašno podobico si je naš sobrat Anton dal zapisati besede Sv. Terezije iz Lisieuxa: *»Spomni se, moj Bog, kako v daljave ogenj tvoj ponesti hrepenim srčno, srčno... in še kitico iz slednice Stabat Mater, ki jo je zložil – tako so mislili – Jacopone de Benedetti (u. 1306), sedaj pa jo pripisujejo sv. Bonaventuri (u. 1274): »Ti pa varuj, Mati ljuba, da moj del ne bo poguba, kadar pride sodni dan.«*

Ivan Pucko

Moji spomini na župnika Štefana Zvera st.

Tiste dni, meseca aprila 1945, ko je ruska vojska osvobodila celotno ozemlje Slovenske Krajine, me je Ivan Jerič, generalni vikar za Slovensko Krajino, začasno nastavljen za vikarja namestnika na Kobilje, od koder se je umaknil kobiljanski župnik Jožef Škrapič. Župnijo sem oskrboval ves mesec maj. Z dnem 19. maja 1945 pa sem dobil dekret od istega generalnega vikarja, da sem s 1. junijem 1945 nastavljen za kaplana v Lendavo z naročilom, naj še s tem dekretom predstavim tamkajšnjemu župnijskemu upravitelju (odlej bom pisal župnik, saj je imel vse župniške pravice in dolžnosti).

Takoj sem pripravil vse za sprejem novega kobiljanskega župnika Mihaela Jeriča, ki smo ga slovesno sprejeli na Telovo popoldne – dne 31. maja 1945.

Naslednji dan 1. junija, sem se v Lendavi predstavil svojemu prvemu župniku Štefanu Zveru. Poznal sem ga že prej, kot gorečega kaplana v Slovenskih Konjicah in pozneje – v času okupacije – kot kaplana v Zalaegerszegu pri župniku opatu,

poznejšemu škofu in kardinalu Mindszentiju. Tudi sokaplan in sošolec Štefan Türh se je prišel tisti dan predstaviti. Župnik Zver naju je bratsko in prisrčno sprejel kot svoja prva kaplana.

Vsi smo se prav dobro zavedali, da smo nastavljeni na izredno zahtevno župnijo, ne samo zaradi velikosti – saj je takrat štela okrog 12.000 duš na vsaj 50 km² površine – pač pa predvsem zaradi narodnostno mešanega prebivalstva in da smo nastavljeni v času, ko uveljavlja svojo oblast KPS z vsemi verigami in utesnjevanjem kot eksponent brezverske stalinistične diktature takratne ZSSR.

Ob tem prvem srečanju in po prisrčnem sprejemu dveh kaplanov je župnik Zver napovedal tudi program našega pastoralnega dela v lendavski župniji. »Draga brata v duhovništvu Štefan in Ivan – je dejal – odslej smo bratje, zato smo »TI« – kakor jaz se tudi vidva zavedata, da smo po božji volji postavljeni v lendavsko župnijo, da vodimo zaupane nam duše k Bogu, naj bodo madžarske ali slovenske. Prosim vaju zato, da bi se okvirno držali sledečega reda dela v tej težavni župniji: Bodimo vsem vse! Zato ne delajmo razlike med Madžari in Slovenci – vsi so božji otroci, zato bomo vsem v njihovem jeziku pastirji tako v cerkvi, v šoli pri katehezi, kakor v privatnem razgovoru. Ob nedeljah in praznikih bomo imeli dve sveti maši za Madžare, eno za Slovence, četrto pa pol-pol, prvo polovico z madžarskim petjem in sodelovanjem, drugo polovico pa s slovenskim sodelovanjem, naslednjo nedeljo ali praznik pa obratno. Vidva bosta pridigala vsak drugo nedeljo in praznik pri poznih mašah ob 9^h slovensko, ob 10^h pa madžarsko, jaz pa vsako nedeljo pri prvih dveh mašah ob 7^h madžarsko, ob 8^h pa izmenjaje madžarsko – drugič slovensko.«

Razdelil nam je tudi katehiziranje po šolah. Štefanu Türhi je dodelil katehiziranje v osnovnih šolah Lendava, Dolga vas, Dolnji Lakoš in Gornji Lakoš, meni pa v osnovnih šolah Mostje, Čentiba, Dolina in Pince, v šolah Gaberje in Kapca je pa že katehiziral Jožef Berden, hotiški župnik, on sam pa je prevzel kateheze na nižji gimnaziji v Lendavi.

Tudi za dežuranje v župnijski pisarni nas je razvrstil: prvi teden bo dežurni tedničar on sam, drugi teden kaplan Štefan, tretji teden pa jaz.

Zelo nam je priporočal točnost za začetek bogoslužja. Še več drugih stvari o programu in načinu našega dela nam je priporočil, pa vsega ni potrebno omenjati.

Župniško službo je vzel zelo resno in jo je tudi vedno dosledno in vestno izvrševal. Čeprav smo nastopili svojo službo konec šolskega leta, je delo takoj lepo steklo. Vsak dan smo sedli na kolesa, se popeljali po šolah in na številna previdevanja bolnikov, in kar pogosto se je zgodilo, da smo domov prihajali ob kolesu peš, ker je guma bila prazna – potem smo pa krpali in krpali – novih zračnic namreč sploh ni bilo mogoče dobiti že od začetka vojne.

V takih – s potmi in delom prenapolnjenih dnevih – je hitro prišel 11. november 1945, dan volitev ko je s presipavanjem kroglic iz črnih skrinjic v bele »VELIČAS-TNO ZMAGALA LJUDSKA OBLAST«.

Okoli božiča je k župniku prišel njegov gimnazijski sošolec – tedaj predsednik okraja Podlessek in mu sugeriral, kako naj se Cerkev obnaša do vernikov madžarske narodnosti, pa mu je župnik kmalu zaprl plaz besed: »Dragi moj, prišel si debelega pol leta prepozno, kajti to in še veliko več, kakor si nam ti zdaj priporočal glede pravic madžarskih vernikov pri bogoslužju in verouku, mi že izvršujemo od prve ure nastopa naše službe v Lendavi. Hvala ti lepa za dobro voljo!«

Med mnogimi dušnopastirskimi opravili – ob zapostavljanju pri »oblastnikih« so nas hrabрили obiski prijateljev od drugod in iz Lendave, ki so se še upali priti

k nam: zdravnik dr. Breznik, živinozdravnik Kac, učitelj Hribar, Martin Ošlaj, Tonči Camplin in še nekateri drugi. »Bog jim povrni!« je dostikrat vzdihnil župnik Zver.

Počitniška dva meseca smo skoraj redno vedno tudi izrabili za obiske sosedov na obeh straneh Mure – v naši lendavski dekaniji že tako in tako vse po vrsti – onstran Mure pa (začnem naštevati pri zgornjem toku Mure): v Selnici ob Muri smo obiskali generalnega vikarja za Medžmurje Ignaca Rodiča, pri Sv. Martinu na Muri župnika Pelina, v Murskem Serdišču župnika Jambroviča, nato župnika pri Sv. Juriju na Brijegu, župnika Iva Mihalica v Vratišincu, župnika pri Sv. Juriju v Trnju, v Podturnu župnika Kristoviča, ki so ga sosedje imenovali »živi leksikon«, V Goričanu našega rojaka iz Filovec župnika Štefana Ošlaja, župnika v Kotoribi, v Donji Dubravi župnika Janka Breznika, nekdanjega kaplana in župnijskega upravnika, župnika na Belici, pa še župnijo Sv. Nikole v Čakovcu – in sicer vsaj za Porcijunkulo, če drugače ni bilo mogoče – in to vedno vsi trije – pa jasno s kolesi. Bogu hvala in seveda župniku Štefanu, ki nas je vodil, kajti veliko lepih srečanj smo tako doživeli. In tega – vsi trije – smo se držali tudi ob gostijah. Šli smo samo tja, kamor smo bili povabljeni vsi trije, če enega niso vabili, ni šel nobeden.

In tako je hitro minilo skoraj pet let, ko sem bil imenovan za župnijskega upravitelja v Turnišču, da svojo novo službo nastopim s 1. novembrom – t.j. na praznik vseh svetnikov. Slovesa od župnika Štefana ne bom nikoli pozabil, oba sva zajokala in on je med solzami s trepetajočim glasom rekel: »Edina tolažba moji žalosti ob najini ločitvi je, da greš v mojo rojstno župnijo. Bog bodi s teboj!«

Prav neke ob začetku nastopa moje službe v Turnišču, t.j. konec 1949 smo zvedeli, da komunistična oblast hoče snubiti za prišepetavanje in ovajanje sobratov duhovnikov in predstojnikov, če bi povedali ali naredili kaj, kar ni v skladu z ljudsko oblastjo. Zelo so se zavzemali tudi za to, da naj z vsemi močmi delajo za osamosvojitve od Rima, t.j. od papeža itd. – tako daleč, da je župnik Ivan Camplin vstal, prijel za prsne reverje suknjiča, jih razprostrl in smrtno-resno glasno vzkliknil: »Če pa to hočete, tukaj smo, kar streljajte!« Mirili so ga sicer, a so vendarle iz njegovega vzklika jasno videli, da je cerkvena zavest v duhovnikih zelo močna.

Kadarkoli sem pozneje župnika Štefana kdaj obiskal v Lendavi za Katarinino ali prišel pomagat ob celodnevnem čiščenju, je bil zame in – prepričan sem – tudi zanj praznik – kakor tudi takrat, ko je – že upokojen – pri nas v Zavrcu prevzel oznanjevanje božje besede tako v župnijski cerkvi, kakor pri podružnici Device Marije.

Ker mi ob njegovem pogrebu pod Lipo ni bilo mogoče spregovoriti in se mu v imenu vseh njegovih kaplanov zahvaliti, naj bodo ti zapisani spomini vsaj mala zahvala in iskreni Bog povrni:

- za njegov lep zgled dobrega pastirja;
- za zgledno ljubezen od vseh župljanov brez razlike v narodnosti;
- za zgled ljubiti in obiskovati duhovne sobrate in jim po svojih močeh pomagati;
- za zgled dobre priprave na pridige in kateheze;
- za zgled redoljubnosti v pisarni in v arhiviranju...

POČIVAJ V MIRU, dragi župnik Štefan, V VEČNI BOŽJI LJUBEZNI!

V spomin Antonu Camplinu

Sredi adventnega časa, v soboto zvečer, 9. decembra 1995, je Gospod življenja, pravični Bog, poklical po zasluženju plačilo ANTONA CAMPLINA, dolgoletnega člana ŽPS in ključarja pri župnijski cerkvi svete Katarine v Lendavi.

Pokojni g. Anton, ali Tonči kot smo ga klicali, se je rodil 16. maja 1914 v Bogojini, materi Tereziji in očetu Ivanu, kot drugi otrok od šestih, ki se jima je rodil v zakonu. Odraščal je v globoko verni posestniški družini, ter se izučil za lončarja. Leta 1933 ga je pot vodila v Francijo, kot mnoge druge prekmurske delavce takrat. V zadnjih dneh leta 1939 se je vrnil domov ter se nastanil v Lendavi, kjer je na nižji gimnaziji bil zaposlen kot hišnik vse tja do leta 1955. Leta 1940 se je poročil z Terezijo Bojnec. V zakonu so se jima rodili trije otroci. Krutost druge svetovne vojne je tudi sam okusil, ko so ga takratne madžarske oblasti leta 1944 prisilno odpeljale v Sombotel, od koder se je vrnil na veliki petek 1945. leta.

Od leta 1955 do upokojitve 1969 je bil zaposlen v lendavski dežnikarni. V Lendavi si je zgradil dom v bližini župnišča in cerkev je zanj pomenila drugi dom. Bil je vesten ključar in član ŽPS. Pripravljen je bil pomagati pri vsakovrstnih opravilih tako v cerkvi kakor pri župnišču, še posebej pri gradnji novega župnišča. Če povzamem njegovo bogato življenje, bi se izrazil takole: bil je zgleden družinski oče, dober sosed, predvsem pa globokoveren kristjan. To slednje izražajo tudi besede, ki jih je napisal v duhovni oporoki: »Duša se je ločila od telesa in telo je postalo negibno. Vse to čaka vsakega človeka, bogataša in reveža. Ni oblasti in režima, kateri bi ta zakon spremenil, zato vas prosim, ne sovražite se, spoštujte se med seboj, ne želite drugemu tistega, česar sebi ne želite. Na Boga ne pozabite. Pred božjo sodbo vsak pride, zato bodite vsi na to pripravljeni. Želim vam vse dobro, ostanite z Bogom in na svidenje nad zvezdami!«

Slovo od pokojnega Tončija je bilo v ponedeljek, 11. decembra ob 13.00 v Lendavi. Ob asistenci treh duhovnikov je obred opravil domači g. župnik. Nato so ga prepeljali v rodno Bogojino v župnijsko cerkev, kjer je isti dan bila sveta maša in nato pogreb na domačem bogojanskem pokopališču. Ob rodnem bratu duhovniku, ki je še edini živ, Ivanu CAMPLINU, župniku pri Nedeli, se je zbralo 12 duhovnikov k zadnjemu slovesu. Gospod Tonči, Bog vam plačaj za vse in kakor ste sami zapisali v oporoki: Na svidenje med zvezdami!

Posmrtno pismo mojstru Plečniku

ob 40 letnici njegove smrti

Bogojina, 29. 07. 1996

Spoštovani g. mojster Jožef Plečnik!

Kot peti oskrbnik Vašega svetišča, ki že sedem desetletij sloni v rebri za vasjo (Bogojino), ne najdem, razen ob mašnem spominu in molitvi, oprijemljivejšega načina, da Vam poklonim izraze najplemenitejšega spoštovanja in zahvale, kot je to, priučujoče, »posmrtno pismo«.

V župniji nimamo možnosti, da bi Vas posmrtno odlikovali, kajti to delajo državniki. Mimogrede povedano, kje drugje v svetu bi morda v skrbi za lastno identiteto in promocijo to že zmoгли. Glede na dejstvo, da je odsevnost lepote, ki ste jo s trudom duha prelivali iz snovanj v načrte, ki so potem dobivali uresničitev doma in v tujini, v polpreteklosti zakrival prah namerne pozabe, je to razumljivo. Osenčenju vaših del je botrovala Vaša zavezanost resnici vere in težnji, da za Boga ni nič prelepo. Zato pa je manj razumljivo, da se Vam do dandanes, ko misel in beseda več nista vklenjeni, nihče od »očetov« naše sedanosti in od »oskrbnikov« slovenskega kulturnega prostora, ni opravičil. Kako lepo, pošteno bi bilo, če bi nekdo od tistih, ki so tudi resnico o lepoti vaših del pačili in zaničevali na račun uvožene azijske ideje, priznal: »Velikemu Slovencu smo delali krivico.« Kakšen je bil pogled »revolucije« na Vas priča tudi v Neuničljivem upanju letošnji biseromašnik (vsaj še kakšen višji življenjski jubilej mu želimo) Lojze Kozar, ki pravi, da mu je zasliševalec v zaporu zabrusil: »Plečnik pa umetnik! Komaj navaden obrtnik. V Bogojini je dal sezidati dimnik namesto stolpa...«

Zato, spoštovani g. profesor, Vam naj velja najprej opravičilo v imenu vseh župljanov, če je kdo od nas vaš ugled in vrednost vašega dela vloženega v naše svetišče zmanjševal ali žalil. Razlogi veri nasprotne miselnosti so bili najbrž tudi vzrok, da o Vas, ne v osnovni šoli, ne v gimnaziji, nisem nič slišal. Le mati, preprosta skromna ženica mi je ob sliki hogojanske cerkve kot otroku dejala: »To cerkev je načrtal Plečnik. O tem sem prebrala nekoč v Kleklovih Novinah.«

Danes, nekaj desetletij pozneje, Vas poznajo množice starejših, a tudi mladih in najmlajših Slovencev. Dolga bi bila »enoletna« kolona avtobusov in osebnih vozil s katerimi se pripeljejo šolarji, romarji in turisti na ogled (samo) naše cerkve. Tudi tujini je vse bolj poznana njena lepota, o kateri ste zapisali: »Videl sem mnogo lepih stvari – pa pred nobeno me ni bilo hogojinske cerkve sram.«

S ponosom in veseljem tudi sam, koliko mi čas dovoljuje, obiskovalcem pojasnujem Vaše podarjanje lepote, ki jo naravnost odseva enkratnost cerkvene simbolike. Žal pa tudi vse bolj pogosto z rezom bolečine v duši ugotavljam, da neredki želijo videti vašo umetnino samo zaradi umetnosti, ki ne služi nikomur. Pozabljajo pa poglavitno razsežnost zaradi katere je umetnina postavljena, in ste jo Vi, posebej nam vernim, tako čudovito izrazili: »Otroci Bogojančanov bodo hvalili žrtve staršev in prastaršev – gojili dišeči rožmarin v vrtu okoli cerkve in pokladali rosne cvetke na oltar – s katerega naj jim neminljivo žubori studenec neumrjivosti.« In prav iz Vašega posedovanja tega temelja »neumrjivosti« je izkipeel mogočen zvonič svetišča, ki nas s svojim prstom usmerja v nebo.

Že sedemdeset let torej prhuta Vaša bela golobica svojo lepoto in večne resnice nad vso našo župnijo. Bogu v čast je namenjena njena pesem in v ponos župniji

ter vsej Slovenski krajini. Hkrati pa je vsem obiskovalcem, posebej še tistim, ki pod njenimi krili iščemo smer večne lepote, klic k hvaležnemu spominu na Vas in vse prednamce, ki so omogočili prebivališče Boga med ljudmi na robu prekmurske ravni.

Mojster! V imenu župnije Vam želim: »Uživajte lepoto Polnosti!«

Ivan Camplin

† S. Maria Christiana Andrejek

S. Christiana Andrejek

Janezu Andrejeku in Mariji Kozar iz Martinja se je v srečnem zakonu narodilo pet otrok, med njimi 28. oktobra 1903 dekle, ki je pri krstu dobila ime Ana. – Ker je gorička zemlja težka za obdelavo in je ni na pretek, zato sta kar dva, Ana in Vendel odšla na delo v Francijo. Ana je bila kuharica v grofovski družini du Plessis v Boistrancourt (Nord). V službi je bila zelo zadovoljna, brat Vendel jo je obiskoval in bil vedno lepo sprejet.

V četrtem letu Anine službe se ji je vedno pogosteje vzbujala želja, da bi šla v samostan. O tem je pisala izseljenskemu duhovniku Valentinu Zupančiču dvakrat, vendar ni dobila odgovora; morda pisem ni prejel, ali pa je bil prezaoslojen.

Leta 1938 sem kot izseljenski duhovnik že zbiral naše sezonske delavce v Franciji, tako tudi 29. maja 1938 v Orchies (Nord). Tudi kuharica Ana je bila med njimi: nasmejana krepka Goričanka, sestrična g. Lojzeta Kozarja st. Ana bi rada že tedaj odkrila svojo skrivnost, vendar ni bilo dovolj časa, zato mi je pisala v Pariz: noč in dan me more spati, joka in moli. Romala je v Lisieux in Lourdes in prosila Marijo, naj ji pomaga, da pride v samostan.

Imela pa je Ana posebno željo, da bi bila redovnica tam, kjer imajo sestre belo obleko.

Čudovita so pota Božje Previdnosti: mene je takrat v Parizu obiskoval p. Samuel Poyard, ki je ustanovil novo redovno družbo »Molivke Marije Srednice«, njihova obleka je bila bela, zato se je Ana brž odločila za to redovno skupnost.

Vsi so bili presenečeni, ko je odpovedala službo in povedala, da odhaja v samostan, vendar je niso zadrževali, grofica jo je celo pospremila do Pariza. Tudi pismo brata Vendela, da joče noč in dan, jo je zelo vznemirilo, vendar je vztrajala.

Ob slovesu je poslala 1.200 Din za Dom sv. Frančiška v Črensovce, plačala 4 sv. maše za svoje pokojne, 4 revnim družinam v Martinju plačala Novine in Marijin list, na mesto sebe pa našla novo naročnico Hildo Zrim.

Ni pozabila pisati župniku Čiriču s pozdravi za vse župljane, posebej svoje domače; za župnijo je kupila velik kip sv. Terezije Deteta Jezusa (ki zdaj krasi martinjsko kapelo).

Pooblaščen sem bil za kanonično izpraševanje, ne samo Ane ampak tudi kandidatke Eme Černe z Gorenjskega.

Preobleka obeh postulantk je bila v soboto, 5. avgusta 1939 v Franciscaines Orantes de Marie Mediatrice, Maison Mere 77310 Boissise-le-Roi.

Začel se je noviciat, ki sta ga obe kandidatki srečno prestali. Pozneje sta bili obedve prestavljeni v Belgijo Banneux Notre Dame. Iz Belgije mi je Ana večkrat pisala, hranim pismo iz leta 1953: tudi njena sosestra Ema Marija Černe je zdrava in srečna.

Ko smo župniki: odranski Lojze Kozar st., lendavski Štefan Zver in jaz (takrat še dobrovniški) obiskali Banneux, s. Černe ni bilo več med živimi.

Tudi s. Andrejek je zadnja leta zaradi gangrene bila operirana na nogi in prestavljena nazaj v materino hišo, kjer je vse do smrti 27. novembra 1995 prepevala in molila.

Verujem, da zdaj moli še več pri »Devici uhogih za vse narode«, da bi se nekoč zbrali pri našem Odrešeniku Jezusu Kristusu v Očetovi hiši.

Štefan Trajbarič

Dr. Anton Lopert (1922 – 1996)

Dragi Tonči!

Poblize sva se spoznala pred približno petdesetimi leti, ko so v prvo klop enega izmed razredov takratne soboške gimnazije posadili dva nekoliko nenavadna dijaka, ki sta bila od ostalih že po videzu kako desetletje starejša. Ob nadpovprečni visoki postavi Casarovega Števeka, se je tvoja, za glavo nižja postava, kar nekako skrila.

Ko je bila prva zadrega mimo, si mi tiho in napol zaupno – o nekaterih zadevah se takrat ni smelo govoriti na glas – razodel odkod zamuda v šoli: madžarska okupacijska oblast te je kot za vojsko godnega nabornika hitro stlačila v svojo vojaško uniformo in – kot toliko drugih fantov – poslala v enega izmed najhujših zemeljskih peklov tistega časa – na rusko fronto. S srhom smo poslušali neverjetne zgodbe, ki si jih tam doživljal in bil je pravi čudež božji, da si se po nekaj letih vrnil živ in zdrav.

Ta huda leta so vrezala v tvoj značaj neizbrisne črte trdnosti, vztrajnosti in hvaležnosti, s katerimi si neizkušene in zaletave najstnike v šolskih klopeh prekašal

za celo generacijo. Te pozitivne lastnosti so ti bile kasneje vodilo in v pomoč ob vseh pomembnejših življenjskih mejnikih: ko si – kljub izgubljenim letom – vztrajal z mlajšimi in končal gimnazijo, ko si se odločil in tudi končal enega izmed najtežjih študijev – medicino, ko si si za življenjsko družico izbral brhko in mlado Bernardovo Majdo, ko se je začel blagoslov mlade in srečne družine odražati v otroškem smehu in joku.

Še danes je pred mano skromna študentska sobica na Rimski cesti, kjer si stanoval, kjer smo se tako radi zbirali in kjer je z majhnega kuhalnika v kotu zmerom dišalo po domači enolončnici.

Spominjam se, ko smo se pred prvomajskim paradnim hrupom radi umaknili v slikovite hribe okoli Sv. Katarine nad Medvodami in poležavajoč v svetlozeleni pomladanski travi sproščeno besedovali o tem in onem, zlasti o stvareh, o katerih se je v Ljubljani le šušljalo: npr. o Kočekovem »Strahu in pogumu«, o tisočih dolenjskih in notranjskih možeh in fantih, ki so po vojni izginili nekje v kočevskih brezni, o negotovi usodi našega prekmurskega kmeta in še in še.

Nekako mimogrede se je čas prevesil v obdobje, ko ste se preselili v Soboto in ko sta se z Majdo neumorno razdajala na vse strani: ona predvsem dijakom na gimnaziji, ti stotinam in tisočem hvaležnih ljudi, ki so v tistih letih iskali zdravja v tvoji ordinaciji: doma se je seveda začelo in končalo vse pri ljubkih treh otrocih.

Prijatelji, ki smo ostali v Ljubljani, smo vsako leto z nestrpnostjo čakali na poletne julijske ali avgustovske dni, ki ste redno prihajali v bližnji Dol na počitnice in ko smo vas lahko spet obiskali. Prikupna počitniška hišica sredi nedotaknjene narave, bujno obraščena s sadnim drevjem in cveticami in obljudena z blagimi, zadovoljnimi otroki, starši in starimi starši, se nam je zdela kot nekaka podoba raja v malem, vpeta na eni strani med gozdove visokega Osolnika, na drugi strani pa med počitniško vročično obrežje reke Sore.

Da smo ob vsej tej idili na čas nekako pozabili, smo se začeli zavedati šele takrat, ko smo osupli spoznali, da na tem svetu ne gre vse po naših željah in da Gospodar življenja marsikdaj usmerja človekove življenjske poti drugače od njegovih pričakovanj. Bil je to čas, ko smo se začeli srečevati tudi na pogrebi: najprej smo se leta 86 presunjeni poslovili od Lovrečecovega Frančka, kmalu nato – devet let bo že tega – smo na tem mestu nedoumljivo skrušeni položili v grob veliko prezgodaj onemoglo telo tvoje ljube Majde, staršem drage hčerke, otrokom ljubeče matere.

Čeprav, dragi Tonči, si skušal tudi to nenadomestljivo izgubo na zunaj nekako prekriti s svojo prislovično mirnostjo, smo tisti, ki smo te češče srečevali v tem zadnjem desetletju, ki ti je bilo še usojeno, vendarle odkrivali v tvojih blagih očeh več neke trpke zagrenjenosti, ki je nisi mogel skriti in, ki je razodevala tvojo bolečino nad neizmerno izgubo, ki te je prizadela; verjetno pa razkrivala tudi skrb nad senco zlovesče bolezni, ki je že leta visela nad tabo.

Ko sem te, še ne tako dolgo, telefonično opozoril na naše vsakomesečno srečanje pri ljubljanski Šestici, si mi mirno odgovoril: »Veš, tokrat me ne bo, ker ravno zaključujem novo rundo s citostatiki. Prihodnjič zagotovo pridem!« Nisva se zavedala, ne eden ne drugi, da tega prihodnjič ne bo nikoli več.

Ko smo v teh dneh s skrbjo in bolečino spremljali tvoj boj za življenje, je nekdo med nami žalostno dejal: »Tonči je najbrž že pri svoji Majdi.« Zdajle je to gotovo že res!

Dragi prijatelj! Ko se v imenu vseh, ki smo te poznali in cenili, poslavljam od tebe, ko se ti iz srca zahvaljujem za vse kar si dobrega storil, bi te rad naprosil še nekaj: Če vam je dano, da od tam zgoraj lahko kdaj pokukate na to solzno dolino, te prosim, da potem ko se ti bo oko gotovo najprej ustavilo pri tvojih dragih v Dravljah in ko boš utrnil solzo na tem večnem počivališču, da ti pogled nato še enkrat zanese tudi proti severovzhodu naše domovine, čez Muro in blage prekmurske ravnice, dokler se ti oko ne ustavi na kupolah lepe Plečnikove cerkve. Tam, saj veš, je Bogojina, tvoj rodni kraj. Videl boš, da se iz dimnikov v teh dneh tamkaj bolj žalostno kadi, da so ljudje nekam otožni. Kaj ne bi bili, ko pa so za vedno izgubili krepostnega človeka, ki mu jezik in komolci niso nikoli služili kot orodje za napredovanje, ampak sta mu njegovo življenjsko pot zmerom uravnavala le duša in srce.

Dragi Tonči, zbogom. Mirno počivaj ob svoji ljubljeni Majdi.

(Pogreb dr. A. Loperta na pokopališču v Sori nad Medvodami, dne 19. 4. 1996).

Franc Puncer

Novomašnik bl. Karl Leisner

Mlada leta

Karl Leisner se je rodil 28. februarja 1915, svojo mladost je preživel v kraju Kleve, škofija Münster. Kot gimnazijec se je pridružil »mladinskemu gibanju«. Tu ni našel le družbe z mladimi, ampak tudi vzljubil Sveto pismo, liturgijo in zlasti evharističnega Jezusa. Vsak dan je pisal dnevnik. (Po srečnem naključju so se zvezki njegovih dnevnikov našli, čeprav mu jih je gestapo zaplenil.) »Dnevnik naj bo od danes (19. 5. 1933) knjiga kontrole mojega duhovnega stanja, dela v šoli, skupini in družini«, je zapisal. »Gospod, bodi m^{il} voditelj k Luči. Tebi slovesno obljubljam: tvoje orodje hočem biti. Od danes naprej vsa moja življenjska moč pripada tebi.« (12. 9. 1934) »Gre za končno in najvišje: kako naj postanem svetnik, se pravi Bogu popolnoma poslušen«. (24. 4. 1938) Željo, da bi postal duhovnik, je v dnevniku večkrat izrazil. Dne 6. 5. 1934 je zapisal: »Upam, da bom z mogočno božjo pomočjo uspel kot božji maziljenec ob Gospodovem oltarju slaviti sveto daritev. Münsterski škof mu je zaupal vodstvo škofijskega mladinskega gibanja, gestapo pa ga je začel zasledovati. Nacizem je odločno odklanjal: »S Hitlerjem

in nacisti naj tečem, z njimi naj kričim, jih posnemam? Ne, tega ne storim.« (2. 5. 1933) To je le par stavkov iz duhovno izredno bogatih dnevniških zapisov mladega človeka.

Karl se je boril za željeni poklic in se odločil zanj. Münsterski škof August Graf von Galen (Münsterski lev so ga imenovali) ga je 25. 3. 1939 posvetil za diakona. Po nekaj mesecih bi naj prejel mašniško posvečenje. Nepričakovano pa mu je zdravnik odkril pljučno tuberkulozo. Ko se je zdravil v St. Blasien v Schwarzwaldju je ob neuspelem atentatu na Hitlerja izrazil obžalovanje, bil izdan in gestapo ga je zaprl v Freiburgu, nato v koncentracijskem taborišču Sachsenhausen, od decembra 1940 v Dachau pod številko 22 356.

Dachau

Tako je začel Karl Leisner v taborišču Dachau kot eden izmed 2.763 duhovnikov in deset tisočev drugih jetnikov svoje životarenje, ki ga je Kogon v svoji knjigi SS-Staat takole orisal: »Vsako sredstvo je SS-arjem prišlo prav, da nasprotnike napravijo neškodljive, treba jih uničiti z izčrpavajočim delom, tepsti, obešati, streljati, zaplinjevati. Brez pomoči, brez milosti smo bili izročeni biričem. Redkokdaj si našel pomoč pri sojetnikih. Tukaj je bil človek človeku pogosto volk z enim samim ciljem: v takih nečloveških okoliščinah ostati živ. Osamljenost v baraki natrpani z jetniki, siromašna sramotilna obleka, moreča negotovost, najbolj pičla hrana, ki si jo je mogoče zamisliti in nečloveško nasilje.« Jezuit Otto Pies, zvesti Karlov prijatelj in duhovni voditelj, je taboriščno življenje kratko takole opisal: »Nikoli sam, vedno v množici, stalno stisnjen v borbeno, tonečo, sebično množico, na milost in nemilost izročen breznačajnim predpostavljenim – sojetnikom, v brezmiselnem na smrt utrjujočem delu, vsak dan iz oči v oči smrti in žgoče domotožje v srcu.«

Karla je mučila še bojazen, če se mu bo povrnilo jetično obolenje in če ne bo dočakal svobode in tako zaželenega mašniškega posvečenja. Po dveh letih bivanja v taborišču so se njegove zle slutnje uresničile. Odslej je mnogo taboriščnega življenja prebil v revirju, to je taboriščna bolnišnica, ki bi jo bolj pravilno poimenovali hiralnica ali čakalnica na odrešilno smrt.

Leisner je doživljal ure velike potrnosti, ki pa jo je uspel vedno znova obvladati. Pies ga opisuje kot mladeniča z vedrim nasmehom na ustnicah, ki od doma dobljene zavoje hrane deli z drugimi. Posrečilo se mu je vtihotapiti v taborišče kitaro, s katero je okolici olepšal tako bridke večere.

*Karl Leisner,
novomašnik v Dachauu*

Njegova velika želja biti posvečen v mašnika tudi v težki bolezni ni ugasnila. Tudi v taborišču je skrivaj pisal na prazne liste v brevirju duhovne misli. Tudi ni pozabil, kar je še svoboden zapisal v dnevnik 17. 2. 1939: »Cas te pričakuje. Gre za zadnjo skrivnost v tebi, ki te kliče, da doprineseš holokaust (popolno žrtev) za druge.« Manj ko je bilo upanja, da se mu želja izpolni, bolj je hrepenel. In upal proti upanju. V revirju je pod vzglavnikom stalno skrival posvečene hostije. Od tu je črpal življenje. Parkrat je njegov sojetnik Brenner uspel njegovo ime črtati iz liste za transport invalidov, ki so jih pošiljali v plin in krematorij.

Naša ljuba Gospa dachauska

Od leta 1940 je bila ena soba v duhovniški baraki 26 odločena za »kapelo«, kjer je smel vsako jutro eden od duhovnikov pred odhodom na zborna mesto opraviti sveto mašo ob udeležbi duhovnikov te barake. Duhovniki iz sosednje poljske barake niso smeli k tej maši, le skrivaj so nekateri prihajali. Kip »naše ljube Gospe dachauske«, ki so ga kot zavoj z jedili vtihotapili v taborišče, je krasil ta skromni bogoslužni prostor. Diakon Karl je v svetem navdušenju smel večkrat pri tej daritvi deliti sveto obhajilo sobratom. Ko je držal v roki sveto hostijo, se je gotovo spominjal, da je 1. maja 1944 zapisal v svoj dnevnik: »Kristus, ti si moja strast.« (Leidenschaft) in hrepenel, da bi mogel kdaj tudi sam posvetiti kruh in vino v živega Božjega Sina.

Sobratje so gledali tega mladeniča diakona, v bolezni na smrt obsojenega, še kako bi mu privoščili, da bi kot posvečen duhovnik odšel v nebesa.

Bo Karl Leisner posvečen?

Sojetnik Sonnenschein mi je ponovno zatrdil, da so v njegovi ožji skupini prijateljev duhovnikov pogosto molili k Bogu, naj pošlje v taborišče kakega škofa, ki bi Karla Leisnerja posvetil. Jeseni 1944 se jim je prošnja izpolnila. Z mnogimi francoskimi jetniki je prišel v taborišče Dachau tudi Gabriel Piquet, škof iz Clermond-Ferranda. Škof v taborišču, je šlo od ust do ust v duhovniški baraki. Sedaj bo mogoče ob nedeljah sveto mašo še slovesneje oblikovati in na dan je

vzniknila že davno spočeta misel, da bi Karl lahko sprejel mašniško posvečenje. Nekateri so takoj pod strogo zaupnostjo šli na delo. Predrzno, nadvse tvegano početje. Res je budnost SS-a vsled obrnjene sreče na bojiščih tu in tam nekoliko popustila, strahovlada v taborišču ni pojenjala. Vsakdo, ki bo pri načrtu sodeloval, bo tvegaval glavo. Opis priprav se bere kot napeta kriminalka. Najprej so vprašali škofa, če pristane. Odgovoril je: »Gospod hoče težko preizkušanemu v pet let trajajoči šoli trpljenja pripravljenemu diakonu podariti veliko milost mašniškega posvečenja.«

Doslej so v taboriščni kapeli za maševanje uporabljali pribor iz vojaškega mašnega kovčka nekega poljskega duhovnika-kurata. Sami jetniki so izdelali tabernakelj, križ in drugo. Sedaj je bilo treba liturgične predmete izpopolniti, zlasti obleko za škofa in kar se potrebuje ob mašniškem posvečenju. Blago za škofov mašni plašč in pluvial so »nabavili« v SS-baraki, izhajalo je iz plena, ki so ga SS-arji nakradli v judovski četrti Varšave. Ruski jetnik je delajoč v tovarni messerschmitt umetniško izdelal škofovski prstan, jezuitski pater Spitzig je izrezljal škofovsko palico z napisom: victor in vinculis-zmagovalec v vezeh. (Nekateri teh predmetov so še sedaj razstavljeni v vitrini pred samostanom karmeličank v taborišču.

Kako so na primer vtihotapili nekatere reči, pripoveduje jezuitski pater iz Belgije de Coninck. V ta namen so se žrtvovali kleriki iz Pullacha. Nekega dne pripelje SS-tovornjak po cesti plantaže, kjer delajo duhovniki. On, Coninck »slučajno« stoji na cesti in nič ne dela. Eden od SS-arjev (v SS-preoblečena klerika) skoči iz tovornjaka in mu prisoli krepko zaušnico in ga ozmerja: »ti polnonažrti far«. Za »kazen« mora splezati na tovornjak, tam dvigniti težko košaro sočivja in jo, po brei v zadnjico, v teku prenesti v taborišče. Med zelenjavo so bila tudi sveta olja in knjiga Pontifikale za mašniško posvečenje. To je poslal Münchenski kardinal Faulhaber.

Že od nekdaj je duhovnikom v taborišču veliko pomagala mlada deklica kandidatka ubogih šolskih sester Josefa Imma Mack, v taborišču znana pod skrivnim imenom »Mädi«. Ona je s kolesom prihajala vsakih 14 dni k plantaži, kjer se je prodajalo cvetje, ga ogledovala in kupovala ter ob priliki, ko je SS-ar pustil službujočega jetnika samega, oddala hostije, mašno vino, sveče, zdravila in še marsikaj. Brez njene hladnokrvnosti, požrtvovalnosti in izrednega tveganja bi Karl verjetno ne mogel biti posvečen. Ona je odnesla krajevemu škofu München-skemu kardinalu Faulhaberju in Grofu von Galenu škofu Leisnerjeve domače škofije prošnji, da bi smel francoski škof Karla posvetiti. Prav tako je ona »Mädi« vtihotapila potrebno dovoljenje obeh v taborišče.

Dva dni pred določenim datumom za posvečenje so težko bolnega Karla pretihotapili iz revirja v duhovniško barako in opravili liturgično vajo, da bo vse lepo potekalo. Takrat se je posrečilo Karla fotografirati v mašniški obleki. Zelo nevarno početje: fotografirati v taborišču in prizor iz notranjega življenja tihotapiti ven, je veljalo glavo. Posrečilo se je in fotografija je ohranjena.

Tisk pred Karlovo veliko uro je nenadoma zagrozil popoln polom. SS-arji so nekaj slišali o »primiciji«. Službujoči SS-ar je vprašal duhovnika-starešino duhovniškega bloka: »Kaj je to primicija?« Znašel se je in odgovoril: »Tu gre za neko posebno pobožnost, ki jo duhovniki redno opravljajo.« Nevarnost je šla mimo.

Mašniško posvečenje in nova maša v Dachau

Bila je tretja adventna nedelja (gaudete – veselite se) 17. decembra 1944. Otto Pies pretresljivo opiše slavnostno bogoslužje posvečenja, ki nima primere v

cerkveni zgodovini. V sosednji sobi so Karla oblekli v belo albo preko jetniške obleke. Na levo roko so mu položili zloženi mašni plašč, v desno gorečo svečo. Tudi škof je oblekel škofovska oblačila, izpod njih so gledale jetniške cebra-hlače. Med petjem duhovnikov: *Ecce sacerdos magnus* – glejte veliki duhovnik je krenil v preprosto taboriščno kapelo, za njim pa ves bled z žarečimi očmi poln pričakovanja Karl v spremstvu starešine barake, dekana duhovniške barake, duhovnikov münsterske škofije in najožjih prijateljev. Bolan, pa vzravnal in zbran je sedel na stol pred oltarjem.

Bogoslužje kakor v antičnih katakombah, istočasno pa bolj ganljivo kot v najbolj okrašeni stolnici. *Gaudete* – veselite se, zopet pravim veselite se. Gospod je blizu. Kako primerna besedila te tretje adventne nedelje za mašniško posvečenje. Diakon leže v svoji beli albi pred oltar. Nad njim pojejo litanije vseh svetnikov. (Čez 52 let bodo lahko peli tudi: blaženi Karl Leisner, prosí za nas). Marsikdo od navzočih je moral ob prihodu v taborišče kot žaba skakati po zbornem mestu v znamenje, da odslej ni več človek. Ta, ki sedaj tu leži, pa je izbran, da postane več kot navaden človek, na njegovo besedo bo prišel Božji Sin na oltarno mizo. Škof se dvigne, s tresočim glasom trikrat poje nad njim: da tega izvoljenega blagosloviš in posvetiš in trikrat odgovori zbor: prosimo te, usliši nas. Zdaj vstane tudi diakon, poklekne pred škofa in ta mu položi roke na glavo. Veliki trenutek. Nevidno se skloni Sveti Duh nadenj, tega bolnega ujetnika naredi za orodje vsemogóčnega Boga, posrednika med Bogom in ljudmi. Zdaj pristopajo h klečečemu duhovniku iz njegove domače škofije in posebej izbrani, molče polagajo, v taboriščne sunje oblečeni, roke na njegovo glavo. Ostali duhovniki so sodelovali v sosednji sobi, držali razprostrte roke, predolgo bi trajalo, če bi vsak pristopil in Karl zraka v prenatrpani sobi ne bi prenesel. Kor je zapel slovesno: tu es sacerdos in aeternum – ti si duhovnik na veke. Ne imenujem vas več služabnike ampak prijatelje. Razvezane roke novoposvečenega mazili škof s svetim oljem, da bodo te roke blagoslavljalje, se sklepale k molitvi tudi za tiste, ki ga preklinjajo kakor je sv. Pavel v zaporu pisal v I Kor 4, 12-13: Kadar nas sramotijo, blagoslavljam, kadar nas preganjajo, prenašamo, kadar nas preklinjajo, odgovarjamo blago.

Zdaj škof skupaj z novoposvečenim nadaljuje sv. mašo. Kar smo pri tem čutili, pravi Pies, se z besedami opisati ne da. Ni se oglasil veliki zvon, niso zadonele orgle, saj jih ni bilo, le glasovi pojočih duhovnikov tako pobožno zvenijo. Najbrž še nikoli pri mašniškem posvečenju ni sodelovalo toliko duhovnikov kot tukaj. Na nobenega novoposvečenega še najbrž ni bilo položenih toliko duhovniških rok. redkokdaj so za kakega novomašnika udeleženci tako prisrčno molili kot tu, kjer je bil bolni na smrt obsojeni diakon sredi tisočerihi nevarnosti, sovražnega okolja z božjo močjo in ljubeznijo obdarjen, poslan v nemirni svet, da bi odpuščal, ljubil in molil. Kakor vesela prerokba je zazvenel obhajilni spev: bodimo pogumni, nikar se ne bojmo: naš Bog prihaja, da nas reši.

Mnogi duhovniki – taboriščniki so izjavili, da je bilo to mašniško posvečenje največji dogodek njihovega taboriščnega življenja.

Na god sv. Štefana so Karla še enkrat pretihotapili iz revirja, da je »mučenec« Karl opravil novo mašo na dan mučenca diakona Štefana. Ta »nova maša« je bila tudi edina maša, ki jo je Karl opravil v svojem življenju.

Evangelikiški duhovniki so s prisrčnim ekumenskim sodelovanjem po novi maši pripravili udeležencem z žrtvovanjem dobrot prejetih v zavojih od doma skupni slovesni zajtrk.

V večno svobodo

Januarja 1945 je Karlova bolezen tako napredovala, da se je konec vidno bližal. Himmler je v marcu iz taborišča izpustil precejšnjo skupino duhovnikov. Med njimi je bil tudi Otto Pies, Karlov najzvestejši prijatelj in skrbnik. Zdaj je ostal Karl zelo zapuščen. V taborišču je vladalo mrtvaško vzdušje, v revirju je vsak dan umrla množica tifusnih jetnikov.

29. aprila so Američani taborišče nenadoma osvobodili in tako preprečili od Himmlerja načrtovano uničenje. Vendar so taborišče takoj zaprli in uvedli razumljivo zdravstveno karanteno. Že osvobojeni Otto Pies je prijatelju ostal zvest. Skupaj s takratnim župnikom v mestu Dachau sta uspela vleči Karla preko zbornega mesta in ga iztihatapiti ven. Prepeljali so ga v sanatorij Planegg pri Münchnu. Tam so ga obiskali domači. V dnevnik je 23. junija še zapisal: »O Bog, zahvaljujem se ti za rešitev v kraljestvo ljubezni in človeškega dostojanstva. Gospod, daj da te bom vedno bolj ljubil in ti zadoščeval.« Zadnji njegov stavek zapisan v dnevnik 25. 7. 1945 pa slovo: »Blagoslovi, Najvišji, tudi moje sovražnike.«

Dvanajstega avgusta se je srečen smehljajoč preselil v onostransko družino božjih otrok.

Letos 23. junija ga je papež Janez Pavel II. na berlinskem stadionu vpisal v knjigo blaženih mučencev.

Literatura:

Jürgen Kappel, Karl Leisner, Recklinghausen 1996

Wilhelm Haas, Christus meine Leidenschaft, Butzon und Berker, 1985

Adalbert Balling, Eine Spur der Liebe hinterlassen, Würzburg 1984.

Franc Tement

Redovnica s. Vendelina Gonza

Za Cerkev na Slovenskem je bila druga svetovna vojna težka preiskušnja. Kar trije »tujci zemlje – lačni«: Nemci, Italijani in Madžari so si razdelili našo domovino. Komaj se je glavnina nemške zavojevalne vojske aprila 1941 pomaknila čez slovenske meje proti jugovzhodu, je prihitel v Maribor nemški führer z naročilom: »Macht mir dieses Land deutsch – naredite mi to deželo nemško!« Nemška policija se je najprej lotila Katoliške cerkve. Pozaprlji in nato pregnali so skoraj vse duhovnike. Zaplenili so vse cerkveno premoženje, ukinili so vse cerkvene ustanove. Prepovedali so bogoslužje in cerkvene obrede v slovenščini. Iz rajha je prišlo nekaj duhovnikov, ki pa niso bili večji slovenskega jezika. Ker so Nemci izgnali tudi ostale izobražence, je na tako imenovanem Spodnjem Štajerskem zavladal kulturni molk. Italijani in Madžari do Cerkve sicer niso zavzeli tako radikalnega stališča, vendar pa je njihov končni cilj bil podoben nemškemu.

Povsem razumljivo je, da si je pretežna večina Slovencev želela osvoboditev izpod tujega jarma. Ta je leta 1945 sicer prišla, a le za peščico »izvoljenih«, ki je nekaj časa po vojni pod pokroviteljstvom velikega brata na vzhodu, po sporu z njim pa sama, »gradila« novo družbo, nov red. Ob rušenju vsega, kar je dišalo po krščanstvu in veri, je obljubljala »delavskemu proletariatu« socialistični raj na zemlji. Pod neusmiljeni udar srpa in kladiva je prišla zopet Cerkev. V obeh obdobjih: za časa nacizma in v več desetletjih brezbožnega komunizma, so številni

*Sestra Vendelina Gonza v nekdanji
redovni obleki*

slovenski kristjani, med njimi tudi duhovniki, pričali za Boga in Cerkev z mučeništvom. Obe obdobji: fašizem in realsocializem sta zapustila globoke brazgotine v tkivu slovenskega življa, ki jih ne bo mogoče tako kmalu popraviti z nobeno kozmetično operacijo.

Vsi, ki smo zavestno doživljali povojni socializem v tedanji skupni državi, smo imeli občutek, da se je slovenska »avantgarda« želela še posebej proslaviti v brezkompromisni izgradnji nove družbe. Dokaz za to je, med mnogimi drugimi, krivično ravnanje z redovnicami v Sloveniji. Celo v pravoslavni Srbiji so redovnice v bolnicah in raznih socialnih ustanovah smele ostati na svojih delovnih mestih ves čas po vojni. Še več: tam jih je vodstvo ustanov cenilo kot dobre in zanesljive delavke. Še več. Svoje delo so opravljale v redovniških oblačilih. Pri nas – v Sloveniji – pa so se vse redovnice znašle na cesti, brez službe in brez strehe nad glavo.

Enaka usoda je doletela tudi tukajšnjo rojakinjo s. Vendelino Gonza, ki je več let pred drugo vojno in med vojno v ljubljanski bolnici opravljala službo medicinske asistentke. Ta vzorna redovnica, ki obhaja letos (1996) dvojni jubilej: 70-letnico vstopa v red Hčera krščanske ljubezni (usmiljenke!) in častitljivih 90 let zemeljskega življenja, se je narodila v verni in številni družini na Gornji Bistrici. Pri dvajsetih letih se je odločila za redovništvo in za služenje Bogu in bližnjemu. Redovno vodstvo ji je omogočilo srednjo medicinsko izobrazbo. Kot medicinska delavka je uživala ugled pri pacientih in bolniškem vodstvu. Koliko dobrega bi ta sestra še storila v bolnici, kolikerim bolnikom bi še vlivala upanje in jih tudi pripravljala na večnost! Toda novi oblastniki redovnic niso želeli videti nikjer v javni državni službi. Tudi s. Vendelina se je s svojimi sosestrami znašla na cesti. Začasno zatočišče je našla na rojstnem domu na Gornji Bistrici, kjer je bivala dobro poldrugo desetletje.

S. Vendelina je vsako jutro prišla peš k maši v Črensovce, čeprav je pot v obe smeri znašala 12 km. Vsa ta leta je pridno pomagala pri dušnem pastirstvu v domači župniji: pripravljala je hostije in vestno skrbela za cerkveno perilo. Bolniki so bili njenih obiskov in vsakovrstne pomoči izredno veseli. Neredko se je cele dneve posvetila bolnikom. Kot šolana medicinska sestra je v tistih časih lahko

marsikje tudi učinkovito pomagala. Še danes, po več kot tridesetletni odsotnosti, se je mnogi naši verniki hvaležno spominjajo.

Ko je splošna verska mržnja slovenske oblastvene nadgradnje nekoliko pojenjala in so se sestre začele vračati v urejene samostanske skupnosti, se jim je pridružila tudi sestra Vendelina. Več let je delovala v redovni skupnosti v Radljah ob Dravi. Sedaj že nekaj časa služi Bogu predvsem z molitvijo v redovni hiši na Raki, kjer bo konec leta, tako upamo, slavila svoj drugi letošnji jubilej – 90-letnico rojstva.

Vaščani Gornje Bistrice in vsi črensovski župljani kličejo spoštovani redovnici in dvojni jubilancki: Na mnoga, zdrava leta! Radi se vas spominjamo v molitvah. Ostanite še dolgo med nami!

Knjige naših ljudi in o nas

Ivan Zelko – ZGODOVINA PREKMURJA, Pomurska založba, strani 350

Jeseni leta 1996 je izšla pri Pomurski založbi knjiga, ki jo je spisal dr. Ivan Zelko in vsebuje izbor Zelkovih zgodovinskih spisov, ki obravnavajo zgodovino Prekmurja. Zbral jih je in uredil dr. Vilko Novak. Knjiga je velikega pomena za nas Prekmurce, da spoznamo svoje korenine, odkdaj in odkod smo, kako so živeli naši predniki, kdo jim je vladal in kako so se usmerjali v dolgi zgodovini in kaj jim je pomagalo, da so se v dolgih stoletjih obdržali kot Slovenci, čeprav so bili ves čas obkoljeni z narodi, ki so jih skušali raznaroditi, jim vzeti jezik in njim lastno kulturo in jih podrediti sebi ne samo politično, ampak jih tudi osebno priličiti svojemu mišljenju in načinu življenja.

Kakor si reka že takoj ob svojem izviru najde smer in strugo, kam bo tekla in kje se bo izlila, da konec ve, kje je njen začetek, tako tudi ljudstvo, ki se zaveda samega sebe, hoče vedeti, odkod je doma in kje se je vila njegova pot skozi stoletja, kaj je oviralo njegov obstanek in kakšne so bile silnice, ki so ovirale njegov razvoj ali kakšna je bila moč, ki je razvoj pospeševala, kajti to tvori tisto skupno spoznanje, česa se je treba oprijeti in česa se varovati, da si narod ohrani pogoje za svoje bivanje v prerivanju ljudstev na tej majhni zemeljski obli. Narod, ki hoče obstati, mora poznati sam sebe, poznati svoje korenine, ki jih je pognal v zgodovini v svojo zemljo in v svoje časovno dogajanje, skozi katero mu je bilo usojeno stopati v teku let.

Zelkova knjiga pa je pomembna tudi za ves slovenski narod, saj smo Slovenci živi organizem, katerega deli so odvisni od celote in je celota prav tako odvisna od posameznih delov. Čim bolje je zgodovinsko raziskan in obdelan en del tega naroda, tem bogatejši je glede zgodovinskega raziskovanja vsa Slovenija, saj Prekmurci nismo samo priključeni ostali Sloveniji, ampak se čutimo z njo popolnoma zlite v en sam živi organizem.

Profesor dr. Vilko Novak je Zelkove zgodovinske razprave zbral iz časopisov, zbornikov in raznih knjig, v katerih jih je Zelko objavljajl in jih je razvrstil v pet skupin.

V prvi skupini so Zelkovi spisi, ki govorijo o naseljevanju Prekmurja in o prebivalstvu pokrajine.

Najobsežnejša je druga skupina razprav, ki govorijo o prekmurski cerkveni, verski zgodovini: Zgodovinski pregled cerkvene zgodovine v Prekmurju, romanska arhitektura in naselitvena zgodovina Prekmurja, Stenski tabernaklji v prekmurskih

cerkvah, Redovniki v Selu in M. Soboti, Murska Sobota kot sedež arhidiakonata in cerkvenoupravna pripadnost Prekmurja v srednjem veku, Ime Tótság in sedež belmurskega arhidiakonata, Cerkvenozgodovinska vprašanja ob novih dognanjih o družbeni in kolonizacijski zgodovini turniške župnije, Doneski k prekmurski zgodovini, K zgodovini reformacije v Prekmurju, Gradivo za zgodovino reformacije v Prekmurju, Protestantska cerkvena uprava v Prekmurju od konca XVI. stol do leta 1781.

V tretjo skupino je prof. Novak uvrstil spise o prekmurskih župnijah in je svojo odločitev razložil v uvodu knjige.

V četrti skupini je poseben Zelkov spis o preteklosti Lendave, v katerem obravnava celotno zgodovino kraja, povezano s cerkveno zgodovino.

Tudi turškemu gospodstvu v naši pokrajini je bilo treba odmeriti posebno mesto in v peti skupini Zelkovih spisov beremo o turških grozodejstvih z mnogimi imeni ubitih ali odpeljanih v turško sužnost.

Priporočamo in želimo, naj bo Zelkova knjiga v vsaki prekmurski družini, naj jo ima vsak slovenski izobraženec, vsaka knjižnica in ustanova, ki ji je pri srcu lastna samobitnost, da homo s ponosom gledali v svojo preteklost in z velikim zaupanjem v svojo prihodnost.

Lojze Kozar

Franc Novak – Vilko Novak: Slovar beltinskega prekmurskega govora, 2. izdaja

Pomurska založba se je odločila za ponovni natis slovarja, potem ko je prva izdaja že pošla. Tako je po 11. letih izšla zdaj druga, popravljena in dopolnjena izdaja. Novi slovar je vsebinsko razširil in nanovo uredil beltinski rojak, slavist in etnolog, profesor dr. Vilko Novak. Pred nami je torej obogateni besednjak (s prvotnih 138 na 184 strani) z gesli iz pretežno kmečkega okolja, na splošno pa je to podoba duhovne in tvarne kulture Prekmurja v širšem pomenu besede, ne le njenega narečno okvirnega, dolinskega dela.

Slovarju v novi preobleki je urednik dodal predvsem izčrpnjše besedne zveze. S tem je povečal praktično vrednost dela, saj je prikazal posamezna gesla v njihovi izvirni rabi. V njem je tudi znatno več pridevniških izpeljank. V novi izdaji je skušal obenem ustreči nekaterim utemeljenim kritikam raznih slavistov in jezikoslovcev ob izidu prvega slovarja. Tako je pisno obliko besed močno približal njihovemu izgovoru in s tem t.i. fonetičnemu zapisu. Pri pomembnejših besedah je poleg stalnih roditeljskih oblik navedel še druge skloni, pri širše uporabljanih glagolih pa razen 1. osebe sedanjika v ednini še druge osebe in čase, kolikor se razlikujejo od nedoločnika po svoji osnovi in naglasu. Poleg besednega zaklada, ki ga je bil prvotno zbral Franc Novak, je njegov brat tudi v prenovljeni slovar vnesel besede iz spisov prekmurskega rojaka, narodopisca Števana Kuhara.

Dasiravno urednik v obeh izdajah zatrjuje, da se slovar noče ponašati z značajem znanstvenega dela, pa po trudapolnem prizadevanju najti poreklo in izvorne oblike prevzetih besed, to vsaj po tej plati je. V drugi izdaji je navedel tudi strokovno literaturo, iz katere je črpal podatke o izviru in jezikovnem sorodstvu (etimologiji) besed. Gre za izposojenke in tuje iz madžarščine, iz germanskih in romanskih jezikov, prikazane tako po njihovem izviru kot po medsebojnem vplivanju.

Kljub naštetim izboljšavam in novostim pa ima slovar v svojem drugem natisu še manjše nedorečenosti. Sam pogrešam večjo rabo besednih zvez v t.i. arhaizmi, starinskih besedah, ki so bodisi že izumrle bodisi so na tem, da vsak čas izginejo

iz pomnjenja. Kolikor bi bile podane v širši izrazni povezavi ali stavčnem kontekstu, bi bile v svoji nekdanji, zgodovinsko zamejeni povednosti bolj umljive, tako pa ostanejo marsikje kot komajda še umljiv besedni ostanek.

Precejšnje število besed ima oznako »v cerkvenem jeziku«. Izraz se mi zdi neroden in smiselno sporen, saj ni verjeti, da bi se Cerkev z bogala z označbo, da ima lastno terminologijo ali celo kak lasten jezik. Avtorja sta očitno imela v mislih formulacijo »v liturgičnih besedilih«, to pa bi lahko poljudneje označili z izrazom »v molitvenikih«, ali kratko in malo »v nabožnem čtivu«.

Pri naslednji izdaji slovarja bi kazalo danes že odmrle narečne besede (t.i. arhaizme) označiti s posebnim grafičnim znamenjem (denimo s križcem), glede na to, da jih je kar lepo število.

Besede z dvema ali z več naglasi so ponekod sicer upravičene (npr. pri večzložnih sestavljenkah), marsikje pa so odveč in delujejo moteče (npr. pri sestavljenkah z enozložnimi predponami). Delujejo celo zavajajoče in razvrednotijo ali zameglijo glavni besedni poudarek: spókoriti se, społovine, spoštenjóun, sprévedija, sprévoditi, strápezlívi. Dvojni poudarek je pa upravičen v besedah tipa átanódnét, átoednóuk, dóbročíníteu, kot tudi v madžarskih izposojenkah, npr. číbész, álomáš, légvár, kjer prvi naglas označuje besedni poudarek, drugi pa kolikost ali kvaliteto vokala. Morda bi dvojno naglašene besede v prihodnje bilo smiselno označiti z grafično razliko v naglasih.

Skrbna urednikova roka je v drugi izdaji odstranila večino spornih besed, ki so spadale bolj k ravninskemu in goričkemu govornemu področju in izzvale kritiško opazko, da sta avtorja bivala določen čas na Ravenskem (v Bogojini). Vsej pazljivosti navkljub pa se vendarle zdi, da jih je nekaj le še ostalo: zórja, zvačín, éšče, eržéni, gvínati, bókúši, bóugnjati, slíčen, itn. Na Dólskem sem, vključno z Beltinci in okolico, našel za te besede le enotne narečne izraze: zárja, pozvačín, šče, ržéni, gvínóti, bókúši, bóuvnjati, sléčen. Dubletí sem našel le za besedi átres (lokalno atres) in čúnék (lokalno čúnék).

Tu in tam je mogoče najti tudi nekaj napačno poudarjenih besed, kolikor jih ni zagrešil tiskarski škrat: cédila (namesto cédla), fráncija (namesto francíja – spolna bolezen pri živini), špíkulant (namesto špíkulánt), slaviček (nam. slaviček). Strokovni recenzent nanovo izdanega slovarja je bil jezikoslovec in sodelavec SAZU prof. dr. France Novak.

Pridevnik »reberski« je v razlagi besede označen za samostalnik: voz z lestvami; le-ta spada, bi dejal, k naslednjemu geslu (rebrnice), medtem ko pridevnik bodisi sam bodisi s prefiksom »po« pomeni: narobe, vznak, sprevržen.

Nekatera gesla imajo več pomenov, kar je v večini primerov tudi upoštevano. Vendar se zdi, da ponekod vseeno manjka ta ali oni pomen, ki ga lahko pogreša tudi neuki prebivalec tega narečnega območja. Beseda »sóktati« poleg razlage v slovarju (v dvoje se pogovarjati) pomeni hkrati gobeždati, govoriti tjavdan, npr.: Ká sóktaš! Beseda »špáléir« polega razlage špalir pomeni še pripravo pri prekrivanju slamnate strehe.

Beseda »zimlávati« ima ob drugih dveh pravilnih sporno razlago: razgledovati se; njen osnovni pomen pa je osumiti, na sum postaviti. Narečna beseda »lúčnica« je razložena s pojasnilom: sekira s kratkim toporiščem. Enaka razlaga pritiče besedi sekírca, zato se mi za lúčnico zdi pomembnejša razlaga: tesarska sekira.

Pri geslu »mámica« dvomim, da mu ustreza razlaga babica, stara mati. Kaže, da je kar na celotnem dólinskem področju tej razlagi ustrezno geslo: mámca. Dvojnico »mámica« izključuje tudi novejši pomen zadevnega gesla.

Nasploh so to le drobni spodrsaljki v sicer solidnem narečnem besednjaku, ki v svoji drugi izdaji znatno prekaša prvega, tako po množstvu besed kot po metodologiji obdelave besednega gradiva. Po delnem preverjanju »na terenu« lahko zatrdim, da gre za dosleden in kar se da natančen zapis dölinskega besednega zaklada, kakor ga govorijo v Beltincih in neposredni okolici. Starejši kmečki očanci so bili kar prevzeti ob srečanju z izrazi, ki so jim bili na jeziku v davnih časih, ob številnih, danes domala že izginulih predmetih nekoč tako bogate kmečke materialne kulture. To pa nas lahko le spodbuja k nadaljnjemu prizadevanju, da zapišemo še preostale govore tega področja kot tudi drugih narečnih skupin Prekmurja in jih tako ohranimo rodovom, ki prihajajo za nami.

J. Ftičar

Važnejši dogodki župnij pomurskega pastoralnega področja

DOM DUHOVNOSTI BENEDIKT – Koliko odpuščaj in miru, koliko prijaznih besed in pogledov, koliko neizrečene radosti se je prebudilo, ko so onemogli od preizkušenj življenja stopili skozi vrata Doma duhovnosti Benedikt in naslonili svojo utrujenost na Jezusa Kristusa in se nekoliko odpočili.

Življenje terja z vedno večjo neizprosnoostjo od nas marsikaj, kar presega naše moči in sposobnosti. Vedno več je utrujenih, brezvoljnih, izpitih v svojem srcu, duši, telesu. Koliko obupavanj, koliko obupanih... Ko ob vsem tem razmišljam o vlogi, poslanstvu Doma, vem, da ga premalo izkoriščamo. Predvsem duhovniki in prebujeni kristjani bi morali utrujenim (in kdo med nami ni) bolj smelo pokazati na odprta vrata Doma Jezusovega miru, da bodo bolj pogumno vstopili v to oazo duhovne okrepitve v samotnem kraju, ki pa ni samota – tu je prebujena Jezusova bližina.

Vedno pogosteje se oglašajo v Domu posamezniki, ki preživijo v njem dva, tri... dni – toliko, da si duhovno opomorejo. Zanimive so male skupine, ki lažje dihaajo v utripu duhovne ubranosti. In večje... posebej, če so otroci, se zbranost povezuje z veselo razigranostjo, ki sprošča in v povezanosti z duhovnostjo prebujajo pristno veselje. V letu 1995 je bilo v Domu 165 skupin s 6037 udeleženci. Tudi letos bo podobno – do 1. septembra je bilo približno 4000 udeležencev, ki se radi vračajo.

Poleg duhovnih srečanj, je v Domu tudi nekaj izobraževalnih in kulturnih. Likovne kolonije, predvsem pa vsakomesečno odprtje likovne razstave v galeriji Dom, ki je povezano s srečanjem družin – Bedenički družinski popoldnevi – vsako prvo nedeljo v mesecu ob 14. uri. Ta srečanja so zaradi izbranih gostov zelo kvalitetna in bi bila vredna še veliko večje pozornosti.

In na koncu.

Dom se počasi dograjuje – tudi s pomočjo vas dobrotnikov. Bog vam povrni. S svojo dobroto ste se zapisali današnjim in prihodnjim rodovom. Hvala za vsako nadaljno pomoč. Največja zahvala vsem, ki Domu stojite ob strani s prostovoljno pomočjo – kuhanje, likanje, pospravljanje, prinašanje živil, urejanje okolice – gre za požrtvovalnost, ki je pogostokrat nedoumljiva. Večnost jo vidi in blagoslavlja.

Dom duhovnosti na Bedeniškem bregu stoji. Njegova vrata so odprta. Ali ne čutiš v svojem srcu, svoji duši – da tudi zaradi tebe?

p. Miha Sekolovnik

APAČE – Pastoralno leto 1995/96 se je začelo za vernike apaške župnije s farno slovesnostjo, ko je bil uradno nastavljen novi župnik Janez Ferencek. Slovesnost je vodil dekan Izidor Veleber ob prisotnosti še treh duhovnikov. Gospod dekan je v nagovoru lepo orisal mesto duhovnika v župniji in pozval vernike, naj ne pozabijo prejšnjega župnika g. Janeza Ošlaja in naj bodo vedno pripravljeni pomagati novemu. Verniki so radostno sprejeli medse mladega, delavnega duhovnika. Celotna župnija je nekako oživila in tudi delo v njej.

Veliko otrok se je prijavilo k verouku v obeh šolah; v Apačah in Stogovcih. Vodstvo šole v Stogovcih, ki je 8 km oddaljena od župnišča, je nasprotovalo, da bi se verouk za te učence vršil v šolskih prostorih. Toda starši in poslanec Jože Kocuvan so vztrajali in dosegli, da je verouk v šoli, vendar morajo uporabo prostorov plačati.

Prvoobhajanci v Apačah

Takoj v začetku se je veliko dela posvetilo obnovi župnišča in veroučne učilnice. Naredili so nove tlake in pode v celotnem pritličju, nabavili smo nekaj nove opreme v župnišču. V učilnici smo namestili nove mize, stole in luči. Vse prostore smo na novo preplekali. V učilnico smo napeljali centralno kurjavo in obenem preuredili na kurjavo z oljem. Verniki so se radi odzvali s prostovoljnim delom in tudi finančno so podprli vsa dela, ker čutijo, da je to skupni dom župnije.

Polnočnico so nam mladi obogatili še z igro: Kako je nastala pesem Sveta noč.

*Ob blagoslovitvi
Zverovega križa v Lutvercih*

Zadnjo nedeljo v aprilu je pri nas gostovala glasbena skupina Shalom s Ptuja. S svojim petjem in besedo so obogatili bogoslužje. Po maši pa so imeli krajši koncert.

V maju je veliko otrok in staršev vsak večer sodelovalo pri šmarnični pobožnosti. To je bila tudi priprava na prvo sveto obhajilo 51 otrok. Bilo je posebej slovesno in duhovno bogato pripravljeno. Pri maši so sodelovali prvoobhajanci in mladinci z branjem beril, s prošnjami in petjem, kar je bilo za starše in tudi druge prav ganljivo.

V župniji smo se lepo pripravili na prihod svetega očeta v Slovenijo. Nepozabnega srečanja in slavnostne maše na letališču v Mariboru se je udeležilo čez sto vernikov in 30 pevcev, ki so sodelovali pri skupnem zborovskem petju.

Vsako soboto pridne ženske roke bogato okrasijo svetišče, da v nedeljo spet zažarijo oltarji v vsej svoji lepoti Bogu v čast. Posebej bogato in razkošno je bilo 15. avgusta, ko slavi župnija svoj župnijski praznik Marijino vnebovzetje. Po več vseh so že nekaj dni naprej mladi in stari spleтали vence. Tudi to je bila lepa priprava na praznik, saj so se ljudje zvečer srečali ob skupnem delu za svojo cerkev, ob prijetnem pogovoru in lepem petju. Vse skupine je pri delu obiskal župnik in z njimi tudi kakšno lepo zapel. Na sam praznik je somaševanje vodil g. dekan iz Ljubljane Anton Rojc, župnik pri Sv. Križu v Ljubljani.

Tudi več romanj smo imeli. Tako smo poromali v mariborsko stolnico, v Mariazell v Avstriji in na Ptuijsko goro.

Verniki so tudi to leto po vseh obnovili nekaj kapelic in križev. Obnovilo se je žegnanje v žepovski kapeli, ki je bilo vsa leta pred drugo vojno v čast Kraljici majnika. Po vojni so to ukinili in sedaj bodo s to lepo slovesnostjo nadaljevali vsako leto prvo nedeljo v maju.

Po 36. letih bomo imeli prihodnje leto v Apačah sveti misijon. Vodili ga bodo redovniki minoriti. Voditelj misijona pater Maks Klanjšek se je 6. julija srečal s člani župnijskega pastoralnega sveta. Vodilo za misijon smo vzeli iz nagovora svetega očeta: »Ne bojte se Kristusa! Ne bojte se Cerkve!«, ki velja kot vabilo tudi bolj »oddaljenim« vernikom naše župnije. Zato Bog daj, da bi se čim več src odprlo sv. misijonu!

BAKOVCI – V župniji, ki je živo občestvo se vedno nekaj dogaja. Dogodki, ki se zvrstijo v župniji v teku enega leta pa so včasih bolj, včasih pa manj pomembni. So pa nekatere župnijske slovesnosti, ki so že tradicionalne in so bile že večkrat opisane in jih zato ni potrebno opisovati. Zato naj omenim samo nekatere, ki so bile prvič v župniji.

Bakovska župnija je petnajsto obletnico svoje ustanovitve doživljala v znamenju pričakovanja obiska svetega očeta. Čeprav je v začetku kazalo, da za papežev obisk ni pravega navdušenja (morda tudi zaradi protipropagande medijev), je v začetku maja doseglo svoj višek. Če računamo, da se je papeževega obiska v Mariboru udeležilo okrog 150 odraslih vernikov in še 50 mladine v Postojni, potem to za srednje veliko župnijo, ki šteje 1.500 vernikov ni malo. 200 udeležencev pomeni, da se je papeževega obiska udeležila tretjina nedeljnikov naše župnije. Za vse je bilo lepo doživetje kljub težavam, ki so nastale s prevozi. Razveseljivo je dejstvo, da tudi najmlajši celo predšolski otroci ponavljajo besede svetega očeta: Papež ma vas rad.

Naša zemlja, ki človeka, rastline in živali preživlja, je vedno bolj ogrožena, ker je človek kruto posegel v naravo in jo zastruplja. Ljudje se tega več ali manj zavedajo, vendar so le redki, ki skrbijo za to, da bi naš planet bil tudi v bodoče prijetno domovališče za človeka, rastline in živali.

Spominska maša za † lovce v Muzgah – župnija Bakovci

Zato je tembolj razveseljivo, da so člani lovskih družin Dokležovja in Bakovec letos, 1. septembra, pripravili v Müzгах pri lovskem domu pristrčno slovesnost, na katero so povabili tudi bakovskega župnika. Naprosili so ga, da je opravil sveto mašo za 11 umrlih članov obeh lovskih družin, blagoslovil spominski park z enajstimi zasajenimi drevesi. Zadnja lipa, za nazadnje umrlim Janezom Gujtnom, je bila zasajena ob slovesnosti.

Maša pri Lovskem domu v Müzгах 1. 9. 96

V nagovoru med mašo je bilo poudarjeno, da morajo biti lovci čuvarji in varuhi božje narave, rastlin in živali in da to nalogo že uspešno opravljajo.

Izražena je bila misel, da je skrb za čisto okolje etično-moralno vprašanje. Rečeno je bilo tudi, da je že pred dvema stoletjema mislec Novalis zapisal: »Pred vsakim korakom, ki ga človeštvo napravi v odkritju zunanjega sveta, bi moral človek napraviti dva koraka v svoj notranji svet in odkriti etična načela, ki ga morajo voditi.« Brez teh načel bo človek postal brezdušni stroj, brez srca in ljubezni, ki ga bo vodil v katastrofo in biološko uničenje.

Ves čas med sveto mašo je odmeval refren Tovšakove pesmi: »Lep je božji svet... vse je krog in krog delo božjih rok.«

Tako župnija Bakovci ob 15 letnem jubileju odkriva nova področja svojega pastoralnega dela.

Bog daj, da bi tudi v bodoče znala prisluhniti izivu časa.

BELTINCI – Pastoralno delo so poleg obilnega rednega dela oblikovali tudi naslednji dogodki: papežev obisk, prvo sveto obhajilo, izpoved vere, birma in srebrna maša.

Papežev obisk – Nanj smo se pripravljali že od meseca septembra in sicer z molitvijo po družinah, ko smo po družinah razdelili tudi molitev za uspeh papeževega obiska. Predvsem so v ta namen molile rože živega rožnega venca. V

pripravo je spadala tudi udeležba članov župnijskega sveta in cerkvenih ključarjev na vseslovenski Slomškovi proslavi zadnjo nedeljo v mesecu septembru v Mariboru.

V postnem času pa smo začeli z bližnjo pripravo, ko smo molili rožni venec v ta namen pred vsako sveto mašo, cela cerkev pa je molila molitev za uspeh papeževega obiska in molitev za Slomškovo beatifikacijo tudi po vsaki sveti maši.

Prav tako smo pri svetih mašah tudi razmišljali o temah, ki so bile povezane s papeževim obiskom.

Z dvema avtobusoma smo se udeležili v postnem času pripravljalnega srečanja v Mariboru na Slomškovem grobu.

Za mladino in otroke smo imeli posebne kateheze za pripravo na papežev obisk.

Člani župnijskega sveta in cerkveni ključarji so se tudi polnoštevno udeležili študijskega srečanja v Kančevcih z naslovom: Zakaj nam je papežev obisk potreben?

Župnijska udeležba je bila ena od najboljših v naši škofiji, saj je v Postojno na srečanje romalo 250 mladih, 20 jih je šlo v Ljubljano, na mariborsko letališče pa je šlo okrog 700 vernikov. Naši cerkveni pevci so tudi sodelovali pri zborovskem petju. Tako upamo, da se je tudi v naši župniji uresničilo vodilo papeževega obiska: Oče, potrdi nas v veri, upanju in ljubezni.

Veroizpoved beltinskih osmošolcev

Izpoved vere – Na zaključek osnovnošolskega verouka smo se pripravljali z duhovno obnovo v Kančevcih, katere so se udeležili skoraj vsi osmošolci. Tako je 12. maja 80 dobro pripravljenih fantov in deklet opravilo izpoved vere, ki je potekala pod naslovom: Oče potrdi nas v veri. Tudi starše smo z nekaj srečanji na roditeljskih sestankih pripravljali na ta praznik.

Prvo sveto obhajilo – Zaradi papeževega obiska je bilo letos prvič v mesecu juniju, in sicer 2. junija. Vodilo prvega svetega obhajila je bilo: Z JEZUSOM SKOZI ŽIVLJENJE!

Skozi vse leto smo delali tudi s starši prvoobhajancev, saj smo tudi nje večkrat uvajali v zakrament sprave in obhajila. Sploh pa smo se učili predvsem vrednotiti sveto mašo. Starši prvoobhajancev se srečanj radi udeležujejo, zato temeljito katehiziramo tudi nje. Vseh prvoobhajancev je bilo 88.

Prvošolci pri maši sodelujejo s petjem

Sveta birma – Birmo imamo vsako drugo leto. K birmi gre 6. in 7. razred. Tako smo letos imeli 185 birmancev.

Birma je bila na župnijsko prošenje svetega Ladislava, dne 23. junija. Birmoval je škof ordinarij. Birmanci so se na birmo pripravljali z opravljanjem prvih petkov, z duhovnimi vajami v Kančevcih, z devetdnevnico. Tudi v znanju so morali biti dobro pripravljeni, da bodo lahko rekli, da so vsaj enkrat v življenju dobro obvladali versko vsebino in molitve. Dobro znanje je potrdilo tudi srečanje s škofom birmovalcem v sredo pred birmo.

Tudi za starše in botre smo imeli več katehez o birmi. Najlepše pa je bilo gotovo srečanje z zakoncema Gorjanc – zdravnikoma iz Prevalj, ki sta praktično pričevala o svojem verskem življenju.

Srebrna maša na Melincih – Obhajal jo je melinčki rojak salezijanec Janez Maršič, ki trenutno skrbi za bolne sobrate na Trsteniku. Srebrna maša je bila na melinčko prošenje v nedeljo, dne 4. avgusta. Srebrnomašni pridigar je bil srebrnomašnikov nečak Francek Maršič, salezijanec in župnik v Veržeu. Na željo srebrnomašnika ni govoril o njem, ampak o vlogi duhovnika v sodobni družbi.

V tem pastoralnem letu sta v župniji nastali tudi dve pastoralni skupini: svetopisemska in Frančiškov svetni red.

Somaševanje s srebrnomašnikom

Svetopisemska skupina – Skupina se zbira vsako tretjo nedeljo v mesecu k svetopisemski molitvi in k premišljevanju odlomkov svetega pisma. Tako skupaj bolje spoznavamo sveto pismo, predvsem pa se potem čez mesec trudimo živeti po božji besedi, ki smo jo premišljevali in se o njej pogovarjali.

Oživitev Frančiškovega svetnega reda ali Tretjega reda – Pred nekaj meseci je od nekaterih vernikov prišla pobuda, naj oživimo v župniji Tretji red ali Frančiškov svetni red (FSR), kot se po prenovi imenuje.

In res se nas 17 članov vsako prvo nedeljo v mesecu srečuje v cerkvi v molitvi in premišljevanju Frančiškove duhovnosti. V nedeljo 1. septembra smo imeli tudi gosta p. Maksa Klanjska – minorita, ki nam je temeljiteje razložil namen tega reda.

Župnijsko romanje – Letos smo imeli župnijsko romanje v Žužemberk, Stično, Muljavo in Ivančno Gorico. Tako smo tudi kot verniki bolj spoznali bratomorno klanje v 2. svetovni vojni in v slovenski spravi cerkvi molili za spravo slovenskega ljudstva.

Obnova vaške cerkve na Melincih – Na starem delu smo najprej naredili izolacijo, potem pa temeljito obnovili omet. Poleg starega dela pa smo potem tudi nanovo prepleskali še novi del cerkve.

BOGOJINA – »Možnost za dosego Najvišjega je v vsakem človeku, treba ji je samo slediti,« je zapisal mislec. Tudi v župnijski skupnosti bi naj bile duhovne in snovne silnice naravnane tako, da bi vsem njenim članom pomagale odkrivati otipljivost božje ljubezni. Minulo pastoralno leto je v župniji potekalo predvsem v okviru priprav na prihod sv. očeta in birmo.

Ob »tednu naših družin«, ki ga imamo vedno v začetku adventa, so bile občestvu predstavljene birmanske skupine: Egiptovski Jožef, Janez Krstnik, Sv. Vid, Naša krivda, Sončni žarki, Dvanajst plamenov, Mojzes. Vse skupine so pod vestnim in zavzetim vodstvom mentorjev pripravile božičnico, sodelovale večkrat pri bogoslužju in pri akademiji pred samo birmo. V pripravi na birmo so zelo lepo sodelovali tudi starši birmancev. En dan so skupaj z otroki preživeli tudi v Domu duhovnosti v Kančevcih. Po besedah bratov kapucinov in v šepetajoči tišini pred Najsvetejšim smo vsi skupaj dočutevali Božjo bližino in Duha ljubezni. Devetdnevnic v čast Sv. Duhu pred birmo pa so nam bogatili: Taras Kermauner, Imre Jerebic, sestre Hčere Marije pomočnice, sestre Družbe sv. Križa, skavti... Na obisk sv. očeta in na birmo pa smo se v župniji pripravljali tudi s tridnevnic, ki sta jo vodila p. Karel Gržan in p. dr. Vinko Škafar.

Bogojanski birmanci

Bela nedelja je potem prinesla 75 birmancev darove Sv. Duha. Birmoval je škof dr. Franc Kramberger. Bog daj, da bi vsi birmanci ostali tudi praktični kristjani.

Ob Nedelji Sv. pisma smo ob mentorstvu pedagoga g. Jožefa Gutmana pripravili razstavo Knjige vseh knjig. Namenjena je bila tudi hvaležnemu spominu vseh naših kulturnikov, ki smo se jih ob Prešernovem dnevu spomnili tudi z mašo in

duhovno-kulturnim programom. Pri delu »za dobro« nas je vse spodbujala Žup. Karitas (obiski bolnikov, organiziranje župnijskega srečanja za bolnike in ostarele, zbiranje živil in sredstev za pomoč potrebnim...). Skoraj vsaka hiša v župniji se že krasi s kakšnim spominkom domače Karitas. »Inovatorica« je navadno naša skrbna gospa Barica Gašpar. Naj dobri Bog blagoslavlja delo naših karitativnih delavcev še naprej. Z veliko prizadevnostjo so organizirali tudi področno dobrodelno prireditev: SLEDI DO LJUDI.

V maju nas je s čudovitim petjem razveselil ženski pevski zbor »Petrol«, kot tudi mešani pevski zbor Sv. Cecilije iz Ljubljane. K prvemu sv. obhajilu je pristopilo samo 13 prvoobhajancev. Enako število osemšolcev je izpovedalo vero. S sv. očetom v Postojni se je srečalo 91 mladih. Več kot osem avtobusov pa bi napolnila množica iz župnije, ki se je srečala s papežem v Mariboru.

Kar precej mladih in ministrantov se je udeleževalo duhovnih vaj in obnov, posebej v Kančevcih.

Ob sklepu veroučnega leta so »mali« pevci in ministranti romali na Brezje. Sicer pa v župniji veliko romamo tudi v režiji Društva upokojencev iz Bogojine. Tudi romanja k Mariji v Turnišče so bila pestra. Mladi peš, ostali z avtobusom in avtomobili.

70-letnica Plečnikove cerkve v Bogojini

VIII. Košičev teden smo posvetili 70-letnici Plečnikove bele golobice, farne cerkve. Zvrstilo se je veliko lepih, duhovno-kulturno bogatih prireditev: okrogla miza o Plečnikovi umetnini, proslava in blagoslovitev (ob 35-letnici) osnovne šole v Bogojini, ljudska igra, blagoslovitev obnovljene kapele v Filovcih, Lončarska delavnica, razstava slik članov društva LIKOS, ki so 15. 08. 1996 organizirali slikarsko kolonijo na temo: Plečnikova cerkev v Bogojini, in nato slike na razstavi ponudili v prodajo, izkupiček pa darovali za obnovo cerkvenega ostrešja. Tudi na tem mestu zasluži akcija LIKOSA zahvalo in pohvalo, posebej še njen pobudnik ing. Jože Puhan. V enaki meri zahvala in pohvala dr. Francu Horvatu in vsem organizatorjem koncerta, ki ga je imel Komorni orkester Mendelssohn strings iz Veszprema, izkupiček je bil prav tako namenjen cerkvi. Kulturni teden smo

sklenili v nedeljo 1. spetembra z akademijo in somaševanjem duhovnikov rojakov ter dekanjskih duhovnikov, ki ga je vodil škof dr. Jožef Smej. Peli so združeni zbori iz Beltince, G. Bistrice, Črenovec, Odranec, Martjanec in Bogojine pod vodstvom organista A. Maroše. Slovesnost je počastil tudi minister za kulturo dr. Janez Dular, župan domače občine Franc Cipot, župan občine M. Sobota Andrej Gerenčer, svetnik dr. Jožef Magdič, sekretar za kmetijstvo I. Obal itd.

Ob svojem jubileju je cerkev dobila prenovljeno ostrežje (več kot 42 000 novih strešnih opek, žlebove, del špirovcev, tramov, vse late...). Delo je s svojimi kooperanti uspešno izvedlo podjetje »Dolinka« iz Beltince. Vsem delavcem in vodstvu podjetja v imenu župnije – hvala. Bog plačaj tudi vsem župljanom, ki so tako lepo in složno pristopili k pospravljanju »ruševin« ostrežja, preko 200 jih je bilo. Posebej pa »Bog povrni« vsem župljanom, občine Moravske Toplice in vsem ki ste ali pomagata s svojimi darovi pri zapiranju računa za cerkveno ostrežje.

Hvalevredno je tudi, da so vaščani iz Filovce svoji kapeli Marije Pomočnice nadeli novo obleko, fasado.

Vse: skrb za lepoto naših svetišč, kot tudi skrb za lepoto »svetišč« naših življenj, naj bo v čast in slavo Božjo.

CANKOVA – Prvo polovico pastoralnega leta 1995/96 je zaznamovala misel in duhovna priprava na obisk svetega očeta v mesecu maju 1996.

Papežev obisk ni samo državniški, ampak je predvsem pastoralni, saj prihaja s Kristusovim naročilom: Potrdi svoje brate v veri. Čas priprave je bil zelo lep in duhovno bogat tudi za našo župnijo. Misel na papežev obisk je bila povsod navzoča: pri pridigah, katehezah, mladinskih srečanjih in osebnih razgovorih; pri sveti maši, molitvi, prvih sobotah.

»Oče, potrdi nas v veri...« je bilo tudi osnovno vodilo obnove svetega misijona od 7. do 10. decembra 1995. Obnovo sta vodila duhovnika minoritskega reda: pater Maks Klanjšek in pater Danilo Holc. Zanimive so bile teme, ki sta si jih izbrala. Prvi dan – Vera bodi vam luč; drugi dan (na Brezmadežno) – Molimo z Marijo; treji dan – Družina, znamenje božje ljubezni in četrti dan – Dvanajst stoletij zvestobe. Gledali smo film o mučeništvu patra Kolbeja; pa tudi Miklavž je prišel in čeprav z malo zamude lepo obdaril cankovske otroke. »Oj zlati časi! Vse žive dni se trudi/ in časa ne zamudi./ počivati sladko/ potem v nebesih bo«. S to Slomškovo pesmijo pa je posebna zgibanka vabila vernike na obnovo misijona. Šolarji so zgibanko z veseljem ponesli v vsako hišo naše župnije.

Drugo pastoralno delo je potekalo po načrtu in v skladu s cerkvenimi prazniki. Majniška pobožnost je v naši župniji tudi po vaseh pri kapeli, kjer molijo rožni venec in litanije, pa tudi zapojejo katero od Marijinih pesmi. Za prvoobhajance matere pripravijo lepo srečanje v župnijskem domu; očetje, pa tudi matere in drugi člani družine ter botri in sorodniki pa se malo okrepčajo kar pred župniščem. Seveda ne manjka najrazličnejših fotografskih aparatov in kamer.

V letu 1996 smo imeli tudi več romanj: v mariborsko stolnico na Slomškov grob skupaj za ostalimi župnijami iz našega področja (naddekanata), potem na mariborsko letališče ob papeževem obisku, od koder smo odhajali z nepopisno lepimi vtisi in duhovno bogatejši ter notranje mirnejši, saj smo slišali besede: nič se ne bojte, Bog in Marija sta z vami; kmalu pa boste imeli tudi svojega nebeškega vzornika – Slomška. Romali smo še na Brezje k Mariji Pomagaj, h kateri je sveti oče usmeril prve korake, ko je prišel v Slovenijo. Mladina pa je romala v Stično na vseslovenski mladinski shod.

Miklavž deli darove na Cankovi

V letu 1995 je bilo sorazmerno precej porok – 14; manj kot prejšnja leta pa žal krstov (samo 17) in – dvakrat žal – veliko pogrebov – 36. Tu naj omenim našo najmanjšo vas Topolovce, ki šteje okrog 100 prebivalcev; v tej vasi je umrlo kar pet vernikov: Jožef Sapač, član ŽPS, Lepold Sukič, Verner Pitz, veleposestnik nizozemskega rodu, ki je dočakal denacionalizacijo; Marija Kuhar in Jožefa Kerec, žena molivka; v letu 1996 pa še iz iste vasi Henrik Sukič in Terezija Grah, rojena 1903 v Gorici pri Puconcih, pokopana pa je v Motovilcih ob svojem možu. 6. 3. 1996 smo pokopali Karolino Jug, mater duhovnika Jožefa; 14. 5. pa Franca Šinka, ki je bil dolga leta zelo natančen pri tehničnih pregledih najrazličnejših vozil. Izmed drugih pokojnih naj omenimo samo še Mihaela Ficka dolgoletnega tajnika na Osnovni šoli Cankova in pa gospo Marijo Rojko s Cankove, ki je skupaj s svojim možem Pavlom razveselila marsikatero ženo in dekle z novo obleko; saj sta bila takorekoč inovatorja; 1979 sta obhajala zlato poroko in ob tej priliki sta darovala župnijski cerkvi na Cankovi zelo lep in velik kristalni lestenec, ki sedaj med drugimi krasi našo cerkev.

V manjših župnijah so zanimive za druge ljudi tudi družinske slovesnosti in drugi dogodki. 15. junija 1996 sta obhajala zlato poroko Marija in Friderik Nemec iz vasi Korovci. Naš škof Franc jima je poslal lepo čestitko in priložil papeževo sliko s papeževim originalnim posvetilom: Vse vas z ljubeznijo blagoslavljam cum benedictione, Janez Pavel II, Slovenija 17.–19. maj 1996. Cela župnija se veseli s slavljenecema. 7. 8. 1996 pa se je poročila Gabrijela Sakovič s Cankove z Janezom Rus iz Ribnice; oba sta študenta. To poroko omenjamo zato, ker je njun zakon blagoslovil Janezov kolega, letošnji novomašnik iz Ilirske Bistrice; navzoč pa je bil še drugi kolega – novomašnik in 8 bogoslovcev iz ljubljanskega bogoslovja; skupaj s cankovskimi pevci so lepo povzdignili poročno slovesnost.

Cerkveni pevski zbor se je udeležil slovesnosti 100 letnice cerkve pri svetem Benediktu v Kančevcih. Isto nedeljo dopoldne pa je bilo ekumensko bogoslužje v Puževcih, ki sta ga vodila puconski in cankovski duhovnik; pela pa sta oba pevska zbora ob navzočnosti lepega števila vernikov in seveda sejmarjev. Dva naša ministranta – Damjan in Darjan Bernad pa sta se skupaj z drugimi planinci

Zlatoporočenca Marija in Friderik Nemec

povzpela na Triglav, skoraj do vrha. Tik pod vrhom jih je začela strašiti nevihta in iz previdnosti so se obrnili, pa so vendarle popolnoma mokri prišli v kočo.

Omenimo naj še, da smo na mestu, kjer je stalo gospodarsko poslopje postavili zobno in zdravstveno ambulanto, katero sta sofinancirali tudi doktorici s privatno prakso in koncesijo. V vasi Cankova imamo sedaj kanalizacijo in urejeno cestišče s pločnikom. V Zenkovcih so gasilci dobili novi avto; isto tako tudi gasilci v Beznovcih, katerega je blagoslovil gospod Martin Horvat, župnik in prodekan iz Murske Sobote.

8. 9. 1996 pa je bila blagoslovljena in dana v uporabo lepa in prostorna mrliška vežica v Zenkovcih. Blagoslovila sta jo gospod Jošar iz Bodonec in gospod Fakin iz Cankove. Vse v čast božjo!

Pa še to: v Kroniki cankovske župnije piše, da je bila zima v letu 1996 sorazmerno mila vendar zelo dolga. Tako se je tudi pomlad precej zakasnila in so zvončki oziroma norice sorazmerno zelo pozno zacvetele. Tako so žene Mica, Tončka, Vika, Elica lahko prinesle Kristusu v božjem grobu zvončke, kar se ni zgodilo že dolgo let nazaj.

ČRENDOVCI – Slavje blagoslovitve temeljnega kamna za črenšovski novi župnijski dom je, skupaj s farnim prošenjem, vodil pomožni škof dr. Jožef Smej v nedeljo, 19. septembra 1995. Z gradbenimi deli smo pričeli 10. oktobra 1995. Konec maja 1996 je bila stavba pod streho. Načrt za novo župnišče je izdelal inženiring »Atrij« v Odrancih pod vodstvom grad. inž. Antona Kolariča. Izkop jarkov za temelje in ostala zemeljska dela je opravil Ivan Ritlop iz Črensovec. Zidarsko-gradbena dela sta prevzela zidarski mojster Štefan Horvat in gradbeno podjetje IGMA, last Marije Kebeš. Ostrešje s streho in kleparska oprema so bili v pristojnosti bratov Antona in Ivana Ščernjavič. Vsem izvajalcem gradbenih del naj bo izrečeno priznanje. Hvala vsem velikodušnim darovalcem, zlasti domačim faranom, pa tudi zdomcem, ki so do sedaj priskočili na pomoč. Zelo upamo, da bomo z združenimi močmi v doglednem času mogli zapeti »Tebe Boga hvalimo...«

Bodoče novo župnišče v Črensovcih

Četrte Kleklove dneve (20. – 22. 10. 1995) smo začeli z večerno molitvijo pred Kleklovim spomenikom in njegovim Domom v Črensovcih. Naslednji večer je bil zaznamovan kmetijsko, saj je pokojnega Klekla močno zanimala problematika prekmurskega kmeta. Sekretar na ministrstvu za kmetijstvo Ivan Obal je v svojem predavanju osvetlil današnje stanje kmetijstva v obmurski regiji.

Tudi sledeči večer smo se zbrali v lepo okrašeni dvorani črensovske šole. Člana Kleklovega odbora dr. K. Bedernjak in ravnatelj šole Š. Ftičar sta navzočim predstavila ZBORNIK predavanj na Kleklovem simpoziju v Rimu (1994). Večer je požlahtnil komorni zbor iz Velike Polane pod vodstvom Jožeta Gerenčerja.

Četrtri Kleklovi dnevi: redovnice ob 75 letnici šolskih sester v Žižkih

Zadnji Kleklov dan, v nedeljo 22. oktobra, je bil ves v znamenju spominov na šolske sestre, ki so pred 75. leti prišle v Žižke. V času njihovega delovanja je bil samostan v Žižkih prosvetno-kulturno žarišče. Žal je povojna protiversko in proticerkveno naravnana oblast žižkovske sestre pregnala in njihov samostan zaplenila. V spomin na prihod šolskih sester v Žižke, je bila na pročelju nekdanjega samostana, odkrita spominska plošča. Pred hišo so vaščani Žižkov priredili krajši spored z govorom ravnatelja S. Ftičarja in pozdravom domačega župana T. Törnarija. Slavje smo sklenili v žižkovskem vaško-gasilskem domu. Navzoče sestre so odgovarjale na vprašanja vaščanov. Žižkovsko kulturno-prosvetno društvo je ob tej priložnosti izdalo knjižico z naslovom: »75. obletnica prihoda šolskih sester v Žižke«. Knjižico je sestavil domači župnik F. Tement. Izid te brošure je omogočil dipl. inž. Jože Horvat.

Blagoslovitev nove mrliške veže v Žižkih – 1. 1. 1996

Vaščani Žižkov so v rekordnem času »spravili« pod streho mrliško vežo v neposredni bližini žižkovskega pokopališča (1995). Naslednje leto (1996) je ta sakralni objekt slovesno blagoslovil škof-ordinarij dr. Franc Kramberger. Tudi pokopališče je vzorno polepšano, opremljeno s tlakovanimi stezami in s številnimi svetilnimi stebriči. Pred vežo je prostorno parkirišče.

Črensovka župnijska Karitas je v nedeljo po miklavževem, v dvorani na Gornji Bistrici, priredila uspešno srečanje bolnikov, starih nad 75 let. Uvodoma je bila zanje prilika za božično spoved. Po somaševanju, ki ga je vodil direktor škofijske Karitas Branko Maček, so delavni člani domače Karitas navzoče povablence pogostili in obdarovali.

Tudi lanski advent (1995) so se naši veroukarji udeležili dobrodelne akcije v prid misijonarjem v Zambiji. Akcijo so sklenili na predpraznik Gospodovega razglasenja, ko so med lepo pripravljeno mašno slovesnostjo položili svoje prihranke pred jaslce.

Po trikralskem slavlju so skupine kolednikov obiskale številne družine po vsej župniji. Oblečeni v posebna oblačila in ob petju starih božičnih pesmi so vsem župljanom posredovali novoletne želje.

Po prazniku Brezmadežne so se vaščani ob blagoslovljenih Marijinih kipih zbirali k adventni in božični molitvi. Marije nikjer niso odklonili. Kot »uverturo« Marijinemu »potovanju« po župniji, so žene priredile uspelo akademijo.

Naše farno občestvo se je skoraj vse leto s pomnoženo molitvijo pripravljalo na zgodovinski obisk svetega očeta Janeza Pavla II. v Sloveniji. Med 14. in 17. marcem 1996 smo imeli pri nas tridnevno duhovno obnovo s papeževim geslom: »Ne bojte se Kristusa!« Tridnevno je uspešno vodil ugledni rojak prof. Tone Ciglar, rojen na Gornji Bistrici. Sporedna srečanja so imeli tudi vaščani Gornje Bistrice. Predzadnji dan obnove so bolniki iz vseh naših vasi napolnili dvorano vaško-gasilskega doma v Žižkih, kjer je bila zanje spoved s sveto mašo. Imeli so tudi možnost prejema svetega bolniškega maziljenja. Tridnevno duhovno obnovo smo sklenili v nedeljo.

Obisk sodobnega apostola Petra – Janeza Pavla II. – je po svojem veličastju presegel vsa pričakovanja in vse napovedi. Med 17. in 19. majem 1996 se je srečanj s svetim očetom udeležilo vsaj tristo tisoč ljudi. Iz naše župnije je pohitelo na slavlje v Postojno nad sto mladincev, naslednji dan v Maribor (na mariborsko letališče) pa še okoli petsto ostalih faranov. Za vse naše udeležence so vsa ta srečanja nepozabna.

V marcu so vaščani Žižkov doživeli dva kulturna dogodka. Drugega marca so v njihovi dvorani gostovali odranski amaterski igralci z vzorno naštudirano in lepo odigrano Meškovo igro: »Henrik, gobavi vitez«. V soboto, 23. marca, pa je kulturno društvo »F. S. Finžgar« počastilo matere s pristrčno proslavo, ki so jo v glavnem oblikovali domači mladinci in otroci pod vodstvom domačega kaplana. Naslednji dan so proslavo ponovili v Črensovcih, obakrat ob veliki udeležbi.

Prvo sveto obhajilo smo imeli na binkošti. Pogostitev za blizu petdeset prvoobhajancev in njihovih sorodnikov je bila prvič v dvorani nastajajočega župnijskega doma.

Črensovski skavti so se udeležili enotedenskega taborjenja ob Šmartinskem jezeru, v župniji župnika-rojaka iz Trnja, Ignaca Magdiča.

Izpoved vere črensovskih osmošolcev

Prvo nedeljo v avgustu 1996 so gasilci iz Trnja, ob soudeležbi številnih gasilskih društev iz lendavskega okoliša, priredili uspelo akademijo v počastitev 60. obletnice nastanka trnjarskega prostovoljnega gasilskega društva. Po končanem sporedu je bila blagoslovitev nove brizgalne črpalke.

Iz naše župnije smo opravili vrsto romanj: v Stično, na Brezje, na Ponikvo, v Maribor itd. Številni mladinci in mladinke, ministranti in ministrantke, članice molitvene zveze za duhovne poklice so se udeležili duhovnih vaj in številnih srečanj. V naši župnijski cerkvi so imeli mašo poljski romarji iz Bialistoka ob povratku iz Medugorja in še bi mogli naštevati razna dušnopastirska srečanja.

Naj za sklep omenimo samo še letošnje (1996) zlatoporočne jubilate: iz Črenovec so bili Franc (organist!) in Kristina Kolenko ter Matija in Verona Žoldoš; iz Žižkov Vinci in Rozina Tibaut ter iz Trnja Jožef in Marija Horvat in še Ivan in Verona Kramar. Če smo kateri par prezrli, ker nihče ni povedal, velja za vse naštete in za nehote pozabljene naše iskreno voščilo: Dobri Bog naj vas ohranja pri zdravju in obilno blagoslavlja vaš večer življenja! Mladi rod pa naj bo vsem trdna opora!

DOBROVNIK – V nedeljo, 15. oktobra 1995 je bila župnijska slovesnost ob 660-letnici naše župnije, 200-letnici župnijske cerkve sv. Jakoba starejšega in umestitev našega novega župnika Franca Režonja. Slovesnost je ob navzočnosti mnogih duhovnikov, tudi iz sosednje Madžarske, vodil mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej. Zbralo se je veliko vernikov, domačih in tudi iz drugih župnij, še

Umestitev novega župnika

posebej iz Turnišča, Lendave in Murske Sobotе. Po slovesnosti smo jim domačini postregli s pecivom in pijačo, povabljenе goste smo pogostili v kulturnem domu.

V začetku adventa je v župnijski cerkvi nastopila z božičnim koncertom skupina KALAKA iz Budimpešte.

Iz župnijske statistike vidimo, da je bilo v letu 1995 18 krstov, 8 porok in 31 pogrebov.

Tudi iz naše župnije smo se udeležili papeževеga obiska v Mariboru.

Urarski mojster Ivan Marič iz Beltince je generalno popravil stolpno uro.

V juniju smo imeli več slovesnosti. 14 prvoobhajancev je prvič prejelo Jezusa, 21 osmošolcev je ob vstopu na pot življenja izpovedalo vero in zvestobo Bogu in Cerkvi. 30. junija je naš župnik obhajal srebrnomašni jubilej. Skupaj z njimi smo se Bogu zahvalili za 25 let duhovništva.

Slovesnost srebrne maše

Slovesnost župnijskega proščenja sta vodila Friderik Gumilar, župnik pri sv. Sebeščanu v Pečarovcih in István Marton, župnik iz župnije Vásárosmiske na Madžarskem. Popoldan je bilo še srečanje bolnikov in ostarelih in nato bratski agape.

Lansko proščenje je vodil naš dolgoletni župnik Ivan Camplin, sedaj župnik v Gornjih Petrovcih, ki je obenem obhajal tudi biserno mašo.

Poleti smo poromali na Svete Višarje, nekateri so se udeležili papeževеga obiska v Gyóru na Madžarskem.

Celo dneвно češčenje Sv. Rešnjega telesa je vodil Jožef Túske, župnik in dekan iz Lentija.

Na dobrovniškem pokopališču smo postavili nagrobni spomenik pokojnemu župniku Francu Krampaču.

V naši župnijski cerkvi je bil tudi koncert ženskega pevskega zbora iz Báranda na Madžarskem.

DOLENCI – Tudi v tem letu smo v naši mali goriški župniji opravljali v živi in dejavni veri slovesnosti in pobožnosti. Še posebej ob veliki noči in ob božiču. Pa tudi ob notranji pripravi na te praznike z »veliko spovedjo« se zberejo skoraj vsi župljani in tako kažejo, da je vera še živa; da je Bog še navzoč v naši župniji in življenju.

Dolenski cerkveni pevci

Dogodki, ki so zunanje in notranje zaznamovali vernost so sledeči:

17. septembra smo se udeležili in dejavno sodelovali na tradicionalnem srečanju ŽPS v Murski Soboti. Duhovno oblikovanje in druženje je glavni namen teh srečanj za uspešno delo članov po župnijah. Koliko je uspešno, Bog ve. Pa tudi v Maribor smo poromali na Slomškov grob.

Na god sv. Štefana so naši cerkveni pevci kljub slabemu vremenu sodelovali na reviji pevskih zborov, ki je bila letos pri Gradu. Ljubezen do cerkvene pesmi druži že vrsto let pevske zборе obmejnih župnij. Ko sem pri zavzetosti našega cerkvenega pevskega zbora, naj še omenim sodelovanje ob obletnici cerkve in proščenju pri Sv. Benediktu v Kančevcih.

Osrednji dogodek v tem letu, na katerega smo se pripravljali z molitvijo, prvimi petki, obiskom romanja v mariborsko stolnico, pa je bil vsekakor obisk papeža Janeza Pavla II. v naši domovini v mesecu maju. Priprave na ta enkratni dogodek so bile zelo intenzivne. Kljub temu število romarjev v Maribor na srečanje s papežem ni bilo kakor smo pričakovali.

Kot vsako leto na binkošno nedeljo je bila tudi letos slovesnost prvega sv.

obhajila, ko so štiri deklice-prvoobhajanke prvič stopile na pot zakramentalnega življenja.

Dolenski prvoobhajanci

6. junija smo k večnemu počitku položili dolgoletnega ključarja in člana ŽPS, g. Karla Nemeša, od katerega se je z žalostjo v srcu poslovila številna množica faranov. Ob odprtem grobu mu je domači župnik v zahvalo med ostalim spregovoril takole: »Ob tem slovesu, bi se vam rad zahvalil za vašo plemenito in požrtvovalno delo v župniji skozi več kot štirideset let, za molitve in vaš zgled. Naj vam bo Bog, ki ste mu vse življenje tako zvesto služili, bogat plačnik z večnim življenjem...!« Iste besede zahvale naj izzvenijo še enkrat na tem mestu.

Na katehetsko nedeljo ob zaključku verouka, 16. junija, so letošnji osmošolci z izpovedjo vere pred Bogom in zbranim občestvom obljubili graditi svojo mladost in prihodnost na tistih temeljih, ki so jim jih položili v srce njihovi starši in osemletni verouk. Daj Bog, da bi te obljube in vero v življenju tudi živeli in se jih držali.

V lanskim Stopinjah smo lahko prebrali o gnusnem dejanju oskrunitve križnega znamenja »Trajbarnega križa«, ki stoji v križišču Dolenci-Šalovci-Budinci. S skupnimi moči in po zaslugi okoliških faranov je bilo to križno znamenje v celoti obnovljeno. Zasluga za to gre tudi kamnoseku g. Jožefu Korošču in seveda tudi umetniku g. Tinču Mertuku.

V nedeljo, 18. avgusta, je g. škof Jože Smej med sv. mašo, pri kateri se je zbrala velika množica vernikov, križ blagoslovil. Ob ubranem petju cerkvenega pevskega zbora in spodbudnih besedah g. škofa smo doživeli in dojeli pomen svetih znamenj, ki nas spodbujajo še bolj k poglobljeni veri in v moč križa.

Bog naj povrne vsem, ki so tako ali drugače prispevali k obnovi in bogatemu doživetju; odpusti pa storilcem gnusnega dejanja oskrunitve.

Blagoslovitev novega križa

GORNJA RADGONA – Delo je božji dar, zato vse delaj z veseljem. »Ne moremo delati velikih stvari – delamo lahko le majhne stvari z veliko ljubeznijo«, tako pravi mati Terezija. Iz teh majhnih stvari nastajajo, v materialnem smislu, velike, vsem vidne. V duhovnem življenju pa majhne očem, velike in bogate v srcu, saj so prežete z ljubeznijo in Božjo milostjo.

V pastoralnem letu katerega opisujemo, je naša župnija obogatena z materialnimi in duhovnimi stvarmi.

Veroučne učilnice

Veliko je bilo vprašanj in mnogi so dvomili, ali bomo do jeseni dokončali učilnice, da bi lahko poučevali v njih. Hvala Bogu, uspelo nam je. K temu so največ prispevali vztrajnost, dobrot, ljubezen in Božji blagoslov nad našim delom. 18. novembra je g. škof dr. Franc Kramberger blagoslovil delno dokončano večnamensko zgradbo, v kateri smo uredili tri veroučne učilnice z garderobo in sanitarijami, prostor za Karitas in prostor, kjer se zbirajo mladi. Velika množica vernikov se je zbrala ob tej slovesnosti. Po maši so otroci OŠ Gor. Radgona, pod vodstvom Marije Dukarič in Betke Škrlec, pripravili krajši kulturni program, nato je g. škof blagoslovil prostore. Člani ŽPS pa so ob tej priložnosti pripravili bogat srečolov. Res so se izkazali: podjetja, ustanove, obrtniki, podjetniki in vsak, h kateremu so člani ŽPS prišli in prosili prispevek za pripravo srečolova. Nabralo se je preko tisoč dobitkov. Sredstva, pridobljena s srečolovom, so bila dobrodošla, saj nam dolgovi ne manjka.

Že v ponedeljek, 21. novembra so naši otroci veseli vstopili v nove, svetle in tople učilnice, kjer jih kateheti poučujemo o veri, da bodo zrasli v dobre kristjane.

Blagoslovitev veroučnih učilnic

Starši – veroučenci – mladina

Ker smo se v tem letu pripravljali na sveto birmo, se je vedno kaj dogajalo. Nagovori za starše birmancev in prvoobhajancev. – V mesecu oktobru je dr. Rudi Koncilija spregovoril o veličini molitve rožnega venca in o molitvi v družinah in se posebej srečal tudi z mladimi. V adventnem času je potekala adventna tridnevница, ko je bil med nami g. dr. Vinko Škafar, ki se je v svojih nagovorih dotaknil predvsem družine in problemov v družini. V postnem času je staršem spregovoril še p. Karel Gržan. Dobro se zavedamo, da sta družina in starši najpomembnejša in najodločilnejša vzgojna elementa za otroka in mladega človeka, zato so ta srečanja še kako potrebna.

Birmanski vikendi v Kančevcih so potekali v mesecu oktobru in novembru. Slovesnost birmo smo imeli v soboto, 27. aprila.

Prvo sveto obhajilo so naši drugošolčki sprejeli na binkoštno nedeljo. Lepa slovesnost za župnijo. Ministranti so se udeležili ministrantskega kviza v Veržetu.

Mladi v Taizeju

Izpoved vere osmošolcev je bila v nedeljo, 2. junija. Tečaj priprave na zakon je obiskovalo 50 mladih.

Mladinski verouk ob sobotah, božičnica na sveti večer, od 28. 4. do 1. 5. duhovne vaje pri Sv. Križu nad Belimi vodami, molitveno srečanje mladih naše dekanije, ki je bilo v naši cerkvi 12. aprila, za dva avtobusa mladih na postojnskem letališču ob prihodu papeža, Taize v Franciji, Stična, dvodnevni pohod na Peco... To so tista majhna dejanja, to so srečanja, ki govorijo o naši, petrovski mladini. Hvala Bogu za tako mladino!

Bogoslužja in slovesnosti

Ves mesec oktober smo z molitvijo rožnega venca častili Marijo. Na praznik vseh svetih smo se zbrali na pokopališču in tam darovali sveto mašo. Zvečer smo v cerkvi molili za naše rajne, posebno za tiste, ki so umrli v tem letu.

Miklavž je obiskal naše otroke 6. decembra po večerni maši in jih v novih učilnicah obdaril.

V predbožičnem času smo izdali župnijsko pismo: g. Puncer je razmišljal o Slomšku – Slomšek družinskim očetom, g. Ošlaj je podal razlago o božično-novoletnih blagoslovih, g. kaplan razlago o živem rožnem vencu in MZDP; povabil nove molilce, g. župnik pa je svoja razmišljanja strnil v dogajanje v župniji in v imenu vseh duhovnikov voščil svojim vernikom. Tudi ob veliki noči smo preko župnijskega pisma spregovorili vernikom.

Polnočnico na Sp. Ščavnici je pripravil g. kaplan ob 20. uri, v župnijski cerkvi pa je bilo slovesno polnočno bogoslužje, ki ga je vodil g. župnik. Na god sv. Stefana, ko blagoslovimo vodo in sol, smo pri pol deveti maši imeli blagoslov malih otrok. Lepa priložnost, ko so se naši najmlajši srečali z duhovnikom pred oltarjem, prejeli posčen blagoslov in podobico v spomin.

Bogoslužja velikonočnega tridnevja, od velikega četrтка do velikonočnega jutra, so bila lepo obiskana. Vstajenska procesija je vsako leto bolj doživeta, saj se zbere veliko vernikov, ki zbrano sodelujejo.

19. aprila je v naši cerkvi gostoval zbor Mihaela Glinke iz Sant Petersburga. Predstavili so se nam s spevi vzhodne liturgije. Gotovo je bil ta večer bogato in vrhunsko doživetje, saj imamo malokdaj priložnost prisluhniti tako kvalitetni zborovski izvedbi.

Šmarnične pobožnosti so nas ves mesec maj privabljale v cerkev in k vaškim križem ter kapelam. Na nedeljo duhovnih poklicev so se nam predstavile sestre sv. Križa.

Celodnevno češčenje 8. junija je praznik za župnijo. Najsvetejši nas potrpežljivo čaka in pričakuje ves dan.

Na god sv. Petra, našega farnega zavetnika je naša cerkev slovesno okrašena pričakala romarje in g. Antona Žužka, župnika v Trstu, ki je ta dan pridigal pri vseh mašah. Vesel je bil povabila, saj se rad vrača v našo župnijo, kjer je pred leti kaplanoval.

Skrbimo za bolne in ostarele

Vsako leto v božičnem in velikonočnem času obiščemo naše bolne brate in sestre po vaseh in domovih, da opravijo sveto spoved in prejmejo sveto obhajilo. Na binkošti popoldan se v cerkvi zberemo ob trpečih, ostarelih in bolnih bratih, ki si želijo priti v cerkev k daritvi svete maše, ki jo za njih darujemo. Veseli so pogostitve, ki jo pripravijo dobre gospodinje, člani ŽPS in mladina.

ŽPS

Člani ŽPS se redno sestajajo na sejah vsak drugi mesec. Udeležili so se tudi srečanja Prlekov v Mariboru in se veselili z rojakom dr. Antonom Trstenjakom ob njegovi 90-letnici življenja.

Verska znamenja

V župniji smo tudi v tem obdobju skrbeli za verska znamenja. V Hercegovščaku je bila v nedeljo 5. maja slovesnost blagoslovitve obnovljenega Nedokovega križa, ki nosi posvetilo v spomin na papežev obisk. V nedeljo 14. julija pa smo se zbrali ob novem Kaučičevem križu v Stavešinskem vrhu. Družina Kaučič, iz katere izhaja naš diakon, je na hribu pred domačijo postavila lep simbol Božje ljubezni.

Zlati »DA«

Je prav tako simbol ljubezni, ki si ga po petdesetih letih skupne poti pred Bogom izrazita zlatoporočenca. V današnjem času poroke vidno upadajo, saj se mladi neradi odločajo za cerkveno poroko. Kot da se bojijo odgovornosti tega koraka. Ne bojijo pa se odgovornosti pred Bogom.

Zlati »da« smo v naši župniji obhajali kar trikrat v mesecu avgustu. V krogu svojih otrok in sorodnikov sta si 19. 8. izrekla zakonca Neža in Ivan Veršič, 24. 8. Marija in Alojz Kampuš iz Sp. Ščavnice, v nedeljo, 25. 8. pa Ljudmila in Anton Merčnik. Naj bodo te zakonske skupnosti svetla luč našim mladim, naj po njih spoznajo, da ima v življenju vse svoj smisel, tudi darovati se za drugega. Ovine v življenju so zato, da jih premagamo.

Romanja – izleti

3. marca smo romali v Maribor na Slomškov grob (romanje naddekanata), 25. 3. smo se udeležili diakonskega posvečenja v mariborski stolnici, saj je bil med diakoni naš rojak Vili Kaučič.

V Čenstohovo na Poljskem in v rojstni kraj svetega očeta so z nami romali tudi verniki iz Tišine.

Naši pevci so si s požrtvovalnim delom zaslužili izlet v Zreče, kjer so s petjem sodelovali pri nedeljskem bogoslužju, nato pa popoldan preživeli na Rogli. Zreški g. župnik in pevci so nas velikodušno sprejeli in bogato pogostili.

Na Ptujski Gori smo goreče molili in prosili pri Mariji vsi, ki smo se letos udeležili že 34. dekanijskega romanja. Pobudnik tega zdaj tradicionalnega romanja je g. Puncer in je bil letos z nami. Pet avtobusov smo napolnili in se ustavili še v Sl. Bistrici, na Prihovi in pri našem rojaku Ivanu Osvaldu, župniku in dekanu v Laporju. Vsepovsod so nas z veseljem sprejeli, mi pa smo navdušeni občudovali ta prelepa svetišča.

Ob tem pa le redkokdaj pomislimo, da je ta in oni Božji hram potrebno vzdrževati, da ga je potrebno od časa do časa očistiti in okrasiti. V župnijah je za to različno poskrbljeno. Ponekod se organizirajo po vaseh in zaselkih in vsako obdobje je nekdo zadolžen, da delo opravi. Naj se ob teh mislih vrnem v našo župnijsko cerkev. V naši cerkvi že dobrih sedem let skrbijo za čistočo in lepo okrasitev naše, kot jih imenujemo, čistilke in krasilke. Ekipo sestavlja osem do deset žena, katerim ni škoda časa in jim ni težko vsako sobotno jutro žrtvovati za to, da bo svetišče urejeno, čisto, da bodo albe, cerkveno perilo in prti oprani in lepo zlikani, da bo cvetje in sveče na pravem mestu, da bo daritev na oltarju še lepša in bolj veličastna.

Za to njihovo razdajanje in požrtvovalno delo so bile letos nagrajene z izletom v Vitanje h g. Gumilarju, ki nas je z velikim veseljem sprejel, saj je duhovniško pot začel v naši župniji.

Dobrih, zvestih, požrtvovalnih sodelavcev, kot so naše čistilke in krasilke, bi si želeli verjetno še kje v župniji. Naj jim poplača dobri Bog vse, kar so in še bodo storile za lepoto našega svetišča in okolice.

*Radgonske čistilke
in krasilke v Vitanju*

Prišel je, romar sveta

Ob vsem dogajanju v župniji pa nas je vse leto povezovala misel in pričakovanje. Sveti oče, Janez Pavel II. prihaja v našo deželo. Molitve in prošnje so odmevale po naših cerkvah, prosili smo za uspeh obiska, prosili, da nas Petrov naslednik potrdi v veri. Doživetje teh trenutkov, teh dni je bilo veličastno in toplo, kot je bilo tiste dni prijazno in toplo zlato sonce na nebu. Postojna – mladi v vsem mladostnem navdušenju so želeli biti med množico, ki je voščila papežu za rojstni dan. Maribor – zjutraj v zgodnjih urah so prispeli na letališče, spalne vreče in kartonski sedeži so bili njihova »postelja«. Splačalo se je. Bilo je nepozabno. Iz naše župnije je več kot 500 vernikov odpeljal vlak na svečani prostor slivniškega letališča, kjer smo z vsem navdušenjem pozdravili dragega gosta. Naši cerkveni pevci so se učili in vadili po programu, ki ga je pripravil organizacijski odbor. Ves trud je bil poplačan s tem, da so lahko sodelovali pri veličastnem bogoslužju in prepevali v Božjo slavo in papežu v pozdrav. To je res bil dan, ki ga je naredil Gospod za nas, za našo generacijo, za naš narod, saj je bil to edinstven dan v zgodovini Cerkve na Slovenskem. In mi smo bili zraven!

Gospod kaplan odhaja

Dekret, ki ga je dobil g. kaplan, je pomenil odštevanje dni. Sedem let je služboval pri nas g. Ivan Kranjec. Bil je naš in mi njegovi. Vendar Bog nenehno

kliče. 14. julija smo se pri nedeljskem bogoslužju poslovili in se mu zahvalili za razdajanje, ko je oznanjal evangelij v naši župniji in mu zaželeli prijetno počutje na Tišini, kamor je bil premeščen.

K nam pa je g. škof poslal diakona, g. Lojzeta Kačičnika, ki bo to leto na pastoralni praksi v naši župniji. Pri mašah druge nedelje v septembru se je g. diakon predstavil župnijskemu občestvu.

To je pregled našega dela. Male in velike reči, vse storjene z ljubeznijo do Boga in do bližnjega. Majhne, očem skrite stvari bodo, upamo, izžarevale v vsakdanjem življenju dolgo, saj smo obogateni z milostjo po veri, po pripadnosti Bogu in Cerkvi. Daj Bog, da bo na Slovenskem čuti dobroto, ljubezen in bližino Boga, da bomo od svetega očeta potrjeni v veri nadaljevali pot življenja.

Naša župnija je izgubila uglednega rojaka, dr. Antona Trstenjaka. S hvaležnostjo se ga spominjamo, saj je umrl, da še bolj živi.

GRAD – Ustaljeni red duhovnega življenja v župniji popestrijo razni dogodki. Srečanje liturgičnih sodelavk, ki ga vodijo sestre sv. Križa, je 2. 9. 1995 zbrala 43 deklet iz dekanije. Vodilo jih je geslo: življenje. »Abeceda rasti« jih je razdelila v delo po skupinah, »torbica« s sedmimi potrebnimi stvarmi ob začetku novega šolskega leta jih je spremljala v vsakdanje življenje. Duhovnega vikenda za mlade glasbenike, ki ga je priredil Dom duhovnosti v Kančevcih se je s s. Terezijo Žerdin udeležilo še sedem deklet.

Ob »molbi« (28. 10. 1995) nas je duhovno bogatil g. Janez Ošljaj, upok. župnik iz Apač, ki sedaj živi v Gornji Radgoni. Mladinci so skupaj z otroškim zborom pripravili božičnico (F. Brecl, Sveta noč), ki nas je uvedla v skrivnost svete božične noči.

Grački mladinski in mešani pevski zbor

Župnija je bila gostiteljica nastopa pevskih zborov severnih obmejnih župnij Goriškega, ki je bil na Štefanovo (26. 12. 1995) v župnijski cerkvi pri Gradu. Tematiko božičnih pesni je predstavilo osem zborov.

Šest sobot po vrsti (20. 1. – 24. 2. 1996) je bil v župniji tečaj priprave na zakon in se ga je udeležilo 53 tečajnikov. Čeprav je bil sneg in poledica, so redno prihajali predavatelji in tečajniki.

Župnija je sodelovala tudi v pripravi na papežev obisk, ko smo vsak dan pri sv. maši molili za uspeh papeževega obiska. 34 mladih se je udeležilo srečanja v Postojni in 129 romarjev je bilo pri papeževi maši na mariborskem letališču.

Slovesnost prvega sv. obhajila je bila na binkoštno nedeljo (26. 5. 1996). Bilo je 28 prvoobhajancev. Tudi 28 osmošolcev je na nedeljo sv. Trojice (2. 6. 1996) slovesno stopalo v župnijsko cerkev. »Naj te varuje Bog in nebeška Mati Marija«, je bilo geslo ob zaključku osnovnošolskega verouka.

Veroučno šolsko leto 1995/96 je bilo posebej namenjeno bližnji pripravi na sv. birmo. Ob rednem verouku je bilo vsako prvo nedeljo v mesecu popoldne ob 2. uri molitveno srečanje birmancev in njihovih staršev, ki so se ga nad 90% tudi udeleževali. »Molitveno uro« so pripravljali birmanci po razredih, drugi del pa je bil namenjen pogovoru s starši. V novembru in marcu so imeli birmanci še posebna srečanja, ki so jih vodile sestre sv. Križa iz Male Loke. Na pobudo g. dekana in škofa birmovalca je bilo molitveno srečanje birmancev in staršev prvo nedeljo v marcu (3. 3. 1996) na Slomškovem grobu v stolnici v Mariboru, kjer je bilo tudi srečanje s škofom birmovalcem.

Po končani birmanski slovesnosti pri Gradu

Prijavnice za sv. birmo so bile razdeljene na srečanju v januarju in zbrane do velike noči. Na velikonočni ponedeljek (8. 4. 1996) je bila predstavitev birmancev župnijskemu občestvu. Ob predstavitvi je nastajal ob oltarju na panoju mozaik, ki je vse do konca devetdnevnice vabil in opominjal, da se za darove Sv. Duha moramo prizadevati in moliti. Slovesnost sv. birme je bila 16. junija 1996. Birmovalec je bil mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej. Iz župnije je bilo 115, vseh pa 117 birmancev.

Župnijsko proščenje in obenem romanje iz okoliških župnij je »Vel'ka meša«. Letos (18. 8. 1996) je na sam praznik vodil slovesnost mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej. Pri rani sv. maši je pridigal in tudi spovedoval, pri romarski sv. maši pa je vodil somaševanje. Obnovili smo posvetitev Mariji. Župnija se je na svoj praznik pripravljala s tridnevnicco. Že v nedeljo pred praznikom je pri »vel'ki spovedi« pomagalo pet spovednikov, tako, da so na sam praznik prišli lažje na vrsto romarji. Že na predvečer in na sam praznik je bil na razpolago za sv. spoved p. Bernard Jauk OFMCap, župnik pri sv. Jožefu v Mariboru in še drugi.

Krajevna skupnost je v letu 1995 dala obnoviti grofovsko grobnico, imenovano »kripta«, ki je grofovski rodbini Bathyány služila za zadnje počivališče. Starejši ljudje se spominjajo, da so bile v njej krste v dveh etažah. Med drugo svetovno vojno in po njej so bile krste oskrunjene in izropane. 16. septembra 1995 je bil blagoslov obnovljene kripe, kot zgodovinskega objekta ter obenem spomin in molitev za vse, ki so bili tu pokopani.

Župnijska kronika omenja, da je bila leta 1942 pri župnijski cerkvi dozidana sedanja zakristija. Zakristija, o kateri govorijo stari vizitacijski zapisniki je bila takrat spremenjena v kapelo luške Matere Božje. Po 54-tih letih smo zopet temeljito obnovili sedanjo zakristijo. V drugi polovici aprila 1996 smo začeli z obnovitvenimi deli ter jih pred birmo (junija 1996) tudi srečno končali. Zaradi

Božičnica pri Gradu

dotrajanosti smo morali odstraniti dosedanji lesen strop v zakristiji. Na isti višini so sedaj nosilci, polnila in betonska plošča s toplotno izolacijo. Na tleh je odstranjen leš beton, narejena je drenaža, ki naj prestreže podtalno vodo ter položeno talno gretje in granitne plošče »juparana« 40x40 cm. Odstranjen je stari omet in v celoti je na novo ometana. Preurejen je električni priklop. Glavne varovalke in števec so prestavljeni iz zakristije v omarico, ki je zunaj na zidu, od tam pa s kablom pod zemljo povezan z najbližjim električnim drogom. Tudi v prostoru je vsa električna napeljava speljana po ceveh. V zakristiji je narejena nova oprema, ki jo sestavljajo delovna miza s predalniki in visečimi omaricami. Kotni element z obešalniki je povezan z dvema stoječima omarama. Vse je narejeno iz masivnega, delno iz smrekovega in hrastovega lesa. Iz hrastovega lesa je narejeno tudi novo okno. Obnovljeno zakristijo je ob priliki sv. birme (16. junija 1996) blagoslovil mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej.

Družina Kular iz Vidonec 70 je v letu 1996 obnovila križ, ki stoji ob cesti pod domačijo že od leta 1916. Pred svojo smrtjo je mati Ana Kular, roj. Ropoša († 27. 8. 1916), vdova po Janezu Kular (†8. 7. 1892), izpolnila svojo zaobljubo, da postavi križno znamenje za srečno vrnitev dveh sinov iz prve svetovne vojne. Sinova sta se vrnila, mati je umrla, ostal pa je križ. Po pripovedovanju domačih, je župnik g. Bednarik dobil podobi Jezusa in Marije iz Italije. Tudi ob koncu druge svetovne vojne je bila ob tem križu župnijska maša, ker zaradi zasedenosti »Pörge« pri Gradu od Rusov, ni smela biti sv. maša v farni cerkvi. Že leta 1952 je bil križ obnovljen in blagoslovljen. Pri tem križu je bila v nedeljo 21. julija 1996 sv. maša in blagoslov obnovljenega križa. Ob tej priložnosti je bil blagoslovljen del asfaltna ceste, ki je narejena iz Vancarove grabe na Mlinarov vrej.

Sestre zapirajo svojo postojanko pri Gradu

Prehitro je minilo polnih 12 let, ko so se 26. junija 1984 naselile v župnišču pri Gradu sestre Svetega Križa iz Male Loke in začele spolnjevati svoje poslanstvo v župniji (glej Stopinje 1985, str. 249). Lahko zatrdim, kot župnik sam osebno in v imenu večine župljanov graške župnije, da smo bili zelo srečni in veseli, da ste prav v tem severo-vzhodnem delu naše lepe slovenske domovine, kjer katoličani živimo na versko mešanem področju, živele z nami tudi sestre Svetega Križa. Aktivno ste se vključile v župnijsko in pastoralno delo in razna srečanja. Odkar so vas leta 1948 takratne politične oblasti izgnale iz Prekmurja, ste v teh letih bivanja pri Gradu zopet postale poznane »Slovenski krajini«, celo v Porabju in drugod. Ko smo se udeležili vašega srebrnega jubileja (1. maja 1995) samostojnosti – vikariata – smo se zahvalili vodstvu Vikariata na Mali Loki in seveda tudi vrhovnemu vodstvu v Švici za dosedanje pomoč. Obenem je bila izražena iskrena prošnja, da ostanete med nami pri Gradu tudi v prihodnje. Toda 4. septembra 1996 ste se odselile iz našega župnišča na Malo Loko, ker več ne morete ostati pri Gradu zaradi razmer, ki so nastale v vaši redovni skupnosti.

»Še naprej bi bile rade prisotne, vendar v naši redovni skupnosti raste število bolnih in onemoglih sester. Zaradi teh razmer v skupnosti smo že pred štirimi leti skušale zapreti našo postojanko pri Gradu. Sedaj je prišlo tako daleč, da moramo to letos uresničiti. S tem odpovedujemo pomoč sester v gospodinjstvu, katehezi, pri skrbi za cerkev in drugih delih. Občasno pa bomo poskušale še naprej nuditi pomoč pri vodenju cerkvenega petja in usposabljanju mladih organistk«, je zapisalo vodstvo sester v svojem pismu. Tako se je 4. septembra 1996 prekinilo stalno bivanje sester v župnišču pri Gradu.

Spoštovane sestre! Ne moremo naštetati vsega, za kar se vam moramo zahvaliti. Spomnimo se, da je vsa leta bivanja med nami s. Jerneja Kranjec, doma iz Velike Polane, vodila gospodinjstvo v župnišču, pekla hostije ter skrbela za župnijski vrt in gojila cvetje za krašenje cerkve ter druga priložnostna dela. S. Mirjam Ferčak, doma iz Renkovec, je bila deset let katehistinja in je poučevala nižje razrede. Kot organistinja se je zelo trudila za lepo zborovsko in ljudsko petje. Skrbela je za lepoto cerkve, urejenost cerkvenega perila in paramentov ter druga dela, kolikor so bila potrebna. Njo je v začetku oktobra 1994 leta zamenjala s. Terezija Žerdin, doma iz Velike Polane, ki je nadaljevala katehetsko delo, skrb za cerkev, urejenost cerkvenega perila in paramentov ter še druga dela. Za vodenje cerkvenega petja pa je občasno še prihajala v pomoč s. Mirjam Ferčak. Vključile ste se v vse, kar je zahteval čas in potrebe župnije prek duhovnega, katehetsko liturgičnega in karitativnega delovanja. Skoraj neopazno je bilo vaše življenje med nami. In vendar, kot redovnice ste že s svojo redovno obleko marsikomu vzbujale vest in zavest. Molče ste »pridigale« med ljudmi, ki so se začeli spominjati delovanja vaših prednic pred drugo svetovno vojno v bolnici v Murski Soboti in drugod. Ob vaši vztrajnosti v nošenju redovne obleke tako v privatnem kot javnem življenju, so počasi prihajale na površje tudi pri drugih redovne uniforme.

*Grad: »Vsa lepa si, Marija,
kot lilija poljan...«*

V času vaše prisotnosti v župniji ste pripravile dvanajst generacij otrok za prvo sv. obhajilo in kako doživete so bile te slovesnosti. V veliko pomoč ste bile ob pripravi na birmo, ki je bila v tem času štirikrat v župniji. Tudi ob tej priložnosti se je pokazala vaša izredna skrb in zavzetost. Kako doživete so bile vsak mesec sv. maše z otroki in ob drugih različnih priložnostih: materinski dan, izpoved vere, vel'ka meša, začetek in konec veroučnega leta, zahvalna nedelja, miklavževanje,

božičnica. Vsakoletne tridnevnice, sveti misijon in njegova obnova so tudi vas pritegnile v duhovno razsežnost župnije in srečanja za ministrantke pa v dekanijo. V tem času ste veliko pripomogle k oživljanju cerkvenega petja. Zborovsko in ljudsko petje se je ob slovesnostih menjavalo. Veliko truda in moči je bilo vloženega ob pevskih vajah, da so lahko posamezni zbori: odrasli mešani zbor, mladinsko – dekliški zbor, otroški zbor obstajali in je tako župnija z njimi nastopala na raznih pevskih srečanjih in ob sodelovanju pri bogoslužju doma. In tukaj je tudi začetek pevskega zbora KUD Grad.

V času vašega bivanja med nami so bila različna dela pri cerkvi in župnišču. Bile ste prisotne, ko smo znotraj in zunaj obnavljali župnijsko cerkev ter okolico. Z ljubeznijo ste sodelovale pri obnovi Marijinega oltarja. In dela so se kar vrstila: urejanje vhodov v cerkev, preurejanje centralnega ogrevanja v cerkvi in župnišču, urejanje prostorov v župnišču, gospodarsko poslopje, obnova zakristije... Veliko jih je okusilo dobrote, ki so bile skrbno pripravljene kot sad pridnih rok.

Spoštovane sestre! Prekinile ste stalno bivanje v župnišču pri Gradu. Upamo, da bo še naprej ostala naša medsebojna povezanost. Vsaj po tem, ko hoste še naprej poskušale nuditi pomoč pri vodenju cerkvenega petja in usposabljanju mladih organistk. Naj Bog blagoslovi vaše skrite žrtve in molitve ter vaše delo med nami, da bi vse to obrodilo bogate sadove za vašo redovno skupnost pa tudi za našo župnijo. Z iskreno hvaležnostjo, po domače: »Bog Vam lepo plati!«

HOTIZA – V tem prestopnem letu je bil vsekakor v ospredju obisk svetega očeta Janeza Pavla II. v naši državi. Že lansko leto smo začeli pripravo z vsakodnevno molitvijo tako v cerkvi, kakor tudi v družinah in pri veroučnih srečanjih.

Ko je papež vodil daritveno bogoslužje na mariborskem letališču, se je udeležila te slovesnosti stotina župljanov. Nekaj mladih je bilo navzočih v Postojni, ko se je papež srečal z mladimi kristjani.

Vsi smo se vračali navdušeni, ker smo doživeli čudovite in nepozabne trenutke, ki so prav gotovo dali novega poleta in volje za dosledno krščansko življenje.

Poleg običajne pastoralne dejavnosti je treba vsako leto to ali ono popraviti ali pa narediti na novo. Letos je bilo potrebno na novo urediti električno zvonjenje. Prejšnje je namreč povsem odpovedalo. Izvedbo smo zaupali strokovnjaku na tem področju, mojstru Majhnu iz Zgornje Hajdine. Uredili so računalniško vodeno električno zvonjenje, ki zveni po evropski uri v Frankfurtu na Maini. Tako smo na Hotizi s časom že v Evropi. Ko smo blagoslovili računalniško vodeno električno zvonjenje, je republiški poslanec Ciril Pucko simbolično prerezal vrstico in vklopil zvonove.

Slovesnost prvega svetega obhajila je bila po papeževem obisku, 26. maja. 15 drugošolcev je prejelo Jezusa v svoje sree. Tudi tokrat je to bila prisrčna in doživeta župnijska slovesnost.

Petrovo proščenje je bilo na sam praznični dan. Govornik pri bogoslužju je bil Srečko Reher iz Maribora. Pri slovesni maši je domači župnik blagoslovil zlatoporočenca Štefana Utroša in ženo Marijo, ki sta se poročila 12. maja 1946. leta.

Govornik je poudaril zvestobo in ljubezen, ki sta si jo izkazovala v vsakem trenutku skupnega življenja.

Na vsakoletnem farnem proščenju se zbere precejšnje število ljudi. Mnogi sorodniki in verniki pridejo tudi od drugod. Zadnja leta se na žalost dogaja, da

Prvoobhajanci s starši na Hotizi

mnogi vidijo župnijsko cerkev le od zunaj, ko postopajo okoli stojnic in miz, kjer točijo pijače. Tako zavedejo marsikaterega gosta, da še ta ostane zunaj.

Letos se je zgodilo prvič v zadnjih letih, da imamo več umrlih župljanov, kakor pa rojenih in krščenih. Dosedaj smo imeli zmeraj prirastek.

Novo leto se je začelo s pogrebom. K večnemu počitku smo položili našega najstarejšega moškega, Martina Farkaša. 2. januarja smo položili v grob Barbaro Horvat, staro 73 let. 7. januarja pa smo se poslovili od najstarejše župljanke, Barbare Barat, ki je bila stara 93 let.

Žalosten dan za mlado Hozjanovo družino pa je bil 1. februar, ko je pod kolesi šolskega avtobusa ugasnilo življenje učenke šestega razreda, Andreje Hozjan, ki je bila rojena 27. 10. 1983.

Mnogo vernikov, sorodnikov, šolarjev in učiteljev jo je pospremilo h grobu, kjer sedaj vedno gorijo svečke in cvetijo rože.

V prihodnje bo cilj vsega prizadevanja, da bi vsak župljan doživel bližino Boga in to doživetje delil z drugimi. Drug drugemu smo potrebni!

KANČEVCI – Pisati o župniji, ki mu je pri srcu, župniku ni težko. Vse njegove misli in čustva, hotenja in hrepenenja, načrtovanja in pričakovanja, molitev in trpljenje... veljajo zaupani mu župniji in župljanom ter ohraniti in duhovni poglobitvi vsega tistega, kar je z božjo pomočjo in s prizadevanjem prejšnjih rodov v srcih ljudi vzkliklo in se ukoreninilo. Hkrati pa kot Jezusov sejavec meče nova semena na božjo njivo duš in se že vnaprej veseli prihodnjemu brstenju, cvetenju in sadovom.

Vsa naša enoletna pastoralna prizadevanja so bila kratkoročno usmerjena k obhajanju stoletnice naše sedanje župnijske cerkve, dolgoročno pa k požitvi in poglobitvi verskega življenja.

Meseca oktobra lani smo začeli opravljati pobožnost devet prvih petkov, katerih namen in cilj smo si pri nas osmislili takole: Zavest Jezusove navzočnosti med nami in ljubezen do njega sta v naši župniji trenutno podobni majhni, komaj zaznavni večni lučki pred tabernakljem. Če pa bo vsak izmed nas na plamenu Jezusove ljubezni prižgal svoj plamenček – plamenček svoje vere in ljubezni – bodo ti naši združeni plamenčki pregnali temo nevere in greha in razsvetlili naše družine z lučjo evangelija.

Prve petke smo pri nas raztegnili na četrtek, petek in soboto, da smo pobožnost lahko opravljali na petih mestih v župniji: v Domanjševcih, Andrejcih, Selu, Prosenjakovcih in pri Bedeniku. Po enem letu lahko rečemo: Veseli smo in Bogu hvaležni za vse tiste ljudi, ki so se naši spodbudi odzvali in v njej vztrajajo!

Drugi lep dogodek je bilo prvo obhajilo. Dne 2. junija je 21 deklic in dečkov prvič pristopilo k zakramentu sprave in evharistije. Za našo številčno majhno župnijo je to lepo število in smo tega tembolj veseli.

Zaradi obnove cerkve smo imeli prvoobhajilno slovesnost kar zunaj: pred grdo cerkveno fasado in postavljenimi zidarskimi odri. Kljub temu je bilo vzdušje resnično praznično zaradi dogodka samega, zaradi sončnega vremena in ne nazadnje zaradi lepo pripravljenega bogoslužja.

Kot tretji in obenem največji dogodek preteklega pastoralnega leta omenjamo obhajanje stoletnice naše župnijske cerkve sv. Benedikta. Obhajali smo jo v nedeljo, 14. julija, ob treh popoldne.

Ko gre za cerkvene stavbe, sto let ne predstavlja kaj posebno velikega. Naši podružnični cerkvi v Selu in Domanjševcih se lahko pohvalita s sedemkrat večjo starostjo. Toda mi smo se tokrat hoteli zahvaliti Bogu ne samo za sedanjo župnijsko cerkev, temveč za vse njene predhodnice, začevši s tisto, ki so jo v 11. stoletju na tem mestu sezidali benediktinski redovniki. To njihovo cerkev Janez Karabinsky omenja v besedami: »Tista stara opatijska cerkev sv. Benedikta – Veteram illam S. Benedicti ecclesiam abbatialem«.

Spomniti pa smo se hoteli tudi dolge vrste župnikov, kaplanov in drugih znamenitih ljudi, ki so se tukaj rodili in potem drugje pastirovali, ali pa so se

Kančevski prvoobhajanci

drugje rodili in tukaj pastirovali: Mikloša Kuzmiča, Jožefa Borovnjaka, dr. Franca Ivanocy-ja, pastolja Stefana Haleka, obeh Kūharjev (dr. p. Florisa in p. Edija), sedmih Kodilov, Aleksandra Jambrikoviča, ki je začel z zidavo sedanje cerkve ter Aleksandra Mazalina, ki je njeno zidavo dokončal.

Z obhajanjem stoletnice cerkve smo želeli združiti srebrno mašo g. Franca Kodila, tukajšnjega domačina, sedaj pa polanskega župnika in lendavskega dekana, ki je deset let (1972–1982) župnikoval v svoji rojstni župniji in ji s tem podaril najbolj rosna leta svojega duhovništva.

Vse to nas je spodbudilo, da smo povabili k slovesnostim: pomurske vernike in njihove dušne pastirje, letošnje srebrnomašnike, zlatomašnike in biseromašnike s tega področja, bivše župnike in kaplane bedeniške župnije, župane vseh štirih občin, ki jih pokriva naša župnija, in pevske zборе.

Somaševanje velikega števila duhovnikov je vodil g. škof ordinarij dr. Franc Kramberger, ki se je z njemu lastno lepo in doživeto besedo dotikal src vseh navzočih. Združeni pevski zbori so z lepim petjem pritegnili k petju ne samo vse navzoče vernike, temveč, če smemo tako reči, tudi ptičke na starodavnih bedeniških lipah, ki so s pevci tekmovali s svojim glasnim žvrgolenjem.

Bogoslužni slovesnosti je sledila agape – bratska pogostitev vseh navzočih. Ta pogostitev je bila dar dobrih ljudi od blizu in daleč, še zlasti domačinov, kar so ljudje sprejeli z veseljem in hvaležnostjo.

Četrty dogodek ali bolje rečeno dogajanje, je obnova župnijske cerkve. Vsem je bilo že dalj časa jasno, da cerkev potrebuje temeljito obnovo. Že lani (1995) smo se z župnijskim pastoralnim svetom dogovorili, da bomo dali cerkvi za njeno

stoletnico lepši zunanji videz. Letos se je temu pridružila še želja po novih cerkvenih klopih, kajti stare, ne samo da niso bile primerne za sedenje, temveč popolnoma uničene od črvov in vlage.

Odisejada, v katero smo se spustili, bi zahtevala dolg in podroben opis, ki pa za mnoge ne bi bil zanimiv. Rezultat: prenova cerkve se do praznovanja stoletnice ni posrečila. Deževno poletje in jesen ter z vodo prepojeni zidovi (kapilarna vlaga) so onemogočili ureditev zunanjsčine, arheološka izkopavanja v sami cerkvi pa so popolnoma razdejala njeno notranjščino in povzročila mnoge in težke probleme, še zlasti finančne. In kaj naj rečemo? Kljub vsemu končajmo s starozaveznim pesnikom: Kdor v Gospoda zaupa, ne bo osramočen nikoli!

Oh stoletnici cerkve sv. Benedikta

KOBILJE – Vse do slovesnosti prvega svetega obhajila na binkošti ni bilo v naši župniji posebnega dogodka, ne v cerkvi ne zunaj nje.

Imeli smo sedem prvoobhajancev. Za to priliko smo pripravili kratko prireditev prvoobhajancem v čast, pri kateri so sodelovali otroci in moški kvintet in tercet Antolinovih. Za to slavnost se je splačalo potruditi. Najprej je prvoobhajance pozdravila mati enega lanskih prvoobhajancev.

Na našo proščenjsko nedeljo, zadnjo v avgustu, sta se na Kobilju mudila, na zelo kratkem obisku, predsednika Slovenije in Madžarske. Ljudje so navreli skupaj, kakšna tretjina iz Kobilja, drugi pa od drugod.

Ko sem že omenil »proščenjsko nedeljo« seveda mislim na proščenje pri kapeli na hribu Svetega Martina. Martinovo proščenje jemljemo pa seveda resneje kakor ono pri kapeli.

Martin je pač naš patron, saj nikdar ne pride brez vina.

Načrtujemo bolj kot razkazujemo, kar smo radi naredili včasih, ko je vseh prireditev bilo na pretek. Letos nam prireditev sicer ni manjkalo, pa niso bile »cerkvene« in jih tudi zato ne opisujem.

Poleg vsakoletnih župnijskih slovesnosti za prihodnje leto načrtujemo s sodelavci tudi od drugod vsaj dve stvari:

1. Večer s prekmurskimi skladatelji;
(predvsem ali samo cerkvene pesmi)
2. Večer s skladateljem dr. Francem Ciganom in recitacije Berdenovih pesmi;
3. Večer zdravic – ljudskih – v sredi goric na stopnišču pred kapelo.

In še:

4. Malo mislimo na morebitno proglasitev Slomška za blaženega, da bi Slomšek v našem cerkvenem oknu imel pravico do svetniškega sija.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU – 18. marec je za našo župnijo začetek pomembnejših dogodkov. To je dan celodnevnega češčenja, ki ga navadno raztegnemo na tridnevno, ki je tudi priprava na velikonočne praznike. Letošnje pestro in zahtevno delo je opravil dr. Karel Bedernjak.

Mesec april, popestren z nekaj manjšimi deli v cerkvi, je bil v znamenju priprav na sveto birmo in obisk svetega očeta. 1. maja je 181 učencev prejelo dar svetega Duha. Čez tri tedne se je tem slavlencem pridružilo še 42 prvoobhajancev.

Ves mesec maj smo se po vaseh zbirali k šmarnični pobožnosti, ki je v nekaj letih dobro zaživela, saj se je udeležuje večina otrok.

V juliju smo največ časa potrošili za obnovo Aninske kapele. Pravokotna stavba, brez stolpa, je nekoč služila za odlaganje kosti, ki so jih našli ob izkopavanju novih grobov. Zaradi premajhnega pokopališča okoli cerkve, se je kletni prostor hitro polnil s posmrtnimi ostanki. Zgornji del kapele, posvečen sveti Ani, pa je bil namenjen bogoslužnim opravilom za pokojne. Stavba, stara 414 let, v gotskem stilu, s freskami in poznejšo poslikavo o Marijinem in Aninem življenju, je živa priča vernosti ljudi na tem koščku slovenske zemlje.

*Obnova 414 let stare
kostnice – kapele
sv. Ane*

Tradicionalno ptujskogorsko romanje, ki se ga je letos zadnjo nedeljo v avgustu udeležilo 200 vernikov, se je zaključilo na Brezjah. Mnogim je ta dan eden izmed najlepših, zato so že več desetletij zraven.

Obnovo, boljše pravo prenovno, je doživel križ sredi vasi Grlava. Domači mojster Franc Grnjak mu je povrnil svežino in svetost.

*Blagoslovitev
novega križa v Grlavi*

Vaščani Ključarovec in mnogi drugi smo se v začetku avgusta zbrali k blagoslovitvi električnega zvonjenja, obnove notranjosti in zunanosti kapele ter lepo urejene okolice. Kraj, znan po lepo ohranjenih starih kmečkih hišah, je s tem dobil še lepšo podobo.

*Obnovljena kapela
v Ključarovcih*

Povišanje svetega Križa, župnijsko žegnanje, je tudi letos bilo v znamenju jubileja. Marča smo se poslovili od našega najstarejšega rojaka – duhovnika Alojzija Žalarja, ki nas je nekaj let bogatil s svojo prodorno zgovornostjo. Letos ob septembrski slovesnosti pa ga je zamenjal biseromašnik Ludvík Duh. Ob mnogih križih ga zadnja leta muči še slabovidnost. Vse to je bilo lepa podlaga za razmišljanje o vrednosti križa.

Življenjski utrip naše župnije pa se z vsem omenjenim še ni zaustavil. Marsikaj neomenjenega, nikjer zapisanega, pa vendarle pomembnega, je krojilo usodo marsikoga izmed nas. Z načrti za lepše življenje prestopamo prag novega leta v upanju, da bomo naredili še več dobrega zase in za druge.

KUZMA – Važen in osrednji dogodek v pastoralnem letu 1995/96 v župniji je bil sv. misijon – zadnji teden v cerkvenem letu od praznika Kristusa kralja do 1. adventne nedelje. Misijon pred 10. leti je imel vodilo: »Ti pa pojdi in potrdi svoje brate!« Zadnji misijon pa je imel vodilo: »Vrnil se bom k očetu, pri njem je zapisano moje ime.« Istočasno pa je bil misijon duhovna priprava na obisk sv. očeta, da bi svoje duše pripravili na njegovo veliko sporočilo in to tudi sprejeli, namreč, da bi nas po njem božja milost potrdila v veri. Voditelja sta bila misijonarja p. dr. Gabrijel Recek, Ofm-Cap. iz Ljubljane in p. Karel Gržan, Ofm-Cap. od Sv. Benedikta – Doma duhovnosti. Za misijon v Kuzmi je p. Karel Gržan zapisal tole sporočilo: Župnija Kuzma leži na severozahodnem delu Prekmurja, ob tromeji Madžarske, Avstrije in Slovenije. Hiše v župniji so osamele, po večini raztresene po hribočih, kakor povsod na Goričkem. Ko se bližamo Kuzmi, nas že od daleč pozdravlja novo pozidana cerkev sv. Kozma in Damijana.

Ob misijonu

V dneh misijona, ki so ga imeli v župniji od 25. novembra do 3. decembra, je še posebej vabila: »Pridite k meni vsi, ki ste obteženi in jaz vas bom poživil!« Na Kristusovo vabilo se je odzvala večina faranov (od približno 1250, kolikor jih župnija šteje, jih je pristopilo k zakramentu sprave nekaj manj kot 800). Jutranje in večerno bogoslužje z nagovori, srečanja po stanovih (otroci, mladi, zakonci, samski, ovdoveli, ostareli, bolniki, Romi, zdomci, pevci, ŽPS,...), vse to je dajalo utrip misijonskemu dogajanju. Misijonarja iz vrst bratov kapucinov p. Gabrijel

Recek in p. Karel Gržan sta pletla evangelijske misli ob geslu misijona: Vrnil se bom k Očetu – pri njem je zapisano moje ime. V znamenju utrditve zaveze z Bogom so otroci izdelali misijonske križe (iz lesa, testa, žice, kartona, blaga), ki jih bodo s tistimi kupljenimi, ki so jih preskrbeli odrasli, spominjali na obljubljeno zvestobo. Sklep misijona je bil še posebej slovesen. Po sklepnem nagovoru je misijonar p. Gabrijel Recek blagoslovil obnovljeno ostrešje in novo kritino cerkve. Po lanski blagoslovitvi novega zvona je tudi ta uspeh župnije sv. Kozma in Damijana znamenje vere in zavzetosti faranov in njihovega župnika, ki je v predmisijonskih dneh njivo svoje župnije s tolikšno ljubeznijo in skrbjo pripravljaj na sprejem Gospodove besede: Bog, ki daje rast, naj blagoslovi seme in mu da moč, da bo obrodilo bogate sadove.

Da beseda KARITAS ni tuja našim vernikom, sporoča tudi p. Gabrijel v zahvalnem pismu: »Člani župnijske Karitas Štepanja vas – Ljubljana se vsem dobrotnikom župnije Kuzma najiskrenejše zahvaljujemo za hrano, ki ste jo poslali po p. Gabrijelu Recku za socialno ogrožene družine v naši župniji, kakor tudi za brezdomce, ki obiskujejo tukajšnji samostan in našo Karitas. Tudi vam, g. župnik, najlepša hvala za razumevanje in dovoljenje za zbiranje hrane. Vaš dar bomo potrebnim razdelili kot božično in novoletno darilo. Tako jim bomo vsaj za te lepe praznike skušali olajšati budo, ki jih spremlja vsak dan.« Enako lepo se zahvaljuje tudi p. Karel Gržan za materialne dobrine za Dom duhovnosti pri Benediktu.

Po 32-ih letih, odkar je bila cerkev »Perkov spomenik« v Kuzmi sezidana in je služila svojemu namenu, je zob časa naredil svoje, zato se je župnija odločila za celotno obnovo cerkvenega ostrešja, novo kritino, žlebove in strelovod. Dela je župnija zaupala zasebniku Ludviku Šinku iz Skakovec. Delo se je z Božjo pomočjo in Marijinim varstvom začelo 23. avgusta 1995 in se srečno končalo 3. oktobra 1995.

Kakor družinski prazniki povežejo vso družino, jo razveselijo in duhovno poglobijo, tako tudi župnijski prazniki vso župnijo dvignejo iz vsakdanjih skrbi in vodijo k spoznavanju verskih vrednot. Božje ljudstvo župnije razmišlja o onstranskih verskih resnicah, kamor vodi naše zemeljsko življenje. Ta misel je bila poudarjena za župnijski praznik sv. Kozma in Damijana, ki ga je vodil g. župnik Martin Vöröš od Sv. Jurija v Prekmurju. Glavni župnijski praznik vnebohoda pa je bil v znamenju srečanj sosednjih župnij. Na ta praznik verniki radi poromajo v Kuzmo tudi iz sosednje Avstrije, čeprav se za mnoge to romanje konča na »senji«.

Gotovo ima v vsaki župniji veliko težo tudi slovesnost 1. sv. obhajila, ne glede na število prvoobhajancev. Vsa župnija živi s tem praznikom, čeprav jih je bilo letos samo 11. Ti prvoobhajanci so se prvič v polnosti udeležili sv. daritve. Tudi izpoved vere 15 omošolcev in obnovitev krstnih obljub je bil praznik, saj so Bogu obljubili pred župnijskim občestvom, da mu bodo ostali zvesti. Bog daj!

Gasileci v naši župniji so letos imeli dve slovesnosti. Njim gre zahvala za njihovo nesebično in človekoljubno pomoč ljudem v stiski. 26. maja je bila slovesnost razvitja prapora gasilcev Trdkove. Najprej je bila pri kapeli sv. maša, nato slovesna proslava pri gasilskem domu in blagoslovitev prapora. 23. junija pa so slavili 70-letnico gasilskega društva v Matjaševcih. Najprej je bila sv. maša pri t.i. »Totovem križu«, nato pa proslava pri gasilskem domu, kjer smo skupaj z njimi delili veselje ob tem velikem jubileju.

Malokdo ima to srečo, da proslavi svojo zlato poroko v cerkvi, kot sta to storila zakonca Bunderla Karel in Gizela iz Kuzme, 2. marca leta 1996. Sama srečna in vesela skupaj s svojima sinovoma in njihovima družinama so se skupaj Bogu

Obnova cerkve

zahvalili za brezštevilne božje darove v 50 letih skupnega življenja s prošnjo, naj ju Bog ohrani še mnogo let. Župnik pa ju je pozdravil in jima zaželel vse dobro ter ju pozval, naj si izrečeta: »Ljubim te bolj kot včeraj in manj kot jutri. Jutri pa bolj kot danes.«

Tudi naša župnija se je v velikem veselju pripravljala na obisk velikega gosta – sv. očeta. K duhovni pripravi se je pridružila še priprava na srečanje v Mariboru, kjer se je udeležilo 95 vernikov. Mladina pa se je srečanja udeležila skupaj z graško mladino v Postojni.

Spomniti pa se moramo tudi vseh naših pokojnih bratov in sester naše župnije, ki so živeli z nami in jih je Bog poklical k sebi v večnost in jim zaželimo večni mir in pokoj pri Bogu, saj je nekatere Bog poklical k sebi v najlepših in tudi rosnih letih življenja.

LEDAVA – Pastoralno leto 1995/96 smo v lendavski župniji začeli z vso resnostjo. Kot izziv k temu nas je opozarjal papežev obisk. Kandidati za sveto birmo so v mesecu oktobru opravili duhovne vaje v Kančevcih. Konec meseca oktobra smo z dvema avtobusoma romali po stopinjah božjega služabnika A. M. Slomška. Pot nas je vodila najprej na njegov grob v našo stolnico, nato v Olímlje, v rojstno vas Ponikvo, v Celje, nato v Novo Cerkev in Vuzenico. Spoznavali smo

življenje svetniškega škofa in molili za njegovo beatifikacijo. Božične praznike smo želeli preživeti čim bolj poglobljeno. K temu nam je pripomoglo božično romanje v Postojnsko jamo, kjer smo si ogledali žive jaslice, domov grede pa smo si še ogledali jaslice na Rakovniku in se v mašni daritvi ter molitvi priporočali Mariji Pomočnici. Nazadnje smo si ogledali še gotovo največje jaslice na Slovenskem pri frančiškanih v Ljubljani. Čudovito božično vzdušje se je odražalo na obrazih romarjev, ki jih je bilo kar za tri avtobuse.

Naša župnija ima dva dni celodnevno čiščenje in sicer 18. januarja in 18. maja. Prvo celodnevno čiščenje Svetega Rejšnjega Telesa smo posvetili edinosti v Slomškovem duhu in molitvi za uspešen obisk svetega očeta v naši domovini.

V zimskih počitnicah se je 12 ministrantov udeležilo duhovnih vaj v Kančevcih. Vrnili so se polni zadovoljstva in radosti.

V goreči želji, da bi papež razglasil A. M. Slomška za blaženega, smo se z dvema nabito polnima avtobusoma udeležili naddekanijskega postnega romanja na grob božjega služabnika A. M. Slomška in prisostvovali molitvam in sveti maši, ki jo je vodil g. škof ordinarij. Eno postajo križevega pota smo molili v madžarskem jeziku, prav tako eno prošnjo vernikov.

Po veliki noči smo pripravili dan staršev v njihovo veliko zadovoljstvo in veselje.

Papežev obisk v naši domovini je razgibal dobršen del naših nedeljnikov, ki so se udeležili srečanja z njim.

V molitveno pripravo na papežev obisk, ki je bila vsakdanja pri bogoslužju, moramo omeniti drugo celodnevno čiščenje Presvetega Rejšnjega Telesa, 18. maja. Župnija je na kolenih pred evharističnim Jezusom molila za svetega očeta in za njegov obisk v naši državi, mladi pa so se z dvema avtobusoma odpeljali na srečanje s svetim očetom v Postojni. Vrhunec celodnevne molitve je bila mašna daritev ob zaključku celodnevnega čiščenja. Somaševali so kar trije škofje: sombotelski škof dr. Konkoly István, kapošvarski škof dr. Balázs Béla in škof iz Peča dr. Mayer Mihály. Kot zastopniki madžarske škofovske konference, so potovali na srečanje s svetim očetom v Maribor. Vedeli smo za njihov program, zato smo jih povabili medse, da bi še od bliže začutili veseljnost Cerkve. Vabilu so se radi odzvali. Tako smo doživeli enkratno slovesnost ob prisotnosti velike množice naših faranov, saj je redek primer, da lahko župnija gosti kar tri škofo. Po tej dobri duhovni pripravi smo se naslednje jutro zgodaj podali na pot na mariborsko letališče s posebnim vlakom, približno 800 romarjev. V slovesno bogoslužje na mariborskem letališču se je naša župnija vključila aktivno. Profesorica Jutka Rudaš je prebrala drugo mašno herilo, študentka Doris Cuk pa je prebrala prošnjo. Obe v madžarskem jeziku. Med romarji na srečanju s svetim očetom so bili tudi vsi naši letošnji birmanci, ki so v soboto po papeževem obisku bili potrjeni v veri. Po resni pripravi na prejem zakramenta svete birmе – sem sodijo duhovne vaje na začetku šolskega leta in duhovna obnova pred birmo – so kandidati za birmo, 25. maja pristopili pred škofa birmovalca dr. Jožeta Smeja. Potrjeni z zakramentom svete birmе in z geslom papeževega obiska »Oče potrdi nas v veri« je 114 sedmošolcev stopilo na pot zrelega krščanstva. Teden dni za tem na binkoštni praznik pa so naši najmlajši člani prvič prejeli Jezusa v svoje sree. 104 letošnjih prvoobhajancev je z ostalimi šmarničarji redno prihajalo ves mesec maj k šmarnicam ter se tako pripravljalo na veliki dan prvega svetega obhajila.

Ob zaključku šolskega leta in ob sklepu verouka je 65 osmošolcev (vidite jih na sliki), ki so se udeleževali verouka, izpovedalo vero. Praznik svetega Rejšnjega telesa in Krvi je v naši župniji čudovito doživetje, ko po večerni maši velika

Lendavski osmošolci

množica vernikov spremlja evharističnega Kralja po našem mestu. Nekaj izjemno lepega pa je, da vsi prvoobhajanci spremljajo Jezusa v oblekah, kot so bili pri prvem obhajilu in pred Jezusom pot pogrinjajo s cvetjem.

Počitniške nedelje so v naši župniji zaznamovane s proščenji po vaseh, ki spadajo v našo župnijo. Posebej moramo omeniti letošnji romarski shod pri novi podružniški cerkvi Škapulirske Matere Božje v Gaberju 21. julija, ki je bil zaznamovan s slovesno škofovo mašo dr. Jožeta Smeja ob udeležbi velike množice častilcev Matere Božje. Škof je v pridigi pohvalil prizadevnost krajanov Gaberja pri gradnji ter nas vse vzpodbujal, da po svojih močeh pomagamo dokončati novo cerkev, obenem pa naj gradimo živo Cerkev, katere člani smo. Po maši je g. škof blagoslovil prevozna sredstva, ker je bila na to nedeljo tudi Krištofova nedelja, vozniki pa so se velikodušno izkazali in darovali za misijone v nam znano MIVO.

Mesec avgust je vse marijanski, zato smo se podali najprej 30. julija na župnijsko romanje na Svete Višarje in Brezje z dvema avtobusoma. Pred praznikom Marijinega vnebovzetja smo sodelovali v duhovni pripravi na ta največji Marijin praznik, na dekanijски ravni, pri Mariji pod logom v Turnišču. Posebej moramo omeniti madžarsko mašo na sam praznik Marijinega vnebovzetja, ko poroma velika večina naših vernikov v Turnišče in se priporoča nebeški Materi.

Mesec september je bil tudi versko globoko zaznamovan. Najprej smo se verniki iz lendavske župnije srečali s svetim očetom v Györu na Madžarskem, nato pa čez slab teden v Rimu, kamor smo poromali z enim avtobusom.

Tako prežeti s srečanji in govori svetega očeta vstopamo v novo pastoralno leto v naši župniji zavedajoč se, da smo vsi verni poklicani, da uresničimo mnoge pobude, h katerim nas je papežev obisk v mesecu maju zavezal.

In še o poteku gradnje nove podružnične cerkve v GABERJU. 16. julij 1995 smo imeli zadnje prošenje v stari kapelici Karmelske Matere Božje v Gaberju. Kmalu po proščenju Škapulirske Matere Božje, ki je zavetnica vasi in prejšnje kapelice, smo začeli rušiti dotrajano in premajhno kapelo. Z vsemi ustreznimi dovoljenji smo v začetku avgusta lansko leto začeli graditi novo, večjo, predvsem pa prepotrebno podružnično cerkev. Na veliko mašo popoldan je gospod škof Smej blagoslovil temeljni kamen. Dela so hitro in strokovno potekala pod vodstvom zidarskega mojstra Franca Šumenjaka iz Hotize, dokler nam ni zagodlo slabo vreme. Še pred prvim snegom je »Pomgrad« iz Lipovec naredil betonsko konstrukcijo strehe, tesarstvo Poredoš iz Beltincev pa je pričelo s krovskimi deli in z zelo zahtevnim stropom. Delo na strehi je bilo velikokrat ustavljeno zaradi vremenskih nepravil.

Cerkev je sedaj pokrita, zvonik ometan in pobarvan. Pred letošnjim proščenjem smo vzdali okna, ki so že tudi zasteklena. Letos bi še radi dokončali električno napeljavo, in stene ometali. Vse ostalo bo moralo počakati na prihodnje 1997. leto, ko bi cerkev radi dokončali in jo blagoslovili. Načrte za novo cerkev je naredil arhitekt Jože Kovač iz Ljubljane, sicer domačin iz Dokležovja. Največje breme vsega dela nosijo domačini, krajani Gaberja, ki takorekoč sami krijejo vse stroške gradnje, ogromno dela pa so opravili sami, tako podiranje stare kapelice, odvoz gradbenega materiala, izkop temeljev in še marsikaj drugega.

Bog povrni gradbenemu odboru, ki zelo zavzeto usklajuje vsa gradbena dela. Enaka zahvala gre vsem požrtvovalnim delavcem in darovalcem in naj bo ta kratek zapis vzpodbuda še k večjemu in požrtvovalnemu delu in prispevku, da bo kraj imel čimprej nov bogoslužni prostor. Vse, ki boste prebirali te vrstice, vas prosimo: podprite to novogradnjo s svojimi molitvami, pa morda tudi s svojim darom, posebej tisti, ki ste s krajem kakorkoli povezani. Škapulirska Marija naj blagoslovlja vsa naša prizadevanja. Bog plačaj dobrotniku nove cerkve gospodu škofu dr. Jožefu Smeju, ki je za letošnje prošenje prišel med nas.

LJUTOMER – To leto smo z veseljem pričakovali. Veselili smo se, da bomo praznovali biserno sv. mašo g. Ludvika Duha in v župnijski cerkvi občudovali barvna okna. Bog nam je dal oboje dočakati.

Gospod Duh, župnik v pokoju, je bil rojen v Ključarovecih pri Križevcih. Po šoli za gradbenega tehnika se je odločil za študij teologije. Novo mašo je zapel 5. julija 1936. Kaplanoval je po raznih župnijah mariborske škofije. 1. septembra je nastopil službo dušnega pastirja v Radvanju pri Mariboru. Zaradi prevelikega pritiska nemškutarjev je moral v Gornjo Radgono, od tu pa kakor mnogi slovenski duhovniki v izgnanstvo na Hrvaško. Bogatejši z mnogimi skušnjami se je srečen vrnil v domovino v Radvanje. Že 1. decembra 1947 se je preselil k Svetinjam. Tu je deloval kot župnik do l. 1959, ko se je po smrti ljutomerskega župnika g. Lovreca, preselil v Ljutomer. Prezel je župnijo in jo oskrboval do leta 1982, ko se je upokojil. Sedaj živi v pokoju in se srečen, da lahko še kaj stori za božje kraljestvo, vključuje v življenje župnije, predvsem kot spovednik in molivec. Zadnje čase se mu je poslabšal vid, toda kljub temu še spremlja delo in življenje v župniji in v Cerkvi.

23. junija smo praznovali biserno sv. mašo. Bogu smo se zahvalili za delo, za molitev in za življenje g. Duha s prošnjo, naj nam ga Bog še ohrani. Ob tem jubileju smo želeli tudi na zunaj pokazati hvalečnost za duhovniško življenje in delo g. biseromašnika – zato smo obnovili glavni oltar v župnijski cerkvi, kjer je gospod biseromašnik še maševal. Delo je zahtevno in se nam je obnova zavlekla.

Drugo veliko pričakovanje v župniji so bila barvna okna v župnijski cerkvi. Delo smo izročili češkim mojstrom, saj so nam ti obljubili, da nam bodo delo tudi opravili v času kakor smo mi želeli. V naše veliko veselje so držali besedo in v cerkvi imamo čudovita okna. Na steklu so upodobljeni svetniki in tisto, kar jim je pomagalo, da so postali svetniki. Nad svetnikom je kelih – simbol daritve, ki jo je opravljal in angel se sklanja nad njim in daritev prinaša Bogu – Stvarniku, ki naj da plačilo – nebesa. Nebesa so upodobljena kot velika hostija, obdana z lilijami – pomeni polnost radosti, polnost življenja v Bogu. Vse to pa obdaja sinje plava barva – Človek vidi plavo nebo nad seboj. Vernik s svojimi duhovnimi očmi gleda še naprej, veruje v polnost božje ljubezni.

Naši verniki in ljudje dobre volje so zelo zadovoljni s tem, kar imamo. Zato so radi prispevali svoj dar. Hvaležni smo tudi ljutomerski občini za pomoč. Hvaležni smo dobrotnikom od blizu in daleč, da so z nami, ko našo cerkev opremljamo tako, da postaja vedno lepša in vedno bolj naša. Na prvo nedeljo v avgustu smo okna blagoslovili. Ob tej priliki smo pripravili srečolov. Nekoliko me je bilo strah, kako bo vse skupaj potekalo. Toda presenetila me je velika pripravljenost mnogih, ki so s pravim veseljem in zadovoljstvom prinašali darila in želeli osrečiti druge. Ko pa smo srečolov imeli, so mnogi rekli, da je bilo premalo praznih srečk, da je skoraj vsaka dobila, da je to bolj poceni trgovina kot srečolov. Skratka bilo je lepo in veliko zadovoljstvo. Še več pa JE VREDNO zadovoljstvo, ki ga občutimo, ko smo v cerkvi, ko gledamo čudovita okna in premišljujemo, kako mi postajamo svetniki v našem sedanjem življenju. Kaj je

tisto, kar nas posvečuje in kaj je tisto, za kar nas bo nebeški Oče nagradil z večnim plačilom. Premišljujemo, kaj je tisto, za kar je vredno živeti in delati in posvečevati sebe in druge.

MALA NEDELJA – Od 1. do 28. aprila letos (1996) smo naredili novo fasado na župnišču. Odstranili smo ves omet, gasilci pa so s pomočjo gasilne brizgalne oprali zidove. Potem so zidarji z kvalitetnim materialom naredili novo fasado na župnišču in novem prizidku župnišča. Le ta je bil zgrajen po požaru, ko je zaradi udara strele 11. julija 1993 ogenj zajel del župnišča.

Pred par leti smo prepleskali notranjost župnijske cerkve in naredili novo fasado, zunanost župnišča pa je že kar sama klicala po obnovi.

Okolje cerkve ureja tudi Krajevna skupnost. Posajeno imamo tudi okrasno grmičevje.

V mesecu maju imajo veroučenci svoje razredne maše, pri katerih zavzeto sodelujejo. 16. junija je bila pri nas sveta birma, ki je vsaka štiri leta. Birmanci so se na zakrament svete birme lepo pripravljali, opravljali so tudi devet prvih petkov.

Na praznik Marijinega rojstva je bila v kapeli »Materie Božje« v Moravcih žegnanjska sveta maša. Pri njej so peli Fantje od Male Nedelje. Pojejo večinoma stare ljudske in cerkvene pesmi in pesmi njihovega vodje Ludvika Rudolfa. Eno

Obnovljeno župnišče

*Oltar v kapeli Matere Božje
v Moravcih*

Kapela Matere Božje v Moravcih

pesem je posvetil prav tej kapelici. Zunanost in notranjost te kapele je bila obnovljena v letu 1993. Stoji na mestu, kjer je bilo v času kuge na Slovenskem kužno znamenje ob pokopališču. Na oltarju je kamniti kip Matere Božje z Jezuščkom v naročju, ki je bil nekoč na stranskem oltarju malonedeljske cerkve.

MARKOVCI – Tudi v tem letu je bilo versko življenje pestro in razgibano, čeprav v župniji ni bilo kakih pomembnejših dogodkov.

Misijonska nedelja je bila, kot vsako leto zaznamovana z dekanijskim srečanjem bolnikov in ostarelih v Murski Soboti. Bolniki in ostareli iz naše župnije so se udeležili tega srečanja, čeprav ne v velikem številu, saj je mnogo takih, ki ne morejo tako daleč.

Da nas pesem druži in povezuje, smo se lahko prepričali na vsakoletnem tradicionalnem nastopu cerkvenih pevskih zborov obmejnih župnij. Gostitelj letošnjega srečanja je bila župnija Grad.

Prvoobhajanci v Markovcih

Letošnje pastoralno leto je bilo v znamenju notranje in zunanje priprave na zgodovinski dogodek obiska papeža Janeza Pavla II. naši domovini. Da bi bili tudi naši župljani deležni potrditve v veri, smo se z molitvijo in drugače pripravljali na srečanje s Kristusovim namestnikom. Romanje članov našega ŽPS na drugo postno nedeljo v Maribor na Slomškov grob in študijsko srečanje v Murski Soboti je bilo vključeno v to pripravo. Samega srečanja na mariborskem letališču smo se udeležili, čeprav ne preveč množično, kot je bilo pričakovati, zato nobenih števil. Bog daj, da bi bili sadovi te potrditve v veri bolj vidni v prihodnosti.

Pred nami je že drugo leto priprav na sveto birmo, ki bo ob koncu tega veroučnega leta. Želja vseh nas, še posebej dušnega pastirja je, da bi se birmanci, ki jih je 24, njihovi starši, botri in vsi župljani dobro pripravili na prejem Svetega Duha.

Lepa in doživeta je bila slovesnost prvega svetega obhajila za 9 prvoobhajancev in za vso župnijo. In prav tako tudi izpoved vere ob zaključku osnovnošolskega verouka za samo 3 osmošolce, ki odhajajo v življenje z vero in optimizmom.

Osmošolci v Markovcih

MARTJANCI – Poročilo o dogodkih v župniji Martjanci, ki obsega obdobje pastoralnega leta 1995/96, bo kratko. Župnija v tem času ni doživela kakih »velikih« dogodkov, ki bi jih naj obelodanili v STOPINJAH in jih tako izročili v branje in premišljevanje širšemu krogu bralcev.

V veroučni seznam smo lanskega septembra vpisali 122 učencev. Večina le-teh je vse leto redno obiskovala verski pouk, tudi osmi razred. Velik osip, oziroma zelo nereden obisk smo zabeležili samo v sedmem razredu.

17 učencev drugega razreda se je vse leto vestno pripravljalo na prejem prvega svetega obhajila. Svoj veliki dan so doživeli 9. junija, ko so v spremstvu staršev slovesno vstopili v cerkev in v njej prvič prejeli svojega velikega prijatelja Jezusa pod podobo kruha.

Učenci osmega razreda so svoj osnovnošolski verouk zaključili z izpovedjo vere 28. aprila. Dan pred tem pomembnim dogodkom v njihovem mladem življenju so preživeli v Domu duhovnosti v Kančevcih, kjer jim je p. Karel Gržan v njemu lastnem slogu dajal napotke za nadaljnje življenje. Kako lepo bi bilo, če bi jih v novem pastoralnem letu lahko polnoštevilno pozdravili v mladinski skupini.

Papež med nami

Prihod svetega očeta Janeza Pavla II. v Slovenijo je razveselil tudi naše župnijsko občestvo. Iskrena prošnja: »Oče, potrdi nas v veri!« je dan za dnem odmevala med oboki naše starodavne župnijske cerkve in, tako upamo, tudi po mnogih domovih v župniji. V mesecih priprave na prihod smo v cerkvi veliko razmišljali o pomenu njegovega prihoda med nas in drug drugega vzpodbujali za pot v Postojno in Maribor. Okrog 170 faranov se je udeležilo srečanja z njim.

ŽPS v sedanji sestavi je zakorakal v tretje leto svoje aktivne navzočnosti v župniji. Poleg rednega sodelovanja na sejah in pri raznih akcijah v župniji se je večina članov 17. septembra 1995 in 28. aprila 1996 udeležila študijskega srečanja v dekanijem merilu v Murski Soboti, 10. februarja pa so imeli skupaj s člani ŽPS iz Kančevca v Duhovnem centru enodnevno duhovno obnovo pod vodstvom p. dr. Gabrijela RECKA.

Marijanski prvoobhajanci 1996

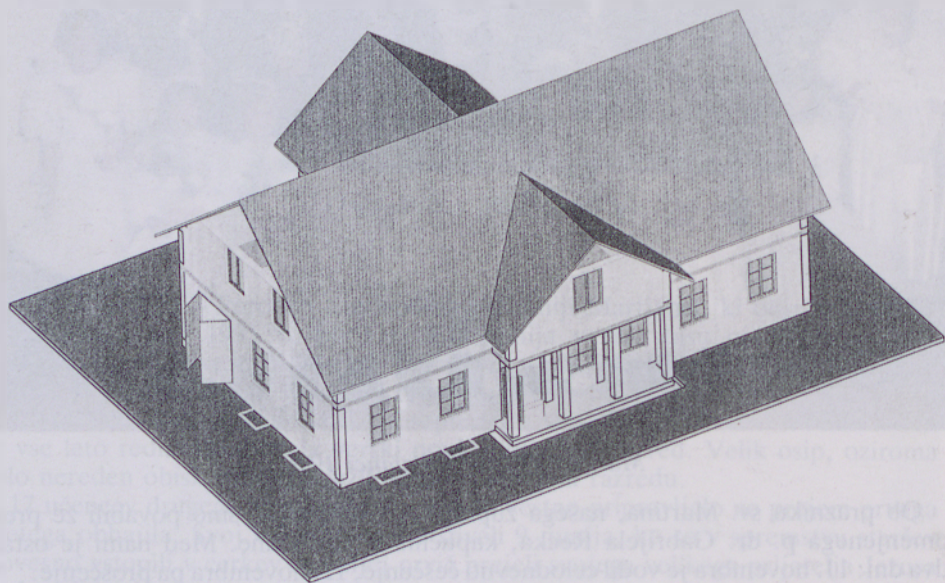
Ob prazniku sv. Martina, našega župnijskega zavetnika, smo povabili že prej omenjenega p. dr. Gabrijela Recka, kapucina iz Ljubljane. Med nami je ostal dva dni: 11. novembra je vodil celodnevno čiščenje, 12. novembra pa proščenje.

Tudi letošnje leto ni minilo brez župnijskih romanj. Poleg že omenjenega romanja na srečanje s papežem smo se na pot podali še dvakrat: v soboto, 20. julija smo se z enim avtobusom podali na Sveto goro pri Gorici in na Kostanjevico in ob povratku domov imeli večernice v novi cerkvi na Pobrežju v Mariboru. 31. avgusta pa na Svete gore ob Sotli, v Olimje, na Slomškovo Ponikvo, v Kidričevo in k Tomažu pri Ormožu. Tega drugega romanja še je udeležilo 98 romarjev.

Ekumensko sodelovanje je bilo v tem letu nekoliko okrnjeno. Zaradi bolezni evangeličanskega duhovnika Gustava Skaliča je odpadlo vsakoletno ekumensko bogoslužje v tednu krščanske edinosti, ki bi letos moralo biti v evangeličanski cerkvi v Moravskih Toplicah. Odpadel je tudi že prej v dnevnem tisku napovedan blagoslov nove občinske stavbe v Moravskih Toplicah. Razloga, zakaj do blagoslovitve ni prišlo, nam ni nihče pojasnil. Večje število katoliških vernikov iz naše župnije pa se je udeležilo vsakoletnih ekumenskih pogovorov, ki so letos potekali

pod vodstvom prof. dr. Stanka Janežiča iz Maribora v Moravskih Toplicah. Tema pogovorov je bila: Mladi in Sveto pismo.

Poročilo o župniji Martjanci smo v lanskih Stopinjah sklenili s stavkom: »Mogoče bomo o gradnji novih veroučnih prostorov lahko kaj več poročali v naslednjih Stopinjah.« V zadnjem letu je bilo na tem področju veliko aktivnosti, saj nove veroučne prostore nujno potrebujemo. Pridobili smo soglasje Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine v Mariboru, meseca novembra 1995 je bilo izdano lokacijsko dovoljenje, aprila 1996 je projektni inženiring DOMUS iz Ljutomera (Štefan BALER, dipl. ing. arh.) izdelal vso projektno dokumentacijo, plačali smo spremembo namembnosti za zemljišče in že izbrali najugodnejšega izvajalca med prijavljenimi na razpis. Na tej točki pa se je spet zaustavilo: nenormalno visok komunalni prispevek. Ker nam ni znano, ali bo zaradi prevelikih dajatev občini, ki so pogoj za izdajo gradbenega dovoljenja, do gradnje sploh prišlo, naj Stopinje objavijo vsaj skico objekta, ki bi bil naši župniji v veliko duhovno korist, Martjancem pa v ponos.

MURSKA SOBOTA – Z novim veroučnim letom se začne v murskosoboški župniji veliko katehetsko in oznanjevalno delo, ki ga poleg župnika in kaplana vrši še sedem katehetov. Mag. Marija Sraka, Alojz Lapoši, s. Elizabeta Petek HMP, s. Mojca Kovačič HMP, Andreja in David Bojnec in Elizabeta Grgurič. Vsako leto je v to delo vključeno prvo obhajilo, birma, molitev rožnega venca (oktober), miklavževanje, božičnica, križev pot, šmarnice... Poleg osnovnošolcev se v župniji srečujejo tudi mladi po skupinah, in sicer štiri skupine v M. Soboti, ter skupina v Krogu in Rakičanu.

Kot vsako leto smo tudi letos spomladi imeli predavanja za študente in izobražence. Predavanja in razgovori o Slomšku in papežu so bila zelo dobro obiskana.

Birmanke v M. Soboti

Čez vse leto, razen v postnem času, smo imeli tečaj za predzakonce, ki se ga je udeležilo lepo število mladih, ki želijo prejeti zakrament sv. zakona.

Velik dogodek za našo župnijo je bila vstajenska velikonočna procesija. V procesiji smo šli po ulicah Murske Sobote in to po petdesetih letih. Zadnja procesija po Soboti je bila leta 1946 na Telovo. Pri tej procesiji sta združeno igrali upokojenska godba iz M. Sobote in godba na pihala iz Bakovec.

Birma pri nas je bila 2. maja, birmovalec je bil škof dr. Jožef Smej (177). Prvo sveto obhajilo je bilo 26. maja za prvoobhajance iz M. Sobote, 2. junija pa za otroke, ki obiskujejo verouk v Krogu, Rakičanu in Pušči. Vseh je bilo 163 prvoobhajancev. Osmošolci so 16. junija izpovedali svojo vero.

25. junija smo praznovali 40 letnico smrti salezijanskega duhovnika Jožefa Radoha. Bil je prvi ravnatelj zavoda Martinišče v M. Soboti. Jožef Radoha je bil zavzet salezijanec in duhovnik, goreče je deloval kot predstojnik, vzgojitelj in pridigar.

Bivši župnik gospod Franc Režonja je 21. julija imel pri nas ponovitev svoje srebrne maše. Slavnostni pridigar pri tej maši je bil pater Karel Gržan. Pri maši se je zbralo veliko vernikov, ki so se z njim veselili njegove obletnice.

Ministranti in bralci beril so poromali v Logarsko dolino v petek, 23. avgusta. Ustavili so se tudi v Ljubnem ob Savinji, kjer so imeli sveto mašo.

Lep dogodek župnijskega življenja, je bilo župnijsko romanje 7. septembra k Mariji pomagaj na Brezje. Romali smo v štirih avtobusih. Poleg Brezja smo

obiskali še Crngrob in Škofjo Loko. To romanje nas je zelo obogatilo in medsebojno povežalo.

Otroški pevski zbor v Soboti

Velika pomoč v naši župniji so sestre HMP. Pomagajo pri katehezi, imajo oratorij in vodijo vrtec v ulici Juša Kramarja. V njihovih vrstah je prišlo do zamenjave, s. Mojca Kovačič je odšla v Ljubljano na Rakovnik, prišli sta pa s. Irena Benda iz Komende in s. Viktorija Nemeč iz Dokležovja.

Balon je naletel na oviro

V naši župniji uspešno dela tudi Župnijska Karitas. V okviru Karitas smo odprli novembra Svetovalni center, kjer nudimo pomoč v težkih življenjskih trenutkih. V svetovalnici želimo pomagati: samskim, zakoncem, družinam, mladim, osamljenim, žalostnim. Svetovalnica deluje v prvem nadstropju veroučnih učilnic ob petkih popoldan od 16 h do 18 h.

Poseben dogodek je bil v naši župniji, ko je v nedeljo zvečer (9. junija) na zvoniku cerkve zadet za križ obvisel zračni balon, last Matjaža Pavlinjeka iz M. Sobote. Poleg njega sta v košari obvisela še Simona in Drago Šinček. Nastalo situacijo je rešil Jani Merica iz M. Sobote z gasilci. Dokončno so balon odstranili z zvonika v torek, ko je prišel helikopter iz uprave za notranje zadeve iz Ljubljane.

ODRANCI – Minulo leto je bilo za našo župnijo biserno leto, saj je bil najpomembnejši župnijski dogodek biserna maša msgr. Lojzeta Kozarja. Na to slovesnost smo se neposredno pripravljali s tridnevnicco, ki je bila zelo dobro obiskana. O duhovnih poklicih, o pomenu vere v osebnem in družinskem življenju so spregovorili: dekan Franc Kodila, odranska rojaka Jože Hozjan in dr. Štefan Ferenčak. Veliko več časa pa so se pripravljali pevci mešanega pevskega zbora. Za to priložnost jih je vodil dr. Štefan Ferenčak. Njihovo ubrano petje je slovesnost biserne maše zelo povzdignilo. Potrudile so se tudi pevke dekliškega in otroškega zbora. Dr. Ferenčaku za ves trud še enkrat iskreni Bog plačaj.

Biserna maša v Odrancih

Da bi bolj spoznali življenje biseromašnika, smo v veroučni učilnici pripravili razstavo z naslovom: Moja biserna leta. Veliko ljudi se je ustavljalo ob novomašnih in drugih fotografijah, ob knjigah, urah, zeliščih, slikah in drugih predmetih, ki so spominjali na biseromašnikovo delo in njegove konjičke. Biserne maše, 21. julija, se je udeležilo zelo veliko ljudi, tudi od drugod. Dobri dve uri so v sveti zbranosti sledili dogajanju pri oltarju in se zahvaljevali Bogu za dar duhovništva, ki v osebi biseromašnika tako odlično žari. Hvala vsem, ki ste z venci in rožami

okrasili cerkev, vsem, ki ste izrekli voščila in sodelovali pri bogoslužju z besedo ali s petjem, vsem, ki ste po maši pogostili vse navzoče. Naj biserni dogodek opogumi tiste, ki jim Gospod pravi: »Hodi za menoj!«

Duhovno smo se krepili tudi ob raznih drugih dogodkih. 21. aprila so nas obiskale sestre Sv. Križa in nam predstavile svoj red in svoje delo. 30. junija nam je o svojem delu v Braziliji spregovorila rojakinja s. Agata Kociper, že prej pa se je srečala z otroki in tudi njim posredovala košček misijonskega sveta. S sestrami smo se srečali še ob sklepu oratorija. 25. avgusta smo se skupaj s s. Cilko Hozjan zahvaljevali Bogu za njenih 25 redovniških let.

Odranski prvoobhajanci s starši

Dragocene duhovne hrane so bili deležni starši prvoobhajancev, ki so se 5. maja udeležili duhovne obnove v Kančevcih. Na tem kraju so se z Bogom srečevali tudi osmošolci. Na duhovni obnovi, 8. junija, jim je odstiral nova obzorja p. Marko Senica. Naslednji dan so v domači cerkvi slovesno izpovedali svojo vero in izrekli velike besede o svoji prihodnosti. Štirinajst mladih je v začetku julija iskalo pot v srečno življenje na duhovnih vajah v Šmiklavžu pri Slovenj Gradcu.

Duhovno nas je okrepilo srečanje s papežem, tiste, ki so bili na srečanju osebno navzoči, pa tudi tiste, ki so dogajanje spremljali doma. Mnogi so zelo obžalovali, da so nasledili raznim govoricam in ostali doma. K uspehu papeževega obiska je gotovo veliko pripomogla molitev. Tudi v naši župniji smo v ta namen veliko molili. Več kot pol leta je vsak dan ena družina molila za uspeh papeževega obiska, za rast in poglobitev vere.

Duhovno smo rasli tudi ob raznih versko-kulturnih prireditvah. Poleg miklavževanja za predšolske otroke, smo pripravili tudi posebno prireditev za vse osnovnošolce. Po pestrem in veselem programu so vsi prejeli darila. Hvala voditeljem birmanskih skupin in vodstvu Občine!

9. junija je v dvorani vaškega doma v organizaciji kulturnega društva potekal jubilejni koncert ob 50-letnici cerkvenega pevskega zbora. Ob treh domačih zborih so sodelovali še štirje gostujoči. Zborovodja msgr. Kozar in »petdesetletni« pevci

so prejeli zlate Galusove značke, ki jih podeljuje Zveza kulturnih organizacij Slovenije.

Prihodnje leto bomo že lahko poročali o novih orglah. Sedaj jih izdeluje Škofijska orglarska delavnica v Hočah. Imele bodo 23 registrov in 1473 pisčali. Postavljene bodo na balkonu nad glavnim vhodom, igralnik pa bo na sedanjem koru. Igralnik bo z orgelsko omaro povezoval električni kabel. Dispozicijo za nove elektromehanske orgle je sestavil naš rojak dr. Štefan Ferenčak, ki je tudi strokovni svetovalec pri nakupu orgel. Že sedaj prisrčna hvala vsem dobrotnikom, v prvi vrsti so to dobri odranski verniki.

Prag večnosti je prestopilo precej naših vernikov, več kakor jih je vstopilo v zemeljsko življenje. Od začetka marca počiva v Križah na Gorenjskem naša rojakinja s. Ksaverija Jerebic. Več let je delovala kot misijonarka na Kitajskem, potem v Avstraliji. Zadnja leta je preživljala v domovini, med sestrami v Križah. V svojem osemnosedesetletnem življenju je storila veliko dobrega. Naj ji bo Bog bogat plačnik!

Škof Smej je 22. junija vodil pogreb pokojne Marije Ferenčak. Bila je dobra, krščanska mati, ki je vzgojila štiri otroke, od katerih si je sin Štefan izbral duhovniški poklic, hči Julija redovniški, hči Marija poklic učiteljice, sin Vinko pa poklic kmeta in dobrega družinskega očeta. Bog daj pokojni materi večni mir in srečo!

PEČAROVCI – Naša župnija je sicer po številu katoličanov majhna, po obsegu pa precej velika, zato tudi ne neznatna. Mnogi jo poznajo po tem, da se v naši sebeščanski župniji obhajata dve proški. Prva je takozvana »mrzla proška«, ki je vedno 20. januarja, ko obhajamo god našega farnega zavetnika sv. Sebeščana – Boštjana mučenca. Druga pa je »topla proška«, ki se vedno obhaja 14 dni po veliki noči, ko obhajamo spomin posvetitve te cerkve. Letos je slovesnost mrzle

Prvoobhajanci, osmošolci s svojimi starši v Pečarovcih

proške vodil g. prodekan iz Sobote Martin Horvat, toplo pa je vodil njegov kaplan g. Alojz Benkovič. Obakrat je bilo vreme ravno primerno vsaki proški.

23. junija smo imeli slovesnost prvega svetega obhajila in izpoved vere za osmošolce, tokrat pa nam vreme ni bilo naklonjeno. Nekaj naših vernikov se je udeležilo papeževega obiska v Mariboru, župnik sam pa se ga je udeležil v ljubljanski stolnici.

Letos smo pri nas zopet prenavljali. Z deli smo začeli že konec aprila. Prenovili smo vso zunanjšino cerkve, župnišča, delno tudi Farnega doma in gospodarskega poslopja. Pleskarska dela je vodil mojster Janez Škraban iz Murske Sobote. Na severni strani cerkve je v že obstoječe niše slikar Tinč Mertük iz Beltincev naslikal sledeče slike: svetega Martina, Sveto Trojico z Marijinim vnebovzetjem, in božjega služabnika A. M. Slomška. Nad glavnim vhodom je naslikal božje oko in podnapis: BOG VSE VIDI. To je svarilo za vsakega, ki bi morda podcenjeval prisotnost pri sveti maši v cerkvi in ostal zunaj nje. Na Farnem domu pa je naslikal še svetega Florijana, ki naj nas varuje časnega in večnega ognja, in svetega Kristofa, zavetnika voznikov. Zato smo letos na krištofovo nedeljo po maši pri nas imeli tudi blagoslov avtomobilov in voznikov.

Vse slike so plačali naši sledeči dobrotniki: Sv. Martina je plačal Izidor Kozar iz Vaneče, Sv. Trojico sta plačala Tonček Gorza iz Vaneče in Štefan Gašpar iz Moščanec, A. M. Slomška je plačal Peter Fujs iz Pečarovca, Sv. Krištofa je plačal Franc Gumilar iz Pečarovca, svetega Florijana pa sta plačala Laci Kisilak iz Poznanovca in Ludvik Fujs iz Prosečke vasi. Vsem dobrotnikom je župnija zelo hvaležna, naj jim Bog poplača dobroto.

Prenovljena zunanjšina cerkve sv. Sebešćana v Pečarovcih

Ker našo stolpno uro ni nihče navijal, je samo dvakrat na dan točno kazala čas. Tudi tega smo se nazadnje lotili. Gospod dipl. ing. Geza Temlin iz Veščice je strokovno v to posegel in nam je uro preuredil na elektronsko. Zdaj je ni treba več navijati in kaže točen čas ter odlično bije na plat zvonov.

Na starem pokopališču smo prenovili križ in nagrobni spomenik nekdanjemu župniku in zlatomašniku Ivanu Peršu, ki je umrl leta 1935. Ko smo vsa ta fizična dela naredili, smo se s tridnevno duhovno pripravo, ki jo je vodil p. Karel Gržan, kapucin, pripravljali na slavlje naše 200-letnice župnije. To slovesnost je v nedeljo, 4. avgusta vodil g. škof dr. Franc Kramberger, ki je obenem tudi blagoslovil vsa

Mašno slavlje ob 200 letnici župnije sv. Sebeščana v Pečarovcih

naša prenovitvena dela. S škofom je somaševalo še 18 duhovnikov, med njimi dva srebrnomašnika: g. dekan Franc Kodila iz Velike Polane, ki je bil nekdanj tudi župnijski soupravitelj naše župnije in g. Franc Režonja iz Dobrovnika, ki je bil župnik in prodekan v Murski Soboti. Na začetku sta g. škofa pozdravila: domači župnik Friderik Gumilar in g. župan naše pučonske Občine Ludvik Novak. Ker g. škof obhaja letos tudi svoj življenski jubilej 60 letnico, smo mu k temu jubileju že tudi čestitali. Deklice: Nataša Gumilar in Brigita ter Jasna Horvat pa so jubilentom izročile šopke cvetja. Med samo blagoslovitvijo pa so naši peveci prepevali staro Marijino pesem, ki jo na željo nekaterih v celoti navajam:

1. O pogledjte, ljubi vi kristjani, sem, da na svejti več ni ena roža ne, kakor si deviška Mati Marija, štera si milostjiva.
2. O kak lepo bela lilija cveti, njeni dihi po cejlom svjeti vse diši, pa le med vseh edna najlepše diši, to le ti Marija si.
3. Kak veselo nam je gledat rožice, štere so nam lepo tam zadišale, pa le med vseh edna najlepše diši, to le ti Marija si.
4. O ti sveti božji vrtec, gde stojiš, si premisli reven bogi grešnik ti: Tam je eden sveti božji lepi raj, gde ta roža raste zdaj.

5. O kak lepa si ti roža Marija, štera po vsem svejti si zadišala: Ti nam prosi svojega Sina Jezusa, ka nam le te vrtec da.
6. Vrtnar nam je lübi smiljen Jezus sam, šteri nam to rožo kaže grešnikom, da bi mi tak srečni in pravični bli, bi ta gor v vrtec šli.
7. O smilüj se prelübleni Jezus ti, kađer bodo se zaprle nam oči, da bi naše düše prišle v sveti raj, gde ta roža raste zdaj.

Po končani slovesnosti v cerkvi, smo se povabljeni gostje zapeljali na drugi hrib, na kmečki turizem lončarja Zelka. Tam je g. škof najprej blagoslovil velik Marijin kip Brezmadežne, ki ga je lončar Franc Zelko sam naredil in potem še lokalne prostore. Pri cerkvi pa smo s pecivom, ki so ga obilno napekle dobre gospodinje, postregli vsem vernikom in seveda tudi pijače ni manjkalo. Vsi veseli in zadovoljni smo lahko pritrdili verzu, ki je bil napisan na vabilih: »V našem kraju je lepou, malo brejg je malo dou, s Sebeščana vidi se ravnica, ge nam valovi pšenica...« Odzdaj pa bo verjetno še bolj lepo in Bog daj, da bi bilo tako. Za vso resnico pa naj vam služijo priložene fotografije, da je res tako bilo!

PERTOČA – V leto 1996 smo stopili duhovno bogatejši. V adventu preteklega leta (Stopinje 1996 so bile tedaj že natisnjene) smo imeli obnovo misijona. Podobno kot redni misijon (leta 1992) je tudi tokratna obnova misijona sredi mrzlega decembra ogrela naša srca. Prinašalca božje topline sta bila minoritska duhovnika: p. Tarzicij Kolenko in p. Stanko Stermšek. Tri dni smo se zbirali v več različnih skupinah in se duhovno bogatili. Največ nas je vedno bilo pri maši. Radi smo prisluhnili njunim govorom. Mladi so se zbirali v veroučni učilnici.

Najbolj »glasbena generacija« – osmošolci ob izpovedi vere

Ostareli in bolni pa so misijonarja dočakali doma. Njihova hiša je zanje cerkev in bolniška postelja oltar. Ob njunih govorih se je v nas nekaj zganilo, nas privedlo do spovednice, od tam pa očiščene v novo življenje... Po končani obnovi misijona sta patra odšla.

V letu 1996 pa smo doživeli še drug boleč odhod. Pater Pashal Prša je štiri leta vodil glasbeno skupino osnovnošolskih otrok. Zadnje leto jih je bilo kar dvajset. Vsak torek je leto za letom prihajal v veroučno učilnico na Pertoči. Ukaželjne otroke je vodil v čudovit svet glasbe. Po tipkah sintetizatorja in orgel je razporejal njihove otroške nebogljene prste, da bi pritiskali na prave tipke in ob pravem času. S poukom teorije, še posebej ritmičnih vaj pa je vsemu dal teoretično podlago. Ob sobotah so otroci svoje znanje dopolnjevali na skupnih verskih pevskih vajah. Mesečno enkrat so prepevali v cerkvi pri maši. Vsako nedeljo pa so na orglah spremljali ljudsko petje. P. Pashal je odšel na novo službeno mesto. Hvala za njegovo uspešno delo, ki bo imelo daljnosežne posledice. Po njegovi zaslugi že raste nov rod dobrih pevcev in glasbenikov za cerkveno in posvetno rabo.

Obnovljena kapela v Večeslavcih

Vaščani Večeslavci so dokončali obnovo kapele. Pred tremi leti je bila na zvoniku narejena nova bakrena streha. Z bobrovcem so potem prekrili ostali del kapele (ladjo). Zid, ki je bil prerezan in nato zavarovan pred vlago, se je do letos dobro izsušil. Pogumni fantje so se lotili najbolj neprijetnega dela. Odstrauili so ves omet na zunanji strani kapele in do polovice tudi znotraj. Zidarji mojstra Madjara s Pertoče so naredili nove omete. Da bi preprečili škodljivo delovanje vlage, so uporabljali paropropustni pesek iz Pucovc. 18. maja (ob papeževem obisku) so večeslavski plesakrji (Jože Ficko, Anton Gomboc, Milan Horvat in Štefan Madjar) kapelo popleskali. Proščenje na binkošti smo že obhajali v prenovljeni kapeli.

Tako so v treh letih bile vse tri kapele (Gerlinci, Ropoča, Večeslavci) temeljito obnovljene. Enako tudi župnijska cerkev. V teh letih je župnija doživela že omenjeni misijon (1992) in obnovo misijona (1996). Obnovili smo Božje hiše in prenovili sami sebe. Z Božjo pomočjo in s priprošnjo sv. Helene, naše zavetnice, stopamo v novo leto in novo življenje.

PETROVCI-NĚDELA – V nedeljo, 8. 10. 95, je bila na G. Seniku v prenovljenih kletnih prostorih starega župnišča blagoslovitev razstave in muzeja o delu župnika Jánoša Kúharja. Blagoslovil jo je škof dr. Smej, ki je tudi pridigal pri ponovitvi biserne maše Camplina v župnijski cerkvi. V uvodu maše je tudi župnik Bencze Sándor v madžarščini pozdravil biseromašnika.

Na željo prijateljev iz Gáborjánháze je biseromašnik maševal 20. oktobra tudi v tamkajšnji cerkvi. Zaradi preobilnega snega na god apostola Janeza, 27. 12. 95, v Boreči ni bilo sv. maše.

V lepo urejeni garaži starega župnišča na G. Seniku je bila od 24. marca – 30. maja 1996 zelo zanimiva lončarska razstava.

Novoporočenca Vinka Korpiča in Klavdijo Smodiš je v soboto, 20. 04. 96 vozil fижaker Viktor iz Šulinec.

Zaradi papeževega obiska v Sloveniji, 17–19. maja, smo nedeljske maše opravili že v soboto, 18. maja.

Udeležil sem se papeževega srečanja z duhovniki in redovniki v ljubljanski stolnici v petek, 17. maja zvečer.

V nedeljo, 19. maja sem tudi jaz somaševal s papežem v bližini Maribora. Udeležencev nēdelске župnije je bilo za en avtobus (50 oseb) in dva naša župljana sta s svojima voziloma pripeljala 6 oseb.

V soboto, 25. maja ob 13^h je bil ekumenski blagoslov gasilskega vozila v G. Petrovcih.

Prvoobhajanci pri Nedeli, 23. 6. 1996

V sredo, 12. junija sem tudi jaz somaševal v novi kapeli na Kobilju. Prvo sv. obhajilo je bilo v župnijski cerkvi v nedeljo, 23. junija. Bilo je 5 prvoobhajancev.

V soboto, 6. julija, so nas pod vodstvom župnika Ignaca Magdiča z avtobusom obiskali župljani iz Šmartnega v Rožni dolini.

Tudi jaz sem sodeloval pri proslavi 100-letnice cerkve pri Bedeniki in tam somaševal v nedeljo, 14. julija ob 15^h. Na žalost sem se v Odrancih, 21. julija udeležil le pogostitve po biserni maši msgr. Lojzeta Kozarja, ki mi je za mojo biserno mašo najlepše čestital:

»V znamenje zahvale za Tvoje trdo delo na tej naši trdi gorički grudi Ti ob Tvoji biserni maši poklanjam teh nekaj grenko-sladkih kapljic (Cognac Hennessy, very special, F) kot simbol življenja in še posebej duhovniškega poklica z željo, da bi ob večeru bilo vedno manj grenkobe in vedno več sladkobe, dokler se vse ne prelije v popolno luč onostranosti! Dobri Bog bodi vedno s Teboj! Tvoj Lojze, Nedela, 6. 8. 95.«

Dragi biseromašnik Lojze,

Ti si na Ravenskem doživel krajšo, vendar še tršo preizkušnjo, zlasti ob zidavi nove cerkve: vztrajal si, ker Te je krepilo neuničljivo upanje: naj Te krepí do zadnjega diha, ko se spremeni v večno himno ljubezni Troedinemu, ki si mu na zemlji zgradil čudovito svetišče tudi iz živih kamnov, navkljub nekaterim kamnitim srcem.

Proščenje pri Sv. Aní, 28. julija, z blagoslovitvijo vozil je vodil prodekan Lojze Kozar ml.

V ponedeljek 12. avgusta popoldne so nas obiskali binkoštni verniki, ki so bili na duhovnih vajah v Kančevcih; ogledali so si našo romarsko cerkev sv. Ane v Boreči, potem so se pa v G. Petrovcih v evangeličanski cerkvi temeljito pogovorili s tamkajšnjo duhovnico Jano.

Za proščenje v Martinju 18. 8. je slovesno bogoslužje vodil soboški kaplan Alojz Benkovič.

Srečanja liturgičnih sodelavk pri Gradu v soboto, 31. 8. so se udeležila 3 dekleta iz Martinja.

Z velikim veseljem sem sodeloval ob 70-letnici Plečnikovega svetišča v Bogojini v nedeljo, 1. septembra ob 15^h.

V soboto, 7. septembra popoldne ob 14^h so martinjski gasilci proslavili prevzem novega gasilskega vozila, sodeloval sem z blagoslovitvijo.

Tudi v »kuhinji« Murskega vala v nedeljo, 15. septembra ob 11^h na G. Seniku sem mogel sodelovati, ker mi je pri Nédeli pomagal prodekan Lojze Kozar ml.

RADENCI – Veroučno leto se je pri nas začelo v soboto po prazniku rojstva Device Marije z veselím srečanjem vseh veroučencev. Nasploh pa se naša mladina poleg veroučnih srečanj zelo rada dobiva v Salezijanskem mladinskem centru, kjer so vključeni v različne dejavnosti. Zelo so aktivni v raznih športnih disciplinah, v učenju glasbenih instrumentov in tujih jezikov, v dveh pevskih zborih, v glasbenem ansamblu, v tehničnem – elektro krožku in še mnogih drugih dejavnostih. Tako koristno izrabijo svoj prosti čas. Vsem, ki se jim še niso pridružili pa sporočajo, da jih bodo radi sprejeli medse. Svoje delo in hotenja pa so tudi redno predstavljali v lastnem časopisu s pomenljivim naslovom Rast. Pogosto se srečujejo tudi z vrstniki in tako so se udeležili raznih srečanj z mladimi v Pomurju, v Stični, na Rakovniku, v Italiji in drugod.

Ministranti, birmanci in mladina so bili še posebej navdušeni nad skupno preživetimi dnevi na duhovnih vajah. Marsikatero trdno prijateljstvo se je spletlo prav v trenutkih sproščenosti in odprtosti v prijetnem okolju.

Na praznik Jezusovega rojstva smo se pripravili z božično devetdnevnicco, še prej pa so se najmlajši veselili prihoda Miklavža, ki jih je po običaju tudi obdaril. Prav tako pa je v dneh pred božičem kip Matere Božje obiskoval naše družine in nas tako v soseskah združeval pri molitvi rožnega venca.

V naši novi cerkvi smo gostili tudi nekaj lepih koncertov, ki so nas zelo obogatili:

- na predvečer Slomškove nedelje so nas obiskali filharmoniki iz Ljubljane,
- na praznik brezmadežnega spočetja Device Marije pa nam je zapela mezzosopranistka Katja Krajnc ob spremljavi organistke Angele Tomanič,
- med božično devetdnevnicco se je s programom božičnih pesmi predstavil pevski zbor učencev Osnovne šole Radenci,
- na god sv. Janeza pa nam je ob svojem slovesu zapel priznani Slovenski oktet in nam tako polepšal praznovanje.

Osmošolci pri zahvalni maši

Že 11. maja je bil najvažnejši dogodek v obdobju osnovnošolcev – sv. birma, ko je Svetega Duha prejelo 71 otrok. Enako je bila cerkev prepolna vernikov tudi 2. junija, ko je 41 drugošolcev prejelo prvo sveto obhajilo.

Tako kot ostale župnije, smo se tudi mi v velikem številu udeležili srečanja s svetim očetom v Mariboru, mladi pa so se dan pred tem srečali z njim v Postojni. Polni prečudovitih vtisov smo se vrnili domov in še danes smo hvaležni Bogu za to doživetje.

Že tretjič pa smo se 16. junija srečali farani naše župnije v lepem sončnem popoldnevu na Dnevu prijateljstva. Prijateljsko srečanje je potekalo ob kulturnem programu s sodelovanjem tamburašev, glasbene skupine Dominik in otrok, ter ob družabnih igrah, ob katerih so uživali in se smejali mladi in starejši.

V nedejo, 7. julija, na dan farnega žegnanja, je naš župnik gospod Ciril Slapšak praznoval srebrni jubilej mašniškega posvečenja, za kar smo Bogu posebej

hvaležni, gospodu Cirilu pa smo zaželeli še naprej zdravja in Božjega blagoslova pri njegovem poslanstvu.

Naši načrti so usmerjeni v dokončanje cerkve in zvonika, za kar smo v tem letu pridobivali potrebno dokumentacijo in zbirali prostovoljne prispevke med dobrimi ljudmi, ki jih imamo kar veliko. Želja nas vseh pa je, da ob naslednjem farnem žegnaniu zapojejo novi zvonovi in cerkev dobi dokončno zunanjo podobo.

Zadnjo nedeljo v avgustu smo se kar z dvema avtobusoma udeležili vsakoletnega dekanijskega romanja na Prusko goro, ki smo ga podaljšali z izletom po Posavju, si ogledali cerkev v Sevnici in na Planini.

Prav tako pa že več let konec avgusta preživi nekaj naših družin zadnje počitniške dni na Uskovnici in okoliških planinah, kjer si naberejo novih moči za naporne šolske dni.

Presenečeni smo bili ob novici, da nas bo moral zapustiti naš župnik gospod Ciril, ki je neutrudno deloval v naši župniji zadnjih pet let, in prevzeti župnijo v Sevnici. Za vse tolažilne besede, dobre misli, dejanja in molitve smo se mu v prepolni cerkvi zahvalili v nedeljo, 18. avgusta, ko se je ob slovesu marsikomu orosilo oko.

Krog pastoralnega leta smo zaključili v nedeljo, 1. septembra, ko je dekan, gospod Izidor Veleberi ob slovesnem somaševanju umestil novega župnika, kar je postal dosedanj kaplan, gospod Peter Ivančič. Obenem pa smo pozdravili tudi novega duhovnega pomočnika gospoda Franca Stritarja, ki je prišel k nam iz župnije Cerknica.

RAZKRIŽJE – Leto 1996 je bilo za našo župnijo precej umirjeno. Ljudje so se umirili in začeli novo življenje, saj so dobili prenovljeno župnijo, ki v celoti leži v Sloveniji. Vedno pa se srečujemo tudi s splošnimi problemi kakor vsaka druga župnija v Pomurju.

Na zahvalno nedeljo leta 1995 smo imeli slovesno sveto mašo, ki jo je vodil pomožni škof dr. Jožef Smej. Tako smo zaključili vsa obnovitvena dela za preteklo leto. Škof je blagoslovil prenovljeno notranjost župnišča. Na cerkvi smo zamenjali 85 m² pločevine, in velik del ostrešja.

Pred približno 30 leti so od vhoda v cerkev odstranili štiri velike baročne okraske v obliki vaz. Domačin Avguštin Nemec je s pomočjo svojih prijateljev in delavcev na začasnem delu v tujini nabavil nove okrasne vaze in jih postavil na prvotno mesto. Tako je cerkveni portal dobil prvotno obliko.

3. 3. 1996 smo imeli slovesnost, ki jo je vodil predsednik Mohorjeve družbe dr. Ivan Štuhec. Pri sveti maši je domačinu Ivanu Žabotu podelil priznanje za sodelovanje pri Mohorjevi družbi. Žabot je bil okrog 20 let poverjenik Mohorjeve. Tako je bilo v tistem času tudi do 140 članov. Danes jih imamo le 48 in Bog daj, da bi pri tem številu tudi ostalo.

V mesecu maju smo se udeležili srečanja s papežem Janezom Pavlom II. v Mariboru. Potovali smo s tremi avtobusi. Pevci so sodelovali s petjem, ministranti s svojo navzočnostjo, vsi pa z navdušenjem in molitvijo. Prav bi bilo, da bi se naši verniki te sv. maše v Mariboru udeležili v večjem številu. Upali smo, da bo papež ta dan proglasil Antona Martina Slomška za blaženega. Tako bi imeli našega domačega svetnika na oltarjih. Verujemo pa, da nam je omenjeni škof pomagal pri reševanju naše župnije. Pozabiti ne smemo, da je Slomškova rodbina končala prav v naši župniji in naših krajih. Leta 1906 je škofov pranečak Anton prodal na Slomu pri Ponikvi domačijo in odšel na Razkrižje, ter kupil od Kumpariča

mlin in žago pod cerkvijo. Z zakoncema Slomšek je prišel tudi Apolonin brat Franc Končan, ki ni bil poročen in je pridno pomagal v mlinu.

Tukaj sta se jima rodile dve hčeri: Milka in Justina. Kasneje se je Justina poročila s Francem Mesaričem, ki je kmalu po poroki odšel v Francijo. Oče Anton Slomšek je vedno bolj bolehal na želodcu in tako je odšel v bolnišnico v Ormož, kjer je leta 1935 umrl za rakom. Tam je tudi pokopan. V tem času so izgubili najmlajšo neporočeno hčer Milko, ki je bila pokopana v Štrigovi, ker takrat še ni bilo na Razkrižju župnije. Še danes je tam ohranjen njen nagrobni spomenik s priimkom in imenom ter z njeno sliko. Razkrižjanci si prizadevamo, da bi ta spomenik prenesli na razkriško pokopališče. Ker so ostali le trije člani Slomškove družine: mati Apolonija, brat Franc in hči Justina, so mlin prodali in odšli v Bukovje pri Štrigovi. Tu so bili skoraj dve leti, nato so kupili gostilno v Strahonincu pri Čakovcu. Pred drugo svetovno vojno je hči Justina odšla k svojemu možu v Francijo. Po nekaj letih je tam umrla v prometni nesreči. Mati Apolonija Slomšek in brat Franc sta gostilno prodala in odšla v manjšo vas blizu Poljčan, kjer sta imela sorodnike. Tu se za njima izgubi vsaka sled.

Prvoobhajanci na Razkrižju 1996

Mnogi starejši razkriški verniki se Slomškovih dobro spominjajo. Bili so globoko verni in so veliko sodelovali v cerkvi.

V mesecu maju smo okrog cerkve naredili drenažo in odtok meteorne vode. To delo je bilo za našo cerkev zelo potrebno. Zdravi morajo biti temelji in streha. Tudi finančno je bil to kar velik zalogaj, kajti cerkev je dolga 48 metrov in široka 15 m in potrebno je bilo veliko materiala.

Proščenje na čast sv. Janezu Krstniku je letos vodil kočevski župnik g. Marjan Lampret. V pridigi je odlično orisal pomen proščenja in zahvale ob tem dogodku. Ljudje so se za ta dan dolgo pripravljali. Tako smo spletili kar 560 m vencev za okras naše »katedrale« kot jo imenuje kronika. Profesor g. Marjan Potočnik je

z domačimi cerkvenimi pevci izvedel pravi koncert. Pred cerkvijo je romarjem igral domači tamburaški orkester.

S pomočjo faranov smo letos zbrali naslove vseh naših redovnic in redovnikov, ki delujejo po vsem svetu. Redovnic je kar 15 in sicer: Orlanda Krznar, Ivanka Smolkovič, Alma Zanjковиč, Biserka Zanjковиč, Marjeta Zanjковиč, Teobalda Zanjковиč, Vida Žabot, Marta Županec, Magdalena Žuman, Katarina Žuman, Marija Žuman, Marija Stojko, Štefanija Županec, Marija Košar, Mirjana Flac. Duhovnikov je šest: Mirko Flac, Štefan Vozlič, Ivan Zanjковиč, Jancz Žabot, Ivan Mikec in Konrad Žižek.

Gostje ob blagoslovitvi Župnijskega doma

Bogu se moramo zahvaliti, da imamo toliko duhovnih poklicev. Tako molimo vsak prvi četrtek v mesecu, da bi Bog dal naši domovini in vsemu krščanskemu svetu novih oznanjevalcev evangelija. Naši molitvi se je odzval en kandidat iz župnije in odšel v pripravljalni letnik v Maribor.

Kakor vedno si tudi v novem pastoralnem letu želimo mnogo miru in potrpežljivosti. Zavedati se moramo, da nam tega ne more dati Bog, ampak si ga moramo deliti med seboj. Tako bomo opravičili vse tisto, za kar smo molili in prosili. Krona naših prizadevanj pa bo sv. birma, ki jo bomo doživeli v letu 1997.

SVETI JURIJ v Prekmurju – Leto, ki je za nami je bilo v slovenski Cerkvi zaznamovano z obiskom svetega očeta v naši domovini. V župniji Svetega Jurija v Prekmurju pa je bilo leto praznovanj jubilejev in obletnic.

Od 21. do 24. decembra smo imeli obnovo misijona, ki je bil pred tremi leti. Misijonarja p. Vinko in p. Štefan sta nas lepo pripravila na božične praznike, prinesla duhovne osvežitve, nam pomagala poglobiti vero v Boga in utrditi zavest pripadnosti krščanstvu in Cerkvi.

Še večji dogodek za župnijo pa je bila biserna maša – 60 let duhovništva – upokojenega g. župnika Alojzija Gaborja. Praznik zahvale za vso župnijo, saj je g. biseromašnik skoraj vsa duhovniška leta preživel pri Sv. Juriju – 56 let. Po besedah pridigarja g. škofa Jožefa Smeja je župnija v slavlencu odkrila in našla biser. Ta biser se je svetil skozi duhovniška leta v modrem, toda v pastoralni praksi enostavnem duhovniku. Iskril se je v dobrem katehetu, predvsem ko je šlo za pripravo na zakramente. Biser je bil dobro viden v duhovniku-prijetnem sogovorniku. V še tako različnih družbah in skupnostih je bil dobro sprejet in prepričljivo svetlikajoč. Posebno rad pa je bil in je še vedno v družbi dekanijskih duhovnikov. Tak biser ne propade in se ne izgubi, četudi se kdaj pa kdaj zakoplje v zemljo. Iskalci biserov ga iščejo, najdejo, prodajo vse, ga kupijo, in ga hranijo kot najdragocenejši zaklad. Župnija se je želela dobro pripraviti na biserno mašo.

Biserna maša g. Alojzija Gaborja

Duhovno pripravo so vodili duhovniki iz župnije: p. dr. Gabrijel Recek, župnik v Štepanji vasi v Ljubljani; p. Bernard Jauk, župnik pri Sv. Jožefu v Mariboru in župnik pri Sv. Sebeščanu v Pečarovcih Friderik Gumilar. Župljani pa so lepo oblikovali in pripravili tudi samo slovesnost v cerkvi. Pevci pod vodstvom organista Dominika s petjem, en del župnije s krašenjem cerkve in postavljanjem vrat – slavoloka, drugi pa so pripravili primerno srečanje po maši pred cerkvijo.

G. biseromašnik se je zahvalil Bogu za poklicanost. Mariji, da ga je iz domače tišinske župnije vodila preko ravnin in gričev. Gimnazijska leta je pešalil. Bogoslovska leta je popestril paket od doma. Sprostitveno prijetni pa so bili preživeti popoldnevi ob reki Muri. Kaplanska leta so bila leta preseljevanja: Sveta Marjeta niže Ptuja, Sveti Jurij v Prekmurju, Sveti Pavel pri Preboldu in Marija Reka. Gestapo aretira mladega duhovnika, pot ga vodi v Niš in na »prevzgojo«

v Celje. Skupaj s sošolcem Janezom Gregorjem, sedaj župnikom na Tišini, je imenovan za kaplana in nato voditelja župnije v Beltincih. To so bili meseci duhovnega vodstva raznih družb v župniji in pogumni ter odločni koraki zavednega Slovenca. Morda je prav zaradi tega moral že drugič za kaplana k Svetemu Juriju. Tu je postal najprej župnijski upravitelj in 1951 leta župnik. Župnikoval je vse do avgusta 1989 leta. Zaslužen počitek pretrga amputacija leve noge. Tako kot se je zahvalil staršem, se zahvali tudi vsem tistim, ki skrbijo zanj, predvsem družini Fric od Svetega Jurija. G. biseromašnik nam pripravi prijetno domačo pogostitev v gostišču Majcan v Rankovcih.

Hvala za lepe dneve.

Zlatoporočenca Ivan in Terezija Recek iz D. Slaveč

Naslednji jubilanti so naši zlatoporočenci. Leta 1946 je bilo v župniji 53 porok – po petdesetih letih – letos do danes le 4. Zlatoporočenci so slavili različno; pri Bogu, nekateri so se brez sozakonca spominjali na poročni dan, drugi v tujini ali na bolniški postelji, v domačem krogu, pa tudi slovesne na matičnem uradu, v cerkvi in pri skupni mizi v krogu svojih najdražjih. Vsi pa v hvaležnosti Bogu, sozakoncu in otrokom.

Praznovali so tudi gasilci. 70-letnico gasilskega društva so praznovali v Rogaševcih in Nuskovi; 100-letnico v Fikšincih. V Sotini je bil blagoslovljen nov gasilski dom.

Pomembna pridobitev je tudi več krajših odsekov novih cest. V sami župniji ni bilo večjih obnovitvenih del, le nekaj manjših. Pripravljamo pa se na obnovo notranjosti župnijske cerkve.

TIŠINA – Papeževega obiska v Postojni se je udeležilo 136 fantov in deklet, v Mariboru 19. maja pa nas je bilo 227. Vsi, mladina in odrasli, smo bili veseli in hvaležni, da smo se srečali s papežem Janezom Pavlom II.

Za farno proščenje, 8. septembra 1996 je pomagal p. Tomaž Podobnik, jezuit in misijonar iz Ljubljane. V pridigi nam je priporočal naj ohranimo stik z Bogom,

Prvoobhajanci na Tišini

naj radi prihajamo k spovedi in prejemamo sveto obhajilo, naj radi molimo in smo dobri z vsemi ljudmi. Na Slomškovo nedeljo, 24. novembra 1995 nas je bilo v Mariboru 50. Na duhovnih vajah pri Benediktu v Kančevcih, 25. novembra je bilo 11 žena in 1 mož. Asfaltno prevleko okoli župnišča, cerkve in po cerkvenem

Izpoved vere na Tišini

drevoredu (1000 m²) je naredilo podjetje Pomgrad iz Murske Sobote decembra 1995. Tečaj o pripravi na zakon smo imeli 28. januarja, 4. in 11. februarja. Vsako nedeljo od 3. do 5. ure popoldne. Prišlo je 23 mladih. Duhovnih vaj za cerkvene pevce pri Benediktu se je udeležilo 10 naših pevcev. Za »kilogram moke« so naši verniki darovali 183.000 SIT.

Šmarnice smo imeli zjutraj in zvečer v župnijski cerkvi, v kapelah pa zvečer. Zjutraj smo brali šmarnice Z Marijo skozi stoletja, zvečer pa papež Janez Pavel II. V soboto, 14. septembra smo romali na Svete gore, k Sv. Emi, Svetemu Roku in v Loče pri Poljčanah. Peljali so nas trije avtobusi. Okoli cerkve in pred učilnico smo navozili droben gramoz, ob asfaltu pa debelejšega in zemljo, to smo zasejali s travnim semenom.

Stoletni kostanj v drevoredu se je posušil. Podrli smo ga z buldožerjem (stroj za izkopavanje, prekopavanje in premikanje zemlje). Mislili smo, da je deblo votlo, pa ni bilo. Na mesto, kjer je rasel, bomo posadili drugega.

Kaplan Marijan Fescl je bil s 1. avgustom nastavljen za župnika v župniji Hajdina pri Ptuj. V naši župniji pa je s 1. avgustom nastavljen za kaplana Ivan Kranjec. Prišel je iz Radgone, doma pa je iz Žižkov pri Črensovcih. Bivšemu kaplanu smo hvaležni za sedemletno duhovnopastirsko delo pri nas in mu želimo veliko božjega blagoslova v župniji Hajdina. Novemu kaplanu pa želimo, da bi se dobro počutil med nami in goreče širil evangelijski.

Iz zemske domovine so se letos med drugimi odselili v srečno večno domovino: Alojzija Ratnik iz Sodišince, 96 let stara, Anton Pertoci, dolgoletni cerkveni pevec, Marija Kuzma, Marija Ozvatič, Jožef Rogač, Marija Clotouche in redovnica s. Zeferina roj. Horvat s Tišine, ki je umrla 89 let stara v Džakovu. Naj uživajo večno srečo pri Bogu.

TURNIŠČE – To pastoralno leto je minilo predvsem v znamenju srečanj. Nobenih materialnih stvari nismo urejali. Prvo nedeljo v septembru smo začeli s srečanj vseh staršev veroučencev – v šestih skupinah iz šestih vasi. Pogovarjali smo se o programu naše župnijske kateheze, zlasti o birmanski pastoral. Za 165 birmancev iz 6. in 7. razreda se je že sredi počitnic začela neposredna priprava na potrditev v veri. Razdelili smo jih na trinajst skupin, ki so se tedensko poleg rednega verouka zbirali pri birmanskih srečanjih.

Zastavili smo si sledeče cilje:

- brati, premišljevali in spoznavati božjo besedo
- pripravljati in sodelovati pri nedeljski maši
- duhovni vikend
- narediti kot skupina neko dobro delo (npr. obisk doma ostarelih, starejših po domovih in v bolnišnici).

Prve tri zastavljene cilje smo izpolnili skoraj 100%. To sta pokazala tudi biblična kviza iz Svetega pisma. Prvo takšno tekmovalno srečanje smo pripravili na 2. adventno nedeljo, ko smo se srečali z urednikom Družine prof. Jožetom Zadavcem. To nedeljo se je tudi 150 mladih otrok srečalo z Miklavžem. Drugi kviz je bil na 3. postno nedeljo s škofom ordinarijem dr. Francem Krambergerjem, ko so vsi birmanci pokazali zelo solidno poznavanje Božje besede in zagotovili škofu, da so pripravljeni. Birmansko srečanje in sama sveta birma je bila samo krona vsega skupnega prizadevanja. Nepozabna so bila srečanja v devetdnevnic. Povabljeni so bili sbratje duhovniki iz dekanije. Vsak je pričeval na troje zastavljenih vprašanj:

1. Tvoja pot duhovništva
2. Tvoja župnija
3. Tvoja želja in vezilo mladim birmancem na pot

Bilo je toliko osebno doživetih izpovedi, da se je cerkev vsak dan napolnila ne le z birmanci, ampak tudi s starši, botri, dedeki in babicami. Bilo je kot mali misijon. Hvala dekanijskim duhovnikom. Hvala pa tudi vsem voditeljem birmanskih skupin, večini iz vrst staršev birmancev in nekaterim stalnim pastoralnim sodelavcem v katehezi.

Naslednje zelo odmevno srečanje je bil obisk papeža in priprava na srečanje z njim. Kako smo to srečanje organizirali? Člani ŽPS so na velikonočni ponedeljek obiskali vse hiše in zbrali v enem dnevu čez 600 romarjev za srečanje v Mariboru in 135 mladih za srečanje s papežem v Postojni. To srečanje še vedno odmeva v naših srcih, zlasti v srcih mladih, saj so se znova odzvali srečanju v Stični (70).

Gotovo najbolj pristrčno srečanje je priprava nedolžnih prvošolčkov in njihovih staršev. Poleg rednega verouka in dveletne priprave, saj so bili vsi vključeni v redni verouk že dve leti, smo se ves mesec maj srečevali in pripravljali na srečanje z Jezusom v Evharistiji.

Osmošolci iz župnije Turnišče

Tudi osmošolci so se na naše zaključno srečanje ob koncu osemletnih veroučnih srečanj pripravili pri Sv. Benediktu. Tako duhovno pripravljeni so mogli iz srca izpovedati vero in obljubiti zvestobo Kristusu in Cerkvi. Navzoči so bili vsi – 85 po številu. Tudi ministranti so se tedensko srečevali pod animatorstvom sremeniščnika Andreja.

Vsak prvi petek se v župniji srečujemo predvsem s starejšimi in bolniki v zakramentu sprave, maše in obhajila (čez 600, od 40–65 pa tudi po domovih). Župnijska Karitas pa je pripravila za vse starejše župljane zelo lepo srečanje na zadnjo nedeljo v juniju – povezano z bratsko pogostitvijo. Srečevali smo se tudi na vaških prošenjih, ob blagoslovih gasilskih domov, cest, križa v dobrovniškem vinogradu...

Gotovo največje srečanje z Bogom pa je vsako leto ob pripravi na veliko mašo: Skupine molivcev iz dekanije, mladina, ministranti, ŽPS, mladi zakonci, mali in veliki romarji, ki so letos množično priromali peš ponoči iz župnij Beltinci, Bogojina, Črenšovci, Odranci in vsi, ki vedno bolj množično bedijo pri Mariji. Zlasti so nepogrešljivi pričevalci zakonci, ki z veliko močjo pričujejo za zvestobo v zakonu in Bogu – na zakonskih srečanjih. To srečanje so animirali p. Vinko in p. Miha, dekanijski duhovniki in g. škof dr. Franc Kramberger. Ton in vzdušje pa so dajali domači starejši pevci, ki zvesto vztrajajo in mladi zbor, ki raste s svojo izpovedno močjo in prizadevnostjo organista Mateja iz meseca v mesec.

Še mnoga srečanja so nas bogatila. Za 50 naših vernikov je bilo to srečanje slovo na zemlji in srečanje z Bogom v večnosti. Med temi naj omenim duhovnika rojaka Štefana Zvera, ki počiva na liplanski božji njivi in očeta g. kaplana – Štefana Ternarja.

Srečevali smo se tudi z mnogimi romarji, ki so poromali k nam, pa tudi mi smo romali in potovali, zlasti neutrudni v tem so cehi in društvo upokojencev.

Bog daj, da bi vsa srečanja vodila k zadnjemu srečanju z Bogom.

VELIKA POLANA – Po napornem pastoralnem letu 1994/95 (misijon, sv. birma...), ko so nas obiskali kar vsi trije škofje iz Maribora, g. škof ordinarij dr. Franc Kramberger kar trikrat (zaključek misijona, skušnja pred birmo in birma) v polanski župniji nismo počivali. V duhovnem oziru smo se trudili, da se čim boljše pripravimo na papežev obisk. V ta namen smo veliko molili, se pogovarjali, meseca marca romali na Slomškov grob. Tudi obnova misijona je potekala v tej

Sprejem v Marijino družbo, 5. 5. 96

smeri. Na začetku maja smo imeli sprejem mladih v Marijino družbo: 29 fantov in deklet se je posebej posvetilo Mariji. V lepem številu smo se udeležili tudi samega srečanja s sv. očetom v Postojni in Mariboru.

Tudi prošenje župnijskega zavetnika Srca Jezusovega je bilo letos posebno slovesno. Slovesnost je vodil rojak-jubilant – srebrnomašnik p. Placid Prša, kapucin, ki sedaj deluje v Celovcu. Pri maši ob 10. uri sta se mu pridružila še sošolca, tudi letošnja srebrnomašnika, dobrovniški župnik Franc Režonja in domači-polanski župnik Franc Kodila.

Srebrna maša v Veliki Polani

V jeseni 1995 smo asfaltirali pot okrog cerkve in župnišča ter uredili odtok meteorne vode. Delo je izvedlo podjetje »NOGRAD« iz Hotize.

Pozimi nam je odpovedalo več kot 25 let staro ozvočenje v cerkvi. Novo je naredil ing. Vili Žižek iz Murske Sobote. Že več let je k obnovi klicalo gospodarsko poslopje. Lotili smo se ga spomladi. Dela še trajajo. Hvala Bogu in vsem sodelavcem, da nam je uspelo zamenjati streho, pa tudi precej sten, napeljati novo električno in vodovodno instalacijo in vgraditi stavbno pohištvo! Objekt je večnamenski. V njem ima svoje prostore Župnijska Karitas...

V statistiki smo v letu 1995 krste in pogrebe izenačili. Poroke naraščajo. Predzakonski tečaj smo imeli v januarju 1996. Obiskovalo ga je 60 fantov in deklet iz župnije, starih od 19-23 let. Obhajil je bilo razdeljenih 48.120.

V septembru 1995 smo pokopali odličnega cerkvenega pevca Jožefa Geriča iz Velike Polane. V februarju 1996 pa najstarejšo faranko 93 letno Mežnarovo mamco Ano Žerdin, mater sedanjega organista, ki je več kot 50 let skupaj s

pokojnim možem in svojo družino skrbela za cerkev. Bog naj bo obema in vsem rajnim za vse bogat plačnik! Za nas pa: »Korajža velja« kot je povedal papež mladim na srečanju v Postojni.

Obnova gospodarskega poslopja

VERŽEJ – Zgodovinski obisk papeža Janeza Pavla II. v naši domovini je bil tudi za nas središnji dogodek leta. Kot drugod, tudi pri nas ni manjkalo dvomljivcev in godrnjačev. S propagando in molitvijo smo skušali osvetliti in podpreti pomen obiska. Zdi se, da smo delno uspeli. Srečanja v Ljubljani se je res udeležilo le nekaj vernikov iz naše župnije, v Mariboru pa okrog 150 in v Postojni okrog 50 mladih. Vrnili so se vsi navdušeni. Drugi so gledali in spremljali dogajanja po televiziji. Vpliv je bil velik. Papeževi govori v lepi slovenščini, njegova dobrot, ljubezen in spoštovanje do slovenskega naroda, vse lepe želje in nasveti za njegov napredek in utrditev in blagostanje v novi svobodni državi, ves papežev nastop je povzročil občudovanje, presenečenje, navdušenje. Kritike so utihnile. Iz ust godrnjačev so se oglasile pohvale. Tudi versko življenje se je poživilo, kar smo opazili posebno ob večjih praznikih pri prejemanju zakramentov, obisku maše in še posebno ob procesijah, tako glede udeležbe, kakor glede boljšega sodelovanja.

Osredotočili smo se na prizadevanja, da bi začasno navdušenje spremenili v trajno iskanje novih poti, da skupno uresničimo papeževe nasvete in gradimo novo, srečenjšo, verno domovino, ki bo v ponos našim prednikom in v srečo in zadovoljstvo sedanjemu in prihodnjemu rodu.

Župnijski pastoralni svet, pod župnikovim vodstvom, se je redno sestajal, organiziral in vodil pastoralne in dobrodelne organizacije ter njihove dejavnosti.

V duhu nove evangelizacije smo organizirali duhovne vaje, vikende in duhovna srečanja, študijska in molitvena srečanja odraslim, mladim in otrokom, posebno

vsem, ki so vključeni v kakšno organizacijo. Zelo smo vabili k pobožnosti prvih četrtkov, petkov in sobot, obisk in sodelovanje pri bogoslužju, posebno pri maši, pravilno poznavanje in prejemanje svetih zakramentov, kot se dela več ali manj po vseh župnijah. Hoteli smo doseči, da bi vsi spoznali papeževa navodila, da bi spoznali, kaj pomeni biti član Cerkve, te božje družine in da bi bili na to ponosni ter pripravljeni živeti, kot pravi Kristusovi bratje in sestre, ter z Njim nadaljevali njegovo delo odrešenja v sedanjem svetu, vsak v svojem poklicu in prostoru, kot nam On naroča.

Birma v Veržeu

Odziv ni bil množičen, vendar obetaven. Mladi so v večjem številu hodili na sestanke in molitvena srečanja, ministranti so lepše ministrirali, starši so spoznavali svoje vzgojne dolžnosti, mnogi otroci so se bolj zavzeli za spoznavanje Kristusa in njegovega evangelija.

Čudovita sta bila dneva prvega obhajila in sv. birme, ki jo je podelil g. ordinarij dr. Franc Kramberger. Ustno in pismeno je izrazil svoje občudovanje zaradi sodelovanja birmancev in njihovih staršev in botrov. Bog jim daj stanovitnosti v dobrem.

Romali smo na Ptujsko goro, Ponikvo, Ljubljano-Rakovnik. Mladina in otroci so se udeležili športnih srečanj v Ljubljani in mladi tudi romanja v Stično.

Verženci slovijo kot dobri pevci. Mladinski, moški in otroški zbor se trudijo, da bi to dokazali. Vodijo jih prof. Tatjana Rozmarič, Franc Rozmarič in Marjeta Ivančič. Mladinski zbor je pripravil že tradicionalni božični koncert, moški zbor zasluži pohvalo, ker rad spremlja ob pogrebih vsakega pokojnika, otroški zbor pa se je izkazal ob raznih prireditvah, posebno ob božiču in miklavževanju. Vsi pa radi sodelujejo pri bogoslužju, kar je vse hvale vredno.

Dobrodelni organizaciji Karitas in Kolping sta svojo dejavnost razširili tudi zunaj meja naše župnije. Več prizadetih je dobilo voziček, bolniško posteljo ali druge potrebščine, s pomočjo pobratene župnije iz Erlangena, s katero so si člani in članice izmenjali tudi letos dva obiska. Vse ostarele in bolnike ob božiču in novem letu ter ob drugih priložnostih člani obiskujejo in se trudijo, da bi jim

Na obisku v Erlangenu, 7.-9. 6. 1996

priskočili na pomoč. Za ostarele in onemogle vsako leto prirejajo tudi posebno slovesnost z mašo in kulturnim programom.

ŽPS se je 13. 9. 1996 zbral na posebni seji s predstavniki KS in vseh župnijskih ustanov ter načrta novi skupni program za leto 1997. Poleg že načrtanih smernic ima dve veliki nalogi: dovršiti župnijsko poslopje za učilnice in druge pastoralne potrebe ter pomagati, da se čimprej začne vzgojno delo v bivšem salezijanskem zavodu Marijanišče.

Novi veroučni prostori v Veržeju

Župnijsko poslopje je že delno uporabno. Vrata, okna so vzdignjena, notranje stene lepo ometane, stopnice v gornje nadstropje zgrajene, napeljava elektrike in ogrevanja pripravljena. Manjka pa še leseni strop v učilnicah in sobah, delilne stene, ploščice v dvorani in pri vhodu, posebno pa peč za kurjavo in notranja oprava.

V Marijanišču so še vedno begunci, vendar je nekaj sob pripravljenih in opremljenih v poslopju ekonomije, kjer je delovalo vodstvo kmetijske zadrage. Načrti za vzgojno delo so večinoma že pripravljeni. Manjka pa še potrditev ministrstva. Zadolžen za vse to delo je naš župnik g. Franc Maršič. Zato bo tudi on skoraj vsak ponedeljek, včasih tudi v torek, v Ljubljani. Na pomoč pa je prišel v župnijo g. Andrej Rigler, bivši župnik v Dokležovju.

SV. JURIJ OB ŠČAVNICI – Birma je še vedno največji dogodek v sleherni župniji. Pa ne samo zaradi birme, temveč zaradi obiska škofa in njegove pastoralne vizitacije. Res pa je, da prejem tega zakramenta zahteva pripravo skozi vso veroučno leto.

Na eni izmed sej ŽPS smo se dotaknili tudi birmanske problematike. Na koncu seje smo sklenili, da ne smemo birmo postaviti kot cilj krščanskega življenja, ampak začetek zares zrelega, zavestnega in odgovornega krščanskega življenja. Trudili smo se, da bi mladim pokazali, kako potrebno je krščansko občestvo, v katerem mlad kristjan živi svoje bratstvo in sestrinstvo z ostalimi mladimi, raste v prijateljstvu, doživlja srečo in je nenehno odprt za božje navdihe. Da, kot župnija smo si prizadevali kako mlade sprejeti in jih obdržati pod okriljem Cerkve.

Naši birmanci so se pripravljali v birmanskem letu po verskem učbeniku: »Pridi, Sv. Duh«. Skoraj vsi birmanci so si na začetku veroučnega leta kupili sv. pismo, ki so ga vestno uporabljali v pripravi na zrelo krščansko življenje. Iz njega so pisali različne obnove, glavne misli, pomembne stavke, spise z religiozno vsebino in ob kakšnem odlomku iz sv. pisma so narisali v delovni zvezek motiv in sporočilo odlomka. Naši birmanci so se redno udeleževali prvih petkov. Na prve petke zjutraj so prihajali v cerkev in opravljali pobožnost na čast Srcu Jezusovemu. Na začetku je vsak birmanec dobil lepo sliko Srca Jezusovega, na drugi strani slike pa je bila zapisana molitev na čast Srcu Jezusovemu, ki so se je z veseljem naučili na pamet. Čeprav do sedaj v naši župniji ni bilo te navade, da bi birmanci opravljali prve petke, so se letos zelo izkazali. V pripravi na božič pa so izdelovali jaslice, ki so bile zares čudovito narejene. Veliko truda, ljubezni, veselja in prostega časa je bilo vloženo v to ročno delo.

Za birmance so bile pomembne tudi duhovne vaje. Udeležili so se jih v mesecu januarju in sicer v duhovnem centru v Kančevcih na Goričkem. V prvi skupini je bilo 55 birmank, v drugi pa 51 birmancev. Duhovne vaje so vodili patri kapucini iz Ljubljane, ob sodelovanju naše katehistinje in študentov iz naše župnije. S potekom duhovnih vaj so bili birmanci zelo zadovoljni, motili so jih le premalo ogrevani prostori. Skoraj pri vseh je bila želja, da bi se še radi udeležili takšnih ali podobnih duhovnih vaj. V postnem času so redno prihajali h križevemu potu, pri njem sodelovali in v postnem času zbirali denar za dobre namene.

Birmanci so z ostalimi veroučenci redno obiskovali tudi šmarnice v mesecu maju. Pri šmarnicah so sodelovali z branjem, petjem in molitvijo. Vrhunec duhovnega ozračja pa je nastopil z devetdnevnico. Devet dni pred sv. birmo smo začeli z neposredno pripravo na birmo. Vsak večer je prišel eden izmed duhovnikov naše dekanije in birmancem in njihovim staršem posredoval nekaj misli o daru

Sv. Duha hkrati na kratko predstavil svojo župnijo. Birmanci so bili teh obiskov duhovnikov zelo veseli, kajti vsak je prinesel nekaj novega, svežega in izvirnega. Tudi na starše birmancev nismo pozabili. Štirikrat na leto smo imeli z njimi pogovore in se skupaj z njimi pripravljali na ta veliki dan za družino in župnijo. In končno je nastopil težko pričakovani dan, nedelja 9. junija 96, dan sv. birmе. Obiskal nas je škof ordinarij dr. Franc Kramberger. Prijetno se je srečati ob tako blagem, veselem pa tudi modrem škofu. Gospod škof je med sveto birmo spodbujal mlade, naj bodo zvesti in veseli Kristusovi pričevalci. V molitvi je prosil Vsemogočnega, naj ga ti mladi kristjani nikoli ne zapustijo, kajti Kristus je resnična pot, resnica in življenje. Ob veliki udeležbi župljanov, petju odraslega zbora, sodelovanju birmancev in njihovih staršev, je slovesnost sv. birmе minila v skupno veselje vseh. Bog daj, da bi naši birmanci še naprej ljubili Kristusovo Cerkev in v njej sodelovali kot zreli kristjani.

In katere so bile še druge slovesnosti v naši župniji?

1. Turistično društvo Sv. Jurij ob Ščavnici je skupaj z župnijskim uradom pripravil božičnico, ki je bila zelo lep uvod v praznovanje božičnih skrivnosti.
2. Vsak mesec imamo takoimenovano molitveno uro. K tej molitveni uri se zbere okrog 30 vernikov. Molimo za različne namene.
3. V januarju in v začetku februarja smo imeli predzakonski tečaj. Udeležba je bila neverjetna. Okrog 110 mladih je poslušalo predavanja in na koncu jih je 86 prejelo tudi potrdila. Takšno zanimanje za ta tečaj, je v naši župniji znamenje, da mladi le iščejo in si želijo srečo v urejenem zakonskem in družinskem življenju.
4. Mladi iz naše župnije so v začetku maja, ob zaključku veroučnih mladinskih srečanj, pripravili v kulturnem domu gledališko igro z naslovom: SPREOBR-NJENJE -. Njeno vsebino so mladi in duhovniki, ki so jih spremljali z navdušenjem sprejeli.
5. 2. junija, teden dni pred birmo, smo imeli prvo sv. obhajilo. 38 dečkov in deklic je prvič pristopilo k obhajilu in se srečalo z dobrim in ljubečim Jezusom.
6. 16. junija pa smo imeli slovesno izpoved vere naših osmošolcev. 29 fantov in deklet je izpovedalo vero in pripadnost Cerkvi.

Obnovitvena dela

Na veroučnih učilnicah smo naredili fasado. Na stopnišče, ki vodijo v veroučne prostore, smo položili granitne plošče. Z velike železne ograje, ki je bila več kot pred desetimi leti narejena okrog stopnic in veroučnih učilnic, smo odstranili vso rjo in jo dvakrat ponovno pobarvali. Veroučni prostori so sedaj urejeni od znotraj in zunaj in zares služijo svojemu namenu.

Delamo tudi načrte za podružno cerkev Sv. Duffa na Stari Gori. Ta cerkev je ena izmed najlepših baročnih evropskih cerkva. Vsakdo, ki pride na to lepo razgledno točko, lahko občuduje naravo in svet daleč naokrog, še posebej se popotnikovo oko zaustavi na tej cerkvi, ki je biser Slovenskih Goric, a potrebna temeljite obnove.

To je nekaj vidnih utrinkov iz naše jurjevske župnije. Še marsikaj je bilo narejenega, kar je našim, človeškim očem nevidno. Vse naše delo pa naj presodi On, ki vidi vse in mu ni nič skrito.

Kazalo

	Stran
Lojze Kozar: Stopinje v drugem četrstoletju	3
Koledarski del	5
Jožef Smej: Duhovna priprava na jubilejno leto 2000	17
Lojze Kozar ml.: Hvala, sveti oče	19
Franc Puncer: V treh mesecih trikratno srečanje s papežem	21
Lojze Kozar: Moji vtisi ob papeževem obisku	26
Jože Hozjan: Podarjeni rožni venec	30
Svetemu pismu: V imenu ljudstva vse blagoslove	32
Jože Zadavec: »Blok svetlobe za novo slovensko tisočletje«	36
Jožef Smej: Ob izidu novega prevoda Svetega pisma	39
Karel Bedernjak: Med kulturo smrti in kulturo življenja	40
Karel Bedernjak: Tudi žival je Božja stvar	46
Miroslav Novak: Kapele v ljutomerski župniji	51
Jože Zadavec: Najlepše je človeku v zarji vstajenja	59
Tone Ciglar: Spomini, ki poživljajo	65
Franc Kuzmič: Obredi in običaji med Židi ob smrti	69
Bodi zdrava, domovina ...	72
Lojze Kozar ml.: Pismo župnika Janoša	78
Štefan Trajbarič: Kako nisem postal politik	80
Janko Kleiberzetzl: Živ iz porušenega vodnjaka	83
Lojze Kozar ml.: Resnica o dobrih ljudeh	87
Lojze Kozar ml.: Od njive do gozda	91
Jože Ftičar: Zbogom, domotožje!	96
Ko je še kosa pela in fučkal mašin	97
Lojze Kozar: Hiša ob meji	103
Semena, ki kalijo	107
Štrkov Jožek: S črvivoga prečnjeka edne stare škrinje	115
Franc Puncer: MSG-biseromašnik	119
S. Joža Šabjan: Pesmi – Ne dotikaj se; Beli galeb; Ljubezen; Prazni vrči	119

	Stran
Jože Gerič: Pesmi – V drhtenju cipres; Nekoč se bom vrnil; Skozi ta vrata; Leta, ki so že šla	121
Sever: Podarjenost dneva	122
Martin Maroša: Pumurci, združimo se ...	124
Terezija Luk: Na bregu reke	124
Avgust Pavel: Stal je v nalivu	124
Jože Zadravec: Dnevi v sončni zor odeti – fotokronika	125
Ivan Camplin: Jožef Klekl in Rafaelova družba	150
Jožef Smej: Trije biseromašni jubileji	152
Jožef Smej: Hvaležno se jih spominjamo	155
Ivan Pucko: Moji spomini na župnika Štefana Zvera st.	159
Tomislav Šantak: V spomin Antonu Camplinu	162
Stanislav Zver: Posmrtno pismo mojstru Plečniku	163
Ivan Camplin: † sestra Ana Andrejek	164
Štefan Trajbarič: Dr. Anton Lopert	165
Franc Puncer: Novomašnik bl. Karl Leisner	167
Franc Tement: Redovnica s. Vendelina Gonza	172
Knjige naših ljudi in o nas – Ivan Zelko: Zgodovina Prekmurja;	174
Franc Novak – Vilko Novak: Slovar beltinskega prekmurskega govora, 2. izdaja	175
Važnejši dogodki župnij Pomurskega pastoralnega področja	177

POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA

MURSKA SOBOTA, p. o.

ŠTUDIJSKI ODDELEK

Grajska 2 •

studijski oddelek

2

STOPINJE /1997

19285/1997

262.2(497.12-18)(059)

19001199

PiŠK M. SOBOTA

POŠTNE IN TELEFONSKE ŠTEVILKE ŽUPNIJSKIH URADOV POMURJA

Župnija	Poštna št.	Tel. štev. (069)
Apače	9253	69-063
Bakovci – M. Sobota	9000	43-032
Beltinci	9231	42-239
Bogojina	9222	47-050
Cankova	9261	40-015
Cezanjevci – Ljutomer	9240	80-100
Črensovci	9232	70-073
Dobrovnik	9223	79-018
Dokležovje – Beltinci	9231	43-406
Dolenci – Šalovci	9204	59-077
Gornja Radgona	9250	61-236
Grad	9264	53-010
Hotiza – Lendava	9220	76-001
Kančevci – Križevci	9206	54-138
Kapela – Radenci	9252	65-305
Kobilje – Dobrovnik	9223	79-439
Križevci pri Ljutomeru	9242	87-406
Kuzma	9263	55-023
Lendava	9220	75-096
Ljutomer	9240	81-065
Mala Nedelja	9243	86-020
Markovci – Šalovci	9204	52-095
Martjanci	9221	48-394
Murska Sobota	9000	32-121
Odranci – Črensovci	9232	70-181
Pečarovci – Mačkovci	9202	51-057
Pertoča – Rogašovci	9262	57-028
Petrovci (Martinje)	9203	56-288
Radenci	9252	65-207
Razkrižje – Ljutomer	9240	89-012
Sv. Jurij ob Ščavnici	9244	68-021
Sv. Jurij v Prekmurju – Rogašovci	9262	57-017
Tišina	9251	46-704
Turnišče	9224	72-015
Velika Polana	9225	70-083
Veržej	9241	87-556
Evangelikičanske župnije		
Bodonci	9265	49-006
Domanjševci – Križevci v Prekmurju	9206	
Gornji Slaveči – Kuzma	9263	55-037
Hodoš	9205	59-038
Križevci v Prekmurju	9206	54-003
Murska Sobota	9000	22-304
Moravske Toplice	9226	48-234
Petrovci	9203	56-039
Puconci	9201	45-581

